

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
รุ่งฤดี นิลละอ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ปริญญาณิพนธ์
ของ
รุ่งฤดี นิลละออ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

บทคัดย่อ
ของ
รุ่งฤดี นิลละออ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
พฤษภาคม 2551

รุ่งฤดี นิลละอ. (2551). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์, อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อ
พฤติกรรมต่อต้านสังคมและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐาน
กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 669 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับ ได้แก่ แบบสอบถาม
สภาพแวดล้อมทางครอบครัว แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ แบบสอบถามทักษะทางสังคม แบบสอบถามการควบคุมตนเอง และแบบวัด
พฤติกรรมต่อต้านสังคม มีค่าความเชื่อมั่น 0.822, 0.860, 0.903, 0.925, 0.817, 0.841, และ 0.938 ตามลำดับ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสมเรลเวอร์ชัน 8.72

ผลการวิจัย พบว่า

1. ตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ สัมพันธภาพกับเพื่อน และอิทธิพลของสื่อ มีความสัมพันธ์ทางบวก
กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่า .348, และ .331 ตามลำดับ ส่วนสภาพแวดล้อม
ทางครอบครัว ทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่า -.307, -.230, และ -.293 ตามลำดับ และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า -.109 โดยสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีค่า .6358 และตัวแปรเชิงสาเหตุร่วมกัน
อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ร้อยละ 40.42

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
มีค่าไค-สแควร์ 1.489 ที่ระดับชั้นความอิสระ 1 ความน่าจะเป็น 0.222 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน มีค่า
0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว มีค่า 0.982 ค่าดัชนีดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสอง
ของส่วนที่เหลือ มีค่า 0.010 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์มีค่า 0.027

3. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน สัมพันธภาพกับเพื่อน อิทธิพลของสื่อ
ทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ด้วยขนาดอิทธิพล -0.284,
-0.065, 0.343, 0.377, -0.180, และ -0.069 ตามลำดับ โดยสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อม
ทางโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านทางทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง
ด้วยขนาดอิทธิพล -0.050, -0.037 ตามลำดับและสัมพันธภาพกับเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม
ผ่านการควบคุมตนเองด้วยขนาดอิทธิพล 0.017 ส่วนตัวแปรอิทธิพลของสื่อ และทักษะทางสังคม ไม่มีอิทธิพล
ทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม

CAUSAL FACTORS INFLUENCING THE ANTISOCIAL BEHAVIOR
OF MATHAYOMSUKSA III STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN
EDUCATIONAL SERVICE AREA II

AN ABSTRACT
BY
RUNGRUDEE NILLAOR

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University
May 2008

Rungrudee Nillaor. (2008). *Causal Factors Influencing the Antisocial Behavior of Mathayomsuksa III Students in Bangkok Metropolitan Educational Service Area II*. Master thesis, M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Nipa Sripairot, Mr. Chawalit Ruayajin.

The purpose of this research was to study the causal relationship between different variables influencing the antisocial behavior of Mathayomsuksa III students in Bangkok Metropolitan educational service area II and to verify fit causal relationship model between hypothesis model and empirical data. For research, 669 students were chosen by two-stage random sampling.

The Instruments used for the research were questionnaires ; each consisting of 4 level rating scale. The instruments were as follows: family circumstances, school circumstances, peer relationship, mass communication influence, social skills, self control, antisocial behavior had reliabilities respectively of 0.822, 0.860, 0.903, 0.925, 0.817, 0.841, and 0.938 . The data was analyzed by using Path Analysis with LISREL program version 8.72

The results of the research were as follows:

1. The correlation coefficient of peer relationship and mass communication influence related to antisocial behavior were statistically significant at .01 level were .348 and .331 respectively. The correlation coefficient of family circumstances, social skills, and self control related to antisocial behavior were negative statistically significant at .01 level were -.307, -.230, and -.293 respectively. The correlation coefficient of school circumstances related to antisocial behavior were negative statistically significant at .05 level were -.109. The multiple correlation coefficient between cause factors with antisocial behavior were .6358 and accounted for 40.42 percent of variance on antisocial behavior.

2. The fit causal relationship model showed by the empirical data with chi-square of 1.489, degrees of freedom at 1, probability level of .222, goodness of fit index .999, adjusted goodness of fit index .982, standardized root mean square residual .010, and root mean square error of approximation 0.027.

3. The cause factors had direct effect on antisocial behavior were family circumstances, school circumstances, peer relationship, mass communication influence, social skills, and self control had direct effect at -0.284, -0.065, 0.343, 0.377, -0.180, and -0.069 respectively. The cause factors had direct effect on antisocial behavior were family circumstances, school circumstances had indirect effect through social skills and self control at -0.050, and -0.037 respectively. The cause factors had indirect effect on antisocial behavior through self control were peer relationship had indirect effect at 0.017.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ของ
รุ่งฤดี นิลละออ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ขวาลิต รวยอาจิณ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ขวาลิต รวยอาจิณ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ละเอียต รัชเฝ้า)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา และเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รวมทั้งอาจารย์ ดร. สุพร เข้มเฮง ประธานกรรมการสอบปากเปล่า และอาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เฝ้า กรรมการสอบปากเปล่า ซึ่งทุกท่านได้ให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา ดร. อุดลย์ ใบกุหลาบ ดร. อรินทร์ น่วมถนอม และดร.ธีรยุทธ ภูษา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการแก้ไข ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน คณะครูอาจารย์ และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณอาจารย์พนา จินดาศรี นายชัยวิชิต เขียรชนะ และนางสาวปรีชาติ เบ็ญจวรรณ ที่ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนพระแม่มาลีพระโขงซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของผู้วิจัย ที่ให้ความกรุณาอนุญาตให้ใช้วันและเวลาทำการเพื่อการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนขอบคุณเพื่อนร่วมงาน และเพื่อนๆ ทุกท่านที่เป็นกำลังใจสำหรับผู้วิจัยเสมอมา

ความสำเร็จในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ และน้อมรำลึกบุญคุณของบุพการี ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้วางรากฐานทางการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่น้อยจนถึงปัจจุบัน

รุ่งฤดี นิลละออ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางครอบครัว	41
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน	44
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน	47
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสื่อ	49
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม	53
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง	56
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	79
3 วิธีดำเนินการวิจัย	85
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	85
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	87
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	87
การเก็บรวบรวมข้อมูล	95
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	95
สถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	96

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	108
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	109
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	114
บรรณานุกรม.....	118
ภาคผนวก.....	131
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	168

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	พฤติกรรมทางสังคมด้านการปรับตัวกับครูและเพื่อน และผลที่ตามมาทางบวกและลบ.....	24
2	การเปรียบเทียบลักษณะของการวิเคราะห์สาเหตุแบบเดิมกับโมเดลลิสเรล.....	74
3	ประชากรที่จะใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	85
4	จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	87
5	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบ้ ค่าความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	102
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของปัจจัยเชิงสาเหตุ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม.....	103
7	ค่าสถิติในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลลิสเรลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์....	104
8	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของอิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม(TE)ของตัวแปรในโมเดลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม.....	105
9	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน.....	143
10	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน.....	144
11	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	145
12	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	146
13	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ.....	147
14	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ.....	148
15	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม.....	149
16	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม.....	151

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานของพฤติกรรมต่อต้านสังคม.....	8
2	ผลของภาวะการแก้ไขความขัดแย้งทางจิตสังคมต่อบุคลิกภาพ.....	20
3	โมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆมีผลไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีผลย้อนกลับ (Recursive model).....	64
4	โมเดลที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆมีผลย้อนกลับ (Non-recursive model).....	65
5	ขั้นตอนการวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล.....	74
6	ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน และแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ.....	88
7	รูปแบบเส้นทางโมเดลการวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมต่อต้านสังคม แสดงทิศทางและค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานตามข้อมูลเชิงประจักษ์....	107

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าควรเริ่มจากการพัฒนาบุคคล เนื่องจากบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ หากการพัฒนาบุคคลประสบความสำเร็จ สังคมก็จะพัฒนา โดยการพัฒนามีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรม และความประพฤติที่ดีให้แก่บุคคลในสังคม ทำให้สังคมกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 2) และเป็นสังคมที่มีคุณภาพ การพัฒนาดังกล่าวต้องอาศัยเครื่องมือที่สำคัญ คือ "การศึกษา" อันมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวหน้าสอดคล้องกับยุคสมัย (วิเศษ ชิดวงศ์. 2544: 33) และสร้างให้บุคคลเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ดังมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542: 5) โดยต้องอาศัยหลักการดำรงชีวิตในสังคมที่สำคัญ คือ เรียนรู้ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือกฎหมาย กระทำตนไม่เป็นปัญหาของสังคม จึงจะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2543: 22) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายของการศึกษา

การจะอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข บุคคลในสังคมต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และปัจจัยต่างๆ (อัญชลี ทองจันทร์. 2546: 1) ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวได้แก่ การเคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย กฎหมายของสังคม ในทางกลับกันหากคนในสังคมไม่เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย กฎหมายของสังคม จะทำให้สังคมไม่มีความสุข เป็นบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้ มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของสังคม เรียกว่า "พฤติกรรมต่อต้านสังคม" (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545: 269) ซึ่งเป็นการฝ่าฝืน ทำลาย กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ของสังคม (Mayer. 2001: 414) โดยจะแสดงออกในลักษณะต่างๆ เช่น ไม่ให้ความสำคัญ ไม่สนใจ ไม่ทำตาม หรือฝ่าฝืน กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย หรือการห้ามปราม ตลอดจนไม่เกิดการเรียนรู้ หรือหลบจำจากประสบการณ์การกระทำของตน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545: 269) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวปรากฏได้ในทุกช่วงวัย แต่มักจะเด่นชัดในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ มีการปรับตัวในหลายๆด้านเพื่อให้ข้ามผ่านช่วงวัยได้ด้วยดี โดยการพยายามทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าสามารถกระทำการต่างๆได้ เช่นผู้ใหญ่ ไม่ต้องการการชี้แนะ หรือการออกคำสั่ง (จิตตินันท์ เดชะคุปต์. 2543: 45) ขณะเดียวกันก็มีความต้องการด้านอื่นควบคู่กัน เช่น ต้องการความเข้าใจจากสังคมถึงการเปลี่ยนแปลงในช่วงวัยของตน ต้องการทราบถึงความเหมาะสมของการเปลี่ยนแปลงนั้น และต้องการเพื่อดำรงตนอย่างมีคุณค่าในสังคม เช่นเดียวกับช่วงวัยอื่น แต่อาจมีการกระทำบางสิ่งที่ไม่เหมาะสมในมุมมองของสังคม และในทางกลับกัน (ประดินันท์ อุปรมย์. 2543: 43-46) วัยรุ่นก็มีวิธีการแสดงออกในแบบของตน ไม่ต้องการให้สังคมชี้้นำ ก้าวถอย ชี้นำ ตักเตือน หรือขัดขวาง ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีส่วนทำให้วัยรุ่นแสดงออกในแนวทางของการไม่ยอมรับ ทำลาย หรือต่อต้านกับสังคมจนแสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่อต้านสังคม

พฤติกรรมต่อต้านสังคม มีความเกี่ยวข้องกับช่วงวัยรุ่น และยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ในด้านการใช้กฎเกณฑ์ ระเบียบ วินัย โดยกนกรัตน์ แจ่มวิฏกุล (2545: 25) กล่าวว่า ความขัดแย้ง ความไม่สม่ำเสมอในการกำหนด การบังคับใช้ กฎ ระเบียบ วินัยของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง กับสมาชิกวัยรุ่นในครอบครัว มีส่วนทำให้สมาชิกวัยรุ่นในครอบครัว แสดงพฤติกรรมต่อต้าน เช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ด้านการเอาใจใส่นักเรียน ความเพียงพอ เหมาะสมของการให้แรงเสริมกับนักเรียนของครู ความยุติธรรมของกฎ ระเบียบ ของโรงเรียน ล้วนมีส่วนก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อต้าน ในส่วนของสัมพันธภาพกับเพื่อน ก็พบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังที่จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2543: 46) กล่าวว่า วัยรุ่นต้องการการยอมรับจากเพื่อน ยอมทำตามกลุ่มเพื่อน และหากจำนวนคนในกลุ่มมากขึ้น ก็จะมีแรงเสริมในการกระทำสิ่งต่างๆ มากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งหมายถึง ทั้งการกระทำทางบวก ทางลบ กระทำตามความปรารถนาของสังคม และไม่กระทำตามความปรารถนาของสังคม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อิทธิพลจากสื่อ ดังที่เวอร์เนอร์-วิลสัน; ฟิตซฮาร์ริส; และ มอร์ริสเซย์ (Werner-Wilson; Fitzharris; & Morrissey. 2004: Online) ได้กล่าวว่า วัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อหลายช่องทาง สื่อส่งผลกระทบผ่านทางการรับรู้ เรียนรู้ ไปสู่การเกิดเจตคติโน้มเอียงไปตามเนื้อหาที่ได้รับ และจะแสดงออกมาทางพฤติกรรมตามสื่อในที่สุด อันเป็นผลจากการเรียนรู้ผ่านสื่อซึ่งถือเป็นตัวแบบ หากสื่อนำเสนอเนื้อหาที่โดดเด่นในทางเพศ ก้าวร้าว วัยรุ่นผู้รับสื่อที่สนใจเปิดรับเนื้อหาส่วนนี้จะนำไปปรับการรับรู้ เรียนรู้จากสิ่งที่ได้เห็น และในที่สุดจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมทางเพศหรือก้าวร้าว ตามที่ได้รับจากสื่อดังกล่าว ในด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม พบว่าปัจจัยทักษะทางสังคม (Social Skills) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคมเช่นเดียวกัน ดังที่ ควินน์, มาเธอร์, และรัทเธอร์ฟอร์ด (Quinn. 2002: 380 citing Quinn, Mathur, and Ruthurford. 1995) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม จะไม่สามารถควบคุมทักษะสังคมด้านต่างๆ ให้เป็นพฤติกรรมสนับสนุนสังคมได้ (Prosocial behaviors) และเมื่อเกิดปัญหาเป็นระยะเวลานาน จะกลายเป็นพฤติกรรมต่อต้านสังคมมาแทนที่และพฤติกรรมดังกล่าว มักเกิดในช่วงวัยรุ่น หากพฤติกรรมต่อต้านสังคมดังกล่าวฝังแน่น (Antisocial behavior patterns persist) อาจกลายเป็นปัญหาทางสังคมต่อเนื่องไปถึงวัยผู้ใหญ่ เช่น เป็นบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ (Low self-esteem) เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Membership in deviant peer groups) ใช้ยาเสพติด (Substance abuse) หรือก่ออาชญากรรม (Delinquency) เป็นต้น และด้วยช่วงวัยอยู่ในช่วงวัยรุ่น มีสภาพทางกาย อารมณ์ไม่คงที่ ความสามารถในการควบคุมตนเองไม่สมบูรณ์ ทำให้ไวต่อการถูกกระตุ้นในรูปแบบต่างๆ และส่งผลถึงพฤติกรรมที่แสดงออก ดังที่ ฮอว์คินส์; อาร์เธอร์; และ โอลสัน (Hawkins; Arthur; & Olson. 1997: 365) ได้กล่าวว่า การบกพร่องในการควบคุมการถูกกระตุ้น หรือการควบคุมตนเองได้ไม่ดี เป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงของวัยรุ่นต่อการเกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม คือ หากควบคุมตนเองได้น้อย การแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมจะปรากฏมากขึ้น

จากความเกี่ยวข้องของปัจจัยต่างๆ กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมข้างต้น แสดงให้เห็นว่าช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีปัญหาในการปรับตัวอย่างชัดเจน หากปรับตัวไม่ได้จะเกิดปัญหาทั้งกับส่วนตัวและสังคม เพราะวัยรุ่นต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต หากยังมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมต่อไปอาจทำให้สังคมสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยแต่ละตัวเกี่ยวข้อง และส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์กับผู้ปกครอง ครู อาจารย์ บุคคลในสังคม นำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้าง ให้เกิดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาในการดำรงตนให้มีความสุขในสังคม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะทำให้ได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ ตลอดจนมีผลทางตรง และมีผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 อันจะนำไปสู่ ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการปรับปัจจัยต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมสูง ปรับปรุงให้อยู่ในระดับที่ต่ำลง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนและสังคมมีความสุขในการดำรงชีวิตมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 34 โรงเรียน มีจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 400 ห้อง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 21,179 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 12 โรงเรียน มีจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 15 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 669 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (Family Circumstances)
 - 1.2 สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (School Circumstances)
 - 1.3 สัมพันธภาพกับเพื่อน (Peer Relationship)
 - 1.4 อิทธิพลของสื่อ (Mass Communication Influence)
 - 1.5 ทักษะทางสังคม (Social Skills)
 - 1.6 การควบคุมตนเอง (Self Control)
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior) หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ของสังคม โดยครอบคลุมในส่วนของโรงเรียน จำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้
 1. การฝ่าฝืนกฎ ระเบียบของโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่ทางโรงเรียนกำหนด ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อการอบรม ดักเตือน ห้ามปรามของครู และกฎ ระเบียบของโรงเรียน โดยการไม่ให้ความสนใจ แสดงความไม่พอใจ โต้แย้ง ไม่ปฏิบัติตาม ทำหาย การไม่ยอมรับความผิด การแต่งกายผิดระเบียบ ตลอดจนการแสดงกิริยา วาจา ท่าทางที่ไม่สุภาพกับครู

2. การไม่รับผิดชอบทางการเรียน หมายถึง การไม่ให้ความสำคัญกับหน้าที่ที่ควรปฏิบัติทางการเรียน ได้แก่ การไม่สนใจเรียน การไม่รับผิดชอบต่องานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การมาเรียนสาย การมาโรงเรียนแต่ไม่เข้าเรียน การหลีกเลียงหรือหลบหนีการเข้าแถว การออกนอกชั้นเรียนหรือโรงเรียน โดยไม่ได้รับอนุญาต

3. การก่อวินาศกรรมในชั้นเรียน หมายถึง การปฏิบัติที่ทำให้การเรียน หรือชั้นเรียนเกิดความไม่สงบ ได้แก่ การคุยขณะเรียน การพูดตะโกนเสียงดัง การแกล้งเพื่อนที่ตั้งใจเรียน การไม่อยู่ประจำที่ของตนเอง การออกนอกชั้นเรียนขณะครูสอน การล้อเลียนครู การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียน หรือข้อตกลงของการเรียนการสอนขณะนั้น

ซึ่งวัดได้จากแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่ประเมินโดยนักเรียนตามการรับรู้ของตนเอง

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุ (Causal Factors) หมายถึง ปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระ หรือตัวแปรเหตุที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม หรือตัวแปรผลที่มากกว่า 1 ตัว โดยมีความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียว โดยตัวแปรอิสระมีอิทธิพลในรูปของความสัมพันธ์แบบทางตรง และทางอ้อมต่อตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (Family Circumstances) หมายถึง สภาพความสัมพันธ์ของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองกับนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน การลงโทษเมื่อกระทำความผิด ความเข้มงวดในกฎ ระเบียบ ความคงเส้นคงวาในการใช้กฎ ระเบียบ และการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ

2.2 สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (School Circumstances) หมายถึง สภาพความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และนักเรียนภายในโรงเรียน จำแนกได้ 2 ด้าน ดังนี้

2.3.1 ด้านสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน หมายถึง ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในส่วนของเรียนการสอน ได้แก่ คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน การเอาใจใส่ของครู การมอบหมายงาน การชมเชยหรือการลงโทษ

2.3.2 ด้านการปกครองนักเรียน หมายถึง ลักษณะการควบคุมดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบ กฎของทางโรงเรียน การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบ กฎของทางโรงเรียน

2.3 สัมพันธภาพกับเพื่อน (Peer Relationship) หมายถึง ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ในลักษณะของการได้รับแรงเสริมจากเพื่อนดังกล่าวเพื่อกระทำพฤติกรรมของตนเอง การยอมรับของเพื่อน การกระทำพฤติกรรมเพื่อเป็นที่ยอมรับของเพื่อน การเลียนแบบการกระทำพฤติกรรมต่างๆของเพื่อน

2.4 อิทธิพลของสื่อ (Mass Communication Influence) หมายถึง บทบาทการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร หรือกิจกรรมต่างๆของสื่อ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ทุกชนิด และคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีส่วนชี้นำชักจูง โน้มน้าวให้ผู้รับสารจากสื่อกระทำพฤติกรรมตาม

2.5 ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง ความสามารถส่วนบุคคลในการสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ โดยใช้ภาษา (Verbal) และไม่ใช้ภาษา (Nonverbal) ซึ่งครอบคลุมทั้ง การรับ การส่ง และการควบคุมการสื่อสารทางสังคมระหว่างบุคคล 6 ด้าน ตามแนวความคิดของริกจิโอ (Riggio) ประกอบด้วย

2.5.1 การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆโดยไม่ใช้ภาษา เป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม รวมถึง การแสดงออกทางเจตคติ ความรู้สึกและพฤติกรรมระหว่างบุคคลโดยบุคคลที่มีการแสดงออกทางอารมณ์สูงจะเป็นบุคคลที่ร่าเริง มีชีวิตชีวา และสามารถกระตุ้นให้บุคคลอื่นรู้สึกเช่นเดียวกับตนโดยถ่ายทอดความรู้สึกของตนออกมา

2.5.2 ความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นๆ (Emotional Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ตลอดจนตีความหมายการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลอื่นได้โดยไม่ต้องใช้ภาษา โดยบุคคลที่มีความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นจะเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกไวอ่อนไหวไปตามอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น มีความรู้สึกร่วมและเอาใจใส่ต่ออารมณ์ของบุคคลอื่น

2.5.3 การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) หมายถึง ความสามารถในการกำกับ อดกลั้น และปรับอารมณ์ของตนเอง รวมถึงการซ่อนเร้น ปิดบังความรู้สึกไว้ภายใน โดยบุคคลที่มีการควบคุมอารมณ์สูง มักชอบควบคุม หรือฝืนการแสดงออกความรู้สึกของตนเอง

2.5.4 การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางการใช้ภาษาในการสนทนา โดยบุคคลที่มีการแสดงออกทางสังคมสูง จะมีความคล่องแคล่วทางการใช้ภาษา แสดงความเป็นมิตร ชอบเข้าสังคม มีทักษะที่ดีในการสนทนา

2.5.5 ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ และตีความหมายการสื่อสารทางภาษาของบุคคลอื่น มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานของพฤติกรรมทางสังคมที่ดี ที่ควรปฏิบัติ บุคคลที่มีความไวในการรับรู้ทางสังคมจะมีพฤติกรรมทางสังคมที่สุภาพ มีมารยาท มีจิตสำนึก และทราบถึงวิธีปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

2.5.6 การควบคุมทางสังคม (Social Control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม มีทักษะในการแสดงออก บุคคลที่มีการควบคุมทางสังคมที่ดี จะมีความคล่องแคล่ว มีไหวพริบมีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่างๆ และสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

2.6 การควบคุมตนเอง (Self Control) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะกระทำหรือละเว้นการกระทำบางชนิดด้วยเหตุผลและความอดทน จากสิ่งยั่วยุ ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆได้ เพื่อให้เกิดผลดี หรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น

3. การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ (Causal Factors) หมายถึง การศึกษาถึงวิธีการหาสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเหตุ และตัวแปรผล โดยศึกษาว่าตัวแปรเหตุตัวใดมีอิทธิพลทำให้เกิดความแปรปรวนหรือความแตกต่างในตัวแปรผล และอิทธิพลดังกล่าวเป็นสาเหตุที่เกิดจากตัวแปรนั้นๆโดยตรงหรือเป็นสาเหตุโดยอ้อม

4.สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient: P) หมายถึง ค่าที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรปัจจัยในหน่วยของคะแนนมาตรฐาน เมื่อตัวแปรอื่นในโมเดลคงที่

5.สัมประสิทธิ์ของผล (Effect Coefficient) ประกอบด้วย อิทธิพลทางตรงและทางอ้อม และอิทธิพลรวม ดังนี้

5.1 อิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวแปรหนึ่งส่งผลกระทบถึงตัวแปรอีกตัวหนึ่งโดยตรง

5.2 อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรหนึ่งส่งผลถึงอีกตัวแปรหนึ่ง โดยผ่านตัวแปรคั่นกลาง

5.3 อิทธิพลรวม (Total Effect: TE) หมายถึง ผลบวกของอิทธิพลทางตรงกับอิทธิพลทางอ้อม

6. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทขึ้นไปในสาขาวัดผลการศึกษาร้อยละ 3 ท่าน และผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทขึ้นไปทางจิตวิทยา 2 ท่าน และเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

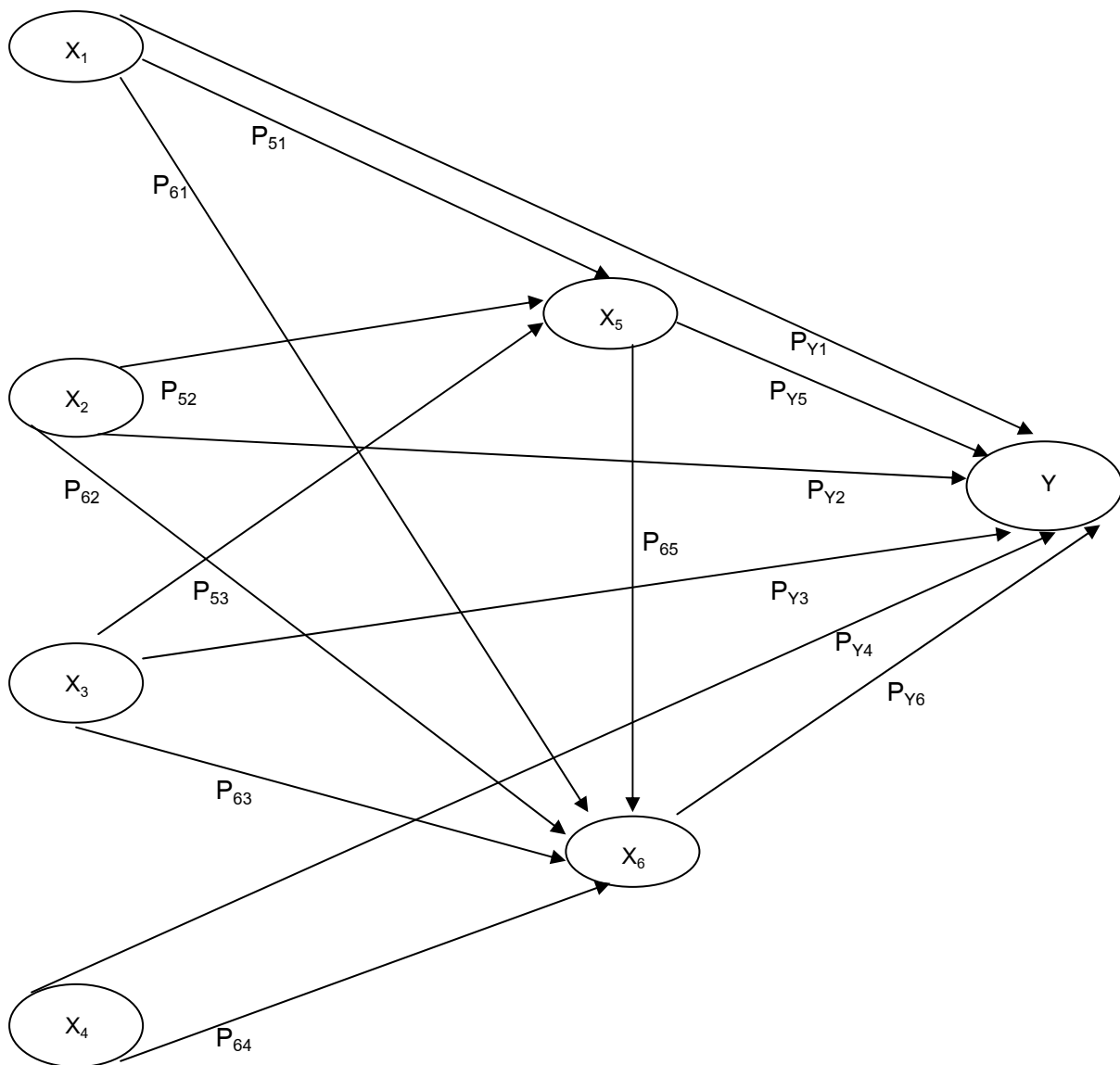
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม พบว่า มีผู้ให้คำนิยามแตกต่างกันไป โดยมีบริบทคือ สังคมที่เกี่ยวข้อง ผลจากการนำแนวคิดของผู้รู้หลายท่านที่นิยามถึงพฤติกรรมต่อต้านสังคม ประมวลเข้ากับบริบททางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง จึงเป็นการวิจัยพฤติกรรมต่อต้านสังคมในบริบทของโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ 5 ขั้นของมาสโลว์ (A Theory of Human Motivation) ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Stage) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Learning Theory) ทำให้ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานของพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมาจากตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทักษะสังคมในระดับต่ำ ทำให้บกพร่องทางความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ตามแนวคิดของริกจิโอ

(Riggio) ก็มีแนวโน้มพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหา (ปีนทิพย์ ชะเอม. 2544: 36; อ้างอิงจาก อูไร สุมารัตน์. 2536: 10) นอกจากนี้ยังพบว่าการควบคุมตนเอง ตามแนวคิดของโรเซนบัมเป็นตัวกระตุ้น โดยการควบคุมตนเองในระดับต่ำเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม นอกจากทักษะทางสังคมและการควบคุมตนเองที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า

สภาพแวดล้อมทางครอบครัวทางการปฏิบัติของพ่อแม่ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัวในทางลบ (นิยม บุญมี. 2536: 109-110) สภาพแวดล้อม ทางโรงเรียนทางลบ ในส่วนของสัมพันธภาพระหว่างครู และนักเรียนและการปกครองนักเรียน (ชาญชัย อาจิณสมจารย์. 2542: 42-43) สัมพันธภาพกับเพื่อน โดยการได้รับการเสริมแรง และการเลียนแบบทางสังคม (Murray; & Greenberg. 2006: 221) และอิทธิพลของสื่อ (อนุชา ม่วงใหญ่. 2542: 520) ที่สนับสนุน

ทำให้สามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ได้แก่ ทักษะทางสังคม การควบคุมตนเอง สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และอิทธิพลของสื่อ ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานของพฤติกรรมต่อต้านสังคม

หมายเหตุ ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในภาพประกอบ 1 มีดังนี้

- แทน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยตัวแปรที่อยู่ทางลูกศรเป็นสาเหตุ ตัวแปรที่อยู่หัวลูกศรเป็นผล
- ตัวเลข แทน ตัวแปรแต่ละตัว
- P_{ij} แทน ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Path coefficient) ที่คำนวณได้จากตัวแปรสาเหตุ j มีอิทธิพลต่อตัวแปรที่เป็นผล i เช่น P_{51} แทน ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุหมายเลข 1 ต่อตัวแปรที่เป็นผลหมายเลข 5

Y	แทน	พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior)
X ₁	แทน	สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (Family Circumstances)
X ₂	แทน	สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (School Circumstances)
X ₃	แทน	สัมพันธภาพกับเพื่อน (Peer Relationship)
X ₄	แทน	อิทธิพลของสื่อ (Mass Communication Influence)
X ₅	แทน	ทักษะทางสังคม (Social Skills)
X ₆	แทน	การควบคุมตนเอง (Self Control)

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน สัมพันธภาพกับเพื่อน อิทธิพลของสื่อ ทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคม
2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อมดังนี้
 - 3.1 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางทักษะสังคมและการควบคุมตนเอง
 - 3.2 สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางทักษะสังคมและการควบคุมตนเอง
 - 3.3 สัมพันธภาพกับเพื่อน มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางทักษะสังคมและการควบคุมตนเอง
 - 3.4 อิทธิพลของสื่อ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการควบคุมตนเอง
 - 3.5 ทักษะทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการควบคุมตนเอง
 - 3.6 การควบคุมตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.1 ความหมายของพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.4 ผลของพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.5 การป้องกันพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.6 พฤติกรรมต่อต้านสังคมกับวัยรุ่น
 - 1.7 การวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุ
 - 2.1 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว
 - 2.2 สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
 - 2.3 สัมพันธภาพกับเพื่อน
 - 2.4 อิทธิพลของสื่อ
 - 2.5 ทักษะทางสังคม
 - 2.6 การควบคุมตนเอง
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เส้นทาง(Path Analysis)
 - 3.1 ความหมายการวิเคราะห์เส้นทาง
 - 3.2 สังกัปเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เส้นทาง
 - 3.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์เส้นทาง
 - 3.4 การวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสมเรล
 - 3.5 ข้อดี และข้อจำกัดของการวิเคราะห์เส้นทาง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม

1.1 ความหมายของพฤติกรรมต่อต้านสังคม

พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior) มีนิยามหรือลักษณะต่างๆ ตามการให้นิยามของบุคคลต่างๆ ดังนี้

โควิลล์และคณะ(จาร์ส บัญญานันต์. 2515: 9; อ้างอิงจาก Coville; and Others.

1960: 128-129) สรุปลักษณะพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

1. ไม่สามารถเข้าใจและรับค่านิยมทางจริยธรรมได้
2. ระดับความสามารถทางสติปัญญากับพัฒนาการด้านจิตสำนึกไม่ได้ระดับกัน
3. หุนหันพลันแล่น เอาแต่ใจตนเอง ขาดความยับยั้งชั่งใจ ตัดสินใจไม่แน่นอน
4. ไม่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น
5. ยึดติดกับความสนุกสนานในปัจจุบัน
6. สัมพันธภาพกับผู้อื่นลดลงเรื่อยๆ
7. ขาดวินัย ไม่เคารพกฎเกณฑ์ของสถาบันสังคม
8. มีความอดทนน้อย
9. พุดตบถง่าย พร่ำบ่นหาเหตุผลให้ตนและมักโทษผู้อื่นในการกระทำไม่ดีของตน
10. สามารถแสดงอารมณ์ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้ เช่น แสร้งเศร้าโศก

อิงเกลอร์ (Engler. 1995: 296-297) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมประกอบด้วย ยึดตนเป็นใหญ่ ขาดความรู้สึกผิด เป็นปรปักษ์กับบุคคลอื่น ทำสิ่งต่างๆโดยไม่คิดถึงอันตราย หลอกหลวง แสดงอารมณ์ทางลบกับบุคคลอื่น ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นน้อย

วอล์คเกอร์, โคลวิน; และ แรมเซย์ (Walker; Colvin; & Ramsey. 1995: 2) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นการประพฤติฝ่าฝืนข้อกำหนดของสังคม เป็นพฤติกรรมตรงข้ามกับพฤติกรรมสนับสนุนสังคม (Prosocial behavior)ซึ่งเป็นการร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตั้งใจที่จะละเมิดกฎ ไม่เกรงกลัวผู้มีอำนาจ ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์สังคม เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากการยอมรับกฎและมาตรฐานที่เหมาะสม เป็นการปรับตัวไม่ได้ทางสังคม (Social maladjustment) และถ้าจัดแบ่งเป็นประเภทของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา พฤติกรรมต่อต้านสังคมจะอยู่ใน 2 ประเภทแรกจากทั้งหมด 3 ประเภท ดังนี้

1. การละเมิดข้อบังคับในโรงเรียนในระดับต่ำ (Minor school infractions) เป็นการแสดงออกที่ไม่รุนแรงแต่ทำลายการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การไม่สนใจเรียน ขูยเสียงดัง ไม่มีอุปกรณ์ในการเรียน หนังสือเรียน

2. การฝ่าฝืนในโรงเรียนอย่างรุนแรง (Serious school violations) ไม่ใช่การทำผิดกฎหมาย แต่เกี่ยวกับการทำผิดกฎของโรงเรียน และเกณฑ์ทางสังคม เป็นการไม่ทำตาม ทำทนาย ใช้อำนาจไม่สุภาพกับผู้มีอำนาจ กระทำผิดซ้ำๆ

3. พฤติกรรมผิดกฎหมาย (Illegal behavior) เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเช่นใช้อาวุธ ขโมย ข่มขู่ หรือทำร้ายร่างกาย

เดวิส (Davis. 1996: 443-448) กล่าวใน DSM-IV ว่า (Diagnostic and Statistical Manual of the Mental Disorders) พฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างอิสระ (Active-independents) ซึ่งเป็นแรงขับเพื่อพิสูจน์ว่าตนเหนือกว่าบุคคลอื่น มีความพยายามในการเป็นอิสระ โดย DSM-IV มีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติกับบุคคลอื่น (Interpersonal Conduct) ประกอบด้วย การลั้มเหลวในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ไม่รับผิดชอบ หลอกลวง ไม่ใส่ใจผลที่เกิดตามมากับผู้อื่น

2. ด้านพฤติกรรม (Behavior) คือ การกระทำการต่างๆโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้อื่น

3. ด้านการรู้คิด (Cognitive) ประกอบด้วย การขาดการวางแผนในการปฏิบัติ

4. ด้านอารมณ์ (Mood) คือ แสดงออกอารมณ์ในทางลบ จุนเจียวง่าย

และในการวินิจฉัยทางคลินิก จะวินิจฉัยในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมสื่อความหมาย (Expressive Behavior): การหุนหันพลันแล่น (Impulsive) ประกอบด้วย การมีความอดทนต่ำต่อความคับข้องใจ ไม่รู้จักการรอคอย ไม่รู้จักไตร่ตรอง กระทำอย่างรีบร้อนและทันทีทันใด ซึ่งการหุนหันพลันแล่นนี้ เป็นการแสดงถึงการไม่มองการณ์ไกล ไม่ระมัดระวัง ไม่สุขุมรอบคอบ ความรับผิดชอบต่ำ

2. ด้านการปฏิบัติกับบุคคลอื่น (Interpersonal Conduct): การไม่รับผิดชอบ (Irresponsible) ประกอบด้วย การเป็นบุคคลที่ไวใจไม่ได้และเชื่อถือไม่ได้ในความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ฝ่าฝืนความถูกต้อง ไม่ไวใจบุคคลอื่น ไม่สนใจ ถูกถูก หรือเยาะเย้ยในระเบียบและกฎเกณฑ์ โกหก หลอกลวง มีความยุ่งยากทางการเรียน และการบังคับใช้กฎเกณฑ์ของผู้อื่น

3. ด้านรูปแบบการรู้คิด (Cognitive Stile): เบี่ยงเบน (Deviant) ประกอบด้วย การไม่สนใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ วินัย ตูถูกกฎเกณฑ์ ระเบียบ วินัย ขนบธรรมเนียม หรือจริยธรรม ค่านิยมต่างๆ ลั้มเหลวในการปรับปรุงตนเอง โกหกซ้ำๆ ใส่ใจแต่เป้าหมายของตนเอง

4. ด้านความเป็นอิสระ (Self-Autonomy): อิสระ (Autonomous) ประกอบด้วย การมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นอิสระ การไม่เห็นถึงความจำเป็นในการทำตามกฎเกณฑ์ ไม่สนใจสิ่งที่สังคมยึดถือ และพยายามกระทำเพื่อบรรลุผลด้วยวิธีของตนเอง กระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าถูกต้อง

ฮอว์คินส์; อาร์เธอร์; และ โอลสัน (Hawkins; Arthur; & Olson. 1997: 365) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม ประกอบด้วย การดื้อรั้น อยู่ไม่สุข และบกพร่องในการควบคุมการถูกกระตุ้น

ไรด์ และ เอ็ดดี้ (Reid; & Eddy. 1997: 346) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม ประกอบไปด้วย ชอบต่อสู้ ชอบรังแก ไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ลั้มเหลวทางวิชาการ ไม่ทำตามกฎเกณฑ์ เกียจคร้าน และบกพร่องในการรู้คิดทางสังคม (Social-cognitive deficit)

วอล์คเกอร์ (Walker. 1998: 16) นิยามว่า เยาวชนที่มีลักษณะพฤติกรรมต่อต้านสังคม ได้แก่ การไม่พร้อมในการเรียน ไม่ปฏิบัติตามความต้องการของโรงเรียน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ทางสังคม ไม่ใส่ใจกับผลทางลบหรือผลกระทบทางสังคมต่อผู้อื่น

เบิร์ด (Bird. 2001: 57-58) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นปฏิกริยาที่แสดงการฝ่าฝืนต่อกฎ เกณฑ์ ระเบียบของสังคม และ/หรือปฏิกริยาต่อต้านกับสิ่งอื่นๆ โดยปฏิกริยาดังกล่าวเป็นทางลบ เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รูปแบบของพฤติกรรม เช่น โกหก ขโมย ฝ่าฝืน โต้แย้ง ไม่ใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น ถูกกระตุ้นได้ง่าย ทนต่อความคับข้องใจหรืออุปสรรคต่างๆไม่ได้ สะเพร่า ไม่รู้สึกละอายในความผิด ไม่สำนึกผิด มักมีปัญหาในโรงเรียน ทั้งในด้านการเรียนและพฤติกรรม มีปัญหากับทางโรงเรียน หรือผู้มีอำนาจ

บัฟ (Buff. 2001: 30) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นพฤติกรรมที่เป็นลำดับขั้นซึ่งสามารถทำนายได้ ดังนี้

ขั้นแรก เกี่ยวข้องกับพ่อแม่ที่ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย ไม่ค่อยมีการควบคุม และดูแลลูกๆอย่างไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ พ่อแม่สนับสนุนในการหลีกเลี่ยงงานและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ

ขั้นที่สอง ในการพัฒนาพฤติกรรมต่อต้านสังคม เกิดเมื่อเด็กๆเข้าสู่โรงเรียน และมีประสบการณ์ทั้งการถูกปฏิเสธจากสังคม และการบกพร่องทักษะทางสังคม การมีความยุ่งยากในการไต่รตรองถึงพฤติกรรมที่คาดหวังว่าคืออะไร การตอบสนองที่ไม่เหมาะสม การแปลความหมายสิ่งชี้แนะทางสังคมผิด หลีกเลี่ยงการทำงานและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ

ขั้นที่สาม หากพฤติกรรมต่อต้านสังคมพัฒนาไปเรื่อยๆ จะกลายเป็นการกระทำผิดกฎหมายซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงวัยเด็กตอนปลายหรือวัยรุ่น เนื่องด้วยช่วงวัยนี้มักจะยึดติดกับกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะการเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนที่ต่อต้านที่จะเป็นการเปิดช่องในการเสริมแรงสำหรับการกระทำพฤติกรรมต่อต้านสังคมในที่สุด

เมเยอร์ (Mayer. 2001: 414) นิยาม พฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อกำหนดของสังคม ละเมิด ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ ทำทนายผู้มีอำนาจ

วอล์คเกอร์; และ คนอื่นๆ(Quinn. 2002: 382; citing Walker; et al. 1995: 50) นิยาม พฤติกรรมต่อต้านสังคมว่าประกอบไปด้วย การสร้างความรุนแรง (Violate)ในชั้นเรียนเสมอๆ ไม่เคารพกติกาในการเล่น (Playground rules) สร้างความเสียหายหรือทำลายทรัพย์สินในบางครั้ง (Sometimes damage or destroy property) กระทำสิ่งต่างๆโดยพลการ(Take things without permission) มีความขุ่นเคืองบ่อยครั้ง (Often in a sullen) สภาวะทางอารมณ์แปรปรวน (Agitated emotional state)

Antisocial Personality, Sociopathy, & Psychopathy (2005: Online) นิยาม พฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น กล่าวโทษ หรือนินทาผู้อื่น โกหกซ้ำๆ ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ และไม่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ

BU Academic Review (2003: Online) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า หมายถึง การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม มักปรากฏอาการในช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นการปรับตัวไม่ได้โดยกินระยะยาวนานจนก่อความเสียหายกับการดำรงชีวิต และการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

Dual Diagnosis and the Antisocial Personality Disorder (2005: Online) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นการหุนหันพลันแล่น ง่ายง่าย แสดงความไม่พอใจทางใบหน้า ชอบโต้เถียง อาละวาดทำลายสิ่งของ โดยเฉพาะกับพ่อแม่ ไม่สนใจคำตักเตือน ชอบความเสี่ยง มีความรับผิดชอบต่ำ เกียจคร้าน ฝ่าฝืนความถูกต้อง ขาดการวางแผนในการกระทำ มีแนวโน้ม แสดงอารมณ์ออกมาโดยตรง

ฮิงเค็งแม; และคนอื่นๆ (Hing Keung Ma. 2005: 190; citing Hindelang; et al. 1981) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมประกอบไปด้วยลักษณะการเบี่ยงเบน ได้แก่ ขโมย(Stealing) บริโภคแอลกอฮอล์ (Using alcohol) ททุจริตการสอบ (Cheating on exams) มาเรียนสาย (Coming to school late) ตื้อดื้อ ทำทหายต่ออำนาจของพ่อแม่ (Defiance toward parents) เช่น ตะโกนใส่พ่อแม่ ต่อต้านความปรารถนาของพ่อแม่

แรดเก-ยาร์โรว์; และคนอื่นๆ (Hing Keung Ma. 2005: 190; citing Radke -Yarrow ; et al. 1983: 528) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นพฤติกรรมในทางลบของพฤติกรรมสนับสนุนสังคม (Prosocial Behavior)ซึ่งพฤติกรรมนี้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปัน(Sharing) การร่วมมือ(Cooperating) การช่วยเหลือ (Helping) การใส่ใจผู้อื่น (Caring for others) การเห็นแก่ส่วนรวม (Altruistic)ด้วยการเสียสละ (Sacrifice) การมีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคม (Normative behavior)

แอกเคอร์(Acker. 2007: 5) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นรูปแบบ ของ พฤติกรรมการฝ่าฝืน หรือละเมิดทางสังคมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ เป็นการละเมิดกฎ ระเบียบ การทำทหายอำนาจผู้ใหญ่ และการฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคม

จาร์ส บุญญานันต์ (2515: 26) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นการแสดงออกในหนึ่งหรือหลายๆข้อดังกล่าวนี้อยู่บ่อยครั้ง ประกอบด้วย

1. แต่งกายผิดระเบียบ
2. ขาดเรียนโดยไม่ลาหรือไม่แจ้งสาเหตุให้โรงเรียนทราบ
3. พูดจาไม่สุภาพ โดยเฉพาะกับครูและเพื่อน
4. วางตัวไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ
5. มีความสนใจการเรียนต่ำ เช่น ไม่ส่งงานตามกำหนด ลอกงานเพื่อน ระบายขณะมีการเรียนการสอน ไม่สนใจการเรียน ไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย
6. เคยทุจริตในการสอบ ไม่ซื่อสัตย์ ไว้วางใจไม่ได้
7. ชอบก่อเรื่องทะเลาะวิวาทหรือก่อความไม่สงบ เช่น ทำทหาย หรือชวนวิวาท

ปรีชา ธรรมมา; และ ถาวร เกิดเกียรติพงศ์ (2521: 13) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นการแสดงออกที่ไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ประเพณี ระเบียบ ข้อบังคับตลอดจนหลักการประพฤติดของหมู่คณะหรือกล่าวสั้นๆว่าไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ของสังคม ซึ่งพิจารณาใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ได้แก่ ปฏิภิกิริยาของนักเรียนต่อรายงานประจำภาคที่ครูมีถึงพ่อแม่ การขอคำรับรองจากพ่อแม่เมื่อมีธุระจำเป็นต้องหยุดเรียน ปฏิภิกิริยาต่อคำวิจารณ์หรือ

คำแนะนำ ตักเตือนของพ่อแม่ การอ้างเหตุผลเมื่อขออนุญาตพ่อแม่ไปพักผ่อน รวมทั้งการใช้เวลาว่าง การใช้จ่ายเงิน และการช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน

2. ด้านความสัมพันธ์กับครู ได้แก่ การทำการบ้านส่งครู การช่วยเหลือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ การแต่งกาย การแสดงกิริยามารยาท การทำกิจกรรม เช่น การทำเวร การลา การเข้าห้องเรียน

3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ได้แก่ การช่วยเหลือ การให้ยืมอุปกรณ์ต่างๆ การไม่ทำลายทรัพย์สินของเพื่อน การพูดจาให้ความสนิทสนม และการเคารพเพื่อน

สุพจน์ จักขุทิพย์ (2521: 6-7) นิยาม พฤติกรรมต่อต้านสังคมในความหมายของการประพฤติตนไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน ดังนี้

1. แต่งกายไม่สุภาพ หรือผิดระเบียบ ข้อบังคับของทางสถานศึกษา
2. เที่ยวเร่ร่อนในที่สาธารณะ หรือมั่วสุมก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
3. แสดงกิริยา วาจา หรือการกระทำที่ไม่สุภาพ
7. เล่นการพนัน
8. เสพสุรา ยาเสพติด
9. ประพฤติตนในทำนองชู้สาว
10. หนีโรงเรียน

ประสาร ทิพย์ธารา (2521: 103) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นการไม่เชื่อฟัง ขอบโต้เถียง มีกิริยา ท่าทางไม่สุภาพ ไม่สนใจ และไม่ทำตามคำสั่ง ทำตามใจตนเอง ขอบฝ่าฝืน ระเบียบวินัย ต้องการการลงโทษเพื่อทำตนให้เด่น

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น (2532: 682-287) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นการกระทำฝ่าฝืนข้อกำหนดของสังคมในลักษณะซ้ำๆ มักขัดแย้งกับผู้ที่มีอำนาจในโรงเรียน หรือผู้มีอำนาจในสังคม ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ก้าวร้าวทางกายหรือวาจา ขโมย ทำลายทรัพย์สิน หนีโรงเรียน กระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาโดยไม่คำนึงถึงบุคคลอื่น

โดยแบ่งพิจารณาถึงพฤติกรรมเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แสดงออกในลักษณะเผชิญหน้า (Over Acts) เป็นการแสดงออกที่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับผู้รับเคราะห์ เช่น การทำร้ายร่างกาย การโต้แย้ง การแกล้ง เป็นต้น
2. แสดงออกในลักษณะแอบซ่อน (Covert Acts) เป็นการแสดงออกโดยไม่ให้ผู้ใดรู้ หรือกระทำแล้วส่งผลร้ายต่อผู้ที่กระทำเอง เช่น การลักขโมย การโกหก การหนีเรียน การติดยาเสพติด หรือการทำลาย เป็นต้น

และพฤติกรรมต่อต้านสังคมในระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น จะเป็นไปในลักษณะของการแอบซ่อนมากกว่าในระดับก่อนมัธยมศึกษาที่แสดงออกในลักษณะเผชิญหน้า

ศรีธรรม ฐานะภูมิ (2535: 132-133) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า มีลักษณะดังนี้

1. ไม่สนใจความรู้สึกของผู้อื่น
2. มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างไม่ลึกซึ้งและไม่ยาวนาน

3. ไม่สนใจกฎ ระเบียบต่างๆ ขาดมโนธรรม
4. ชอบฝ่าฝืนข้อตกลง ธรรมเนียมปฏิบัติ และกฎระเบียบของกลุ่ม หรือสังคม
5. หงุดหงิดง่าย แสดงอารมณ์ทางลบอย่างเปิดเผย
6. เอาแต่ใจตนเอง ทำตามความต้องการของตนเอง
7. ไม่อดทนต่อการผิดหวัง
8. ไม่เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ไม่หลาบจำจากการถูกลงโทษ
9. ความรับผิดชอบต่ำ
10. เมื่อทำผิดจะกล่าวโทษบุคคลอื่นและพร้อมที่หาข้อแก้ตัวให้ตนเอง

ฉวี วิชญเนติชัย (2537: 38) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นลักษณะหนึ่งของการปรับตัวไม่ได้ โดยมีลักษณะคือ ปรับตัวให้เข้ากับสังคมและความถูกต้องตามระเบียบของสังคมไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบ บกพร่องในศีลธรรม ไม่รู้สึกผิดหรือละอายต่อการกระทำของตนเอง ไม่ซื่อสัตย์ ไม่จริงใจ มักกล่าวโทษผู้อื่นและหาเหตุผลให้ตนเอง

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539: 242) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นปัญหาพฤติกรรมไร้ระเบียบ ในด้านต่างๆดังนี้

1. ด้านศีลธรรม ได้แก่ พูดคำหยาบ เล่นพนัน โกหก รังแก ขโมย
2. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การไม่ทำความเคารพ ใต้ถื่นง เจ้าอารมณ์
3. ด้านระเบียบวินัย ได้แก่ ขาดเรียน หนีเรียน มาสาย ไม่ทำตามคำสั่ง ดื้อดึง

ทะเลาะวิวาท ส่งเสียงดัง แต่งกายผิดระเบียบ

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 376) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นลักษณะของการชอบทำร้าย ชอบหักล้างอำนาจหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพราะเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นคุกคามความเป็นอิสระส่วนบุคคล และยิ่งต้องทำตามระเบียบ ข้อบังคับต่างๆมากเท่าไร ก็ทำให้ทำร้ายมากยิ่งขึ้น

ชไมพร ทวีศรี; รังสรรค์ วรวงศ์; และ ชัยนรินทร์ ปรุมานนท์. (2542: 107) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม ประกอบด้วย

1. ต่อต้านกฎเกณฑ์จนกลายเป็นปัญหา
2. โกหก
3. หุนหันพลันแล่น ขาดการยั้งคิดในการกระทำ
4. ทำลายทรัพย์สิน
5. ชอบกิจกรรมเสี่ยง ทำร้าย
6. ขาดความรับผิดชอบ
7. ไม่รู้สึกผิดเมื่อสร้างความเดือดร้อนให้บุคคลอื่น ตลอดจนสังคม

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 20–21) นิยาม พฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยเป็นสิ่งที่สร้างปัญหาให้ตนเองและบุคคลอื่น ได้แก่ ฝ่าฝืนคำสั่งครู ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ล้อเลียน หรือรังแกเพื่อน ส่งเสียงดังเป็นที่รำคาญ รบกวน เกียจคร้าน ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน พุดบด ขโมย หนีโรงเรียน หยาบคาย

ซึ่งมักกระทำบ่อยครั้ง แม้ครูจะว่ากล่าวตักเตือนก็ไม่เลิก และในทางการศึกษาได้ให้คำจำกัดความว่าเป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงปรารถนาในโรงเรียน รวมไปถึงการฝ่าฝืนกฎและระเบียบต่างๆของโรงเรียน ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

สุชา จันทน์เอม (2545: 8-9) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม จัดเป็นพฤติกรรมเกเร และเป็นการแสดงถึงการเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นในทางที่ผิด

กาญจนา วิชาคุณ (2543: 8) นิยามว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นพฤติกรรมหรือแนวคิดที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นสิ่งที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และมักกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมควร รวมถึงไม่ก่อประโยชน์กับตนเองและสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 439; 269-270) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม เป็นการแสดงออกที่สังคมไม่ยอมรับ หรือไม่ต้องการให้เกิดขึ้น เป็นการไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคม แสดงออกในทางต่อต้าน มุ่งแสดงการกระทำที่สังคมไม่ยอมรับ ดังนี้

1. ฝ่าฝืนระเบียบของบ้าน รวมถึงการขัดแย้งกับพ่อแม่ มีปฏิกิริยาต่อการอบรมสั่งสอน หรือเมื่อไม่ได้ตามความต้องการ เช่น อาละวาด บึ้งตึง โกรธ แสดงความไม่พอใจ และฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ วินัยโดยทั่วไป

2. เมื่อถูกห้ามปราม หรือตักเตือนจะยิ่งฝ่าฝืนมากขึ้น

3. ชอบโต้เถียง ขัดแย้งตามความต้องการของตนเอง

4. ไม่ใส่ใจ และไม่ทำตามกฎ ระเบียบวินัย ขอบังคับต่างๆ

5. แสดงท่าทางไม่สุภาพ

6. มีความอดทนต่ำ

7. มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองมาก และมักคิดว่าถูกต้องเสมอ

8. ต้องการเป็นจุดเด่น โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม การถูกลงโทษ หรือการตำหนิจากบุคคลอื่น

9. แสดงอารมณ์อย่างรุนแรง

10. ไม่สามารถเก็บความรู้สึกได้ มักแสดงออกโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ

11. มักทำตัวโดดเด่น ไม่ชอบกระทำตามวิถีปฏิบัติโดยทั่วไป

12. แสดงอาการต่อต้าน ดูถูก เกลียดชังผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น ครู ตำรวจ

พรทิพย์ เส้นสด (2549: 6) นิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคม จากการรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 30 โรงเรียน โดยครูแนะแนวของแต่ละโรงเรียน หมายถึง การกระทำที่เป็นการฝ่าฝืน ละเมิดกฎ เกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมได้สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. การฝ่าฝืนกฎ ระเบียบของโรงเรียน หมายถึง การกระทำที่นอกเหนือไปจากกฎ ระเบียบที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ ได้แก่ การแต่งกายผิดระเบียบ ตัด แต่งผมผิดระเบียบ การทำสีผม ผิดธรรมชาติ การแสดงกิริยา วาจา ท่าทางไม่สุภาพกับครู การทำลายสาธารณสมบัติของโรงเรียน

2. การหลบหนีการเรียน หมายถึง การมาโรงเรียนแต่ไม่เข้าห้องเรียน การมาโรงเรียนสาย การหนีการเข้าแถว การหนีออกนอกโรงเรียนในช่วงเวลาก่อนได้รับอนุญาต

3. การก่อวินาศกรรมในชั้นเรียน หมายถึง การกระทำที่ทำให้ห้องเรียนเกิดความไม่สงบ ได้แก่ การเคาะโต๊ะเรียน การแกล้งเพื่อนที่กำลังตั้งใจเรียน การชวนเพื่อนคุยขณะเรียน การพูดตะโกนเสียงดัง การเดินไปมารอบห้องเรียน การเดินออกนอกห้องเรียนในขณะที่ครูสอน การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน

4. การละเมิดกฎของสังคม หมายถึง การหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามที่สังคมกำหนด มีผลทำให้เกิดผลเสียได้แก่ การแข่งประลองความเร็ว การมั่วสุมก่อความเดือดร้อน รำคาญ การเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนระหว่างเวลา 22.00-04.00 น.

จากความหมายพฤติกรรมต่อต้านสังคมของบุคคลต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยนิยามพฤติกรรมต่อต้านสังคม หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของสังคม ครอบคลุมในด้านโรงเรียนจำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. การฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่โรงเรียนกำหนด ได้แก่ การแสดงปฏิกิริยาที่ไม่ดีต่อการอบรม ตักเตือน ห้ามปรามของครู และกฎ ระเบียบของโรงเรียน โดยการไม่ให้ความสนใจ แสดงความไม่พอใจ โต้แย้ง ไม่ปฏิบัติตาม ทำหาย การไม่ยอมรับความผิด การแต่งกายผิดระเบียบ ตลอดจนการแสดงกิริยา วาจา ท่าทางที่ไม่สุภาพกับครู

2. การไม่รับผิดชอบทางการเรียน หมายถึง การไม่ให้ความสำคัญกับหน้าที่ที่ควรปฏิบัติทางการเรียน ได้แก่ การไม่สนใจเรียน การไม่รับผิดชอบต่องานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การมาเรียนสาย การมาโรงเรียนแต่ไม่เข้าเรียน การหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีการเข้าแถว การออกนอกโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต

3. การก่อวินาศกรรมในชั้นเรียน หมายถึง การปฏิบัติที่ทำให้การเรียนหรือชั้นเรียนเกิดความไม่สงบ ได้แก่ การคุยขณะเรียน การพูดตะโกนเสียงดัง การแกล้งเพื่อนที่กำลังตั้งใจเรียน การไม่อยู่ประจำที่ของตนเอง การออกนอกชั้นเรียนขณะครูสอน การล้อเลียนครู การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียนหรือข้อตกลงของการเรียนการสอนขณะนั้น

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคมมีดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) (Bird, 2001: 57-59) กล่าวว่า ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ สามารถทฤษฎีที่ใช้ทำความเข้าใจกับกลไกทางจิตใจ เกี่ยวกับการพัฒนาของพฤติกรรมต่อต้านสังคม และเหตุผลสนับสนุน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาคูเปอร์อีโก (Superego) และจิตสำนึก (Conscience) ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ โดยความรู้สึกจากคูเปอร์อีโกจะกลายเป็นการรู้จักในจิตสำนึก หากคูเปอร์อีโกมีความรู้สึกในทางลบ หรือต่อต้าน จิตสำนึกจะรับรู้ในทางลบหรือต่อต้านเช่นกัน และจะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาหรือกล่าวได้ว่าความสำคัญของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม คือ ผู้ที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นผู้ที่มีโครงสร้างทางจิตใจพัฒนาไปในทางที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง

2. ทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ 5 ขั้นของมาสโลว์ (A Theory of Human Motivation) (สุจิตรา พรหมนุชาธิป, 2545: 40-44) ดังนี้

2.1 ความต้องการด้านร่างกาย(Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการอากาศ อาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศและความต้องการทางกายต่างๆ เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ถ้าความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองจนถึงความพึงพอใจแล้ว จึงทำให้บุคคลมีพลังในการจูงใจให้เกิดความต้องการในขั้นต่อไป แต่ถ้าความต้องการดังกล่าวไม่ได้รับการตอบสนองเพียงพอจะทำให้บุคคลไม่พัฒนาไปยังความต้องการในขั้นต่อไป และทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้

2.2 ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการที่จะเป็นอิสระจากความกลัว เป็นความต้องการทางด้านจิตใจ และความไม่มั่นคง ต้องการหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายและเจ็บปวด

2.3 ความต้องการด้านความรัก (Love Needs) เมื่อบุคคลรู้สึกปลอดภัยแล้วจะเริ่มแสวงหาสัมพันธภาพกับผู้อื่น ต้องการความรัก และต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น การได้รับความรักและการยอมรับจะเป็นแรงจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ถ้าหากความต้องการดังกล่าวไม่ได้รับการตอบสนองเพียงพอ จะทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัว เช่น จะกลายเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพต่อต้าน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะทราบว่าช่วงวัยรุ่นจะเกิดความรู้สึกตามความต้องการในขั้นนี้ นั่นคือ ต้องการการยอมรับจากเพื่อน จึงพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติสิ่งใดๆ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือ ความเหมาะสม

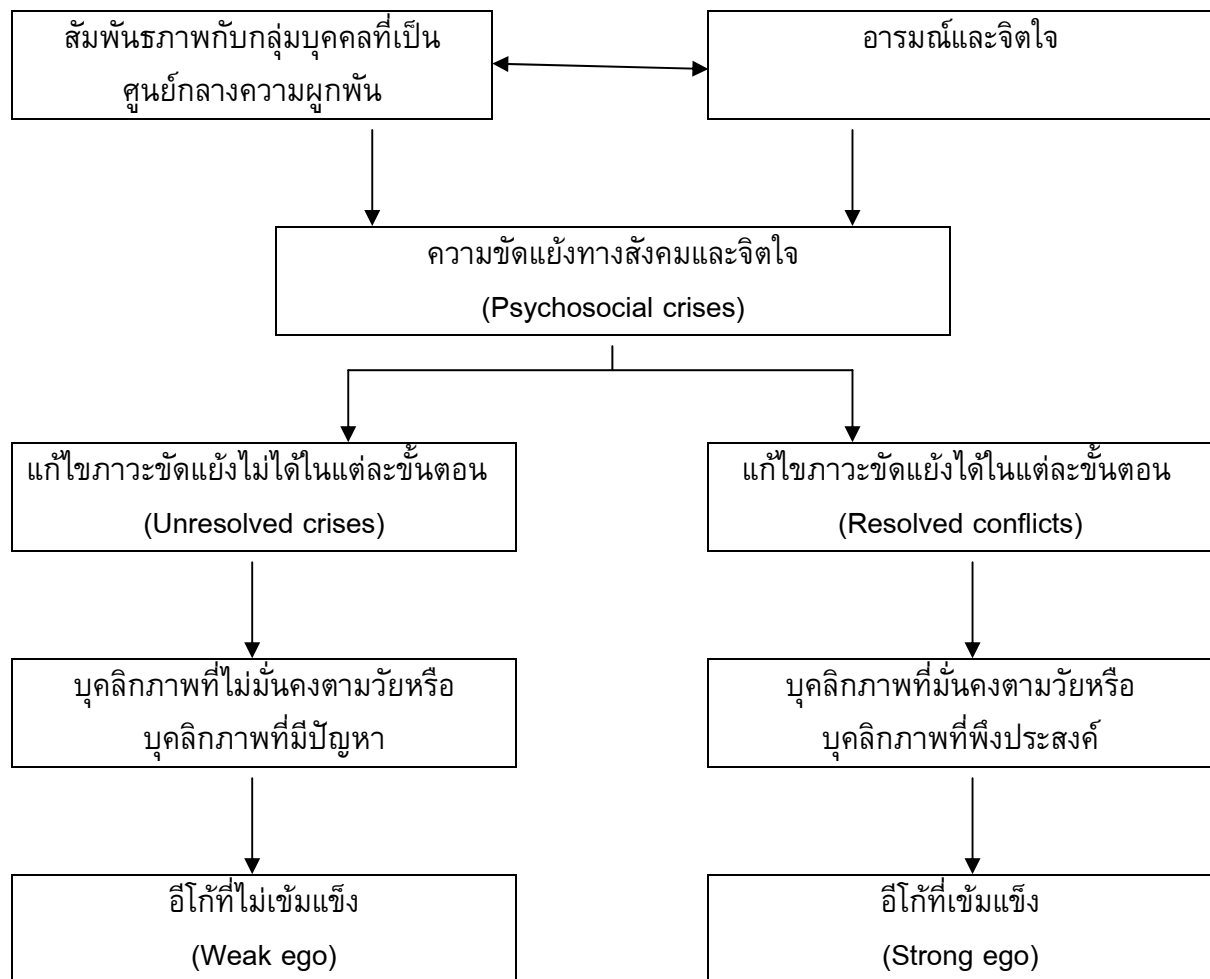
2.4 ความต้องการด้านความภาคภูมิใจ (Esteem Needs) เมื่อบุคคลได้รับความรัก และการยอมรับแล้ว จะทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ เกิดการยอมรับตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกมั่นใจ เป็นตัวของตัวเอง คือมีทั้งความภาคภูมิใจในตนเอง และนับถือตนเอง ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอในขั้นนี้ จะทำให้เป็นบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้ เกิดความรู้สึกมีปมด้อย รู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่ไม่มีค่า

2.5 ความต้องการด้านสัจการแห่งตน(Self Actualization Needs) โดยความต้องการในขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุดของมนุษย์ เป็นสิ่งที่บุคคลปรารถนาจะเป็นให้มากขึ้นต้องการจะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถจะเป็นไปได้ บุคคลที่จะพัฒนาถึงความต้องการในขั้นนี้ได้ คือ บุคคลที่ได้รับการตอบสนองทั้ง 4 ขั้นข้างต้นอย่างเพียงพอ จะทำให้เป็นบุคคลที่ปรับตัวได้ดี มีความรู้สึกว่ามีคุณค่า รู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม มีความต้องการจะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

จากทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการพื้นฐาน 5 ขั้นของมาสโลว์ ที่กล่าวมาจะพบว่าขั้นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคมคือ ขั้นความต้องการความรักและการยอมรับ (Love Needs) เนื่องจากวัยรุ่นต้องการความรักและการยอมรับจากบุคคลอื่นๆโดยเฉพาะจากเพื่อน จึงพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการในขั้นนี้ และหากไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ อาจก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมได้

3. ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Stage) (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2544: 47-48) โดยอีริกสัน ระบุว่าพัฒนาการทางจิตสังคมในลักษณะของความขัดแย้งทางจิตสังคมไว้ว่า เกิดจากความสัมพันธ์ที่บุคคลมีกับกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของสัมพันธภาพ ถ้าบุคคลสามารถแก้ไขภาวะวิกฤติข้อขัดแย้งได้ดีจะทำให้เกิดพฤติกรรม และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ตามลำดับขั้น ซึ่งจะส่งผล

ให้มีโครงสร้างบุคลิกภาพมั่นคง หากบุคคลไม่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งได้ด้วยดี ก็จะก่อให้เกิดปัญหาบุคลิกภาพได้ในอย่างน้อยอย่างหนึ่ง สามารถอธิบายได้ดัง ภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ผลของภาวะการแก้ไขความขัดแย้งทางจิตสังคมต่อบุคลิกภาพ

ที่มา: ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2544). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ*(รู้เรา รู้เขา). หน้า48.

โดยขั้นพัฒนาการของอีริคสันมี 8 ขั้นดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2545: 20)

3.1 ขั้นพัฒนาความไว้วางใจกับความไม่ไว้วางใจ (Basic Trust vs Mistrust)

ระยะนี้อยู่ในช่วงวัยทารก เป็นระยะของการพัฒนาความไว้วางใจการเลี้ยงดูที่ดี และเพียงพอจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในสภาพแวดล้อม แต่ถ้าได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอจะทำให้เด็กเป็นคนขี้กลัวหรือระแวงในสภาพแวดล้อม

3.2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเองกับความอายและความสงสัย (Autonomy vs Shame & Doubt)ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ2-3 ปี เด็กจะพยายามจะเป็นตัวของตัวเอง โดยการแสดงพฤติกรรมต่างๆที่

แสดงความเป็นตัวของตัวเอง ถ้าพ่อแม่เข้มงวดเกินไปหรือไม่ยอมให้เด็กเป็นของตัวเอง จะทำให้เด็กเกิดความละเอียด และสงสัยในใจในการควบคุมตนเอง

3.3 ขั้นพัฒนาการความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) อยู่ในช่วงอายุ 3-5 ปี เป็นระยะที่เด็กกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆในสภาพแวดล้อม ถ้าเด็กไม่มีอิสระในการค้นหา ก็จะทำให้เด็กเกิดความไม่สบายใจเกี่ยวกับเรื่องที่เขาไม่สามารถจะเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็ก

3.4 ขั้นพัฒนาความขยันขันแข็งกับความรู้สึกด้อย (Industry vs Feeling of Inferiority) อยู่ในช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นระยะที่เด็กต้องการทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ อยากให้คนรอบข้างยอมรับ และชมเชยว่ามีความสามารถ หากไม่บรรลุความสำเร็จในสิ่งที่ทำ หรือได้รับการตำหนิ จะทำให้เด็กมีปมด้อย และเกิดความท้อถอยที่จะทำในสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในอนาคต

3.5 ขั้นพัฒนาความมีเอกลักษณ์กับความรู้สึกสับสน (Identity vs Identity Confusion) อยู่ในช่วงอายุ 12-19 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น อันเป็นระยะที่มีความเปลี่ยนแปลงต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากมาย และรวดเร็ว วัยนี้เด็กจะพยายามเป็นอิสระจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ ต้องการเรียนรู้และทดลองทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง เพื่อเตรียมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และมีชีวิตในแนวทางของตนเอง วัยรุ่นจึงไม่ค่อยคล้อยตามผู้ใหญ่เหมือนเดิม หากวัยรุ่นได้ทดลองทำและเรียนรู้บทบาทต่างๆ ได้ค้นพบและประเมินตนเองว่าตนคือใคร มีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง มีความสามารถอะไร มีแผนการดำเนินชีวิต ก็แสดงว่าเด็กมีเอกลักษณ์แห่งตน แต่ถ้าการเรียนรู้ต่างๆเกี่ยวกับตนเองล้มเหลว จะทำให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง จะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยเด็กจะสับสน มีพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพที่เป็นปัญหา เช่นต่อต้านสังคม เป็นต้น

3.6 ขั้นพัฒนาความรักใคร่ใกล้ชิด กับความรู้สึกโดดเดี่ยว (Intimacy vs Isolation) อยู่ในช่วงอายุ 20-39 ปี คือ ผู้ใหญ่ตอนต้น โดยการเรียนรู้รักใคร่ใกล้ชิด พร้อมร่วมทุกข์สุขกัน หากไม่สามารถพัฒนาในขั้นนี้ได้ ก็จะรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง แยกตัวจากกลุ่มเพื่อนและสังคม

3.7 ขั้นพัฒนาความมั่นคงเป็นหลักให้ผู้อื่นได้กับความเฉื่อยชา (Generativity vs Self Absorption) อยู่ในช่วงอายุ 40-59 ปี เป็นช่วงผู้ใหญ่ตอนกลาง ผู้ที่พัฒนามาในทางบวก จะมีความรู้สึกอยากช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุน ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ ก็จะเกิดความรู้สึกไม่มีความสุข เฉื่อยชาต่อการกระทำของตน

3.8 ขั้นพัฒนาความภูมิใจกับความสิ้นหวัง (Integrity vs Despair) อยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอยู่ในช่วงวัยชรา เป็นระยะที่มองย้อนกลับไปยังสิ่งที่ได้กระทำมาในอดีตด้วยความภาคภูมิใจ แต่ถ้าสิ่งที่ทำในอดีตไม่น่าภาคภูมิใจ หรือเป็นสิ่งที่ไม่ดี บุคคลก็จะเกิดความท้อแท้ สิ้นหวัง

จากทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน (Psychosocial Stage) ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ขั้นพัฒนาการทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม คือขั้นพัฒนาความมีเอกลักษณ์กับความรู้สึกสับสน (Identity vs Identity Confusion) ซึ่งตรงกับช่วงอายุ 12-19 ปี อันเป็นช่วงวัยรุ่นที่ต้องการทดลองและเรียนรู้บทบาทต่างๆเพื่อค้นพบและประเมินตนเอง หากค้นพบและประเมินตนเองได้

ก็แสดงว่ามีเอกลักษณ์แห่งตน แต่ถ้าล้มเหลวในการค้นพบและประเมินตนเอง จะทำให้เกิดความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน โดยจะแสดงออกทางพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพ เช่น ต่อต้านสังคม

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura 's Social Learning Theory) (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2547: 141-143) โดยทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า บุคคลเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมและมีพฤติกรรมมาจากการสังเกตตัวแบบ (model) ซึ่งพฤติกรรมต่างๆอาจเกิดมาจากสาเหตุ ดังนี้

4.1 เรียนรู้โดยตัวแบบ (Learning through Modeling) โดยพฤติกรรมของบุคคลอาจเกิดจากการเลียนแบบในกระบวนการสังเกต ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อย ดังนี้

4.1.1 กระบวนการความตั้งใจ (Attention Process) ได้แก่ การตั้งใจสังเกตเพื่อให้ได้การรับรู้ที่ถูกต้อง เกี่ยวกับลักษณะของตัวแบบและกิจกรรมของตัวแบบ

4.1.1.2 กระบวนการจดจำ (Retention Process) ได้แก่ การคงความจำในกิจกรรมที่เลียนแบบ ซึ่งประกอบด้วย การวาดภาพในใจ และคำพูดโดยการจดจำที่ได้นั้นต้องทบทวนดูแบบอย่างของพฤติกรรมของตัวแบบอย่างมีระบบ แล้วจึงลอกเลียนแบบพฤติกรรมให้ถูกต้องจึงจะเกิดการเรียนรู้

4.1.1.3 กระบวนการสร้างพฤติกรรมทางอวัยวะการเคลื่อนไหว (Motor Reproduction Process) คือ การแปรสภาพพฤติกรรมของตัวแบบเป็นการกระทำ

4.1.1.4 กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) บุคคลไม่จำเป็นต้องเกิดกับทุกพฤติกรรมที่เรียนรู้เสมอไป นั่นคือ บุคคลจะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดี มากกว่าที่จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดโทษและมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงพอใจมากกว่าพฤติกรรมที่ทำแล้วไม่สบายใจ

โดยการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนั้น สามารถแบ่งตัวแบบได้ 3 ประเภท ดังนี้ (อุไร สุมาริธรรม. 2545: 39-40)

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง คือ ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงที่ได้มีโอกาสสังเกตหรือปฏิสัมพันธ์โดยตรง เช่น พ่อแม่ ครู ญาติพี่น้อง เพื่อน และบุคคลอื่นในสังคมที่พบเห็น ตัวแบบนี้เรียกว่าอีกอย่างหนึ่งว่าตัวแบบทางพฤติกรรม (behavior model) เนื่องจากเป็นตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมให้ผู้สังเกตเห็นได้โดยตรง

2. ตัวแบบสัญลักษณ์ คือ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อ เช่น วิทยู โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ วิทยุ คอัมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. ตัวแบบในรูปคำสอนเป็นตัวแบบทางวาจาหรือภาษาเขียนเช่นการอบรมสั่งสอน ตัวแบบนี้หากใช้ควบคู่กับตัวแบบทางพฤติกรรมทั้งหลาย จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากขึ้น และโดยทั่วไปแล้วตัวแบบที่ดึงดูดให้เกิดการเลียนแบบได้มากที่สุดนั้นมักมีลักษณะเด่นนอกจากขึ้นอยู่กับตัวแบบแล้วยังขึ้นอยู่กับผลจากการตอบสนองด้วยเช่นวัยรุ่นเห็นเพื่อนแสดงพฤติกรรมที่แปลกไปจากกฎระเบียบแล้วได้รับความสนใจ ก็อาจจะทำตาม โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม

4.2 เรียนรู้จากผลการตอบสนอง (Learning by Response Consequences) บุคคลจะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผลการกระทำที่อาจเป็นทางบวก หรือทางลบจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันจะเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดบ้างที่ทำไปแล้วได้ผลทางบวกและทางลบ ดังนั้น พฤติกรรมจึงเกิดขึ้น

จากผลการกระทำ โดยบุคคลจะกระทำพฤติกรรมที่ให้ผลทางบวก และจะไม่กระทำพฤติกรรมที่ให้ผลทางลบ และในการเรียนรู้จากผลการตอบสนองนี้ บุคคลจะใช้ประโยชน์จากผลการตอบสนองที่ทำหน้าที่ต่างๆ 3 ด้าน คือ

4.2.1 ด้านการให้ข้อมูล คือ ผลการตอบสนอง ทำให้สามารถให้ข้อมูลได้ว่าการกระทำใดนำไปสู่ผลทางบวกหรือทางลบ

4.2.2 ด้านการจูงใจ คือ ผลการตอบสนอง มีความหมายสำหรับบุคคลในฐานะเป็นตัวจูงใจให้ทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นอีก ผลการตอบสนองใดที่เป็นที่พึงพอใจก็จะจูงใจให้ทำพฤติกรรมเช่นนั้นอีก ส่วนผลการตอบสนองใดที่ไม่เป็นที่พึงพอใจก็จะจูงใจให้ละเว้นการทำพฤติกรรมนั้น

4.2.3 ด้านการเสริมแรง คือ ผลการตอบสนองเป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้ทราบหรือยืนยันความคาดหวังที่มีมาก่อน ว่าการกระทำใดก่อให้เกิดผลทางบวก หรือเป็นการเสริมแรง และการกระทำใดก่อให้เกิดผลทางลบหรือเป็นการลงโทษ

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา(Bandura's Social Learning Theory) ข้างต้น จะพบว่าการเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้น อาศัยการเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning through Modeling) โดยผ่านกระบวนการสังเกตทั้ง 4 กระบวนการ ซึ่งตัวแบบนั้นสามารถเป็นไปได้ทั้งตัวบุคคล เช่น เพื่อน ครอบครัว หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น สื่อต่างๆ หรือตัวแบบในรูปของการอบรมสั่งสอน เช่น การใช้วาจา และนอกจากการเรียนรู้จากตัวแบบแล้วยังเกิดการเรียนรู้จากผลการตอบสนอง (Learning by Response Consequences) เช่นการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมแล้วได้รับการเสริมแรง เช่น ได้รับความนับสนุนหรือยอมรับจากเพื่อน จะเป็นสาเหตุจูงใจให้เกิดการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้นมากขึ้น เป็นต้น

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม

มีผู้ระบุว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

แพตเตอร์สัน; และคนอื่นๆ(Walker; Colvin; & Ramsey. 1995: 18; citing Patterson; et al. 1992: unpagged) กล่าวว่า สาเหตุหลักของพฤติกรรมต่อต้านสังคมมาจากความตึงเครียดจากครอบครัว (Family Stressors) ความยากจน ร่วมกับปัจจัยทางลบอื่นๆเช่น ความคุมตนเองไม่ได้ ทักษะทางสังคมต่ำ ครอบครัวไม่มีระบบระเบียบ ทำให้เด็กออกสู่โลกภายนอกด้วยเจตคติทางลบ มาโรงเรียนจึงมาด้วยเจตคติทางลบ แสดงพฤติกรรมทางลบ ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่น ทำให้ถูกปฏิเสธจากครูและเพื่อน และยังพบอีกว่าเพื่อนที่ดีที่สุดของเด็กเหล่านี้ก็คือ เด็กๆที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมด้วยกัน

วอล์คเกอร์; โคลวิน; และ แรมเซย์(Walker; Colvin; & Ramsey. 1995: xxi) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีดังนี้

1. ปัจจัยทางโรงเรียน คือ มีปัญหาทักษะทางสังคม ความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน
2. การเข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม
3. การมีโอกาสดูหรือซึมซับความรุนแรงจากสื่อ
4. ปัจจัยจากทางครอบครัว เช่น การอบรม การดูแลของพ่อแม่

นอกจากนี้พฤติกรรมต่อต้านสังคมยังถือเป็น การปรับตัวไม่ได้ในสังคม (Social Maladjustment) ซึ่งได้มีการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมที่ปรับตัวได้ กับพฤติกรรมที่ปรับตัวไม่ได้

ในขอบเขตของพฤติกรรมระหว่างบุคคลในโรงเรียน (Model of Interpersonal School –Behavioral Competence within School Settings) อันจะทำให้เห็นข้อเปรียบเทียบระหว่างการปรับตัวได้ -ไม่ได้ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 พฤติกรรมทางสังคมด้านการปรับตัวกับครูและเพื่อน และผลที่ตามมาทางบวกและลบ

พฤติกรรมทางสังคม			
การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับครู		การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน	
ปรับตัวได้	ปรับตัวไม่ได้	ปรับตัวได้	ปรับตัวไม่ได้
1. โอนอ่อนผ่อนตาม 2. ทำตามกฎ 3. ควบคุมอารมณ์ได้ 4. ต้องการความช่วยเหลือที่เหมาะสม 5. สร้างผลงาน 6. ทำงานอย่างอิสระ 7. ปรับตัวได้ตามสถานการณ์ 8. ตอบสนองได้ถูกต้อง 9. ฟังอย่างตั้งใจ	1. ลักขโมย 2. ฝ่าฝืน หรือท้าทาย 3. ขว้างปาเมื่อโมโห 4. รบกวนผู้อื่น 5. ทำลายทรัพย์สิน 6. โก่ง 7. สบถ หรือแสดงกริยาไม่ดี 8. ก้าวร้าวผู้อื่น 9. เบื่อหน่ายครู	1. ร่วมมือ 2. สนับสนุน 3. ป้องกันตนจากการทะเลาะวิวาท 4. อารมณ์สงบ 5. มีสัมฤทธิ์ผล 6. ทำตนเป็นตัวอย่างแก่เพื่อน 7. กระทำอย่างอิสระ 8. เคารพเพื่อน 9. ผูกพันกับเพื่อน	1. ทำให้กลุ่มแตกแยก 2. วางภูมิ 3. ก้าวร้าวทางอ้อม 4. ต่อสู้ 5. ผลสัมฤทธิ์น้อย 6. ใช้อวด 7. พยายามหลีกเลี่ยง 8. แสดงอารมณ์ 9. ไม่ผูกพันกับเพื่อน
ผลที่ตามมาทางบวก	ผลที่ตามมาทางลบ	ผลที่ตามมาทางบวก	ผลที่ตามมาทางลบ
1. การยอมรับของครู 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการประสบความสำเร็จ	1. ครูไม่ให้การยอมรับ 2. ไม่ประสบผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. ได้รับการคาดหวังในการปฏิบัติต่ำ	1. ได้รับการยอมรับจากเพื่อน 2. มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเพื่อน 3. มีมิตรภาพที่ดี	1. สังคมปฏิเสธ 2. มีความเกี่ยวพันทางสังคมต่ำ

ที่มา: Walker, Hill M.; Colvin, Geoff; & Ramsey, Elizabeth. (1995). *Antisocial Behavior in School: Strategies and Best Practices*. P. xxi.

ในส่วนของพฤติกรรมต่อต้านสังคมในชั้นเรียนนั้น เกิดมาจากการปรับตัวได้ไม่ดี ในความต้องการของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน คือ การควบคุมของครู ซึ่งสร้างแรงกดดัน

ให้กับนักเรียนจนนักเรียนต่อต้าน และพบว่าเป็นผู้ที่บกพร่องอย่างมากในทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนการประสบความสำเร็จในการปรับตัวในชั้นเรียน

และมีการจัดลำดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนากระบวนพฤติกรรมต่อต้านสังคมในเด็กและเยาวชนจากทางตรงไปสู่ทางอ้อมซึ่งประกอบด้วย 4 อิทธิพล คือ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ชุมชน และสังคม โดยมีลำดับความสำคัญดังนี้

1. ครอบครัว ได้แก่ การขาดทักษะในการดูแลของพ่อแม่ ความไร้ระเบียบวินัย ความเครียดของครอบครัว
2. โรงเรียน และเพื่อน ได้แก่ การถูกปฏิเสธจากครูและเพื่อนๆ สังคมไม่มีระเบียบ การทำกบฏดูแลไม่ดี
3. ชุมชน ได้แก่ ระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม การใช้เวลาว่าง
4. สังคม ได้แก่ การนำเสนอความรุนแรงจากสื่อ การจำแนกทางสังคม ความบกพร่องในความสามัคคีทางสังคม และวัฒนธรรม

ฮอว์คินส์; อาร์เธอร์; และโอลสัน (Hawkins; Arthur; & Olson. 1997: 365) กล่าวว่า ปัจจัยเสี่ยงที่ทำนายการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมต่อต้านสังคมประกอบด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยเสี่ยงด้านตัวบุคคล (Individual Risk Factors): เช่น การมีเจตคติที่ดีต่อการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคม ชอบความเสี่ยง ตี้อารมณ์ บกพร่องในการควบคุมการถูกระงับ ต้องการความอิสระ ความท้าทาย
2. ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว(Family Risk Factors):การจัดการในครอบครัวที่ไม่ดี อันประกอบด้วย พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองบกพร่องในการดูแล เกรี้ยวกราด มีวินัยไม่สม่ำเสมอ มีความขัดแย้งในครอบครัวสูง
3. ปัจจัยเสี่ยงด้านโรงเรียน (School Risk Factors): การล้มเหลวทางการเรียน มีความผูกพันกับโรงเรียนต่ำ
4. ปัจจัยเสี่ยงด้านกลุ่มเพื่อน(Peer Group Risk Factors): การเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม เหลวไหล
5. ชุมชน(Community Risk Factors): สังคมเพื่อนบ้านไม่มีระเบียบ มีระดับการเปลี่ยนแปลงสูง ใช้กฎเกณฑ์ตามความพึงพอใจ ใช้กฎเกณฑ์อย่างหละหลวม พึงพอใจกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีสื่อที่นำเสนอพฤติกรรมต่อต้านสังคมให้เห็นบ่อยครั้ง

โดยปัจจัยครอบครัวและตัวบุคคลเป็นตัวทำนายแรกสุดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น ขณะที่โรงเรียนเป็นตัวทำนายที่มีนัยสำคัญตลอดช่วงมัธยมต้นจนถึงมัธยมปลาย

ไรต์; และ เอ็ดดี้ (Reid; & Eddy. 1997: 346) กล่าวว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมในช่วงอายุ12-18 ปีนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. โรงเรียน (School) ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 ตัวเยาวชน (Youth)
 - 1.2 ครู (Teacher)

1.3 พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง (Parents)

2. บ้าน (Home) ด้านของความสัมพันธ์ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง – เยาวชน เช่น ขอบโต้เถียง ขาดระเบียบวินัย ไม่มีความผูกพันกับทางโรงเรียน ไม่มีกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ใช้เวลาอยู่กับบ้านน้อย

3. เพื่อน (Peers) โดยการอยู่ร่วมในกลุ่มเพื่อนที่เหลวไหล ขโมย ต่อสู้ และพ่อแม่ หรือผู้ปกครองดูแลในการคบเพื่อนน้อย

และยังพบอีกว่าสำหรับวัยรุ่น สาเหตุของการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่นำมาเป็นอันดับแรกพบว่าเกี่ยวข้องกับ เพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ควบคุมตนเองได้น้อย ความล้มเหลวจากทางโรงเรียน โดยวัยรุ่นเหล่านี้จะมีความเข้าใจในทางลบ รู้สึกว่าถูกบังคับจากครูและเพื่อนๆ มีระดับการรบกวน และการไม่ทำตามสูง (Reid; & Eddy. 1997: 346; citing Walker; Steiber; & O'Neill. 1990: unpagged)

วอล์คเกอร์ (Walker. 1998: unpagged) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ประกอบด้วย

1. ครอบครัว:อ่อนแอในการดูแลความประพฤติและความสัมพันธ์ของเด็กกับเพื่อน บกพร่องในวินัยและการใช้ความรุนแรง หรือการลงโทษ มีความผูกพันกันต่ำ

2. เพื่อนบ้าน และชุมชน: มีเพื่อนบ้านที่ไม่ปลอดภัย ไม่สามัคคีกัน มีกิจกรรมยามว่างเพื่อเยาวชนน้อย มีความบกพร่องทางความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. สังคมที่ใหญ่ขึ้น: สังคมที่ใหญ่ขึ้นเพิ่มความเป็นพิษทางสังคมมากขึ้น (Social toxin) ทำให้คุณภาพชีวิตที่ด้อยลงและมีผลทางลบกับเด็กและเยาวชน ตัวอย่างความเป็นพิษทางสังคม คือ ความรุนแรงผ่านสื่อต่างๆ สังคมขาดจริยธรรม การแบ่งแยกทางสังคม และความห้ำหั่นของสังคม

เฮนรี่ (Henry. 2000: 97-104) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ได้แก่ ครอบครัว และ เพื่อน ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยการปรับตัวในการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดี มีแบบของพฤติกรรมต่อต้านสังคมและเกิดการเรียนรู้รูปแบบพฤติกรรมดังกล่าว โดยมีครอบครัวเป็นตัวสนับสนุนหลัก นั่นคือ เป็นครอบครัวที่มีการกำกับดูแลต่ำ ขาดความสม่ำเสมอของระเบียบวินัย ลักษณะความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับเด็กเป็นในทางลบ ในขณะที่การเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นตัวทำร้ายในการสนับสนุนพฤติกรรมต่อต้านสังคม ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับเพื่อนพบว่า ในช่วงวัยรุ่นเพื่อนจะมีความสำคัญมาก เพราะช่วงวัยนี้จะเริ่มสร้างและแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน (Identity) นอกเหนือจากครอบครัว จึงพยายามแสวงหารายอมรับจากเพื่อน และจะวิตกกังวลมากเมื่อถูกเพื่อนปฏิเสธ ทำให้สูญเสียปฏิสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม จึงหันเข้าหากลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมมากขึ้น และเมื่อได้รับการยอมรับจากเพื่อน ก็จะกลายเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมไปด้วย

เมเยอร์ (Mayer. 2001: 415 - 423) ระบุว่า ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่าประกอบด้วย

1. ชุมชน

2. ปัจจัยภายในบ้าน ได้แก่ การบังคับใช้การลงโทษ หรือการใช้วินัยในการลงโทษ

3. ปัจจัยภายในโรงเรียน ได้แก่

3.1 การไม่ชอบ (Aversive) หรือมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวลงโทษ (Punitive environment) เช่น หลังจากการถูกลงโทษจากครู นักเรียนจะต่อสู้กลับหลังโดยการทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน หรือต่อสู้กับเพื่อนนักเรียน หรือบางส่วนจะหลีกเลี่ยงโดยการทำตัวเฉื่อยชา เกียจคร้านในการเรียน การไม่พอใจ การถูกว่ากล่าวตักเตือน

3.2 การไม่เหมาะสมบางประการ เช่น การไม่สร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมให้นักเรียน การไม่ยกย่องพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

3.3 ความเข้มงวด และเชื่อมั่นมากในการใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

3.4 ความไม่ชัดเจนของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

3.5 ความอ่อนแอ หรือความไม่ลงรอยกันของการบริหาร ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ระเบียบวินัยของนักเรียน

3.6 การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในทางที่ผิด เช่น ดู ว่ากล่าว ตำหนิ อย่างรุนแรง เพียงอย่างเดียว

3.7 การพร่องทักษะทางสังคมโดยการถูกลงโทษของนักเรียนที่บกพร่องทักษะทางสังคม และการถูกปฏิเสธจากเพื่อน จะช่วยเสริมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น

Preventing Antisocial Behavior in Disable & At - Risk Students. (2005: Online.)

พบว่า มีปัจจัยที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

1. ตัวบุคคล ได้แก่ ความหุนหันพลันแล่น ความคุมตนเองไม่ได้ ต้องการอิสระ ต้องการความตื่นเต้นท้าทาย

2. ครอบครัว/สังคม/ชุมชน มีเจตคติมุ่งไปในทางพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีการใช้ระเบียบวินัยไม่สม่ำเสมอ มีการควบคุมดูแลต่ำ มีความขัดแย้งในครอบครัว มีความผูกพันกันต่ำระหว่างพ่อแม่กับเด็ก ชุมชนไม่มีระเบียบ มีความผูกพันในชุมชนต่ำ พ่อแม่มีความเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนต่ำ มีลักษณะพฤติกรรมต่อต้านหรือมีความรุนแรงในครอบครัว เปิดโอกาสให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านโดยชุมชน โดยสื่อ

3. โรงเรียน ได้แก่ ความบกพร่องในความผูกพันกับโรงเรียนและครู ความเข้มงวดของกฎระเบียบ ความพยายามในการมุ่งสู่เป้าหมายทางการเรียนมีน้อย โรงเรียนขาดระเบียบวินัย การดูแลนักเรียนไม่มีประสิทธิภาพ ระดับความเอาใจใส่ของครูและทางโรงเรียนต่ำ การมอบหมายงานให้นักเรียนไม่เหมาะสม ครูใช้วิธีการลงโทษไม่เหมาะสม

4. เพื่อน ได้แก่ การถูกการปฏิเสธจากเพื่อน ห่างเหินหรือบาดหมางกับเพื่อนในโรงเรียน ติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม เช่น เป็นสมาชิกกลุ่ม รับเอาค่านิยมกลุ่มมาใช้ โดยการติดต่อสัมพันธ์จะได้ผลเมื่อมี 3 เงื่อนไข คือ การมีโอกาสในการติดต่อสัมพันธ์ โดยทักษะทางสังคม เป็นตัวช่วยให้ประสบความสำเร็จในการติดต่อสัมพันธ์ และทักษะทางสังคมยังเป็นตัวทำให้เด็กมีพฤติกรรมเอื้อสังคม หมายความว่า ในทางกลับกันถ้าขาดทักษะทางสังคม ก็จะมีส่วนให้

เกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม นอกจากนั้น ทักษะทางสังคมยังเป็นแก่นสำคัญของพฤติกรรมที่คาดหวัง และการได้รับแรงเสริมจากกระทำ

แอคเคอร์ (Acker. 2007: 6-7) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมต่อต้านสังคม ประกอบด้วย

1. ตัวแปรด้านตัวบุคคล เช่น การควบคุมการถูกระงับได้ไม่ดี
2. ตัวแปรด้านครอบครัว เช่น การลงโทษรุนแรง การไม่เอาใจใส่สมาชิกปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบบังคับขู่เข็ญ
3. ตัวแปรด้านกลุ่มเพื่อนเช่น เครือข่ายทางสังคมของเพื่อน การถูกรังแก การถูกปฏิเสธทางสังคม การโดดเดี่ยว
4. ตัวแปรด้านโรงเรียน เช่น ปฏิสัมพันธ์แบบบังคับขู่เข็ญ ระหว่างครูกับนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ที่ห่างเหินจากทางโรงเรียน
5. ปัจจัยด้านชุมชน เช่น ความรุนแรงจากสื่อ ความบกพร่องของการควบคุมทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ

ประสาร ทิพย์ธารา (2521: 103-106) ได้ระบุว่า สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม คือ ขาดการอบรมระเบียบวินัยจากครอบครัว พ่อแม่ทะเลาะกันหรือแยกกันอยู่ ครอบครัวเคร่งครัดในระเบียบวินัยมากเกินไป ความไม่ลงรอย หรือความไม่สม่ำเสมอในการใช้ระเบียบวินัยของพ่อแม่ การไม่พอใจครู การต้องการเป็นจุดเด่นเพื่อให้ได้รับความนิยมาจากเพื่อน

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์(จุไรรัช สแนวง. 2543: 51; อ้างอิงจาก ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์. 2532: 25-26) กล่าวว่า สาเหตุที่สำคัญที่นักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ประกอบด้วย

1. ความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม
2. บกพร่องในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ขาดความสนใจทางวิชาการ และกิจกรรมบางอย่าง
4. ครูสอนไม่น่าสนใจ
5. ความขัดแย้งของค่านิยม กฎระเบียบที่ครูสอน กับความเป็นจริงในสังคม
6. ความขัดแย้งระหว่างเพื่อนวัยเดียวกัน
7. ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่
8. ความขัดแย้งระหว่างครอบครัว กับทางโรงเรียน
9. ความขัดแย้งระหว่างครูกับนักเรียน
10. การมีปัญหาสภาพกาย
11. การต้องการเด่น

ยุวดี เทียรประสิทธิ์ (2536: 36) กล่าวว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมอาจเกิดจากช่วงวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ การควบคุมตนเองไม่ได้ มีความเครียด ต่อต้านกับสิ่งต่างๆจนเกิดความสับสน และปรับตัวในทางที่ไม่เหมาะสม และสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน ดุด่า ประจาน ตูณก ลงโทษ คาดโทษ

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539: 246)กล่าวว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้แก่

1. ครอบครัว เช่น ขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ แยกแยก มีศีลธรรมต่ำ ไม่เคารพกฎระเบียบ ขาดการเอาใจใส่ ซึ่งกระทบถึงการทำให้ขาดความเข้าใจในตนเอง จึงหาทางออกด้วยการเรียกร้องความสนใจด้วยการแสดงพฤติกรรมต่อต้าน

2. โรงเรียน เช่น ปัญหาจากโรงเรียน ครู กฎ ระเบียบของโรงเรียน

3. สติปัญญา

4. ตัวเด็กเอง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ จิตใจ ควบคุมตนเองไม่ได้

5. อิทธิพลจากสื่อ

6. ต้องการการยอมรับจากเพื่อน

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 14-28) ระบุว่า ปัจจัยที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ประกอบด้วย ชุมชนที่อยู่อาศัยไม่ดี เช่น มีเพื่อนบ้านเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ซึ่งสามารถชักจูงได้ นอกจากนั้น ยังมีเรื่องของความต้องการความรักจากครู ต้องการการยอมรับจากเพื่อน การไม่มีปมเด่นทางการเรียน จึงแสดงออกเพื่อเป็นจุดเด่น บางครั้งเป็นไปในแนวทางที่สังคมไม่ยอมรับและความสัมพันธ์ทางครอบครัว เช่น ขาดการเอาใจใส่ ขาดระเบียบวินัย

สุชา จันทน์เอม (2542: 8-30) กล่าวว่า เด็กที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้นมีสาเหตุจากการขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ สภาวะแห่งจิตใจของช่วงวัย เช่น ขาดการยั้งคิด ขาดการควบคุม อยู่ในชุมชนที่ไม่ดี เพื่อนไม่ดี พ่อแม่เพิกเฉยต่อการอบรมสั่งสอนในเรื่องการเคารพกฎ ระเบียบ ทำให้เด็กคิดว่าการทำเช่นนั้นเป็นสิ่งถูกต้อง ก็จะซึมซับสิ่งเหล่านี้ไว้ โดยในเรื่องความสัมพันธ์ทางครอบครัวนี้ มีหลายประการที่จะส่งผลให้เด็กพัฒนาไปในทางต่อต้านสังคมได้ ดังนี้

1. พ่อแม่ไม่สนใจเด็ก เด็กจึงเรียกร้องความสนใจด้วยวิธีการต่างๆ

2. การตามใจ โดยเมื่อต้องการสิ่งใดพ่อแม่จะหามาให้อย่างไม่คำนึงถึงเหตุผลอันสมควร ทำให้เด็กไม่อดทน ทำตามใจตนเอง ไม่รับผิดชอบ ไม่รู้จักกฎเกณฑ์

3. เข้มงวดในระเบียบวินัยมากเกินไป แม้ความผิดเล็กน้อยก็ลงโทษ ทำให้เด็กรู้สึกต่อต้าน และมีพฤติกรรมต่อต้าน เช่น โกหกเพราะเรียนรู้ว่าโกหกแล้วเอาตัวรอดได้ หรือมีพฤติกรรมชอบฝ่าฝืนระเบียบต่างๆของสังคม

4. มีมาตรฐานทางการประพฤติ และศีลธรรมมากเกินไป ทำให้เด็กรู้สึกอึดอัด ขัดแย้ง และแสดงพฤติกรรมต่อต้าน

5. ความไม่คงเส้นคงวาของการใช้ระเบียบวินัย เช่น บางครั้งเข้มงวด บางครั้งละเลย เด็กจะสับสนไม่รู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด จนอาจเห็นการกระทำผิดเป็นของธรรมดา

6. พ่อแม่ไม่ปรองดอง ทำให้เด็กตึงเครียด อาจขาดการเอาใจใส่ ขาดแบบอย่างที่ดี มีอิสระมากเกินไป

7. มีมาตรฐานทางความประพฤติและศีลธรรมต่ำ เช่น มีความเข้าใจว่าการโกหก ขโมย ก้าวร้าว รังแก เป็นสิ่งปกติ

ปัจจัยที่เกี่ยวกับทางโรงเรียนส่งผลกับการเรียนและทำให้เด็กแสดงออกในทางที่ไม่ดีต่างๆ เช่น โรงเรียนขาดความสนใจที่จะหาวิธีส่งเสริมให้เด็กมีความประพฤติที่ดีขึ้น โรงเรียนเป็นตัวการทางอ้อม โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น มีการควบคุมตนเองที่ไม่เหมาะสม

ปัจจัยที่เกี่ยวกับเพื่อน พบว่า เพื่อนเป็นสิ่งสำคัญในช่วงวัยรุ่น ถ้าเด็กมีเพื่อนที่ไม่ดี ก็อาจชักจูงไปในทางที่ไม่ดีตามกันได้ เพราะในสายตาของเพื่อนด้วยกันจะเห็นว่าเพื่อนที่ต่อต้านเป็นผู้กล้าหาญ

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสื่อพบว่า สื่อที่น่าเสนอข่าวสารบางครั้งอาจนำเสนอในทางยั่วเย้าทางความคิด เช่น ทารุณ ก้าวร้าว ทำให้เด็กแยกไม่ออกกว่าเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควร จะทำให้เป็นสิ่งที่ฝังในจิตใจหรือการรู้จัก จนปรากฏเป็นพฤติกรรมในที่สุด

อมร ไชยแสน (2543: 11-13) กล่าวว่า สาเหตุของพฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้นมาจากการเลียนแบบจากบุคคลที่ใกล้ชิด ลักษณะความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับเด็ก เช่น การไม่มีเหตุผลขาดการเอาใจใส่และแนะนำสิ่งที่เหมาะสม

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2544: 360) กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่เคร่งครัดในระเบียบวินัยมากเกินไป จะต้องการอิสระ ทำหาย ผ่าฝืน เพื่อดูผลที่จะเกิดตามมาหลังจากการปฏิบัตินั้นๆ

สุชา จันทน์เอม (2544:20) กล่าวว่า ครอบครัวมีส่วนก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรม โดยเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ในครอบครัวมีตัวแบบที่ไม่ดี ทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ทั้งทางตรง และทางอ้อม ก่อให้เกิดเจตคติ ค่านิยม หรือแบบแผนความประพฤติที่ไม่ดี เช่น ดิตสุรา ยาเสพติด การพนัน และความประพฤติที่ไม่เหมาะสมต่างๆซึ่งนำไปสู่ปัญหาการกระทำผิดในที่สุด

2. หากในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ไม่ดี ไม่ราบรื่น เด็กจะออกไปหาสิ่งอื่นชดเชยจากนอกบ้าน ซึ่งหากถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ดี โน้มน้าวให้กระทำผิดเด็กก็จะคล้อยตามได้ง่าย

3. ครอบครัวเพิกเฉย หรือไม่สามารถอบรมสั่งสอนให้เด็กเคารพกฎหมาย ระเบียบ หรือปกป้องมากเกินไป ทำให้เด็กไม่รู้จักถูกผิด ทำอะไรตามใจตนเอง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544: 49-50) กล่าวว่า การที่เด็กประพฤติตนไม่เหมาะสม หรือประพฤติผิดไปจากกฎเกณฑ์ เกี่ยวข้องกับการได้รับแบบการควบคุมพฤติกรรมจากครอบครัว ดังนี้

1. การควบคุมแบบเข้มงวด (Rigid Behavior Control) โดยครอบครัวกำหนดหน้าที่สมาชิกในครอบครัวไว้อย่างตายตัว มีกฎเข้มงวดและมีการลงโทษเมื่อฝ่าฝืน ผลคือ ในบางครั้งอาจนำไปสู่ปัญหาการต่อต้านจากผู้ถูกควบคุม

2. การควบคุมแบบอะไรก็ได้(Laissez-Faire Behavior Control) คือ ไม่มีทิศทางแน่นอนให้สมาชิกในครอบครัวประพฤติปฏิบัติอย่างไร ไม่มีกฎสำหรับการปฏิบัติใดๆให้กับสมาชิก ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวจึงทำสิ่งต่างๆตามความพึงพอใจ ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ เด็กที่เติบโตในครอบครัวเช่นนี้จะรู้สึกไม่มั่นคง ควบคุมตนเองได้ไม่ดี และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อเรียกร้องความสนใจ

3. การควบคุมพฤติกรรมแบบยุ่งเหยิง (Chaotic Behavior Control) มีลักษณะที่ควบคุมพฤติกรรมแบบไม่แน่นอนคือ บางครั้งเข้มงวด บางครั้งยืดหยุ่น ทำให้สมาชิกในครอบครัวสับสน

ว่าควรจะทำอย่างไรในสถานการณ์นั้นๆ การควบคุมแบบนี้เป็นแบบที่ไม่เหมาะสมมากที่สุด เพราะทำให้ครอบครัวไม่มีเสถียรภาพ ไม่มีความเสมอต้นเสมอปลายในการทำหน้าที่ เด็กที่เติบโตในครอบครัวเช่นนี้ จะไม่มีความเข้าใจถึงความสำคัญของการทำตามกฎระเบียบของสังคม

เมื่อพิจารณาในแง่การอบรมสั่งสอนของครอบครัวที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม สามารถอธิบายได้ถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติไม่เหมาะสม หรือต่อต้านสังคม ดังนี้(อุมาพร ตรังคมบดี. 2544: 170 -174)

1. ไม่มีการควบคุมหรืออบรมระเบียบวินัยอย่างเพียงพอ นั่นคือ ตามใจแบบไม่มีขอบเขต ไม่มีการควบคุมระเบียบวินัยที่เหมาะสม จนสร้างปัญหามากขึ้นเรื่อยๆจนพ่อแม่ควบคุมตนเองไม่ได้ และลงโทษอย่างรุนแรง ทำให้เกิดการต่อต้าน ซึ่งสาเหตุของการไม่มีการควบคุม หรืออบรมระเบียบวินัยอย่างเพียงพอ มีหลายประการ เช่น

1.1 ขาดความรู้ความเข้าใจในการอบรมสั่งสอน

1.2 มีเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อการอบรมสั่งสอน เช่น กังวลว่าการอบรมสั่งสอนจะทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจ

1.3 บุคลิกภาพของพ่อแม่ไม่เหมาะสม เช่น สมยอมลูก (Passive)

1.4 ขาดความรู้สึกมั่นคงในความเป็นพ่อแม่ คือ พ่อแม่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง นับถือตนเองต่ำ จึงเกิดความกลัวว่าลูกจะไม่รักตนถ้าตนเข้มงวดมากเกินไป ทำให้ลูกรู้สึกว่าทำอะไรก็ได้ตามใจตนเอง

2. มีการควบคุมระเบียบวินัยมากเกินไป เพราะการใช้ระเบียบเข้มงวดมากเกินไปจะทำให้เด็กรู้สึกคับข้องใจ จนรู้สึกต่อต้าน รู้สึกว่าพ่อแม่ไม่รักตน แสดงปฏิกิริยาต่อต้านออกมาในรูปของอารมณ์ เช่น หงุดหงิด ก้าวร้าว ดื้อดึง ต่อต้าน

3. ใช้ระเบียบวินัยอย่างไม่คงเส้นคงวา บางครั้งเข้มงวด บางครั้งหย่อนยาน เป็นไปตามอารมณ์ในขณะนั้นๆ ทำให้เด็กเกิดความสับสนไม่ทราบว่าสิ่งใดที่ตนกระทำถูกหรือผิด

4. พ่อแม่ขัดแย้งกันในการอบรมระเบียบวินัย เช่น คนหนึ่งเข้มงวดแต่อีกคนตามใจ ทำให้สับสนไม่ทราบว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เพราะพ่อแม่บอกไม่เหมือนกันและในที่สุดผลที่ตามมาคือ เด็กจะไม่เชื่อฟัง หรือไม่ก็เลือกที่จะเชื่อฟังเฉพาะที่ตนต้องการเท่านั้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน สัมพันธภาพกับเพื่อน อิทธิพลของสื่อทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง

1.4 ผลของพฤติกรรมต่อต้านสังคม

จากข้อมูลของพฤติกรรมต่อต้านสังคมข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าพฤติกรรมต่อต้านสังคมมิใช่สิ่งที่ควรปฏิบัติ หรือมิใช่บุคลิกภาพที่ควรให้เกิดขึ้น เนื่องจากจะเกิดผลที่ตามมา ดังนี้

1. เกิดผลกระทบโดยตรงต่อตัววัยรุ่นเอง คือ (Walker. 1998: 17)

1.1 มองว่าการใช้ความรุนแรง การต่อต้าน เป็นสิ่งที่สามารถใช้แก้ปัญหาได้

1.2 ไม่เคารพความถูกต้องของบุคคล และสังคม

- 1.3 ไม่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และต่อสังคม
- 1.4 ไม่ได้รับการสอนแนวการปฏิบัติและธรรมเนียมของสังคม
- 1.5 เป็นผู้ไม่รู้คุณค่าของตนเองและบุคคลอื่น
- 1.6 เสียเวลาการเล่าเรียน
- 1.7 ไม่รู้จักเสียสละต่อส่วนรวม
- 1.8 ขาดประสบการณ์ที่ดีในชีวิต
- 1.9 ขาดโอกาสเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต
- 1.10 ไม่มีโอกาสได้ใช้ความสามารถในทางที่เหมาะสม

2. เกิดผลต่อการปรับตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการปรับตัวในการประกอบอาชีพและถ้าปล่อยให้ตนเองมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมต่อไปก็อาจจะถึงขั้นต่อต้านกฎหมายบ้านเมือง จนถึงการทำความผิดกฎหมาย อาชญากรรม (Walker; Colvin; & Ramsey. 1995: 3)

3. คุณภาพของระบบสังคมของวัยรุ่นต่ำลง (Henry. 2000: 99) หรือกล่าวในแง่ของผลกระทบต่อส่วนรวมดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545: 443)

- 3.1 สังคมสูญเสียพลังในการพัฒนาสังคม
- 3.2 เต็มโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคต
- 3.3 สังคมเดือดร้อน ขาดความสงบสุข
- 3.4 สังคมมีภาระในการดูแล
- 3.5 เพิ่มปัญหาสังคมให้มากขึ้น
- 3.6 ทำให้กิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับวัยรุ่นไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

1.5 การป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมต่อต้านสังคม

วิธีหนึ่งที่จะไม่ให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม คือ จะต้องมีการป้องกัน ซึ่งมีบุคคลต่างๆ ได้นำเสนอวิธีการในการป้องกัน ดังนี้

ฮอว์กินส์; อาร์เธอร์; และ โอลสัน (Hawkins; Aurthur; & Olson. 1997: 366-367) กล่าวว่าสามารถป้องกันได้โดยการหาวิธีในการเกี่ยวข้องกับสังคมในทางบวก เช่น ช่วยเหลือบุคคลต่างๆ ในสังคม สร้างความสำเร็จทางการศึกษา หากมีสาเหตุมาจากตัวบุคคล เช่น ใจร้อน หุนหันพลันแล่น การป้องกันก็ควรจะมีไปที่ตัวบุคคล และสอนให้รู้จักการควบคุมการถูกกระตุ้นจากปัจจัยต่างๆ

วอล์คเกอร์ (Walker. 1998: 18) กล่าวว่า การป้องกันนั้นต้องทำเสียแต่เนิ่นๆ และเป็นไปอย่างต่อเนื่องทั้งทางโรงเรียนและครอบครัว ทั้งครู และพ่อแม่โดยต้องป้องกันให้สอดคล้องกับจุดที่เป็นปัญหา และเกี่ยวข้องกับตัวแทนทางสังคมหลักๆ คือ พ่อแม่ ครู และเพื่อน ซึ่งมีรูปแบบการป้องกัน 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การป้องกันลำดับแรก (Primary) ป้องกันโดยกระทำทุกอย่างอย่างระมัดระวังโดยไม่ให้เกิดปัญหากับทุกฝ่าย อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ เช่น โกรธ ขัดแย้งโดยพ่อแม่ โดยครู หรือเน้นที่การเพิ่มความพร้อมของโรงเรียน ถ้าหากกระทำอย่างถูกต้องก็สามารถป้องกันได้

2. การป้องกันลำดับที่สอง (Secondary) ป้องกันระดับรายบุคคล โดยเฉพาะในโรงเรียน โดยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และแบบพิเศษ ตัวต่อตัว เป็นต้น

3. การป้องกันลำดับที่สาม(Tertiary) วิธีนี้จะใช้กับผู้ที่ไม่ตอบสนองกับใน 2 ลำดับข้างต้นจะดำเนินการโดยประสานงานและสนับสนุนทั้งทางครอบครัว โรงเรียน และสังคม

บัฟ (Buff. 2001: 30) กล่าวว่า วิธีป้องกันพฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้นจะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ การอบรมพ่อแม่ การทบทวนถึงความยุ่งยากทางการเรียน การอบรมหรือฝึกทักษะทางสังคม นอกจากนี้หากจะทำการห้ามปรามนั้นต้องจัดการทั้ง การปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว และปัจจัยทางโรงเรียนซึ่ง ได้แก่ การไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ และการถูกปฏิเสธจากเพื่อน

เมเยอร์ (Mayer. 2001: 418-424) กล่าวว่า การจะป้องกันพฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้นควรเริ่มจากการปรับเปลี่ยนเจตคติของผู้ใหญ่ที่คิดว่าปัญหานี้มาจากเด็ก แต่ที่จริงแล้วพบว่าเกิดขึ้นจากการจับคู่ผิดระหว่างลักษณะของวัยรุ่นกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การยอมรับแนวทางนี้จะช่วยเปลี่ยนแปลงเจตคติแบบเดิมๆได้ โดยมีวิธีปฏิบัติดังนี้

1. ใช้เทคนิคการป้องกันในทางบวก ประกอบด้วยตัวแบบ และการเสริมแรงเช่น ใช้การอธิบายและแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างโดยในขั้นแรกอาจต้องวิเคราะห์พฤติกรรม และหลังจากนั้นจึงแนะพฤติกรรมที่ถูกต้องโดยการใช้ตัวแบบและเสริมต่าง ๆ

2. สร้างความชัดเจนในคำสั่ง กฎ ระเบียบ บรรทัดฐาน เพราะการสื่อสารที่ชัดเจนในคำสั่งกฎ ระเบียบ บรรทัดฐาน จะเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและไม่ควรปล่อยให้เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก เพราะจะทำให้วัยรุ่นไม่ทราบว่ามีสิ่งใดถูกและเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับหรือไม่ การสร้างความชัดเจน ได้แก่

2.1 การให้วัยรุ่นมีส่วนร่วมในการสร้างกฎ ระเบียบ บรรทัดฐาน นั้นๆ

2.2 การทำให้กฎ ระเบียบ บรรทัดฐาน เข้าใจง่าย

2.3 การทำให้กฎ ระเบียบ บรรทัดฐาน มีทิศทางบวก เพื่อชี้แนะว่าจะต้องประพฤติอย่างไรจึงจะเหมาะสม

2.4 พิจารณาให้กฎ ระเบียบ บรรทัดฐาน เหล่านั้นเหมาะสม กับช่วงวัย

2.5 พิจารณาปรับปรุง แก้ไขบ้างเมื่อจำเป็น

3. ด้านสถานศึกษา โดยบ่อยครั้งที่พบว่ามี ความบกพร่องทางการสนับสนุนจากบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับใน 2 ข้อย่างต้นอาทิ เช่น จากครู ซึ่งความบกพร่องนี้เองจะเป็นเสมือนการเพิ่มขึ้นของการแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ดังนั้นก่อนที่จะใช้คำสั่ง กฎ ระเบียบ ควรพิจารณาให้ดี เพราะบ่อยครั้งอีกเช่นกันที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางทักษะสังคมได้รับการลงโทษจากครู แล้วส่งผลให้มีพฤติกรรมต่อต้านอย่างรุนแรง ดังนั้นนอกจากครูจะต้องพิจารณาการใช้กฎต่างๆ ให้ดีแล้ว ยังควรสอนเรื่องทักษะสังคมให้กับเด็กด้วยเพื่อจะได้เกิดผลดีทั้งสองฝ่าย

4. ใช้การจัดการพฤติกรรมอย่างเหมาะสม โดยทั้งพ่อแม่ ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้การจัดการพฤติกรรม ด้วยเหตุผลที่ว่า การปล่อยให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นจะทำให้เกิดความเคยชิน ดังนั้นพ่อแม่ และครูจึงไม่ควรปล่อยให้เกิดขึ้นเพราะถ้าปล่อยจะทำให้เกิด

พฤติกรรมเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น และถ้าต้องมีการลงโทษ ควรใช้การลงโทษแบบชั่วคราว (temporarily) และใช้เมื่อจำเป็น โดยใช้เพื่อควบคุมสถานการณ์การลงโทษ มิใช่เพื่อแก้ปัญหาให้หมดลงในทันที

Preventing Antisocial Behavior in Disable and At-Risk Students. (2005: Online)

ระบุว่าการป้องกันการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมแบ่งเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. ปัจจัยป้องกันทั่วไป (General Protective Factors) ป้องกันทั้งด้านตัวบุคคล ครอบครัว/ชุมชน และโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1.1 ระดับตัวบุคคลควรสร้างให้มีทักษะทางสังคม มีความอิสระ ไม่เกิดความคับข้องใจหรือความขัดแย้งได้ง่าย มีสติปัญญา มีความสนใจทางบวก มองโลกในแง่ดี รู้จักแก้ปัญหา มีเป้าหมาย และควบคุมตนเองได้

1.2 ระดับครอบครัว/ชุมชน ควรสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น มีการสนับสนุนทางอารมณ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีความผูกพันซึ่งกันและกัน ชุมชนควรช่วยกันดูแล กำกับ และสร้างให้เกิดความคิด ตลอดจนค่านิยมที่สนับสนุนสังคม

1.3 ระดับโรงเรียน ควรสนับสนุนการสร้างและรักษาความภาคภูมิใจในตนเอง และความสำเร็จทางวิชาการของเด็ก ช่วยลดการแสดงออกทางอารมณ์ และลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ให้ความสนใจและความสำคัญกับเด็กและครอบครัว ออกแบบกระบวนการทางการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ สร้างให้เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

2. การป้องกันโดยแนวนโยบายและการปฏิบัติ (Policy and Practice) โดยการสร้างนโยบายในการป้องกัน ปรับปรุง ลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และอบรม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียน โดยในการลดปัจจัยเสี่ยงนั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ความเข้าใจ ใช้ความเป็นปัจเจกบุคคลให้น้อยลงร่วมมือกันมากขึ้นระหว่างตัวบุคคล โรงเรียน ครอบครัว/ชุมชน โดยนโยบายต้องเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติได้จริง สนับสนุนการสร้างพฤติกรรมสนับสนุนสังคมโดยต้องไม่ลืมที่จะให้เด็กมีส่วนร่วมด้วย อาทิเช่น การสร้างความคาดหวังให้สอดคล้องตรงกันให้มากที่สุดระหว่างสังคมกับตัวเด็ก เสริมแรงในพฤติกรรมที่ดีเพื่อให้เกิดพฤติกรรมนั้นในปริมาณที่เพิ่มขึ้นและเสริมแรงเพื่อรักษาพฤติกรรมนั้นให้มีความคงทนยิ่งขึ้น เป็นต้น

แอกเคอร์ (Acker. 2007: 8-9) ระบุว่าในส่วนของการแก้ไขพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

1. การแก้ไขระดับตัวบุคคล

1.1 การบำบัดทางจิตวิทยา ด้วยกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยนักบำบัด และเพื่อนนักเรียนด้วยตนเอง

1.2 การวิจัยพฤติกรรมประยุกต์ โดยให้แรงเสริมทางบวกและทางลบ การมีตัวแบบ การประมาณความสำเร็จของการปรับและเปลี่ยนพฤติกรรม

1.3 แทรกแซงพัฒนาการทางสังคม โดยการให้คำปรึกษาของครูหรือนักให้คำปรึกษาและให้ยึดในความผูกพันทางสังคม

1.4 ใช้กรณีแทรกแซงทางสังคมโดยการกำกับดูแลใกล้ชิด การพบปะกับนักเรียนและการศึกษาประวัติ หรือการอภิปรายร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อ แม่ ครู

2. การแก้ไขระดับครอบครัว

สิ่งสำคัญในการแก้ไขระดับนี้ คือการได้รับความร่วมมือจากครอบครัวซึ่งจะทำให้ยุติวงจรของการต่อต้านได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโรงเรียนและชุมชน เช่น การอบรมพ่อแม่ การชี้แนะทางปัจจัยเสี่ยงของพฤติกรรม เช่น ความรุนแรง และความไม่คงเส้นคงวาของการใช้ระเบียบวินัย รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวที่เป็นแบบบังคับขู่เข็ญ จึงควรมีการสื่อสารที่ดีในครอบครัว มีรูปแบบการแก้ปัญหาที่ดี แบ่งปันความเชื่อต่างๆร่วมกัน และจัดการกับสภาพอารมณ์ต่างๆให้ได้

3. การแก้ไขระดับกลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนในที่นี้ หมายถึง เพื่อนมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยการแนะนำการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเพื่อน การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม การใช้โปรแกรมการแก้ไขความขัดแย้ง

4. การแก้ไขระดับโรงเรียน

เป็นการแก้ไขพฤติกรรมทางลบและสนับสนุนพฤติกรรมทางบวก ซึ่งเป็นการแก้ไขแบบสร้างสรรค์สามารถเสริมสร้างผลทางวิชาการและความประพฤติ ดังนี้

4.1 การสอนให้รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือสภาพอารมณ์ต่างๆ

4.2 การให้คำปรึกษา การสนับสนุนทางวิชาการ การให้คำแนะนำทักษะทางสังคม การจำกัดพฤติกรรม การฝึกเฉพาะทาง การสร้างโปรแกรมการแก้ไขและให้คำปรึกษา

5. การแก้ไขระดับชุมชน

การแก้ไขกระทำโดยการมีกิจกรรม หรือโปรแกรมที่สร้างสรรค์ต่อชุมชน เช่น การรณรงค์ลดความรุนแรงของสื่อ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2542: 46) กล่าวว่า มีวิธีการเพื่อป้องกันการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ดังนี้

1. ครูต้องคิดอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อตกลง กฎ ระเบียบ ก่อนที่จะนำไปใช้

2. ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการของการตัดสินใจ ในการตั้งข้อตกลง กฎ ระเบียบ ต้องทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงข้อตกลง กฎ ระเบียบ ที่เขาต้องยอมรับในอำนาจหน้าที่ของครู และกฎที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างขึ้น

3. ครูต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนถึงรางวัล และการลงโทษที่มีอยู่ในระบบของกฎระเบียบ แบบแผนนั้นๆ

4. กฎระเบียบ ควรสร้างขึ้นในทางบวก ควรให้คำจำกัดความในสิ่งที่ควรกระทำ มากกว่าสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

จุไรรักษ์ แสนวัง (2543: 47) กล่าวว่า มีวิธีการป้องกันการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนโดยให้นักเรียนเสนอแนะข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อการเสริมสร้างกฎ ระเบียบ และกฎ ระเบียบนั้น ควรได้รับการแก้ไขให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคสมัย โรงเรียนควรวางมาตรการป้องกัน และลงโทษการประพฤติผิดกฎระเบียบอย่างเด็ดขาด ยุติธรรม สม่ำเสมอ ควรมีการ

ร่วมมือกันทั้งโรงเรียนในการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียน ครูควรประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนในทุกๆด้าน และโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียนควรร่วมมือกันในการควบคุมความประพฤติ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2545: 43) ได้ระบุว่า การปฏิบัติของครูต่อนักเรียนในช่วงวัยรุ่น ดังนี้

1. ใช้วิธีปฏิบัติแบบใช้เหตุผล นั่นคือ ครูให้ความสำคัญกับเหตุผล โดยปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความมีเหตุผล สนับสนุนให้ใช้เหตุผลกำกับการกระทำของก่อนจะกระทำ และให้ไตร่ตรองถึงผลที่จะตามมา แล้วจึงตัดสินใจว่าควรกระทำหรือไม่
2. ในการควบคุมพฤติกรรม ครูต้องไม่ควบคุมมากเกินไป ไม่เข้มงวดเกินไป การลงโทษควรใช้การลดรอนสิทธิมากกว่าการลงโทษแบบอื่น เช่น การตัดสิทธิบางอย่าง และให้ชดใช้ความผิดที่ตนกระทำ เช่น หากไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ก็อาจให้รับผิดชอบงานที่มากขึ้น
3. ในการปฏิบัติต่อนักเรียนที่ขาดความรับผิดชอบ ครูควรปรับปรุงเป็นวิธีการปฏิบัติแบบให้ความรักสนับสนุน นั่นคือครูต้องแสดงให้เห็นถึงความหวังดีที่มีต่อนักเรียน ยกย่อง ชมเชย สนับสนุนความคิดและการกระทำที่ถูกต้อง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ครูต้องแสดงความเมตตา กรุณาต่อนักเรียน

ในส่วนของทักษะทางสังคม มีวิธีที่จะช่วยป้องกันการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้โดยการพัฒนาทักษะทางสังคม ดังนี้

เกรแฮม (ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. 2538: 27; อ้างอิงจาก Greham. 1960: 65) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะทางสังคมนั้น ในแง่ของนักเรียนและครู สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้โดยการที่ครูผู้สอน จัดประสบการณ์ให้นักเรียนปรับพฤติกรรมตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมที่ได้ประสบ ซึ่งทักษะทางสังคมที่ควรจัดให้นักเรียนควรประกอบด้วย

1. อัดกลืนต่อบุคคลอื่น ในสิ่งที่แตกต่างไปจากตนเอง เช่น ความแตกต่างทางความคิดเห็น เจตคติ ความสามารถ
2. ความสามารถในการวางแผนร่วมกับบุคคลอื่น
3. ความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่างๆ
4. การโต้เถียงด้วยเหตุผล และการเสนอข้อมูล
5. การมีส่วนรับผิดชอบในการกระทำ
6. รู้จักการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ

พริสเลย์ (ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. 2538: 27; อ้างอิงจาก Priestley. 1978: 91) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะทางสังคมนั้น เป็นการทำให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาต่างๆในสังคมตระหนักถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยการแสดงความคิดเห็น ความมั่นใจ การตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนต่อบุคคลอื่น การควบคุมตนเอง การอดกลั้นต่อความกดดันของกลุ่ม การเข้าใจเจตนาของบุคคลอื่นๆ มีความรู้สึกที่ดีต่อการสนทนา หรือการทำงานร่วมกัน

วารี ธิระจิตร (2530: 90) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะทางสังคมกระทำได้โดย

1. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเล่าประสบการณ์ของตนเอง

2. ให้นักเรียนฝึกแสดงความคิดเห็นและวิจารณ์
3. ฝึกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น
4. ให้นักเรียนมีโอกาสด้านการแสดงออก เช่น การสาธิต
5. ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม
6. ฝึกวางข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น
7. ฝึกการควบคุมระเบียบวินัยของตนเอง และของกลุ่ม

ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางครอบครัว มีวิธีการป้องกันพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

นิยม บุญมี (2534: 111 - 114)กล่าวว่า การป้องกันพฤติกรรมต่อต้านสังคมในส่วนของสัมพันธภาพของครอบครัวทำได้โดย การเอาใจใส่ หมั่นสังเกตพฤติกรรมของลูกอยู่เสมอ สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ส่งเสริมการใช้กฎระเบียบ ตลอดจนแรงเสริมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนามากกว่าใช้การลงโทษ ปลุกฝังการเคารพกฎระเบียบ ทั้งภายใน และภายนอกครอบครัว ปลุกฝังความสามารถในการควบคุมตนเอง การฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันทางสังคม ความสามารถในการปรับตัว ใส่ใจกับการทำกิจกรรม/การใช้เวลาว่างของลูก เช่น การคบเพื่อนโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นเพื่อนจะสำคัญมาก ก่อให้เกิดการคล้อยตามได้ง่ายหากคบเพื่อนไม่ดีก็จะเกิดปัญหาต่างๆ

ปิ่นทิพย์ ชะเอม (2544: 30)กล่าวว่าครอบครัวสามารถป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น ได้โดย การมี และใช้กฎระเบียบในครอบครัว โดยจัดให้เป็นสิ่งที่สอดแทรกอยู่ในการใช้ชีวิตประจำวันตามสมควร คือ อย่าให้มากหรือน้อยเกินไป เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีระเบียบวินัยพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อเผชิญกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆของสังคมในอนาคต เพราะเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีกฎ ระเบียบที่ชัดเจน จะสามารถสร้างระเบียบวินัยให้กับตนเอง และควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ และกฎ ระเบียบที่ใช้ในบ้านควรเป็นกฎระเบียบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย ที่สำคัญ พ่อแม่ต้องรักษา และใช้กฎ ระเบียบนั้นอย่างมั่นคง สม่าเสมอ เป็นไปในทางเดียวกัน เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎ ระเบียบ ตักเตือนทันทีเมื่อทำผิดกฎระเบียบ

กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล (2545: 29) กล่าวว่า การป้องกันการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า ครอบครัวที่ลูกอยู่ในช่วงวัยรุ่นย่อมมีปัญหาเป็นธรรมดาเนื่องจากช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ช่างคิด ช่างสงสัยในกฎ ระเบียบต่างๆทั้งของครอบครัว และของสังคมภายนอก จึงอาจทำให้สัมพันธภาพมีความตึงเครียด การที่จะทำให้สัมพันธภาพเป็นไปในทางที่ดี คือ การที่พ่อแม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของลูกให้อยู่ในขอบเขต มีการอบรมกฎ ระเบียบ วินัยที่เหมาะสมไม่เข้มงวด ไม่หย่อนยานเกินไป ปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ บรรทัดฐาน ค่านิยม และความคาดหวังให้เหมาะสม สื่อสารอย่างจริงใจ ยอมรับความรู้สึกของลูกให้ออกมาในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองอย่างเพียงพอ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 44) กล่าวว่า การปฏิบัติของพ่อแม่ต่อลูกในช่วงวัยรุ่นที่มักต่อต้านต่อการออกคำสั่งนั้นควรมีเหตุผลในการสั่ง หรือแนะนำให้กระทำหรือไม่กระทำสิ่งต่างๆ และควรมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่คงเส้นคงวา รวมไปถึงฝึกให้วัยรุ่นมีความรู้สึกยับยั้งชั่งใจ ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมด้วย

วิลาสินี แดงมะแจ้ง (2545: 94) กล่าวว่า การป้องกันพฤติกรรมต่อต้านสังคมของวัยรุ่นควรกระทำ ดังนี้

1. รับฟังความคิดเห็น เพื่อให้รู้สึกว่าเขาได้รับการยอมรับ
2. หาข้อดีของเขา บอกให้เขารู้ถึงข้อดีที่เขา มี ส่งเสริมให้เขาได้พัฒนาความคิด และพฤติกรรมที่ดีเพื่อพัฒนาเป็นเอกลักษณ์ของเขาต่อไป
3. หลีกเลี่ยงการบังคับโดยตรง หากแต่ควรเสนอแนะแบบประนีประนอมโดยให้เขามีส่วนร่วม
4. ยอมรับในข้อบกพร่อง และความผิดพลาดของเขา ให้โอกาสในการแก้ตัวใหม่ ในขอบเขตที่ตกลงร่วมกัน

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2546: 62) กล่าวว่า ในส่วนของครอบครัวนั้น พ่อแม่เป็นบุคคลที่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เพราะมีหลายครอบครัวที่มีคุณภาพ ก็สืบเนื่องมาจากในครอบครัวมีพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในเรื่องของระเบียบวินัย การมีศีลธรรม การอดทน การรับผิดชอบ การเสียสละ ตลอดจนการประกอบคุณความดีต่างๆ เมื่อลูกได้รับรู้และได้สัมผัสใกล้ชิดกับพ่อแม่ซึ่งเป็นแม่แบบที่มีคุณภาพ ลูกจะเกิดการซึมซับไปโดยไม่รู้สึกตัว โดยเป็นไปแบบไม่เข้มนวด หรือหย่อนยานจนเกินไป

การป้องกันการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมในส่วนของอิทธิพลของสื่อ เป็นการป้องกันผลกระทบในภาพรวมคือ สามารถป้องกันได้ทั้งพฤติกรรมต่อต้านสังคม และผลกระทบอื่นๆดังที่ สุภาวงศ์ จันทวานิช; สำอาง หิรัญบุรณะ; และ กุลวิตรา ภักคานนท์ (2538: 7-9)กล่าวไว้ ดังนี้

1. สื่อ ต้องปรับปรุงบทบาทของตนใหม่ โดยเพิ่มสิ่งที่ เป็นประโยชน์กับสังคม ให้มากขึ้น ได้แก่ เป็นสื่อในการขยายการปลูกฝังจริยธรรม กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. สะท้อนความต้องการของสถาบันทางสังคม เช่น สะท้อนความต้องการของสถาบันครอบครัวทั้งเด็กและผู้ปกครองในเรื่องจริยธรรม กลับไปยังสถาบันที่ถ่ายทอดจริยธรรม เพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขการปลูกฝังจริยธรรมเป็นไปโดยทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
3. ให้ความสำคัญ และตระหนักถึงผลกระทบของสารที่ส่งไปยังผู้รับให้มากขึ้นว่า สาร ที่ส่งมานั้นมีประโยชน์ต่อผู้รับในด้านใด และมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ยังนับว่าด้อยในเรื่องของการใช้เหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่างๆ
4. ควบคุมสารที่ส่งไปยังผู้รับให้เหมาะสม โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนแต่ฝ่ายเดียว เช่น ควบคุมการนำเสนอภาพและเนื้อหาที่มีแนวโน้มยั่วยุอารมณ์ หรือความรุนแรงให้มีน้อยลง เพราะส่วนหนึ่งของปัญหาสังคมมาจากตรงจุดนี้
5. ปรับรสนิยมในการรับสื่อให้สร้างสรรค์ ซึ่งรสนิยมในการรับสื่อที่ไม่สร้างสรรค์นี้อาจมาจากความรู้ไม่เท่าทันการณ์ของตัวบุคคล และช่วงวัย ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการเลือกรับสื่อ เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแรก และเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับตัวบุคคลมากที่สุดสามารถปลูกฝังสิ่งต่างๆได้ดี

อนุชา ม่วงใหญ่ (2542: 522-523) กล่าวว่า มีการป้องกันแก้ไขปัญหามาจากอิทธิพลของสื่อ ดังนี้

1. ถ้าสารที่นำเสนอมีความรุนแรง สื่อควรมีข้อความชี้แนะที่ไม่ให้ปฏิบัติตาม
2. สื่อควรระงับ ลด หรือตัดการนำเสนอสารที่มีความรุนแรง
3. สื่อควรปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอให้เป็นไปในแนวทางแก้ไขปัญหาสังคม
4. สื่อควรมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้มากกว่าเสนอแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์

ในทางธุรกิจแต่เพียงอย่างเดียว

5. สื่อควรมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสารที่ตนนำเสนอ

1.6 พฤติกรรมต่อต้านสังคมกับวัยรุ่น

เนื่องจากช่วงวัยที่จะทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นจึงจำเป็นต้องระบุว่าลักษณะ และความต้องการของช่วงวัยรุ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถ้าหากจัดอยู่ในระยะของวัยรุ่นก็สามารถจัดอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (middle adolescence) ซึ่งเป็นช่วงที่ยอมรับสภาพร่างกายที่เป็นหนุ่มสาว มีความเป็นตัวของตัวเอง โดยเด็กหญิงจะอยู่ในช่วงอายุ 13 –16 ปี และเด็กชายจะอยู่ในช่วงอายุ 14 –17 ปี (จิตตินันท์ เดชะคุปต์. 2543: 39) ซึ่งมีพัฒนาการทางสังคมในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับเพื่อน ต้องการการยอมรับจากเพื่อน พยายามกระทำการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงมักติดต่อกับกลุ่ม บางครั้งจะทำตัวเด่น กล้าแสดงออกโดยไม่สนใจผลที่ตามมา ไม่คำนึงถึงความถูกต้อง หรือความเหมาะสม โดยอาจจะเลียนแบบการกระทำต่างๆ ของสื่อต่างๆ หรือเลียนแบบเพื่อนด้วยกันเมื่อเห็นว่ากระทำแล้วได้รับการยอมรับ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์. 2545: 45)

นอกจากพัฒนาการทางสังคม วัยร่วมนยังมีความต้องการด้านต่างๆซึ่งเป็นไปตามช่วงวัย ดังที่สุพัตรา สุภาพ (2545: 17-19) ได้ระบุว่า ดังนี้

1. ต้องการความรัก เช่น รักพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ในขณะเดียวกันก็อยากให้บุคคลเหล่านี้รักตนด้วย
2. ต้องการความสนุกสนาน ซึ่งส่วนมากออกมาในรูปกิจกรรมกีฬาหรือบันเทิง
3. ต้องการความเป็นอิสระซึ่งจะรุนแรงมากในช่วงวัยนี้เพราะต้องการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเองดังนั้นจึงไม่ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่มากำกวดในชีวิตของตนเอง ไม่ต้องการให้ใครมาบอกสอน ช่วยเหลือ ดังนั้นบางคนจึงทำอะไรโดยไม่มีผู้อื่นรู้เห็นด้วย
4. ต้องการได้รับการยกย่อง ยอมรับ ต้องการมีชื่อเสียง เนื่องจากอยากให้สังคมยอมรับ หรือชมเชย หรืออยากเด่นอยากดัง จึงกระทำโดยขาดการยั้งคิด
5. มีอุดมคติสูง เนื่องจากเป็นวัยที่มีประสบการณ์น้อยในการเผชิญสภาพความจริง จึงทำให้ละเลยความจริงไปบ้าง บางครั้งจึงตกเป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจ มีอิทธิพล เพราะวัยรุ่นมักเป็นพวกที่มีอุดมคติแรงกล้า มีความกล้าเสี่ยง มีพลังผลักดันสูง เชื่อคนง่าย
6. สนใจในเรื่องเพศ และเพื่อนต่างเพศ

7. ต้องการการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งที่สำคัญมากในวัยนี้ วัยรุ่นต้องการอยากให้เพื่อนยอมรับ ดังนั้นจึงพยายามทำตามเพื่อนเพื่อให้ได้การเป็นสมาชิกของกลุ่ม

8. ต้องการการมีแบบอย่างที่ดี แม้ว่าจะต้องการอิสระแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการบุคคลหรือสิ่งที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับการปฏิบัติ

9. ต้องการประสบการณ์ใหม่โดยความต้องการนี้อาจออกมา ในลักษณะที่รุนแรงเกินไปตามความพอใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม

10. ต้องการแสดงออกทางความรู้สึก บางครั้งออกมาในลักษณะรุนแรงเกินพอดี

11. ต้องการมีอนาคตและประสบความสำเร็จ เนื่องจากต้องการที่จะรับผิดชอบอยากพึ่งตนเองเพื่อจุดมุ่งหมายของตนในอนาคต

12. ต้องการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน เป็นการค้นหาตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่ยังไม่พบตัวตนที่แท้จริง จึงมักทำตัวโดดเด่นท้าทาย ชอบเลียนแบบ ชอบเรียกร้องความสนใจในหลากหลายรูปแบบ

จากลักษณะและความต้องการของวัยรุ่น ทำให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม คือ เนื่องจากช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่สับสนในบทบาทของตนเองจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะแสวงหาเอกลักษณ์ของตนจากสิ่งต่างๆ รอบตัวประกอบกับมีความต้องการต่างๆเพิ่มเข้ามา อาทิเช่น ต้องการความเป็นอิสระ ต้องการการยอมรับ ต้องการการมีแบบอย่าง ต้องการแสดงออกทางความรู้สึก ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบกับความที่ยังมีประสบการณ์น้อยในสภาพความเป็นจริง กล้าเสี่ยงทดลองจนขาดความพิจารณาอย่างรอบคอบในสิ่งที่จะปฏิบัติ จึงอาจทำให้บางครั้งเลือกที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือปฏิบัติในแนวทางต่อต้านกับความต้องการหรือความถูกต้องในสังคมนั่นเอง

1.7 การวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ในการวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีผู้สร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

แบบสอบถามครูถึงนักเรียนที่มีพฤติกรรมขัดกับสังคมนิยม ของจรัส บุญญานันต์ (2515: 103-111) เป็นแบบสอบถามที่ให้ครูเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ประพฤติขัดกับสังคมในแง่ความดีที่นักเรียนมีความประพฤติขัดกับระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และประพฤติตัวไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นนักเรียน มีลักษณะเป็นข้อความสถานการณ์มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ คือ ไม่เคยเลย นานๆครั้ง บ่อยๆ บ่อยที่สุด และเป็นประจำ จำนวน 14 ข้อ แบ่งเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1. การแต่งกาย วัดการแสดงออกทางการแต่งกายที่ผิดไปจากระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน

2. การขาดเรียน วัดลักษณะของการขาดเรียนโดยไม่มีการลา หรือไม่แจ้งสาเหตุให้ทางโรงเรียนทราบ

3. มารยาท วัดการแสดงออกทางมารยาทในการพูด และการแสดงกิริยา มารยาทต่อครูและเพศตรงข้าม เช่น พูดคำหยาบ

4. การวางตัว วัดการแสดงออกในการวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

5. ความสนใจในการเรียน วัดการแสดงออกทางความสนใจในการเรียน เช่น การส่งงานตามกำหนดเวลา การคัดลอกงานของผู้อื่น การรบกวนผู้อื่นในขณะที่ครูสอน การแสดงกิริยาไม่สนใจการเรียน และการไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

6. ความซื่อสัตย์สุจริต วัดการแสดงออกทางความไว้วางใจได้ ความซื่อสัตย์ในการเรียนและการสอบ

7. การก่อความไม่สงบ วัดการแสดงออกในลักษณะของการก่อความไม่สงบกับเพื่อน บุคคลในโรงเรียน หรือบุคคลภายนอก เช่น ตะโกนทำท่าย พุดในทำนองชวนทะเลาะวิวาท

ในปี พ.ศ. 2521 ปรีชา ธรรมมาและ ถาวร เกิดเกียรติพงศ์ ได้สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมขัดกับสังคมนิยม ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความสถานการณ์ เป็นแบบสอบถามที่ให้ครูเป็นผู้พิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดให้ว่าการตอบสนองสถานการณ์ตามข้อความย่อยใดจาก 6 ข้อที่ขัดกับสังคมอย่างยิ่งให้เลือกไว้ 3 ข้อ และใส่ระดับของความขัดกับสังคมนิยมจากน้อยไปหามากที่สุดเป็น 1 2 และ 3 ตามลำดับ จำนวน 45 ข้อ ซึ่งสถานการณ์ในแบบสอบถามเป็นลักษณะของความประพฤติขัดกับสังคมในแง่ของการแสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เพื่อน และครูของนักเรียน ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นการวัดการแสดงออกของนักเรียนต่อพ่อแม่ หรือผู้ปกครองในเรื่องต่างๆ ได้แก่ ปฏิกริยาของนักเรียนต่อรายงานประจำภาคเรียนที่ครูมีถึงพ่อแม่ การขอคำรับรองจากพ่อแม่ในกรณีขออนุญาตหยุดเรียน ปฏิกริยาต่อคำแนะนำ ตักเตือน วิจารณ์ของพ่อแม่ การอ้างเหตุผลในกรณีขออนุญาตพ่อแม่ไปทำกิจกรรมต่างๆ การใช้จ่ายในการเล่าเรียน และการช่วยเหลือพ่อแม่ในการทำงาน

2. ความสัมพันธ์กับครู เป็นการวัดการแสดงออกของนักเรียนต่อครูในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การทำการบ้านส่ง การช่วยเหลือ การแข่งขันกีฬา การแต่งกาย การติดต่อกับเพื่อนต่างเพศ การแสดงกิริยามารยาท การใช้ห้องสมุดของโรงเรียน การทำเวรประจำห้องเรียน การลา การเข้าห้องเรียน การปฏิบัติตามข้อบังคับของการสอบ และการปฏิบัติตามระเบียบ วินัยของโรงเรียน

3. ความสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นการวัดการแสดงออกของนักเรียนกับเพื่อนๆ ในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การช่วยเหลือเพื่อนเมื่อมีปัญหาหรือยามที่เพื่อนต้องการ การให้ยืมสิ่งของ หรือทรัพย์สิน การปฏิบัติตามที่นัดหมาย การให้กำลังใจกัน การระงับรักษาทรัพย์สินสมบัติของเพื่อน การพูดจาปราศรัย การให้ความสนิทสนมและเคารพนับถือเพื่อน หรือญาติของเพื่อน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุ

2.1 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในการสร้างบุคคลที่มีคุณภาพให้กับสังคม โดยเป็นสถาบันทางสังคมลำดับแรกๆ ที่สร้างลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้น การให้การดูแลเอาใจใส่อบรมสั่งสอน ซึ่งแนะแนวทางที่ถูกต้อง การเป็นตัวอย่างที่ดี จะทำให้เด็กเกิดความเคารพนับถือ

เกิดลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาของสังคม ตรงกันข้ามในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ ขาดการอบรมสั่งสอน ขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย ไม่ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีเด็กจะซึมซับเลียนแบบพ่อแม่เช่นนั้น กลายเป็นบุคคลที่มีลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม (จุไรักษ์ แสนวัง. 2543: 36-37) ซึ่งสอดคล้องกับวิทยา นาควัชระ (2527: 61) ที่กล่าวว่า หากครอบครัวมีสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (Family Circumstance) ที่ดี คือ พ่อแม่เข้าใจลักษณะธรรมชาติตามวัย ของลูก ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก อบรมสั่งสอนลูกให้เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานของกลุ่ม เด็กก็จะมีพฤติกรรม และบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาของสังคม

ชัฟเฟอร์ และ คุนด์เทน (จุไรักษ์ แสนวัง. 2543: 39; อ้างอิงจาก Schafer and Kundten. 1970 : 124) ระบุว่าครอบครัวว่า เป็นสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นที่จะส่งเสริมอุปนิสัย ความคิดสร้างสรรค์ และ บุคลิกภาพของเด็ก เช่น หากพ่อแม่รักใคร่ปรองดองกัน เป็นแบบอย่างที่ดี เด็กจะปฏิบัติตาม ทำให้เป็น สมาชิกที่ดีของสังคม แต่ถ้าพ่อแม่ขัดแย้งกัน หย่าร้าง เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เด็กก็จะปฏิบัติเลียนแบบ ทำให้กลายเป็นสมาชิกที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคม

ซัทเธอร์แลนด์ (จุไรักษ์ แสนวัง. 2543: 40; อ้างอิงจาก Sutherland. 1974: 204) กล่าวว่า ลักษณะของครอบครัวที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีดังนี้

1. ครอบครัวบกพร่องทางศีลธรรม
2. ครอบครัวที่พ่อแม่ละเลย ไม่เอาใจใส่ลูก
3. ครอบครัวที่พ่อแม่ลำเอียง มีอคติ
4. ครอบครัวที่เข้มงวดในกฎระเบียบเข้มงวดมากเกินไป

และเมื่อมองในแง่ของความเป็นวัยรุ่น ร่วมกับประเด็นสภาพแวดล้อมในครอบครัว พบว่า ครอบครัวของเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาทางความประพฤติ มักมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม

เดโควิก; เอ็ม เอ เอ็ม แจนซ์เซนซ์; และ เอ็ม ซี แวน แอส (Dekovic; M. A. M. Janssens; & M. C. Van As. 2003: 225) กล่าวว่า ครอบครัวที่มีความผูกพันกันต่ำ บกพร่องในการสนับสนุนทางอารมณ์ ที่ถูกต้องซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางสังคม บกพร่องในการอบรมและการเอาใจใส่ การกำกับดูแล อย่างไม่ถูกต้องมีส่วนทำให้วัยรุ่นในครอบครัวแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคม และทำให้วัยรุ่นที่มีพฤติกรรม ต่อต้านสังคมแสดงพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้น

สุพัตรา สุภาพ (2527: 18-19) กล่าวว่า พ่อแม่ที่ไม่ลงรอยกันในการอบรมสั่งสอน และความไม่คงเส้นคงวาในการใช้กฎระเบียบในครอบครัวทำให้เด็กสับสนและมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม

นิยม บุญมี (2536: 109-110) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติที่ไม่เหมาะสม ดังนี้

1. การปฏิบัติที่ไม่คงเส้นคงวา เพราะการอบรมสั่งสอนลูกนั้นไม่มีอะไรจะทำให้ลูก สับสนได้เท่ากับการปฏิบัติที่ไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ เช่น เวลาที่พ่อแม่อารมณ์ดีก็จะปฏิบัติอย่างหนึ่ง เวลาอารมณ์ไม่ดีก็จะปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง ทำให้ลูกไม่ทราบว่าการกระทำเช่นไรถูก หรือ ผิด จนบางราย ก็ปฏิบัติตนไม่คงเส้นคงวาตามไปด้วย หรือบางคนก็ใช้โอกาสที่ไม่คงเส้นคงวาเพื่อหาประโยชน์ใส่ตนเอง

2. ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันของพ่อแม่ ทำให้ลูกไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติตามฝ่ายใด จึงวางตนไม่ถูก และในที่สุดก็จะเลือกวิธีของตนเองในการกระทำต่างๆ

3. พ่อแม่มีการติดตามดูแลต่ำ นั่นคือ การติดตามเอาใจใส่ต่อเนื่องหลังจากการอบรมสั่งสอน มีไม่มากเท่าที่ควร เพราะไม่เสมอไปทุกครั้งที่ได้รับการอบรมสั่งสอนแล้วลูกจะเชื่อฟังหรือปฏิบัติตาม เพราะโดยนิสัยของเด็กโดยเฉพาะวัยรุ่นมีนิสัยที่อยากลองเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งไม่เว้นแม้แต่การลองขัดคำสั่ง หรือไม่เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ดังนั้น พ่อแม่จึงควรที่จะติดตามเอาใจใส่ลูกอยู่ตลอดเวลา หากเห็นว่าลูกปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมก็ควรรีบแก้ไขทันที และในการแก้ไขไม่จำเป็นต้องใช้การลงโทษเสมอไป ถ้าต้องใช้การลงโทษควรใช้ให้เหมาะสมกับความผิด และต้องชี้แจงให้ทราบด้วยว่าลงโทษเพราะอะไร ในทางตรงกันข้ามหากต้องการให้รางวัลก็ควรกระทำอย่างเหมาะสม

กรมพลศึกษา (2543: 5-6) กล่าวว่า สาเหตุของการประพฤติดีระเบียบวินัย และประพฤติน่าไม่เหมาะสม เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ดังนี้

1. มีความขัดแย้งของบุคคลในครอบครัว
2. พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับเด็ก
3. พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี
4. พ่อแม่ลำเอียง มีอคติ
5. พ่อแม่เข้มงวดในกฎระเบียบมากเกินไป
6. พ่อแม่ปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่
7. พ่อแม่ขาดความรับผิดชอบ
8. พ่อแม่ปกป้องเด็กมากเกินไป

ซึ่งสอดคล้องกับกนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล (2545: 25) กล่าวว่า สภาพของความสัมพันธ์ในครอบครัว ที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติของคนในครอบครัว มีดังนี้

1. พ่อแม่ ขัดแย้งกันในเรื่องกำหนดขอบเขตความประพฤติ และการบังคับใช้กฎระเบียบภายในบ้าน
2. กฎระเบียบที่ใช้ภายในครอบครัวไม่มีความคงเส้นคงวา คือ บางครั้งพ่อแม่ก็เข้มงวด บางครั้งก็ปล่อยปละละเลยทำให้เด็กสับสนในการประพฤติ ปฏิบัติ
3. พ่อแม่คนใดคนหนึ่งมีอำนาจปกครองเพียงผู้เดียว ทำให้อีกคนที่เหลือมีอำนาจเท่าเทียมกับลูก หรือถูกลูกควบคุม

คณะกรรมการศึกษาวิจัยปัญหาสังคม สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2547: 40-42) กล่าวว่า อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการกระทำผิด หรือการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีหลายประการ ดังนี้

1. บกพร่อง หรือขาดการอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดคุณธรรมศีลธรรม ในเรื่องการแยกแยะความถูก ผิด ชั่ว ดี และให้รู้จักการหลีกเลี่ยงการกระทำเหล่านั้น
2. นอกจากพ่อแม่จะบกพร่องหรือไม่มีศีลธรรม ยังกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี เด็กซึ่งอยู่ในครอบครัวจะคุ้นเคยกับสิ่งเหล่านั้น และกระทำตามโดยที่ไม่ทราบว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ

3. ครอบครัวไม่มีระเบียบวินัยไม่ดูแลกดดันความประพฤติ ปล่อยให้เด็กประพฤติปฏิบัติอย่างอิสระ ไม่เอาใจใส่ ไม่สอดส่องติดตาม

4. ครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดความเมตตา แต่กลับเข้มงวด ดุร้าย ทำให้เด็กรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มีค่า มองโลกในแง่ร้าย ประพฤติแข็งกร้าวต่อต้าน

สามารถสรุปความหมายของสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (Family Circumstances) ตามการให้ความหมายของนิยาม บุญมี (2536: 109-110) หมายถึง สภาพความสัมพันธ์ของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองกับบุตรในด้านต่างๆ ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน การลงโทษเมื่อกระทำความผิด การมีมาตรฐานทางกฎ ระเบียบ ความคงเส้นคงวาในการใช้กฎ ระเบียบ การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ

2.2 สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

ความหมาย

สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (School Circumstances) เป็นสภาพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

อรรถญา รุกขมธูร์ (2526: 6-7) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน หมายถึง สภาพต่างๆ ทางโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ และพัฒนาการทุกด้านของทั้งนักเรียนและครู เช่น ระบบการศึกษา ระบบการปกครอง หรือกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน

सानิต รัตตัญญู (2533: 9-10) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน เป็นสภาพต่างๆ ในโรงเรียน 6 ด้าน ดังนี้

1. บุคลิกภาพของครูต่อนักเรียนเช่น การเอาใจใส่ การยกย่องชมเชย การลงโทษ
2. การเรียนการสอน หมายถึง สภาพ หรือบรรยากาศ ในการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร การนำเข้าสู่บทเรียน วิธีสอน และการวัดประเมินผล
3. การให้บริการนักเรียนหมายถึง การให้บริการด้านต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การแนะแนว บริการอาหารกลางวัน บริการสุขภาพ และบริการห้องสมุด
4. กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาแก่นักเรียน เช่น กิจกรรมการปกครอง กิจกรรมสหกรณ์ และการกีฬา กิจกรรมส่งเสริมขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์
5. อาคารสถานที่ หมายถึง ลักษณะสถานที่ภายในโรงเรียน เช่น อาคารเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ โรงอาหาร สถานที่อำนวยความสะดวกต่างๆ ในโรงเรียน การตกแต่งบริเวณ ความสะอาดของอาคารและบริเวณ การบำรุงรักษาสสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และการดูแลด้านความปลอดภัยตลอดจนมลภาวะ
6. การปกครอง หมายถึง การให้นักเรียนได้รับรู้หรือมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนรวมถึงการควบคุมดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ข้อบังคับของโรงเรียน และข้อตกลงที่ได้มีการตกลงระหว่างครูกับนักเรียน

อัญชลี ทองจันทร์(2546: 5)กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนหมายถึง สภาพต่างๆ ทางโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ และพัฒนาการของนักเรียน โดยจำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. สภาพบรรยากาศภายในโรงเรียน หมายถึง บริเวณที่กว้างพอสำหรับกิจกรรม นันทนาการของนักเรียน อยู่ห่างจากชุมชนที่มีเสียงดัง ไม่อยู่ใกล้แหล่งเสื่อมโทรมหรือสถานบันเทิง มีระเบียบวินัยที่ไม่เข้มงวดจนเกินไป
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน และการปกครองชั้นเรียน

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดของสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีดังนี้

วิรัช วรรณรัตน์ (2523: 21-23) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่ส่งผลต่อนักเรียนมีดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการบริหารโรงเรียน เป็นการแสดงออกทางกิจกรรมการบริหารของผู้บริหารและครูใหญ่ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักเรียน
2. พฤติกรรมของครู โดยเฉพาะครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ซึ่งพฤติกรรมของครูจะเป็นสิ่งที่นักเรียนมักนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติ
3. สภาพแวดล้อม เช่น การจัดบริเวณโรงเรียนให้มีระเบียบ จะช่วยปรับเปลี่ยนให้เกิดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาได้ โดยต้องให้นักเรียนมีส่วนช่วยในการจัดสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ด้วย
4. กระบวนการเรียนการสอนซึ่งควรจัดให้เป็นแบบแผนและดำเนินการสอนให้บรรลุเป้าหมาย

สุนทร แสงรุ่ง (จุไรรักษ์ แสนวัง. 2543: 43; อ้างอิงจาก สุนทร แสงรุ่ง. 2530: 11) กล่าวว่า สาเหตุที่นักเรียนมีปัญหาทางความประพฤติเนื่องมาจาก

1. บุคลากรและอุปกรณ์ทางการเรียนไม่เพียงพอ
2. การอบรมศีลธรรมไม่เพียงพอ
3. เข้มงวดหรือขาดการกวดขันในระเบียบ วินัย
4. ขาดครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสม
5. สถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนไม่เหมาะสม

กรมพลศึกษา (2543: 4-5)กล่าวว่าสาเหตุการประพฤติผิดระเบียบวินัยเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาจัดกิจกรรมมาก หรือน้อยเกินไป
2. กฎ ระเบียบของสถานศึกษาเข้มงวดหรือหละหลวมมากเกินไป
3. ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กับครูในสถานศึกษา
4. ความขัดแย้งระหว่างครูกับนักเรียน
5. ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน
6. บรรยากาศภายใน ภายนอกชั้นเรียน ไม่เอื้อต่อการเรียน

7. ครูประพฤติตนไม่เป็นตัวอย่างที่ดี
8. ครูในสถานศึกษาไม่เข้าใจนักเรียน
9. ครูไม่ยุติธรรม
10. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่เป็นที่น่าสนใจ
11. ค่านิยม กฎ ระเบียบในสังคมจริง แตกต่างจากที่ครูสอน

สมศรี บุญอรุณรักษา (2539: 7) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน อันประกอบด้วย

1.1 การสอนของครู ได้แก่ สอนไม่เข้าใจ สอนเร็ว ไม่เอาใจใส่นักเรียน สอนไม่ตรงกับเนื้อหาที่เรียน ไม่มีการทบทวนบทเรียน พูดเสียงเบา และครูบางคนเข้มงวดในระเบียบวินัยมากเกินไป

1.2 การ มอบหมายงาน ได้แก่ ครูให้งานมากเกินไป อธิบายงานไม่ชัดเจน และไม่ตรวจงานทำให้นักเรียนไม่ทราบถึงผลของงานที่ตนทำว่าเป็นเช่นไร

1.3 บรรยากาศการเรียนการสอน ได้แก่ เพื่อนๆในห้องชอบคุย และชอบเล่นกัน ครูขาดสอนบ่อย ครูสนใจแต่นักเรียนที่เรียนดี กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องไม่น่าสนใจ ครูไม่ให้ความสนใจและความเป็นกันเอง อากาศในห้องเรียนอบอ้าว สภาพในห้องเรียนไม่เป็นระเบียบ และครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

2. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน อันประกอบด้วย

2.1 ระเบียบวินัยของโรงเรียน ได้แก่ ฝ่ายปกครองเข้มงวด และพิจารณาโทษนักเรียนโดยไม่มีหลักเกณฑ์ ทำให้นักเรียนปรับตัวไม่ได้

2.2 ด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ ขาดห้องปฏิบัติการต่างๆ บริเวณในโรงเรียนคับแคบ ไม่มีที่พักผ่อนหย่อนใจ ห้องน้ำไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อาคารเรียนไม่แข็งแรง บริเวณโรงเรียนไม่สะอาดเท่าที่ควร

2.3 ด้านจริยธรรม ได้แก่ ครูและนักเรียนขาดคุณธรรมต่างๆ โรงเรียนไม่เห็นความสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรม

ชาญชัย อาจิณสมอาจารย์ (2542: 42-43) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หรือบรรยากาศทางโรงเรียนทางบวก เป็นสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลต่างๆ อาทิ การเรียนรู้ทางบวก การมีปัญหทางวินัยน้อยลง อัตราการออกกลางคันต่ำ การทำลายทรัพย์สินของทางโรงเรียนน้อยลง การกระทำผิดมีน้อยลง ซึ่งเกิดจาก นักเรียนและครูปฏิบัติต่อกันด้วยความนับถือและเป็นที่ยอมรับนักเรียนมีความสุข ความมั่นใจภูมิใจในโรงเรียนของตนเอง โดยสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่สมบูรณ์ จะประกอบด้วย

1. การบังคับใช้ และสื่อความหมายอย่างชัดเจนของกฎระเบียบ วินัย
2. ครู เป็นตัวอย่างพฤติกรรมที่ดี, ใช้วินัยในทางป้องกันมากกว่าแก้ไข
3. ครูเอาใจใส่ต่อการสอน และเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง

สำนักงานมูลนิธิวิธีธรรม (2547: 40) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่สร้างปัญหาที่สำคัญคือ รูปแบบความสัมพันธ์ของครูกับเด็กอยู่ในลักษณะของการปกครองกับการอยู่ใต้การปกครองมากกว่าการเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดพัฒนาการการเรียนรู้กับเด็ก ทำให้เด็กแสดงการต่อต้าน เช่น เมื่อเด็กมีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยอาจเรียนไม่ทันเพื่อน ทำงานไม่ได้ ไม่ค่อยทำการบ้าน ไม่ใส่ใจการเรียน และครูจะแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง หรือใช้ประจาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ เพราะยิ่งจะเป็นตัวเร่งให้เด็กแสดงการต่อต้านยิ่งขึ้น

โดยสรุป สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการหลอมรวมของพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ สติปัญญา และสังคมของนักเรียนและครูเป็นอย่างมาก (สุปรีชา หิรัญโต. 2540: 175) และข้อสรุปของความหมายและแนวคิดของสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (School Circumstances) ที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จะใช้แนวคิดของชาญชัย อาจิณสมภาร (2542: 42-43) คือ สภาพความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและนักเรียนภายในโรงเรียน จำแนกได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน หมายถึง ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในส่วนของกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน การเอาใจใส่ของครู การมอบหมายงาน การชมเชยหรือการลงโทษ
2. ด้านการปกครองนักเรียน หมายถึง ลักษณะการควบคุมดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบ กฎของทางโรงเรียน การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือมีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบ กฎของทางโรงเรียน

2.3 สัมพันธภาพกับเพื่อน

ความหมาย

มีผู้ให้ความหมายสัมพันธภาพกับเพื่อน ดังนี้

ศรัทธาทิพย์ พานิชพันธ์ (2527: 115-116) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง ความผูกพัน รักใคร่ ความสนิทสนม การสนับสนุนหรือคัดค้าน การสนทนาติดต่อใกล้ชิดกับเพื่อน

ชัยพร วิชชาวุธ (2530: 69) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบทุกรูปแบบระหว่างเพื่อน เช่น พุดคุย ทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนเห็นด้วย ส่งเสริม ยอมรับความคิด หรือการกระทำ

सानิต รัตติยา (2533: 9-10) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน การมีแนวคิดหรือกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และความร่วมมือในกลุ่มเพื่อน

อัญชลี ทองจันทร์ (2546: 5) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถ ทั้งด้านการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทาง อันประกอบด้วยลักษณะของการช่วยเหลือ สนับสนุน การรู้จักให้อภัย การยอมรับ การรู้จักเคารพสิทธิ การใส่ใจในความรู้สึก การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนการยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน

แนวคิด

มีแนวคิดของสัมพันธภาพกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

ไดชัน; และคนอื่นๆ (Dishion; et al. 2004: 651) กล่าวว่า มีหลักฐานการตัดสินใจ และหลักฐานทางทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดที่ว่า สัมพันธภาพของเพื่อนวัยรุ่น มีผลกระทบระยะยาวกับ รูปแบบของการพัฒนาทางสังคมโดยมีสัมพันธภาพกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือต่อต้านสังคม ที่เริ่มตั้งแต่การพูดคุยก็ถือว่าเป็นการเสริมแรงจากเพื่อน เนื่องจากความสำคัญของกลุ่มเพื่อนในวัยรุ่นนี้ จะเป็นในส่วนของการใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง และความพยายามที่จะเป็นอิสระจากการควบคุมของผู้ใหญ่ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ จึงหันมาสู่การเข้ากลุ่มเพื่อน เพื่อจะได้รับการยอมรับ เพราะการมีกลุ่มเพื่อนนั้น ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสทดลองกระทำการสิ่งต่างๆ ที่มีผู้ใหญ่ควบคุม หรือเมื่อมีเพียงตนเองลำพังจะกระทำ ไม่ได้เต็มที่ ซึ่งเป็นได้ทั้งการกระทำที่ถูกต้อง เหมาะสม หรือไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมตามแต่กลุ่มที่อ้างอิง (เพ็ญพิไล ฤทธาคนนท์. 2549: 203) สอดคล้องกับคำกล่าวของแวน ไลเออร์; วูจค์; และ คริจเนน (Van Lier; Vuijk; & Crijnen. 2005: 521) ที่กล่าวว่า การอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือต่อต้านสังคมตลอดจนการถูกปฏิเสธจากเพื่อน ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือต่อต้านสังคม ตามมา และสอดคล้องกับเมอร์เรย์; และ กรีนเบอร์ (Murray; & Greenberg. 2006: 221) ที่กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนนั้นมีบทบาทสำคัญโดยมีอิทธิพลทั้งทางสังคมและอารมณ์กับวัยรุ่น ส่วนใหญ่ จะเป็นไปในแนวการเลียนแบบทางสังคมจากตัวแบบ โดยจะเกิดการเรียนรู้ทั้งพฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่เหมาะสมตามบรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน เป็นทั้งการสนับสนุนและปฏิเสธ สอดคล้องกับจรัญศักดิ์ ฬิสักดิ์โสภณ (2547: 42-43) ที่กล่าวว่ากลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม ที่เท่าเทียมกัน อายุใกล้เคียงกัน และกล่าวได้ว่ากลุ่มเพื่อนมีส่วนในการถ่ายทอดทางสังคม และเพื่อนมี อิทธิพลต่อช่วงวัยรุ่นมาก เพราะช่วงวัยนี้อยู่ในขั้นพัฒนาการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งเพื่อนจะเป็น ตัวช่วยสำคัญในการค้นพบเอกลักษณ์แห่งตน อิทธิพลจากเพื่อนจะทำให้วัยรุ่นเรียนรู้กฎเกณฑ์ และการ รักษากฎ ระเบียบ และการที่วัยรุ่นรวมกลุ่มกัน ทำให้วัยรุ่นมีความกล้ามากขึ้น ทั้งกล้าคิด กล้าทดลอง กล้าปฏิบัติ กล้าท้าทาย กล้าขัดแย้งกับทั้งกฎเกณฑ์ ผู้ใหญ่ ผู้มีอำนาจ และการรับอิทธิพลจากเพื่อน ยังเกิดขึ้นได้เนื่องมาจากแรงผลักดันจากความต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ยิ่งได้รับความ สนับสนุน นิยม ยกย่องจากเพื่อนมากเท่าใดจะยิ่งพึงพอใจและเสริมแรงให้แสดงพฤติกรรมนั้นๆมากขึ้น จนอาจกลายเป็นบุคลิกภาพประจำตัว ซึ่งสอดคล้องกับจรัญศักดิ์ ฬิสักดิ์โสภณ. (2547: 43) ที่กล่าวเรื่อง อิทธิพลของเพื่อนว่า ปริมาณของพฤติกรรมที่เลียนแบบจากเพื่อน การคล้อยตามเพื่อนทั้งจากการสนับสนุน และบีบบังคับนั้นล้วนเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เป็นการกระทำเพื่อให้ได้การยอมรับจากเพื่อนซึ่งบางครั้ง เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหา หรือเป็นอันตราย

จากความหมายสัมพันธภาพกับเพื่อนข้างต้น ผู้วิจัยสรุปสัมพันธภาพกับเพื่อน (Peer Relationship) ในแง่ของพฤติกรรมต่อต้านสังคม ตามแนวคิดของเมอร์เรย์; และ กรีนเบอร์ (Murray; & Greenberg. 2006: 221)ว่าหมายถึง ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในลักษณะของการได้รับแรงเสริม จากเพื่อนเพื่อจะกระทำการพฤติกรรมของตนเอง การยอมรับของเพื่อน การกระทำเพื่อเป็นที่ยอมรับของเพื่อน การเลียนแบบการกระทำพฤติกรรมต่างๆของเพื่อน

2.4 อิทธิพลของสื่อ

ก่อนที่จะทราบถึงอิทธิพลของสื่อ(Mass Communication Influence) ควรที่จะต้องทราบความหมายของสื่อหรือสื่อมวลชน (Mass Communication) ดังที่มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

อรรถพล โคตรสินธุ์ (2544: 6) กล่าวว่า สื่อมวลชนหมายถึง สื่อกลางที่นำข่าวสารความรู้ไปสู่ผู้รับสื่อ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์
2. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร

กาญจนา แก้วเทพ (อรรถพล โคตรสินธุ์, 2544: 9; อ้างอิงจาก กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 43) ระบุว่า ความหมายของสื่อมวลชนในแง่ของคุณลักษณะของสื่อมวลชน คือ

1. เป็นแหล่งกำเนิด (Source) ของภาพลักษณ์ต่างๆ ของความจริงทางสังคม เป็นแหล่งที่วัฒนธรรมและค่านิยมที่จะถูกสร้างสรรค์และดำรงรักษา
2. เป็นแหล่งอำนาจ (Power Resource) เนื่องจากเป็นช่องทางที่มีอิทธิพลในการควบคุมและถ่ายทอดข่าวสารต่างๆ
3. เป็นแหล่งนำไปสู่ความมีชื่อเสียงทางสังคม
4. เป็นต้นกำเนิดของการกำหนดระบบ ระเบียบของสังคม เป็นผู้ชี้ว่าอะไรคือสิ่งปกติ และอะไรที่ผิดแปลกแตกต่างออกไป

แสงทิพย์ อัครวิริยะกิจ (2547: 5) ระบุว่า สื่อในแง่ของสารที่ส่งไปยังผู้รับสารว่า หมายถึง สาระ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่ถูกถ่ายทอดไปสู่ประชาชนโดยผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต

ซึ่งในที่นี้จะใช้ความหมายของสื่อในแง่ของสารที่ส่ง นั่นคือ หมายถึง สาระ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ที่ถูกถ่ายทอดไปสู่ประชาชนโดยผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ต่างๆ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต

จากลักษณะของสื่อที่เป็นทั้งแหล่งกำเนิด (Source) แหล่งอำนาจ (Power Resource) เป็นแหล่งนำไปสู่ความมีชื่อเสียงทางสังคม เป็นต้นกำเนิดของการกำหนดระบบ ระเบียบของสังคม จึงค่อนข้างแน่นอนว่า สื่อสำคัญและมีอิทธิพลในเรื่องต่างๆ ดังมีผู้ให้ความหมายอิทธิพลของสื่อ ดังนี้

ความหมาย

มีผู้ให้ความหมายของอิทธิพลของสื่อที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

คณะกรรมการศึกษาบทบาทสื่อมวลชน ในการพัฒนาเด็กในคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2535: 1) กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อ หมายถึง การที่สื่อมีบทบาทในการนำเสนอสารจนทำให้เกิดผลต่างๆตามมา เช่น เกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการทางความคิดเห็น ค่านิยม ทศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ

สุภาภรณ์ จันทวานิช; สำอาง หิรัญบุรณะ; และ กุลวิตรา ภักคานนท์ (2538: 8) กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อ หมายถึง การที่สื่อมีบทบาทที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆต่อสังคม เนื่องจากการที่สื่อเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรม คือ เป็นตัวทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสาร ความคิดเห็น และเจตคติต่างๆสู่ผู้รับสาร

ทำให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยเริ่มจากการโน้มน้าวจิตใจ ก่อให้เกิดเจตคติส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีชีวิตเปลี่ยนไป และเกิดการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจสังคม ประเพณี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และเนื่องมาจากอิทธิพลต่างๆ ของสื่อนี้เองทำให้เกิดผลกระทบต่องาน ได้แก่ ทำให้ผู้รับสารหลงใหลในเกินจำเป็น และพยายามไขว่คว้าให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้นโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นและความสามารถของตนเอง ทำให้เกิดภาษาและศัพท์ใหม่ๆ ที่สื่อความหมายไม่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลกับผู้รับสารวัยรุ่นมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่รับสิ่งใหม่ได้ง่าย และในส่วนของรสนิยม วัฒนธรรม ประเพณีนั้น สื่อมวลชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่เผยแพร่ให้ผู้รับสารส่วนใหญ่ได้รู้จัก รสนิยม วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ เช่น การแต่งกาย ค่านิยม ตลอดจนแบบแผนการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้รับสารได้รู้จัก ชื่นชอบและนำมาปรับใช้กับตนเองในที่สุด

จินตวิทย์ เกษมสุข (สุทธิณี กล้ากล่อมจิตร. 2547: 56; อ้างอิงจาก จินตวิทย์ เกษมสุข. 2539: 4) กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อ หมายถึง การที่สื่อเป็นแรงสนับสนุน (an agent of reinforcement) การเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของบุคคลให้เพิ่มขึ้นและสื่อยังสามารถ เปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลได้ในกรณีที่ทัศนคตินั้นยังไม่มั่นคง แต่การเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ฝังรากลึก หรือเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงข้ามอาจเปลี่ยนแปลงได้แต่ต้องใช้เวลา คือ บุคคลต้องได้รับข่าวสารในลักษณะสะสมเพียงพอที่จะมีอิทธิพลได้

ศุภรัตน์ เอกอัศวิน (2540: 41-42) กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อ หมายถึง บทบาทและอำนาจของสื่อที่ส่งผ่านมาทางสารทั้งทางบวก และทางลบโดยอิทธิพลทางบวกของสื่อ ได้แก่ การให้ความรู้ด้วยความรวดเร็ว ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักธรรมเนียม ประเพณี การดำเนินชีวิต เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหา โดยบทบาทสมมุติที่พบเห็นในสื่อซึ่งเป็นโอกาสทำให้ผู้รับสารเข้าใจตนเองมากขึ้น สร้างความสนุกสนานที่บางครั้งชีวิตจริงไม่สามารถให้ได้ สามารถเรียนรู้ผลการกระทำจากบุคคลในสื่อ และยังให้การเรียนรู้บทบาทต่างๆ ในสังคม และอิทธิพลทางลบของสื่อได้แก่ การเลียนแบบในทางที่ไม่ดี อันเนื่องมาจากการรับเอาสารซึ่งเป็นสารในทางลบจากสื่อมาใช้โดยขาดการพิจารณา เช่น รับสารที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าวรุนแรงเป็นเวลานานหรือให้ความสนใจมากอาจจะเรียนรู้ ชื่นชอบและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนจนคิดว่าเป็นสิ่งที่ เป็นปกติและเป็นสิ่งที่ดี เป็นต้น

อรรถพล โคตรสินธุ์ (2544: 15) กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อ หมายถึง อำนาจของสื่อที่ส่งผ่านทางสารซึ่งสามารถโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือเร่งกระบวนการทางจิตวิทยาที่แฝงอยู่ เช่น ก่อให้เกิดเจตคติที่ตื่นตัวและเกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางของพฤติกรรม นอกจากจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับตัวบุคคลได้แล้วยังมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ความรู้ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่างๆ ของสังคม ทำให้เกิดแนวความคิด และการประเมินค่าในลักษณะต่างๆ ซึ่งทำให้กลุ่มผู้รับสารสามารถนำสิ่งเหล่านั้นไปเลือกใช้ตามความสนใจของตน

สมพิศ แซ่เฮง (2546: 5) กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อ หมายถึง อิทธิพลของตัวแบบที่แสดงผ่านสื่อทุกชนิด ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ คอมพิวเตอร์ และสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ และส่งผลให้ผู้รับสารเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้นๆ

แสงทิพย์ อัครวิริยะกิจ(2547: 25) กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อ หมายถึง บทบาท อำนาจของสื่อที่ถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ให้เข้าถึงประชาชน ซึ่งมีทั้งคุณและโทษ มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของผู้รับสาร บรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ของประชาชนและประเทศชาติ และเป็นตัวขับเคลื่อนสังคมทางหนึ่ง

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

จากความหมายของสื่อ และอิทธิพลของสื่อนี้เอง ทำให้เชื่อมโยงได้ว่า สื่อมีส่วนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมายซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทั้งกับสารที่ส่งมาจากสื่อ และเกี่ยวข้องกับตัวผู้รับสารนั่นเอง ดังที่พัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2546: 14-15)กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการรับสื่อของคนส่วนใหญ่จะรับโดยไม่ระมัดระวัง ไม่ได้สังเกตว่าอะไรผิดอะไรถูกนั่นคือ การรับสื่อเป็นไปแต่เพื่อพักผ่อน ฆ่าเวลา เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อติดตามความก้าวหน้าในเรื่องต่างๆ และเนื่องจากประสบการณ์การรับรู้ที่ของแต่ละบุคคลแต่ละช่วงวัยแตกต่างกัน ทำให้การรับสื่อมาสร้างประโยชน์ให้กับตนเองจึงต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแสงทิพย์ อัครวิริยะกิจ (2547: 28) ที่กล่าวว่า สื่อมีส่วนในการพัฒนาแรงกระตุ้นและค่านิยม ซึ่งมีผลต่อความเป็นอยู่ของสังคม โดยบุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม และวัฒนธรรมของสังคมโดยตรงจากบุคคลอื่นๆ ที่ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และจากสื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น และหน้าที่หลักประการหนึ่งของสื่อคือ กำหนดวัฒนธรรม ความคิดเห็น เจตคติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม วิถีชีวิต และเกิดวัฒนธรรมในสังคม โดยการกระตุ้นของสื่อมีส่วนมาจาก ลักษณะเนื้อหา การนำเสนอ เช่น สารที่ได้จากสื่อโทรทัศน์ ซึ่งมีทั้งภาพและเสียง ทำให้ผู้รับสารได้รับสารที่เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น อาจทำให้เกิดความรู้สึก อยากลองทำตาม คำพูด ตลอดจนการแสดงออกต่างๆ จะฝังอยู่ในความรู้สึกของผู้รับสาร อย่างเช่น การแต่งกาย การต่อสู้ ขว้าวาชญากรรม เป็นต้น ถ้ารับสารเข้าไปมากอาจทำให้เกิดความรู้สึกเคยชิน จนมองว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ปกติ ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีหรือไม่สมควรแต่อย่างใด (สุทธิณี กล้ากล่อมจิตร. 2547: 57) หรือภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับการปล้น ฆ่า การแสดงออกทางเพศทั้งแบบซ่อนเร้น หรือแบบโจ่งแจ้ง ไม่มีการตัดต่อ ตัดทอน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดผลร้ายตามมา โดยเฉพาะกับวัยรุ่น เมื่อชมแล้วอาจเกิดอารมณ์ทางเพศ จนต้องหาทางระบายออก ซึ่งบางครั้งก็ก่อให้เกิดคดีข่มขืนตามมา เป็นต้น (สุทธิณี กล้ากล่อมจิตร. 2547: 58)

ในส่วนของผู้รับสาร ซึ่งมีหลากหลายช่วงวัย และช่วงวัยที่รับสื่อได้ง่ายและเร็วคือ ช่วงวัยรุ่น เนื่องจากช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่ช่างสังเกตและพร้อมที่จะเลียนแบบในสิ่งที่สนใจ โดยเฉพาะบุคคลต่างๆ ที่เป็นที่น่าสนใจในสังคม เช่น คนที่มีชื่อเสียง เป็นต้น เพื่อนำไปสร้างเอกลักษณ์ของตน และเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม แต่เนื่องจากยังขาดวิจารณญาณในการคิด ตัดสินใจ และปฏิบัติ จึงทำให้การรับสารและการนำสารไปใช้อาจจะก่อให้เกิดปัญหา (ศุภรัตน์ เอกอัศวิน. 2540: 43) และยิ่งในสภาพสังคมที่สื่อต่างๆ มีมาก และเข้าถึงได้ง่าย ทำให้สื่อเข้ามามีบทบาทในการเสริมความรู้ ปลุกฝังความรู้สึกนึกคิด และสามารถนำไปสู่การมีพฤติกรรมทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ (สุทธิณี กล้ากล่อมจิตร. 2547: 5) สอดคล้องกับอนุชา ม่วงใหญ่ (2542: 520) ที่กล่าวว่า ช่องทางในการรับสารนั้น ในปัจจุบันมีมากมาย

และรวดเร็ว ดังนั้นโอกาสที่จะได้รับความรู้และความคิดจากสื่อ จึงย่อมมีมากขึ้นตามลำดับ และบางครั้งจะนำความรู้ หรือความคิดที่ได้รับไปยึดถือเป็นค่านิยมและปฏิบัติตาม เช่น การแต่งกาย การกระทำ คำพูด ทรงผม ความคิดรุนแรง โดยเฉพาะสารที่แสดงถึงความสะท้อนอารมณ์หรือเป็นเรื่องที่รุนแรง จะดึงดูดผู้รับสารได้ดีทำให้ชวนติดตามและเลียนแบบได้ง่าย ซึ่งถ้าการรับสารขาดการชี้แนะที่ถูกต้อง การเลียนแบบบางอย่างอาจเป็นภัยต่อจิตใจและอาจทำลายวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมได้ เช่น การดูถูกเยาะเย้ยระเบียบประเพณีต่างๆ เป็นต้น และปัญหาความรุนแรงและอาชญากรรมในสังคม มักจะได้รับการยืนยันว่าเกิดจากการเลียนแบบสื่อ จากลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า สื่อมีบทบาทและอิทธิพลที่สำคัญ ที่เปรียบเสมือนเป็นแม่พิมพ์หล่อกรอบวัฒนธรรม กำหนดทิศทางของผู้รับสาร โดยเฉพาะวัยรุ่น และยิ่งมีการพัฒนาวิทยาการด้านสื่อมวลชนมากเท่าใด อิทธิพลของสื่อก็ยิ่งมีเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ถ้าตีความหรือเลือกรับสารได้ไม่ดีก็จะเป็นโทษ เปรียบเสมือนดาบสองคม ที่สร้างทั้งประโยชน์และโทษ ทั้งกับผู้รับสารเป็นรายบุคคลและในภาพรวมของสังคม ดังนั้นในการเลือกรับและนำสารไปใช้ จึงต้องพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์และโทษกับตนเอง.

เวอร์เนอร์-วิลสัน, ฟิตซฮาร์ริส , และ มอร์ริสเซย์(Werner-Wilson; Fitzharris; & Morrissey. 2004.) ระบุว่า การรับสื่อว่า วัยรุ่นเป็นผู้บริโภคที่ตื่นตัวไปกับเนื้อหาของสื่อที่น่าสนใจ ทั้งจากทางวิทยุ โทรทัศน์ รูปภาพ สิ่งพิมพ์ในนิตยสาร การกระจายข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต และการนำเสนอในวิดีโอเกม สื่อต่างๆ ได้เข้ามาแทนที่กิจกรรมที่วัยรุ่นเคยกระทำ และไม่เพียงจะกระทบต่อกิจกรรมต่างๆ ที่เคยกระทำเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความสามารถของแต่ละบุคคล (individual abilities) ความสนใจ (interests) ความสัมพันธ์ทางสังคม(social relationships) และความต้องการจำเป็นทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของวัยรุ่น (short-and-long term needs) โดยที่วัยรุ่นบางส่วนไม่เข้าใจอย่างแท้จริงถึงการสื่อความของสื่อ จึงนำไปสู่ความแตกต่างในการใช้ประโยชน์จากสื่อ นั้น และในส่วนของผลกระทบของสื่อ (Impact of Media) มีหลากหลาย ประกอบไปด้วยความแตกต่างทางบุคลิกลักษณะ(Characteristics) และปัจจัยอื่นๆ เช่น การได้รับข้อมูลที่เป็นจริง การรับรู้ผลที่ตามมาเชื่อมโยงกับพฤติกรรมทางเพศ และอิทธิพลจากตัวแบบอื่นๆ

สามารถสรุปความหมายของอิทธิพลของสื่อ (Mass Communication Influence)ที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ใช้ตามแนวคิดของอนูชา ม่วงใหญ่ (2542: 520) คือหมายถึง บทบาทการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร หรือกิจกรรมต่างๆของสื่อ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ทุกชนิด และคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีส่วนชี้นำชักจูง โน้มน้าวให้ผู้รับสารจากสื่อกระทำพฤติกรรมตาม

2.5 ทักษะทางสังคม

ความหมาย

มีผู้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมต่าง ๆ ดังนี้

จาโรลิเมค (คันทันนี นาคะสนธิ์, 2545: 9; อ้างอิงจาก Jarolimek, 1977: 7) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับ การนับถือในสิ่งที่ถูกต้องของบุคคลอื่น และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้
2. การรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
3. การร่วมแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับบุคคลอื่น

วารี ธีระจิตร (2530: 87-88) กล่าวว่าทักษะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกัน และการทำงานร่วมกัน รู้จักการให้และการยอมรับ รู้จักความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความสำนึกที่ดีต่อสังคม

คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาสารัตถะ และวิทยวิธีทางวิชาสังคมศึกษา (2537: 218) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

วิลาสลักษณ์ ชวัลลีย์ (2542: 40) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง การมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี สามารถอ่านสภาพการณ์ทางสังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่นได้ สามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการชักจูง และเป็นผู้นำในการประนีประนอม และยุติข้อโต้แย้ง เพื่อการร่วมมือกัน และการทำงานเป็นทีมได้

อุษณีย์ โพธิสุข (2545: 120) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถที่สามารถรู้จัก เข้าใจความรู้สึก ความต้องการทางด้านจิตใจ หรือความต้องการต่างๆของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งรู้จักสร้างความสัมพันธ์ให้มั่นคงด้วยความรัก ความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น แสดงออกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ

ดารารรณ กล่อมเกลี้ยง (2546: 4-5) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถส่วนบุคคลในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆโดยใช้ภาษา(Verbal)และไม่ใช้ภาษา (Nonverbal) ซึ่งครอบคลุมทั้งการรับ ส่ง และการควบคุมการสื่อสารทางสังคมระหว่างบุคคล 6 ด้าน ตามแนวความคิดของริกจิโอ (Riggio) ดังนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆโดยไม่ใช้ภาษาเป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์อย่างเหมาะสมโดยรวมถึงการแสดงเจตคติ ความรู้สึกและพฤติกรรมระหว่างบุคคล บุคคลที่มีการแสดงออกทางอารมณ์สูงจะเป็นบุคคลที่ร่าเริง มีชีวิตชีวา และสามารถกระตุ้นให้บุคคลอื่นรู้สึกเช่นเดียวกับตน โดยถ่ายทอดความรู้สึกของตนออกมา

2. ความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นๆ (Emotional Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ตลอดจนการตีความหมายการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลอื่นได้

โดยไม่ต้องใช้ภาษา บุคคลที่มีความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นๆ จะเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกไวอ่อนไหวง่ายไปตามอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น มีความรู้สึกร่วมและเอาใจใส่ต่ออารมณ์ของบุคคลอื่น

3. การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) หมายถึง ความสามารถในการกำกับสะกดกลั้น และปรับอารมณ์ของตนเอง รวมถึงการซ่อนเร้น ปิดบังความรู้สึกไว้ภายใน บุคคลที่มีการควบคุมอารมณ์สูง มักชอบควบคุมหรือฝืนการแสดงออกซึ่งความรู้สึกของตนเอง

4. การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางการใช้ภาษาสนทนา โดยบุคคลที่มีการแสดงออกทางสังคมสูง จะมีความคล่องแคล่วทางการใช้ภาษา แสดงความเป็นมิตร ชอบเข้าสังคม มีทักษะในการสนทนา

5. ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจและตีความหมายการสื่อสารทางภาษาของบุคคลอื่น มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานของพฤติกรรมทางสังคมที่ควรปฏิบัติบุคคลที่มีความไวในการรับรู้ทางสังคม จะมีพฤติกรรมทางสังคมที่สุภาพ มีมารยาท มีจิตสำนึก และทราบถึงวิธีปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

6. การควบคุมทางสังคม (Social Control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม มีทักษะในการแสดงออก บุคคลที่มีการควบคุมทางสังคมที่ดี จะมีความคล่องแคล่ว มีไหวพริบ มีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่างๆ และสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

จรัญศักดิ์ พีรศักดิ์โสภณ(2547: 18-19)กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นความคล่องในการติดต่อกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นได้ดีโดยสามารถโน้มน้าวบุคคลอื่นได้อย่างนุ่มนวลและได้ผล มีทักษะในการสื่อสารและการบริหารจัดการกับข้อขัดแย้ง มีความเป็นผู้นำ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

ควินน์ (Quinn. 2002: 381) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม เป็นลักษณะหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มโอกาส ในการแสดงพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavioral) ซึ่งสามารถทำได้โดยนำทักษะทางสังคมมาใช้แก้ไขกระบวนการคิด เน้นไปที่การสอนทั้งกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้การรู้คิด (Cognitive) ซึ่งกระบวนการนี้สามารถลดพฤติกรรมต่อต้านสังคม และสามารถเพิ่มพฤติกรรมสนับสนุนสังคมในสภาพการณ์ต่างๆได้ (Multiple settings) เช่น สภาพการณ์ของบ้าน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น

สุขุมล เกษมสุข (2535: 9-10) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญต่อบุคคล เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่ลำพังได้ แต่ต้องดำรงชีวิตเป็นสังคมตั้งแต่สังคมเล็กๆ ในครอบครัว ขยายเป็นสังคมห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพจนถึงสังคมชุมชน ประเทศ และโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะทางสังคม จึงมีความสำคัญทั้งทางด้านส่วนบุคคล และทางด้านสังคม โดยความสำคัญด้านส่วนบุคคล คือ เป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใด ทักษะสังคม

ยิ่งสำคัญขึ้นเพียงนั้น คือ บุคคลจำเป็นต้องมี ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นสื่อความหมาย แก้ปัญหาได้เมื่อเกิดปัญหาหรือความขัดแย้ง ปรับตัวได้ในทุกสภาพแวดล้อม เป็นต้น และที่สำคัญ ด้านสังคม คือ ในสังคมใดที่มีสมาชิกที่มีทักษะทางสังคม เข้าใจกัน ร่วมงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสันติ รู้จักเสียสละ มีความคิดเพื่อพัฒนา และสร้างสรรค์ อยู่ในสังคมนั้น สังคมก็จะเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญมั่นคง

อุไร สุมาริธรรม (ปิ่นทิพย์ ชะเอม. 2544: 36; อ้างอิงจาก อุไร สุมาริธรรม. 2535: 10) กล่าวว่าความล่าช้าในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม มักมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น ก้าวร้าว เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หนีโรงเรียน ถอยหนีจากสังคม ใช้สิ่งเสพติด

วิณา วโรตมะวิชญ (ตันสนีย์ นาคะสนธิ์. 2545: 9 ; อ้างอิงจาก วิณา วโรตมะวิชญ. 2530: 165) กล่าวว่า ทักษะสังคมนั้นสามารถที่จะมีผลโดยสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถในการทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้ง ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่สำคัญต่อบุคคลในส่วนของ การติดต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ทักษะทางสังคมจะทำให้บุคคลมีความสุข และมีความมั่นคง

ดาราวรรณ กล่อมเกลี้ยง (2546: 11) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะ นักเรียนในการปฏิบัติต่อเพื่อน ครู ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและการปรับตัวในโรงเรียน

สามารถสรุปความหมายของทักษะทางสังคม (Social Skills) ที่จะใช้ในการวิจัย คือ ความสามารถส่วนบุคคลในการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆโดยใช้ภาษา (Verbal) และไม่ใช่ภาษา (Nonverbal) ซึ่งครอบคลุมทั้ง การรับ การส่ง และการควบคุมการสื่อสารทางสังคมระหว่างบุคคล 6 ด้าน ตามแนวความคิดของริกจิโอ (Riggio) ดังนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆโดยไม่ใช้ภาษา เป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์อย่างเหมาะสม รวมถึง การแสดงเจตคติความรู้สึก และพฤติกรรมระหว่างบุคคล บุคคลที่มีการแสดงออกทางอารมณ์สูงจะเป็น บุคคลที่ร่าเริงมีชีวิตชีวา มีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคคลอื่นรู้สึกเช่นเดียวกับตนโดยการถ่ายทอด ความรู้สึกของตนออกมา

2. ความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นๆ (Emotional Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจตลอดจนตีความหมายการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลอื่นได้โดย บุคคลนั้นไม่ต้องใช้ภาษาบุคคลที่มีการแสดงออกทางอารมณ์สูงจะเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกไวอ่อนไหวง่าย ไปตามอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น มีความรู้สึกร่วมและเอาใจใส่ต่ออารมณ์ของบุคคลอื่น

3. การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) หมายถึง ความสามารถในการกำกับ สะกดกลั่น และปรับอารมณ์ของตนเอง รวมถึงการซ่อนเร้น ปิดบังความรู้สึกไว้ภายในได้ บุคคลที่มีการ ควบคุมอารมณ์สูง มักชอบควบคุมหรือฝืนการแสดงออกซึ่งความรู้สึกของตนเอง

4. การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางภาษาในการสนทนา บุคคลที่มีการแสดงออกทางสังคมสูงจะมีความคล่องแคล่วทางภาษา แสดงความเป็นมิตร ชอบเข้าสังคม มีทักษะในการสนทนา

5. ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจตีความหมายการสื่อสารทางภาษาของบุคคลอื่นมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานของพฤติกรรมทางสังคมที่ควรปฏิบัติบุคคลที่มีความไวในการรับรู้ทางสังคมจะมีพฤติกรรมทางสังคมที่สุภาพ มีมารยาท มีจิตสำนึก และทราบถึงวิธีปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

6. การควบคุมทางสังคม (Social Control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม มีทักษะในการแสดงออก บุคคลที่มีการควบคุมทางสังคมที่ดี จะมีความคล่องแคล่ว มีไหวพริบ มีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่างๆ และสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

สรุปความหมายของทักษะทางสังคม คือ ความสามารถส่วนบุคคลในการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ โดยใช้ภาษา (Verbal) และไม่ใช้ภาษา (Nonverbal) ซึ่งครอบคลุมทั้ง การรับ การส่งและการควบคุมการสื่อสารทางสังคมระหว่างบุคคล 6 ด้าน ตามแนวความคิดของริกจิโอ (Riggio) ประกอบด้วย

1. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity)
2. ความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นๆ (Emotional Sensitivity)
3. การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)
4. การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity)
5. ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity)
6. การควบคุมทางสังคม (Social Control)

2.6 การควบคุมตนเอง

ความหมาย

มีผู้ให้ความหมาย การควบคุมตนเอง (Self Control) ดังนี้

แบนดูรา (นงนุช โรจนเลิศ. 2533: 16; อ้างอิงจาก Bandura. 1977. 140) นิยามการควบคุมตนเองว่าหมายถึง ความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคล ด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำ ให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลต้องการไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งในใจ

คอร์เมียร์; และ คอร์เมียร์ (ปอแก้ว ศิริจันทร์. 2546: 33; อ้างอิงจาก Cormier; & Cormier. 1979. 476) นิยามการควบคุมตนเองว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการเพื่อเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยที่บุคคลนั้นกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายและกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง

โรเซนบัม (แสงทิพย์ อัสววิริยะกิจ. 2547: 39; อ้างอิงจาก Rosenbaum. 1980. 109) นิยามการควบคุมตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือ

ความสามารถที่จะประพัตินด้วยเหตุผล และความอดทนเพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการหรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ

แคชดิน (ปอแก้ว ศิริจันทร์. 2546: 33; อ้างอิงจาก Kazdin.1984. 96) นิยามการควบคุมตนเองว่า หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ โดยสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองพิจารณาและตัดสินใจด้วยตนเอง

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532: 8) นิยามการควบคุมตนเองว่าหมายถึง ความสามารถที่จะปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติเพื่อผล และคุณค่าที่ดีกว่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

นงนุช โรจนเลิศ (2533: 9) นิยามการควบคุมตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิดหรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นเผชิญปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ

สมดุลย์ ชาญนวงศ์ (2533: 52) นิยามว่า การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะละเว้นจากการกระทำพฤติกรรมบางชนิด หรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเสียสละหรืออดทนในคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสมเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลในอนาคต

รับขวัญ ภูเขาแก้ว (2544: 27)นิยามการควบคุมตนเองว่า หมายถึง การยับยั้งตนเองจากสิ่งยั่วยุ ดังนั้นการกระทำใดๆก็ตามที่ยับยั้งการตอบสนอง จะถือได้ว่าเป็นการควบคุมตนเอง และลักษณะที่สำคัญ คือ ตัวบุคคลเป็นผู้กำหนดให้พฤติกรรมของตนเองนั้นเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ได้

จันทร์หา ชาววิทยา (2545: 17) นิยามการควบคุมตนเองว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการใดๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของตนเอง ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยที่บุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย วิธีการและดำเนินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง

ปอแก้ว ศิริจันทร์ (2546: 34) นิยาม การควบคุมตนเองว่า หมายถึงความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยตนเองในปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสมเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้ ซึ่งเป็นการลดความสำคัญของอิทธิพลภายนอก และทำให้บุคคลมีอิสระที่จะกำหนดพฤติกรรมของตนเองได้มากขึ้น

ศักดิ์สิทธิ์ บุญรังศรี (2546: 5) นิยามการควบคุมตนเองว่า หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการควบคุมตนเองด้านต่างๆได้แก่ มีเหตุผลในการกระทำ อยู่ในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด อดทน และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

ไชยงค์ วรรณาม (2549: 11) นิยาม การควบคุมตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผล และความอดทน เพื่อให้เกิดผลที่ดีต่อพฤติกรรมตามที่ตน

ปรารถนา แม้บุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดความขัดแย้งในจิตใจ โดยบุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและกระบวนการที่จะไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การควบคุมตนเองประกอบด้วยลักษณะทางจิตใจหลายประการคือการมองเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่จะมีในอนาคตมากกว่าประโยชน์ในปัจจุบัน เลือกกระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการอดใจรอได้ เพราะเชื่อว่าการกระทำของตนจะส่งผลให้เกิดตามที่ตนต้องการได้ นอกจากนั้น การควบคุมตนเองยังมีความสำคัญต่อพฤติกรรมหลายประเภทเช่น การคงอยู่ของพฤติกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน การลดพฤติกรรมก้าวร้าว การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในชั้นเรียน การพัฒนาความสามารถในการเรียน (ปอแก้ว ศิริจันทร์. 2546: 35) ดังนั้นบุคคลที่มีการควบคุมตนเองมาก จึงมีความสามารถในการเลือกกระทำพฤติกรรมด้วยความคิดอย่างมีเหตุผล มีการวางแผนการกระทำ และในทางตรงข้ามบุคคลที่มีการควบคุมตนเองน้อยจะขาดความสามารถในการประเมิน และเลือกกระทำพฤติกรรมต่างๆด้วยเหตุผล มักกระทำการต่างๆตามใจตนเองโดยไม่คิดถึงผลของการกระทำ ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ไม่สามารถยับยั้งการกระทำ หรือควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญปัญหา หรือเกิดความขัดแย้งในจิตใจ (แสงทิพย์ อัสววิริยะกิจ. 2547: 9) นอกจากนี้เรคเลส (ไชยงค์ วรรณม. 2549: 12; อ้างอิงจาก Reckless. 1943.) ยังได้กล่าวอีกว่า ในการควบคุมตนเองนั้นนอกจากจะอาศัยตัวบุคคลให้อดทนต่อสิ่งยั่วยุต่างๆ เช่น ความรู้สึกท้าทาย การถูกควบคุม ความคับข้องใจ และสิ่งอื่นอีกมากมาย ยังเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ เพื่อน นอกจากนี้การที่จะสามารถควบคุมตนเองได้นั้น มีปัจจัยเกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้ (สินีนาง สุทจินดา. 2543: 26)

1. เพื่อนๆของเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางจริยธรรมด้านต่างๆ เช่นกัน โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นเวลาจะทำอะไรมักจะคล้อยตามเพื่อนๆ การเรียนรู้พฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กมิใช่มาจากการรับจากเพื่อนฝ่ายเดียว หากแต่ยังมาจากการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน การเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเดียวกัน ซึ่งเพื่อนๆดังกล่าวหมายรวมถึงเพื่อนทั้งในและนอกโรงเรียน

2. อิทธิพลจากสื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ ต่างก็มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงความคิด ตลอดจนรูปแบบพฤติกรรมของเด็กโดยเฉพาะระเบียบวินัย การควบคุมตนเอง ซึ่งถ้าสื่อสารมวลชนเหล่านั้นไม่สนใจ หรือไม่รับผิดชอบต่อผลที่สื่อออกมาอาจเป็นเครื่องทำลาย หรือขวางกั้นการปลูกฝังหล่อหลอมให้เด็กมีจริยธรรม ความคิด พฤติกรรมที่ดีได้

3. โรงเรียนหรือสถานศึกษา หมายรวมถึง สภาพแวดล้อมต่างๆในสถานศึกษา เช่น การบริการ การบริหาร การใช้กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ การเป็นตัวอย่างที่ดีของครู การเรียนการสอน การปฏิบัติของครูต่อนักเรียน ก็มีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง และสร้างเสริมความคิด จริยธรรม ตลอดจนพฤติกรรมของเด็ก สอดคล้องกับ ศักดิ์สิทธิ์ บุญรังสี (2546: 5) ที่กล่าวว่า กฎระเบียบและการกวดขัน ระเบียบวินัยที่เหมาะสม การดูแลควบคุมความประพฤติ การส่งเสริมให้นักศึกษาให้ควบคุมตนเอง และมีระเบียบวินัยในตนเอง ตลอดจนครูผู้สอนมีความเหมาะสมในด้านต่างๆเช่น เอาใจใส่การเรียนของนักเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดี การใช้กฎ การชมเชย การลงโทษอย่างเหมาะสม และการควบคุมตนเองได้ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง

4. สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกในการถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเรื่องระเบียบวินัยทั้งการอบรมทางตรง โดยการอบรมสั่งสอน และทางอ้อมโดยการเป็นตัวอย่างที่ดี ซึ่งหากครอบครัวมีการอบรมทางตรงหรือทางอ้อมที่ดีสมาชิกในครอบครัว จะเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื่องจากสามารถควบคุมตนเองได้ ในทางกลับกันหากการอบรมไม่ได้ผลสมาชิกอาจเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการควบคุมตนเอง (ปอแก้ว ศิริจันทร์. 2546: 36) ที่กล่าวว่าสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะที่เป็นเยาวชนควรจะได้รับปลูกฝังการควบคุมตนเองตั้งแต่ก่อนช่วงวัยรุ่น โดยผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้คิด และตัดสินใจกระทำด้วยตนเองเป็นบางครั้ง และบ่อยครั้งขึ้นตามอายุที่มากขึ้น และในช่วงวัยรุ่นควรจะมีการผ่อนปรนลงตามความเหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสให้ควบคุมตนเองได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุมณ อมรวิวัฒน์ (2540: 55-59) ที่ระบุว่าบทบาทครอบครัวที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม พฤติกรรมของเยาวชนนั้นประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในครอบครัว บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอน การเป็นแบบอย่างที่ดี การชี้แนะ ชักจูง ตักเตือน ตลอดจนการห้ามปรามพฤติกรรมต่างๆ และบทบาทในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่เหมาะสม ในทางตรงข้าม กิตติพงษ์ วรจำปา (2536: 23) กล่าวว่า หากสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี เช่นครอบครัวแตกแยก อบรมสั่งสอนไม่ดี ขาดการตักเตือนห้ามปราม จะทำให้เด็กไม่ทราบว่ามีสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด จะกระทำตามใจตนเองหรืออาจขาดความมั่นใจในตนเอง แสดงความอวดเก่งของตนเพื่อดึงดูดความสนใจ นอกจากนี้สุชา จันทน์เอม (ไชยงค์ วรนาม. 2549: 17; อ้างอิงจาก สุชา จันทน์เอม. 2516. 190) ยังได้ระบุว่าวิธีการส่งเสริมการควบคุมตนเองให้กับสมาชิกวัยรุ่นในครอบครัว ดังนี้

4.1 ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก

4.2 วาง และใช้กฎเกณฑ์อย่างเหมาะสม เมื่อเด็กทำผิดควรอธิบายให้เข้าใจก่อนลงโทษ และหากลงโทษก็ไม่ควรกระทำด้วยอารมณ์ ควรสอนให้เด็กรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมระดับต่างๆ และผู้ปกครองต้องมีความคงเส้นคงวา

4.3 ต้องยินยอมให้เด็กมีอิสระในด้านการคิด การกระทำ และการพัฒนาตนเองตามความเหมาะสม

4.4 ต้องให้ความนับถือในตัวเด็ก และยกย่องชมเชยในบางโอกาสอย่างเหมาะสม

4.5 ต้องเข้าใจความสามารถของเด็ก และช่วยให้เขาได้เรียนรู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควรกระทำ ด้วยตัวของเขาเองให้มากที่สุด

สามารถสรุปความหมายของการควบคุมตนเอง(Self Control)ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อต้านสังคมใช้แนวคิดของโรเซนบัม (แสงทิพย์ อัสววิริยะกิจ. 2547: 39; อ้างอิงจาก Rosenbaum. 1980. 109) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะกระทำ หรือละเว้นการกระทำบางชนิดด้วยเหตุผล และความอดทนจากสิ่งยั่วๆ ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ได้ เพื่อให้เกิดผลดี หรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

3.1 ความหมายการวิเคราะห์เส้นทาง

เทคนิค Path Analysis ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย ซีวอลล์ ไรท์ (Sewall Wright) เมื่อ ค.ศ. 1934 ในสาขาวิชาชีววิทยาต่อมาในปี ค.ศ.1960 จึงได้มีการนำเอามาใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากเทคนิคการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัว ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) การวิเคราะห์ตัวแปรร่วม (Communality Analysis) หรือวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation) ล้วนแต่ชี้ให้เห็นเพียงความสัมพันธ์แบบธรรมชาติระหว่างตัวแปร หรือระหว่างกลุ่มตัวแปร มิได้ยืนยันหรือสนับสนุนถึงความสัมพันธ์ในรูปที่เป็นสาเหตุและผลซึ่งการยืนยัน หรือสนับสนุนความสัมพันธ์ในรูปที่เป็นสาเหตุและผล ก็คือ การยืนยันหรือสนับสนุนว่าตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตัวใดเป็นสาเหตุให้เกิดความแปรปรวน หรือความแตกต่างในตัวแปรตาม (Dependent Variable) และสาเหตุดังกล่าวเป็นสาเหตุที่เกิดจากตัวแปรอิสระนั้นโดยตรงหรือเป็นสาเหตุโดยอ้อม คือ ไปร่วมกับตัวแปรอื่นในการทำให้เกิดความแปรปรวนในตัวแปรตาม หรือเป็นไปทั้งสองทาง (บุญชม ศรีสะอาด; และมีญช์มนัส วรรณมรินทร์. 2544 : 1)

นั่นหมายความว่า Path Analysis เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship) เพื่อวิเคราะห์ว่าตัวแปรซึ่งเป็นเหตุส่งอิทธิพล (Effects) ไปที่ตัวแปรซึ่งเป็นผลในลักษณะใด และเสนอแผนภาพแสดงอิทธิพล (Path diagram) ซึ่งในปี ค.ศ. 1983 K. G. Joreskok และ D. Sorbom ได้สร้างโปรแกรมสำเร็จชื่อ LISREL เพื่อการวิเคราะห์อิทธิพล ซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบัน โดยการวิเคราะห์อิทธิพลนี้ เป็นการอาศัยหลักการการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณ ตามพื้นฐานความรู้ตามทฤษฎี ให้ทราบว่าตัวแปรซึ่งเป็นเหตุ มีอิทธิพลต่อตัวแปรซึ่งเป็นผลในลักษณะใด อิทธิพลแต่ละประเภทมีปริมาณและทิศทางอย่างไร และเพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบทฤษฎีว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลจากปรากฏการณ์จริงสอดคล้อง หรือขัดแย้งกับความสัมพันธ์ตามทฤษฎี (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537: 71) และได้มีผู้ให้ความหมายต่างๆ ดังนี้

เพดฮาเซอร์ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2536: 3; อ้างอิงจาก Pedhazur. 1982: 580) ให้ความหมายของเทคนิควิธี Path Analysis ว่าเป็นวิธีศึกษาผลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรต่างๆ ที่ตั้งสมมติฐานไว้ว่า เป็นสาเหตุของผลนั้น แต่มีใช้วิธีในการค้นหาสาเหตุ หากแต่เป็นวิธีการหนึ่งของการสร้างแบบจำลองเชิงสาเหตุและผล โดยที่ต้องอาศัยพื้นฐานความรู้และข้อกำหนดตามทฤษฎี

ไรท์ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2536: 2; อ้างอิงจาก Wright. 1934: 193) ได้ให้ความหมายของเทคนิควิธี Path Analysis ว่าเป็นวิธีการผสมผสานข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งวัดได้จากสหสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากความรู้ตามทฤษฎีเชิงสาเหตุและผลเพื่อการอธิบายในเชิงสถิติ

ชัยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2536: 3; อ้างอิงจาก ชัยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี. 2527: 156) ให้ความหมาย ของเทคนิควิธี Path Analysis ว่าเป็นระเบียบวิธีวิเคราะห์อย่างหนึ่งที่อาศัยความรู้ทางสถิติ และพีชคณิตเข้ามาประกอบกัน เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือองค์ประกอบของพฤติกรรมทางสังคมโดยองค์ประกอบเหล่านี้เกิดขึ้นจากการกำหนดความรู้ทาง ทฤษฎีที่สนับสนุนว่า

พฤติกรรมมีเหตุเกี่ยวเนื่องกัน เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลสืบต่อในทิศทางเดียวกัน โดยสังเกตได้จากรูปลูกศรซึ่งชี้ให้เห็นความสัมพันธ์โดยตรง และโดยอ้อมต่อองค์ประกอบหนึ่งๆ

นงลักษณ์ วิรัชชัย (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2536: 3; อ้างอิงจาก นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2533: 40) ให้ความหมายของเทคนิควิธี Path Analysis ว่าเป็นการประยุกต์การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณตามพื้นฐานความรู้ทางทฤษฎีให้ทราบว่าตัวแปรซึ่งเป็นเหตุ มีอิทธิพลต่อตัวแปรซึ่งเป็นผลในลักษณะใด อิทธิพลแต่ละประเภทมีปริมาณและทิศทางอย่างไร และเพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบทฤษฎีว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลจากปรากฏการณ์จริงสอดคล้องกับความสัมพันธ์ตามทฤษฎี

สำราญ มีแจ้ง (2544: 65) ให้ความหมายของเทคนิควิธี Path Analysisว่า เทคนิควิธี Path Analysis มีลักษณะ 3 ประการคือ

1. เป็นเทคนิคทางสถิติ ที่อาศัยการประยุกต์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เป็นการศึกษาขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุที่มีต่อตัวแปรผลทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลนี้ สามารถนำมาเขียนในรูปแบบจำลองโมเดลสมการโครงสร้างตามรูปแบบจำลองที่สร้างขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปความหมายของเทคนิควิธี Path Analysis ว่า หมายถึง การวิเคราะห์ทางสถิติที่อาศัยการประยุกต์วิธีวิเคราะห์การถดถอย อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระหลายๆตัวที่มีต่อตัวแปรตามทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อม และสามารถอธิบายทิศทางและปริมาณความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยมีลูกศรชี้ให้เห็นแบบจำลองความสัมพันธ์การอธิบายความสัมพันธ์นี้อาศัยพื้นฐานความรู้ในปรากฏการณ์ และความรู้ตามทฤษฎีที่อธิบายในเชิงเหตุและผล

ลักษณะของการวิเคราะห์เส้นทางหรือการวิเคราะห์สาเหตุ มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด; และมิญช์มนัส วรรณมรินทร์. 2544: 2)

1. การวิเคราะห์เส้นทาง มิใช่การค้นหาสาเหตุ แต่เป็นเทคนิคที่อธิบายความเป็นสาเหตุในเชิงปริมาณ

2. การวิเคราะห์เส้นทางเป็นเทคนิคการตรวจสอบทฤษฎีหรือโมเดลตามสมมติฐานว่ามีความเที่ยงตรงหรือไม่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ไปเก็บรวบรวมมาจากสภาพจริงว่าได้ผลตรงตามทฤษฎีหรือสมมติฐานหรือไม่

3. ก่อนการวิเคราะห์ต้องมีโครงสร้างหรือโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม ในรูปของสาเหตุและผลซึ่งสร้างมาจากความรู้ ทฤษฎี ผลการวิจัย และแบบแผนของความสัมพันธ์สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ

4. ผลการวิเคราะห์ เป็นการยืนยันหรือสนับสนุนว่า โครงสร้าง หรือโมเดลความสัมพันธ์ในโมเดลของสาเหตุและผลระหว่างตัวแปรเหล่านั้นมีความเป็นไปได้หรือไม่จากข้อมูลที่ได้มาจากข้อมูลที่สังเกตหรือวัดในครั้งนั้นๆ

3.2 สัมกับเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เส้นทาง

ก่อนจะใช้การวิเคราะห์เส้นทางในการทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ต้องทำความเข้าใจกับประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์เส้นทาง หรือสัมกับเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เส้นทาง ซึ่งนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542: 180-181) ใช้อธิบายไว้ดังนี้

การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการวิจัยที่ไม่ใช่การทดลองซึ่งในการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ไม่สามารถจัดกระทำตัวแปรสาเหตุได้เหมือนในการวิจัยเชิงทดลอง จึงต้องใช้การรวมตัวแปรทุกตัวที่คาดว่าจะเป็สาเหตุ และมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมาศึกษาในการวิจัยแล้วควบคุมตัวแปรเหล่านั้นโดยการจับคู่ หรือควบคุมทางสถิติ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเหตุนี้การตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างตัวแปรโดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานสนับสนุน จึงสำคัญ โดยต้องศึกษาทฤษฎีทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เป็นสาเหตุของตัวแปรตามและต้องตั้งสมมติฐาน หรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรทั้งหมด ซึ่งสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดในโมเดล เรียกว่า โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (linear structural equation model) และสามารถเรียกอีกอย่างว่า โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือโมเดลลิสเรล (Linear Structure RELationship model or LISREL model) ถ้าโมเดลขาดตัวแปรที่เป็นสาเหตุสำคัญ จะทำให้การทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุไม่ถูกต้องสมบูรณ์ โดยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หรือโมเดลลิสเรลนี้ เป็นหัวใจสำคัญของการวิเคราะห์เส้นทาง ซึ่งจะช่วยในการตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรในการวิจัยที่ไม่ใช่การทดลองได้ โดยโมเดลที่สร้างจากทฤษฎีสามารถทดสอบได้โดยการเปรียบเทียบค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ กับค่าที่ได้จากการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดล ถ้าโมเดลถูกต้อง(ทฤษฎีถูกต้อง) ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควรมีค่าใกล้เคียงกัน แต่อาจจะแตกต่างกันบ้าง ก็จะเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง ถ้าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่นำมาเปรียบเทียบกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรนั้นไม่ถูกต้อง และต้องทำการปรับปรุงต่อไป วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal analysis) หรือการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) หรือการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Analysis of LISREL model) คือการทดสอบทฤษฎี (Theory testing) ที่เป็นพื้นฐานในการสร้างโมเดล และการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามโมเดลว่าตัวแปรสาเหตุแต่ละตัวมีอิทธิพลขนาดเท่าไร ทิศทางแบบใดต่อตัวแปรตาม เพื่ออธิบาย พยากรณ์ ควบคุมปรากฏการณ์ที่เป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในการวิเคราะห์เส้นทาง จะอาศัยการวิเคราะห์การถดถอย เป็นเครื่องมือในการคำนวณทางสถิติ ดังนั้นข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอย จึงเป็นข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์เส้นทางด้วย และยังเพิ่มข้อตกลงเบื้องต้นบางประการให้ได้ข้อตกลงเบื้องต้นดังที่จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2536: 7-8) กล่าวไว้ ดังนี้

1. ข้อมูลอยู่ในระดับการวัดแบบอันตรภาค (Interval) หรืออัตราส่วน (Ratio) หรือมาตราการวัดอื่นใดที่พอจะเทียบเคียงกับทั้งสองมาตรานี้ได้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุ และผลที่สร้างขึ้น ต้องเป็นเชิงเส้นตรงและเชิงบวก (Linearity and Additivity)

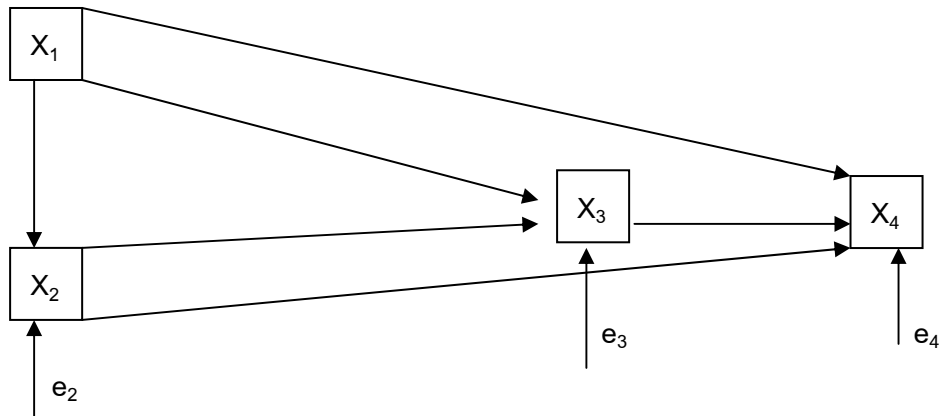
3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ต้องเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุ และผล (Causal relationship) นั่นคือ มีการจัดลำดับก่อนหลังของตัวแปรให้เป็นไปตามทฤษฎี คือ ตัวแปรเหตุเกิดขึ้นก่อนตัวแปรที่เป็นผล โมเดลที่สร้างขึ้นรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องซึ่งส่งผลต่อตัวแปรตามไว้ได้ทั้งหมด หรือที่เรียกว่า โมเดลแบบปิด (Close model)

4. การวัดตัวแปรต่างๆจะต้องมีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงสูง

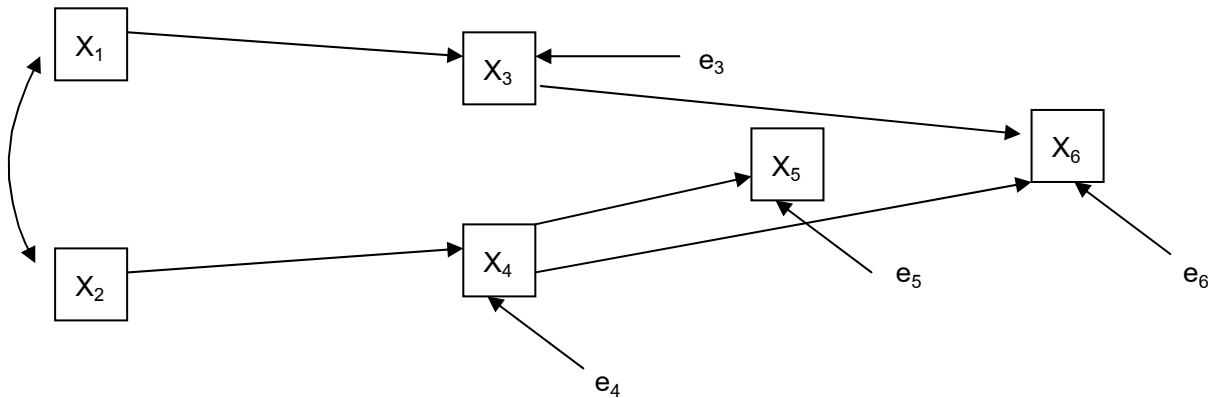
5. ตัวแปรส่วนที่เหลือ (Residual variable) ต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเองและไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่อยู่ก่อนหน้านี้ด้วยเนื่องจากในการสร้างโมเดลเชิงสาเหตุและผลที่สร้างขึ้นอาจไม่สามารถระบุตัวแปรที่เกี่ยวข้องไว้ครบถ้วน จึงต้องระบุตัวแปรส่วนที่เหลือซึ่งอาจไม่ได้นำมาศึกษาในโมเดลด้วย ซึ่งตัวแปรส่วนที่เหลือนี้จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่มีอยู่ก่อนหน้าจะทำให้ผลที่ได้จากโมเดลเกิดขึ้นมาจากตัวแปรส่วนที่เหลือ ดังนั้น ในการวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นนี้จึงต้องอาศัยทฤษฎีเรื่องนั้นๆเป็นสำคัญ

6. ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ (Homoscedasticity of error variance) เนื่องจากการวิเคราะห์เส้นทาง ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยในการคำนวณ ดังนั้นจึงมีความแปรปรวนของตัวแปรตามที่เหลือจากการอธิบาย โดยตัวแปรซึ่งทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนนั้นตามข้อตกลงเบื้องต้นกำหนดว่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นสำหรับทุกค่าของตัวแปรอิสระมีค่าคงที่ แต่อย่างไรก็ตามข้อตกลงเบื้องต้นนี้เมื่อถูกละเมิด ก็ยังใช้การวิเคราะห์การถดถอยได้ เพราะการวิเคราะห์การถดถอยมีความแกร่ง (Robusness) ต่อการละเมิดพอสมควร ในส่วนของขั้นตอนการวิเคราะห์เส้นทางนั้น จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2536: 4-7) กล่าวว่า จะเริ่มจากการสร้างโมเดล ซึ่งในการวิจัยนี้จะใช้โปรแกรมลิสเรล หรือโมเดลลิสเรลในการ ศึกษาค้นคว้า ซึ่งการสร้างโมเดลนี้จะเป็นการถายโยงแสดงเส้นทางจากพื้นฐานทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ได้เป็นโมเดลแสดงเส้นทางทางทฤษฎี (Theoretical path model) คือ เป็นการถายโยงกรอบความคิดทางทฤษฎี ออกมาเป็นกรอบความคิดในระดับปฏิบัติการให้เห็นว่ามีตัวแปรใดบ้างที่ต้องการศึกษาแล้วจึงจัดลำดับว่าตัวใดเป็นสาเหตุของตัวใดแล้วจึงกำหนดลักษณะและทิศทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยโมเดลมี 2 โมเดล คือ

1. โมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆมีผลไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีผลย้อนกลับ (Recursive model) หรือตัวแปรหนึ่งเป็นสาเหตุของอีกตัวแปรหนึ่งได้ แต่ตัวแปรหลังจะเป็นสาเหตุของตัวแปรแรกไม่ได้ ดังภาพประกอบ 3 ภาพ ก. และภาพ ข.

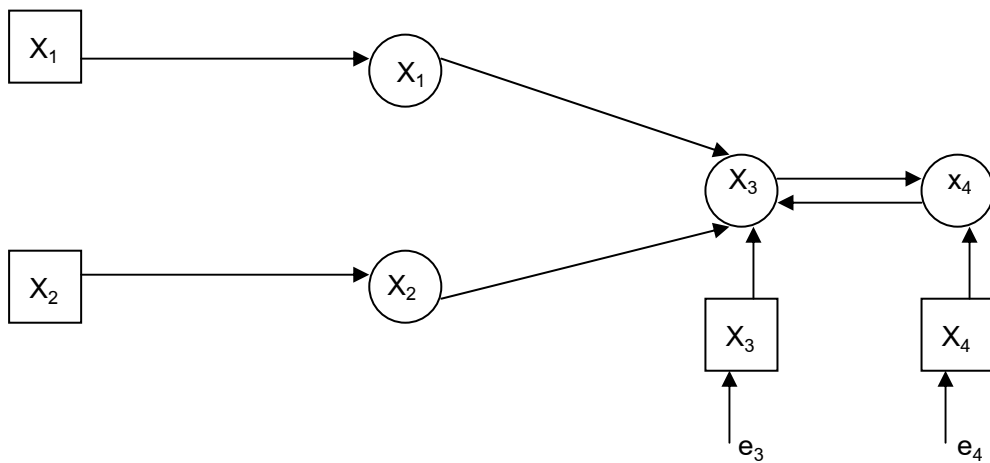
ภาพ ก.

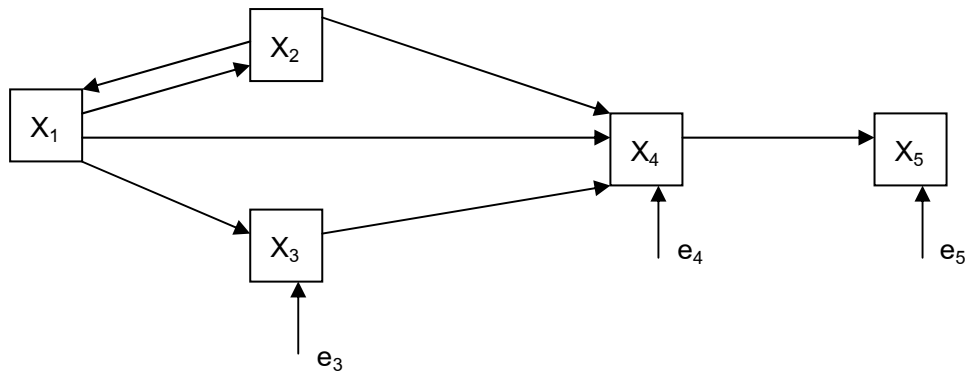
ภาพ ข.

ภาพประกอบ 3 โมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆมีผลไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีผลย้อนกลับ (Recursive model)

2. โมเดลที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆมีผลย้อนกลับ (Non-recursive model) คือ ตัวแปรแต่ละตัวอาจเป็นสาเหตุของกันและกันได้ ดังภาพ ค. และง.

ภาพ ค.

ภาพ ง.

ภาพประกอบ 4 โมเดลที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆมีผลย้อนกลับ (Non-recursive model)

โดยโมเดลข้างต้นมีตัวแปรที่สำคัญอยู่ 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรภายนอก (Exogenous Variables) เป็นตัวแปรที่อยู่ริมสุดของโมเดล ซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นผลมาจากตัวแปรภายนอกโมเดล ผู้วิจัยไม่สนใจอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรดังกล่าว โดยจากภาพ ตัวแปรที่ 1 และ 2 เป็นตัวแปรภายนอก

2. ตัวแปรภายใน (Endogenous Variables) เป็นตัวแปรที่เป็นผลของตัวแปรในโมเดลผู้วิจัยสนใจที่จะอธิบายว่าความแปรปรวนในตัวแปรเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นอย่างไร โดยจากภาพ ตัวแปรที่ 3 4 5 และ 6 ตัวแปรภายในและตัวแปรภายในนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรตามท้ายสุด (Ultimate Dependent Variables) โดยจากภาพ ก. ข. ค. และ ง. นั้น ตัวแปรที่ 4 6 4 และ 5 เป็นตัวแปรตามสุดท้ายเรียงตามลำดับ

2.2 ตัวแปรคั่นกลาง (Intervening Variables) โดยจากภาพ ก. และ ค. ตัวแปรที่ 3 เป็นตัวแปรคั่นกลาง ส่วนภาพ ข. ตัวแปรที่ 3 4 และ 5 เป็นตัวแปรคั่นกลาง และภาพ ง. ตัวแปรที่ 3 และ 4 เป็นตัวแปรคั่นกลาง และในภาพ ข. มีตัวแปรที่มีชื่อเรียกพิเศษว่าตัวแปรแฝงเร้น (latent variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่นักวิจัยไม่สามารถวัดได้ทันที แต่ต้องอาศัยการวัดดัชนีที่ใช้เป็นตัวแทนของตัวแปรนั้น กรอบสี่เหลี่ยมที่ล้อมรอบตัวแปร หมายถึง ตัวแปรที่สามารถวัดได้โดยทันที ส่วนตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยทันทีหรือตัวแปรแฝงเร้นจะใช้กรอบวงกลมล้อมรอบตัวแปร ส่วนลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆในภาพข้างต้น จะแสดงด้วยลูกศร ดังนี้

↔ แทน ความสัมพันธ์แบบธรรมดาระหว่างตัวแปร ซึ่งไม่ใช่ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผล และนักวิจัยไม่ต้องการศึกษา

→ แทน ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปรโดยตัวแปรที่อยู่ต้นลูกศรเป็นสาเหตุ ส่วนตัวแปรที่อยู่ปลายลูกศรเป็นผล

นอกจากลูกศรที่แสดงความสัมพันธ์ใน 2 แบบข้างต้น ยังมีลูกศรทิศทางเดียวที่แสดงความสัมพันธ์จากตัวแปรอื่นๆที่อยู่นอกโมเดล ซึ่งอาจมีผลต่อตัวแปรในโมเดล ได้แก่ ตัวแปรแทรกซ้อนที่นักวิจัยไม่ได้สนใจศึกษา และ/หรือความคลาดเคลื่อน โดยใช้สัญลักษณ์ e เรียกว่า ตัวแปรส่วนที่เหลือ

(Residual Variables) โมเดลที่แสดงในภาพข้างต้นนี้ ถ้ามีเส้นเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรครบทุกตัว จะเรียกว่าโมเดลเต็มรูปแบบ (Full model)

ในภาพ ก. ตัวแปร 1 เป็นสาเหตุผ่าน (Mediate causes) คือตัวแปร 1 เป็น Exogenous variable มีผลโดยตรงต่อตัวแปร 3 และ 4 นอกจากนี้ตัวแปร 1 ยังมีผลโดยตรงต่อตัวแปร 2 ซึ่งมีผลต่อตัวแปร 3 ด้วยการที่ตัวแปร 2 มีผลต่อตัวแปร 3 นั้น เป็นผลทางอ้อมของตัวแปร 1 ที่กระทำผ่านตัวแปร 2

ในภาพ ข. ตัวแปร 1 และ 2 เป็น Exogenous variable ที่สัมพันธ์กัน (Correlated cause) โดยผลของตัวแปร 1 ที่มีต่อตัวแปร 3 ประกอบด้วยผลทางตรงและผลทางอ้อม นั่นคือ ผลทางตรงเกิดจากตัวแปร 1 ส่งผลโดยตรงต่อตัวแปร 3 และผลทางอ้อมเกิดจากสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 1 กับตัวแปร 2 ซึ่งเป็นต้นเหตุของตัวแปร 3 และตัวแปร 1 และ 2 ที่สัมพันธ์กันนี้ก็มีผลทางตรงและทางอ้อมกับตัวแปร 4

ในภาพ ค. ตัวแปร 1 และ 2 เป็น Exogenous variable ที่ไม่สัมพันธ์กัน (independent causes) แต่ก็ยังมีผลโดยตรงต่อตัวแปร 3

ในภาพ ง. ตัวแปร 1 และ 2 เป็น Exogenous variable ที่สัมพันธ์เชิงเหตุผล

3.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์เส้นทาง

เมื่อได้โมเดลแสดงเส้นทางทางทฤษฎีแล้ว สามารถดำเนินการวิเคราะห์ตาม ลำดับขั้นตอน ทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังที่นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542: 25-60) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (Specification of the Model)
ซึ่งนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542: 25-28) กล่าวว่า ในโมเดลลิสเรลนั้น โมเดลใหญ่ประกอบไปด้วยโมเดลที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ

1.1 โมเดลการวัด (Measurement Model) เป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝง และตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 2 โมเดลย่อย คือ โมเดลการวัดสำหรับตัวแปรภายนอกและโมเดลการวัดสำหรับตัวแปรภายใน โดยตัวแปรภายในสำหรับโมเดลลิสเรลนี้จะกำหนดว่าตัวแปรคั่นกลาง และตัวแปรภายในทั้งหมด

1.2 โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) เป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดลการวิจัย

นอกจากนี้ยังมีข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions) สำหรับโมเดลลิสเรล 4 ข้อ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดในโมเดล เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear) แบบบวก (Additive) และเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship)

2. การแจกแจงของตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายใน และความคลาดเคลื่อนต้องเป็นการแจกแจงแบบปกติ และความคลาดเคลื่อนต้องมีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์

3. ความเป็นอิสระต่อกัน (Independence) ระหว่างตัวแปรกับความคลาดเคลื่อน นั่นคือ ความคลาดเคลื่อนและตัวแปรแฝงเป็นอิสระต่อกัน และความคลาดเคลื่อน e แต่ละตัวเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ก็ได้

4. ในกรณีอนุกรมเวลา (Time series data) ที่มีการวัดข้อมูลมากกว่า 2 ครั้ง การวัดตัวแปรต้องไม่ได้รับอิทธิพลจากช่วงเวลาเหลือม (Time lag) ระหว่างการวัด

เมื่อเปรียบเทียบข้อตกลงเบื้องต้น กับข้อตกลงการวิเคราะห์การถดถอยเดิม จะเห็นว่า โมเดลลิสเรลมีข้อดีในส่วนของค่าความคลาดเคลื่อนซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นอิสระต่อกัน ไม่เหมือนกับการวิเคราะห์การถดถอยแบบเดิม ที่กำหนดว่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระต่อกัน

และสิ่งสำคัญของการวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสเรล คือ การกำหนดค่าเมทริกซ์ให้สอดคล้องกับโมเดล การวิจัยโดยการกำหนดค่าเมทริกซ์ ทำได้ 3 แบบ ตามลักษณะของพารามิเตอร์ในโมเดล ดังนี้

1. พารามิเตอร์กำหนด (Fixed Parameter) เมื่อโมเดลการวิจัยไม่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร พารามิเตอร์ขนาดอิทธิพลนั้นมีค่าเป็นศูนย์ ใช้สัญลักษณ์ "0"

2. พารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameters) เมื่อโมเดลการวิจัยมีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร และพารามิเตอร์ขนาดอิทธิพลตัวนั้นเป็นค่าที่ต้องประมาณ แต่นักวิจัยมีเงื่อนไขกำหนดให้พารามิเตอร์บางตัวมีค่าเฉพาะคงที่ เช่น มีค่าเท่ากับหนึ่ง กรณีนี้นักวิจัยจะกำหนดค่าสมาชิกในเมทริกซ์ ที่แทนค่าพารามิเตอร์นั้นเป็นพารามิเตอร์บังคับ ถ้าบังคับให้มีค่าเป็นหนึ่งใช้สัญลักษณ์ "1"

3. พารามิเตอร์อิสระ (Free Parameters) หมายถึง พารามิเตอร์ที่นักวิจัยต้องการประมาณค่าและไม่ได้บังคับให้มีค่าอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้สัญลักษณ์ "*" "

อย่างไรก็ตามการกำหนดลักษณะของพารามิเตอร์ จะขึ้นอยู่กับลักษณะโมเดลการวิจัย โดยถ้านักวิจัยมีโมเดลเต็มรูปแบบ (Full model) หรือโมเดลระบุพอดี (Just identified model) ซึ่งคือโมเดลที่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรครบทุกเส้น นักวิจัยต้องประมาณค่าพารามิเตอร์ขนาดอิทธิพลทุกค่าลักษณะของพารามิเตอร์เป็นพารามิเตอร์อิสระ แต่ถ้านักวิจัยได้ตรวจสอบและลบเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรบางเส้นออกไป พารามิเตอร์อิทธิพลบางตัวในเมทริกซ์ที่แทนเส้นแสดงอิทธิพลนั้นจะถูกกำหนดให้มีค่าศูนย์ซึ่งโมเดลที่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรไม่ครบทุกเส้นนี้ เรียกว่า โมเดลลดรูป (Reduced form model) หรือโมเดลระบุเกินพอดี (Over identified model) และเมทริกซ์ของพารามิเตอร์ในโมเดลประเภทนี้จะมีพารามิเตอร์บางค่า เป็นพารามิเตอร์กำหนด

ขั้นที่ 2 การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (Identification of the Model) นั่นคือการระบุว่าโมเดล สามารถนำมาประมาณค่าพารามิเตอร์ได้เป็นค่าเดียวหรือไม่ ถ้าจำนวนสมการเท่ากับจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าในโมเดล และจะประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ค่าเดียวสำหรับพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าในแต่ละตัว เรียกว่า โมเดลระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวได้พอดี หรือโมเดลระบุพอดี ถ้าจำนวนสมการมากกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าในโมเดล ซึ่งอาจจะมาจากการปรับโมเดลจากโมเดลเต็มรูปแบบเป็นโมเดลลดรูป จะเรียกว่า โมเดลระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวเกินพอดี หรือโมเดลระบุเกินพอดี และถ้าจำนวนสมการน้อยกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า เรียกว่า โมเดลระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวไม่พอดีซึ่งจะไม่สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ประโยชน์ของการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวคือ จะทำให้นักวิจัยทราบล่วงหน้าว่า โมเดลนั้นจะประมาณค่าพารามิเตอร์ได้หรือไม่ โดยไม่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล และในการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลนั้น จะมีเงื่อนไข 3 ประเภทที่จะทำให้ระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวพอดี ได้แก่

2.1 เงื่อนไขจำเป็น (Necessary Condition) คือต้องมีจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าน้อยกว่า หรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเงื่อนไขนี้เรียกว่า กฎที่ (t-rule)

2.2 เงื่อนไขพอเพียง (Sufficient Condition) เงื่อนไขนี้จะมีหลายกฎแตกต่างกันไปตามลักษณะของโมเดล ซึ่งมีกฎที่ใช้กันแพร่หลาย ดังนี้

2.2.1 กฎสำหรับโมเดลลิสเรล ที่ไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด เงื่อนไขพอเพียงคือ กฎความสัมพันธ์ทางเดียว (Recursive rule)

2.2.2 กฎสำหรับโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เงื่อนไขพอเพียงคือ กฎสามตัวบ่งชี้ (Three-indicator rule)

2.2.3 กฎสำหรับโมเดลลิสเรลที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด เงื่อนไขพอเพียงคือกฎสองขั้นตอน (Two-step rule) มีรายละเอียดคือ ขั้นตอนแรก ต้องปรับโมเดลลิสเรลเป็นโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน นั่นคือ รวมตัวแปรภายในและภายนอกเป็นชุดเดียวเสมือนว่าเป็นตัวแปรภายนอกอย่างเดียว อย่างเช่นในโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แล้วตรวจสอบโดยใช้กฎ 2.2 หากพบว่าโมเดลระบุได้พอดีให้ตรวจสอบขั้นที่สองต่อไป ขั้นตอนที่สองต้องปรับโมเดลเป็นโมเดลลิสเรลที่ไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด คือ นำเฉพาะตัวแปรภายในมารวมเป็นชุดเดียวเสมือนว่าเป็นตัวแปรที่สังเกตได้เช่นในโมเดลลิสเรลที่ไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดแล้วตรวจสอบโดยใช้กฎ 2.1

2.3 เงื่อนไขจำเป็นและพอเพียง (Necessary and Sufficient Conditions) เป็นเงื่อนไขที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับเงื่อนไขสองข้อแรก เงื่อนไขนี้กล่าวว่า โมเดลจะระบุได้พอดี เมื่อสามารถแสดงได้โดยการแก้สมการโครงสร้างว่า พารามิเตอร์แต่ละค่าได้จากการแก้สมการที่เกี่ยวข้องกับความแปรปรวน และความแปรปรวนร่วมของประชากร

ขั้นที่ 3 การประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล (Parameter Estimation of the Model) ใช้หลักการวิเคราะห์เปรียบเทียบความกลมกลืน ระหว่างเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วม โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ หาค่าพารามิเตอร์ที่จะทำให้เมทริกซ์ S ซึ่งเป็นเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่าง และเมทริกซ์ Sigma (Σ) ซึ่งเป็นเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ที่สร้างขึ้นจากพารามิเตอร์ที่ประมาณค่า จากโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานการวิจัยให้มีค่าใกล้เคียงกันมากที่สุด โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ เมทริกซ์ S และ Sigma มีค่าใกล้เคียงกันนั้น จะใช้การสร้างฟังก์ชันความกลมกลืน (Fit or fitting function) เป็นตัวเกณฑ์ในการตรวจสอบโดยรูปแบบของฟังก์ชันจะต้องมีคุณสมบัติที่จะทำให้ได้ค่าประมาณค่าที่มีความคงเส้นคงวา (Consistency) ดังนี้

1. ฟังก์ชันความกลมกลืนต้องเป็นสเกลาร์ (Scalar) หรือเป็นเลขจำนวน
2. ฟังก์ชันความกลมกลืนต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์
3. ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์เมื่อเมทริกซ์ S และ Sigma มีค่าเท่ากัน
4. ฟังก์ชันความกลมกลืนเป็นฟังก์ชันต่อเนื่อง (Continuous function) และในการประมาณค่าโดยใช้ฟังก์ชันความกลมกลืนมี 5 แบบ ดังนี้

1. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Least Squares = ULS) มีหลักการเดียวกับวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares = OLS) คือ ประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยให้ผลรวมกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าน้อยที่สุด โดยที่ค่าความคลาดเคลื่อน คือ ผลต่างระหว่างความแปรปรวนที่คำนวณได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ กับค่าความแปรปรวนที่พยากรณ์จากค่าประมาณของพารามิเตอร์

2. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (Generalized Least Squares = GLS) จะใช้ในกรณีเมื่อข้อมูลมีความแปรปรวนของตัวแปรตามไม่เท่ากันทุกค่าของตัวแปรต้น (Heteroscedasticity) หรือมีความสัมพันธ์กันระหว่างความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) เป็นการถ่วงน้ำหนักค่าสังเกตด้วยอินเวอร์สของเมทริกซ์ S เพื่อปรับแก้ความแปรปรวนที่ไม่เท่ากัน

3. วิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (Maximum Likelihood = ML) เป็นวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลที่แพร่หลายที่สุด โดยวิธีนี้จะใช้ฟังก์ชันความถ่วงน้ำหนักที่ไม่ใช่ฟังก์ชันแบบเส้นตรง แต่ก็ยังเป็นฟังก์ชันที่บอกความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ S และ Sigma ได้

4. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (Generally Weighted Least Squares = WLS) เป็นวิธีที่มีการถ่วงน้ำหนักทั่วทั้งช่วง สามารถกล่าวได้ว่า วิธี ULS, GLS, และ ML เป็นกรณีหนึ่งของวิธี WLS การประมาณค่าวิธีนี้ไม่ได้ใช้เมทริกซ์เต็มรูปใช้เฉพาะสมาชิกในแนวทแยงและใต้แนวทแยง และใช้เมทริกซ์ W เป็นเมทริกซ์น้ำหนักโดยถ่วงน้ำหนักด้วยอินเวอร์สของเมทริกซ์ W

5. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักแนวทแยง (Diagonally Weighted Least Squares = DWLS) วิธีนี้พัฒนาจากวิธี WLS โดยจะคำนวณเฉพาะสมาชิกในแนวทแยงของเมทริกซ์ และค่าประมาณที่ได้จะอยู่ระหว่างค่าที่ได้จากวิธี ULS และ WLS

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบความตรงของโมเดล (Validation of the Model) เป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่เป็นสมมติฐานการวิจัย หรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดล หรือการตรวจสอบความคลาดเคลื่อนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดล ตรวจสอบได้ 5 วิธี ดังนี้

1. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (Standard Errors and Correlations of Estimates) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลจะให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติที และสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณ ถ้าค่าประมาณที่ได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดใหญ่และโมเดลการวิจัยอาจยังไม่ดีพอ ถ้าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณมีค่าสูงมากเป็นสัญญาณแสดงว่าโมเดลการวิจัยใกล้จะไม่เป็นบวกแน่นอน (Non-positive definite) และเป็นโมเดลที่ไม่ดีพอ

2. สหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (Multiple Correlations and Coefficients of Determination) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลจะให้ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สำหรับตัวแปรสังเกตได้แยกทีละตัว และรวมทุกตัว รวมทั้งสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างด้วย ค่าสถิติเหล่านี้ควรมีค่าสูงสุดไม่เกินหนึ่ง และค่าที่สูงแสดงว่าโมเดลมีความตรง

3. ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit Measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลเป็นภาพรวมทั้งโมเดล ไม่เหมือนกับค่าสถิติสองตัวแรก ที่ตรวจสอบเฉพาะค่าพารามิเตอร์ และยังใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบโมเดลที่แตกต่างกันสองโมเดลด้วยว่าโมเดลใด มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่ากัน ซึ่งค่าสถิติในกลุ่มนี้มี 4 ประเภท ดังนี้

3.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ โดยคำนวณจากผลคูณขององศาอิสระกับค่าของฟังก์ชันความกลมกลืนถ้าค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าต่ำมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีค่าใกล้ศูนย์มากเท่าใด แสดงว่าโมเดลลิสเรลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติไค-สแควร์มีข้อดกลงเบื้องต้นในการใช้ 4 ข้อ ดังนี้

3.1.1 ตัวแปรภายนอกสังเกตได้ ต้องมีการแจกแจงปกติ

3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลต้องใช้เมทริกซ์ความแปรปรวน -ความแปรปรวนร่วมในการคำนวณ

3.1.3 ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องมีขนาดใหญ่ เพราะฟังก์ชันความกลมกลืนจะมีการแจกแจงแบบไค-สแควร์ต่อเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่เท่านั้น

3.1.4 ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์จริง ตามสมมติฐานที่ใช้ทดสอบไค-สแควร์

3.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) เป็นดัชนีที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์จากค่าไค-สแควร์ ในการเปรียบเทียบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลสองโมเดล ทั้งที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน และต่างชุดกัน หลักการของGFIคือนำค่าไค-สแควร์มาพิจารณา ถ้าค่าไค-สแควร์มีค่าสูงเมื่อเทียบกับองศาอิสระต้องปรับโมเดลใหม่แล้ววิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง ค่าไค-สแควร์ที่ได้นี้ใหม่ถ้ามีค่าลดลงมากกว่าค่าแรก แสดงว่าโมเดลใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ดีขึ้น โดยดัชนีGFIเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากโมเดลก่อนปรับและหลังปรับโมเดลกับฟังก์ชันความกลมกลืนก่อนปรับโมเดล ดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index = AGFI) เมื่อนำดัชนีGFIมาปรับแก้โดยคำนึงถึงขนาดขององศาความเป็นอิสระซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปร และขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะได้ค่าดัชนีGFI ซึ่งค่าดัชนี AGFIนี้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับดัชนีGFI

3.4 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Squared Residual = RMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลสองโมเดล เฉพาะกรณีที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน ดัชนี RMR บอกขนาดของส่วนที่เหลือ โดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลสองโมเดล กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ จะแสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อเปรียบเทียบกันจำนวนค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ดัชนี GFI เป็นดัชนี

ที่มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำที่สุด แต่ก็ยังมีข้อเสียตรงที่มีค่าเพิ่มขึ้นเร็วมากจนอาจมีค่าสูงกว่า 0.9 ได้ แม้โมเดลจะไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล

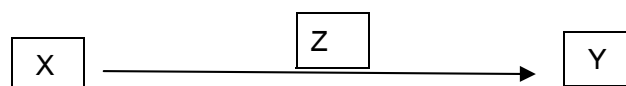
4. การวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคลาดเคลื่อนที่เป็นประโยชน์กับการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ถ้าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานควรมีค่าไม่เกิน 2.00 ถ้ามีค่าเกิน 2.00 ต้องปรับโมเดลและค่าความคลาดเคลื่อนยังแสดงความสัมพันธ์ในรูปของ กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Normal quantiles) ถ้าเส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ดัชนีดัดแปรโมเดล (Model Modification Indices) เป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระหรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขของพารามิเตอร์นั้น และข้อมูลที่ได้นี้จะเป็นประโยชน์มากสำหรับการตัดสินใจปรับโมเดลลิสเรลให้ดีขึ้น

สรุปแล้วขั้นตอนของการวิเคราะห์เส้นทางสามารถอธิบายได้ตามข้อสรุปของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2542: 181) ให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจคือ เริ่มจากการสร้างโมเดลแสดงเส้นทางจากพื้นฐานทางทฤษฎี ขั้นต่อไป คือ การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลการระบุความเป็นไปได้ของโมเดลเพื่อตรวจสอบว่าจะดำเนินการขั้นตอนต่อไปได้หรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์หาค่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมหรือเมทริกซ์สหสัมพันธ์ เพื่อนำมาใช้ประมาณค่าประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดล และนำมาคำนวณหาเมทริกซ์สหสัมพันธ์จากโมเดล แล้วเปรียบเทียบเมทริกซ์ที่ได้จากข้อมูล และเมทริกซ์ที่ได้จากโมเดล ถ้าผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าโมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องปรับโมเดลและนำมาวิเคราะห์ใหม่ตั้งแต่เริ่มต้น โดยการแก้ไขนี้อาจต้องดำเนินการหลายรอบจนกว่าจะได้ผลการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนเป็นที่พอใจจึงจะแปลความหมายโมเดลเพื่อใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้

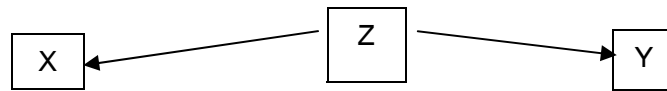
รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (นางลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 172-175) มีดังนี้

1. ความสัมพันธ์แท้จริง (True correlation) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยที่ตัวแปรทั้งสองไม่มีตัวแปรอื่นมาเกี่ยวข้อง ดังภาพ

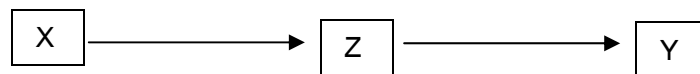
จากภาพแสดงว่า ตัวแปร X มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์อย่างแท้จริงต่อตัวแปร Y เนื่องจากไม่มีตัวแปรใดมาเกี่ยวข้องต่ออิทธิพลของความสัมพันธ์นั้น

2. ความสัมพันธ์เทียม (Spurious correlation) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยที่ตัวแปรทั้งสองต่างก็ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่เป็นตัวเดียวกัน ดังภาพ

จากภาพแสดงว่าตัวแปร X ไม่มีอิทธิพล หรือความสัมพันธ์ต่อตัวแปร Y แต่ทั้งตัวแปร X และ ตัวแปร Y ต่างก็ได้รับอิทธิพลจากตัวแปร Z

3. ความสัมพันธ์ที่เกิดจากอิทธิพลส่งผ่านตัวแปรคั่นกลาง (Intervening variable) เป็นความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัว โดยมีตัวแปรอื่นมาเป็นตัวส่งผ่าน ดังภาพ

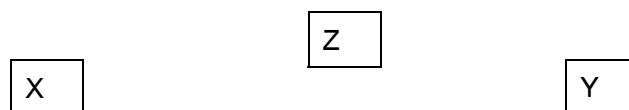
จากภาพแสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X และ Y เกิดจากอิทธิพลจากตัวแปร X ส่งผ่านตัวแปรคั่นกลาง Z ไปยังตัวแปร Y

4. ความสัมพันธ์อันเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรที่เป็นตัวแปรกด (Suppressor variable) โดยตัวแปรกดหมายถึงตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวพยากรณ์แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ดังภาพ

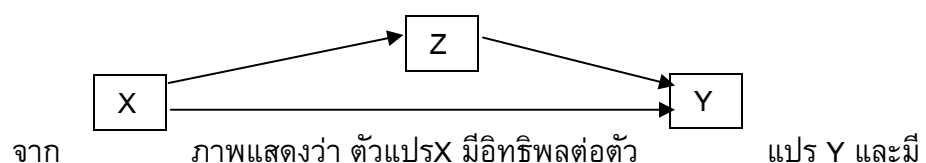

จากภาพแสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X และ Y ได้รับอิทธิพลมาจากตัวแปร Z ซึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปร X แต่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับตัวแปร Y

5. การไม่มีความสัมพันธ์ (No correlation) หมายถึง การที่ตัวแปร 2 ตัวไม่เกี่ยวข้องกัน เมื่อหาค่าความสัมพันธ์จะมีค่าเป็นศูนย์หรือเข้าใกล้ศูนย์ ดังภาพ

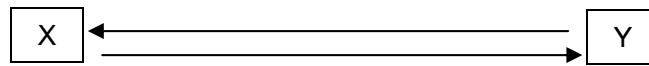

6. ความสัมพันธ์มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม (Direct and indirect effect) คือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อตัวแปรผล นอกจากนี้ตัวแปรเหตุยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรผลโดยส่งผ่านตัวแปรอื่น ดังภาพ

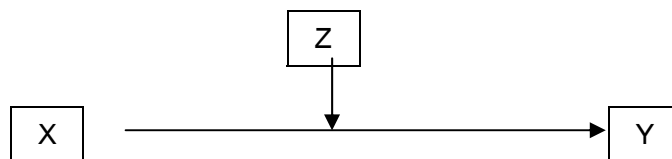
จาก ภาพแสดงว่า ตัวแปร X มีอิทธิพลต่อตัวแปร Y และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปร Y โดยส่งผ่านตัวแปร Z

7. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุย้อนกลับ (Reciprocal causal relationship) คือ ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัว ที่ต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังภาพ

จากภาพ แสดงว่า ตัวแปร X มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปร Y และตัวแปร Y ก็มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปร X

8. ความสัมพันธ์มีเงื่อนไข (Conditional relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยที่มีตัวแปรอีกตัวหนึ่งเป็นตัวกำหนดขนาดของความสัมพันธ์นั้น ดังภาพ

จากภาพ แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X และ Y เป็นความสัมพันธ์มีเงื่อนไข เมื่อมีตัวแปรที่มีเงื่อนไข (conditional variable) Z เป็นตัวกำหนดขนาดความสัมพันธ์

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดทำให้ทราบเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้โปรแกรมลิสเรลในการวิเคราะห์ ดังมีรายละเอียดดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

3.4 การวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล

การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล (บุญชม ศรีสะอาด; และ มิญช์มนัส วรรณมหินทร์. 2544: 2-3) จอร์สคอก; และ ซอร์บอม (Joreskog; & Sorbom) ได้พัฒนาโปรแกรมเพื่อวิเคราะห์เส้นทาง ชื่อโปรแกรมคือ โปรแกรมลิสเรล (Linear Structural RELationship: LISREL) และได้นำโปรแกรมลิสเรลนี้มาใช้ในการวิเคราะห์เส้นทางพบว่ามีข้อดีหลายประการ เพราะโมเดลลิสเรลสามารถประมาณค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดได้ทำให้ผ่นคลายข้อตกลงเบื้องต้นของโมเดลการวิเคราะห์เส้นทางแบบเดิม และพบว่าการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือการวิเคราะห์เส้นทางแบบเดิมกับการใช้โมเดลลิสเรล มีคุณสมบัติบางประการที่เหมือนและต่างกัน ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบลักษณะของการวิเคราะห์สาเหตุแบบเดิมกับโมเดลลิสเรล

การวิเคราะห์สาเหตุแบบเดิม	การวิเคราะห์สาเหตุด้วยโมเดลลิสเรล
จุดเหมือน	
1. ความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ มีการกระจายคงที่ 2. ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนกับตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นศูนย์	1. ความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ มีการกระจายคงที่ 2. ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนกับตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นศูนย์
จุดต่าง	
1. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางเดียวเป็นแบบเส้นเชิงบวก 2. ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนมีค่าเป็นศูนย์ 3. ตัวแปรไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด 4. โมเดลมีเฉพาะตัวแปรที่สังเกตได้ 5. ตัวแปรอยู่ในระดับอันตรภาค 6. วิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์เส้นทาง 7. ต้องแยกคำนวณดัชนีความกลมกลืน 8. การประมาณค่าใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์กำลังสองน้อยที่สุด	1. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางเดียวหรือสองทางเป็นแบบเส้นเชิงบวก 2. ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนมีค่าไม่เป็นศูนย์ได้ 3. ตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนในการวัดได้ 4. โมเดลมีทั้งตัวแปรที่สังเกตได้และตัวแปรแฝง 5. ตัวแปรอยู่ในระดับตั้งแต่นามบัญญัติขึ้นไป 6. วิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์เส้นทางร่วมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ 7. คำนวณดัชนีความกลมกลืนในกระบวนการวิเคราะห์ 8. การประมาณค่าใช้พารามิเตอร์หลายแบบ เช่น วิธีกำลังสองน้อยที่สุด วิธีไลค์ลิตีสูงสุด

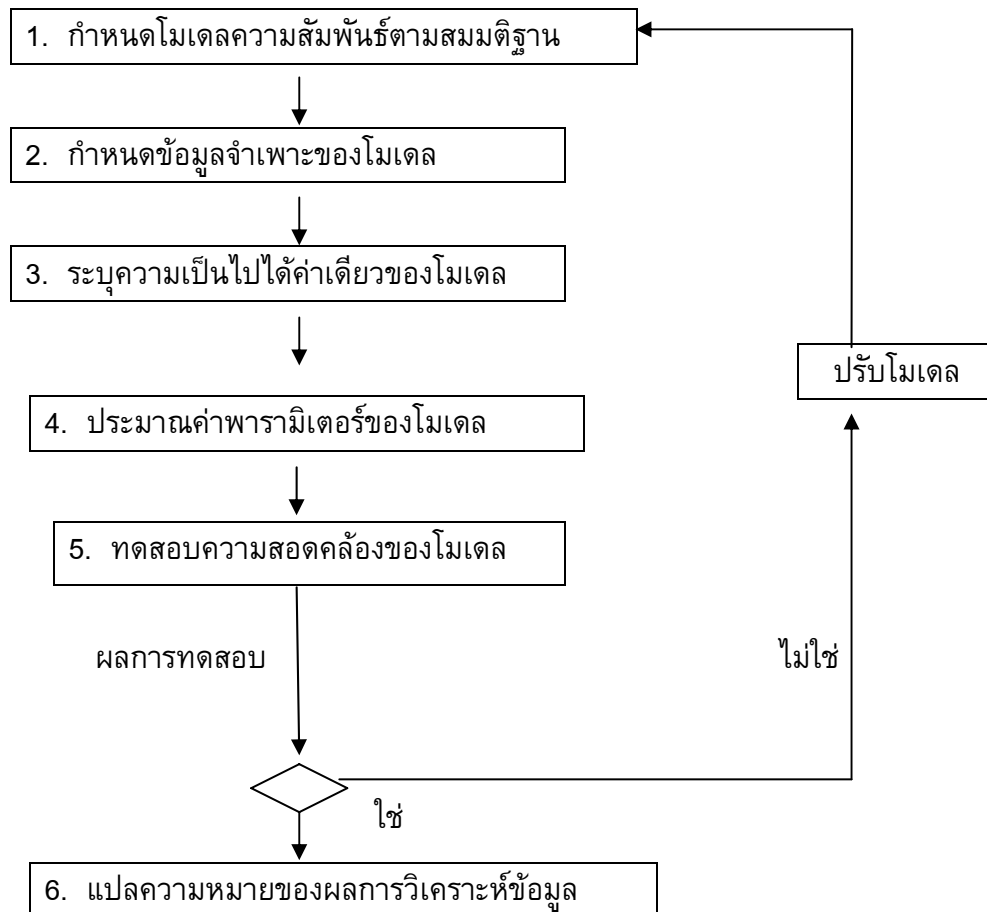
หมายเหตุ

1. ตัวแปรที่สังเกตได้ หมายถึง ตัวแปรที่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยใช้เครื่องมือที่สร้าง
2. ตัวแปรแฝง หมายถึง ตัวแปรที่มีตัวบ่งชี้หลายตัว ซึ่งได้มาจากการวัดตัวแปรที่สังเกตได้

ที่มา: บุญชม ศรีสะอาด; และมิญช์มโนส วรรณมหินทร์. (2544, กรกฎาคม). การวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล. *การวัดผลการศึกษา*. 7: 2-3.

ขั้นตอนของการวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) (บุญชม ศรีสะอาด; และมิญช์มนัส วรรณมรินทร์. 2544: 4 - 10)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลแบ่งได้ 6 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 5 ดังนี้

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล

จากภาพประกอบ 5 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. กำหนดโมเดลความสัมพันธ์ตามสมมติฐานหมายถึง การกำหนดลักษณะของโมเดลที่จะวิเคราะห์ โดยโมเดลนี้ได้มาจากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆที่กำหนดในโมเดลและนำมาเขียนเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประกอบด้วยโมเดลที่มีและไม่มี ความคลาดเคลื่อนในการวัด โมเดลที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด จะมีเฉพาะตัวแปรที่สังเกตได้ ไม่มีตัวแปรแฝง และต้องมีข้อตกลงเบื้องต้นเพิ่มขึ้นว่าตัวแปรสังเกตได้นั้นไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด

ในโมเดลลิสเรลจะประกอบด้วยโมเดล 2 โมเดลคือโมเดลการวัด (Measurement Model) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) โมเดลการวัดเป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝง (Latent Variable) กับตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed Variable) ส่วนโมเดลโครงสร้าง เป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงด้วยกัน

2. กำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (Specification of the Model) การวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสมัลนั้นวิเคราะห์ได้ทั้งโมเดลที่มีตัวแปรแฝงหรือตัวแปรสังเกตได้ วิเคราะห์ได้ทั้งข้อมูลที่เป็นโมเดลความสัมพันธ์ทางเดียว และความสัมพันธ์ย้อนกลับ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีนี้จึงต้องกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อแสดงลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปร ซึ่งสามารถกำหนดข้อมูลจำเพาะได้ 3 รูปแบบ คือ

2.1 พารามิเตอร์กำหนด(Fixed Parameters: FI) หมายถึง พารามิเตอร์ในโมเดลการวิจัยที่ไม่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร กำหนดค่าความสัมพันธ์ในเมตริกซ์ด้วยสัญลักษณ์ “ 0 ”

2.2 พารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameters: ST) หมายถึง พารามิเตอร์ในโมเดลการวิจัย ที่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรและพารามิเตอร์มีขนาดอิทธิพลนั้นเป็นค่าที่จะต้องมีการประมาณแต่มีเงื่อนไขกำหนดให้พารามิเตอร์บางตัวมีค่าเฉพาะคงที่ ซึ่งถ้าบังคับให้เป็น 1 ก็สามารรถกำหนดค่าความสัมพันธ์ในเมตริกซ์ด้วยสัญลักษณ์ “1”

2.3 พารามิเตอร์อิสระ (Free Parameters: FR) หมายถึง พารามิเตอร์ในโมเดลการวิจัยที่ต้องการประมาณค่า และไม่ได้บังคับให้มีค่าอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้สัญลักษณ์ “*”

3. ระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (Identification of the Model) คือการระบุว่าสมการโครงสร้างนั้น สามารถนำมาประมาณค่าพารามิเตอร์ได้เป็นค่าเดียวหรือไม่ ถ้าจำนวนสมการโครงสร้างเท่ากับจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าในโมเดลพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าตัวหนึ่ง จะประมาณค่าพารามิเตอร์ตัวนั้นได้เพียงค่าเดียวเท่านั้น เรียกว่า โมเดลระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวได้พอดีหรือโมเดลระบุพอดี (Just Identified Model) ถ้าจำนวนสมการมากกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าในโมเดล เรียกโมเดลนั้นว่า โมเดลระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวเกินพอดีหรือโมเดลระบุเกินพอดี (Over Identified Model) และถ้าจำนวนสมการน้อยกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าในโมเดล เรียกว่า โมเดลระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวไม่พอดี (Under Identified Model) ซึ่งโมเดลที่ระบุเกินพอดีและโมเดลที่ระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวไม่พอดีนี้ไม่สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวช่วยให้ทราบล่วงหน้าว่าโมเดลนั้นประมาณค่าพารามิเตอร์ได้หรือไม่

4. ประมาณค่าพารามิเตอร์จากโมเดล (Parameter Estimation from the Model) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยการแก้สมการโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาค่าพารามิเตอร์ ซึ่งเป็นตัวที่ไม่ทราบค่าในสมการ ซึ่งการวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสมัลสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ 7 วิธี ดังนี้

- 4.1 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Least Squares: ULS)
- 4.2 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนัก (Generalized Least Squares: GLS)
- 4.3 วิธีความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML)
- 4.4 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (Generally Weighted Least Squares: WLS)
- 4.5 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักแนวทแยง (Diagonally Weighted Least Squares: DWLS)
- 4.6 วิธีใช้ตัวแปรเป็นเครื่องมือ (Instrumental Variable: IV)
- 4.7 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น (Two – stage Least Squares: TSLS)

5. ทดสอบความสอดคล้องของโมเดล (Validation of the Model) คือการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลที่เป็นสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีวิธีทดสอบที่นิยม ดังนี้

5.1 ใช้ไค-สแควร์ (Chi – square Statistics) วิธีนี้โมเดลที่มีความสอดคล้องคือโมเดลที่มีค่าไคสแควร์ต่ำ หรือเข้าใกล้ศูนย์มากที่สุด

5.2 ใช้ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ดัชนี GFI มีค่าระหว่าง 0 และ 1 ถ้าดัชนี GFI เข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องหรือกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.3 ใช้ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) ได้จากการนำดัชนี GFI มาปรับแก้โดยคำนึงถึงจำนวนตัวแปร กลุ่มตัวอย่างและความเป็นองศาอิสระ ดัชนี AGFI มีคุณสมบัติเหมือนดัชนี GFI

5.4 ใช้ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Squared Residual: RMR) ค่าดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.5 ใช้ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA) ค่าดัชนี RMSEA ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 หรือไม่เกิน 0.08 แสดงว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลแล้วพบว่า โมเดลตามสมมติฐานยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องทำการปรับโมเดล (Model Adjustment) โดยพิจารณาจากการมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง ค่าดัชนีตัดแปรโมเดลซึ่งเป็นค่าที่บ่งชี้ว่า โมเดลที่กำหนดหรือตั้งตามทฤษฎีนั้น สามารถทำการเปลี่ยนแปลงโมเดลให้สอดคล้องกับความเป็นจริงได้อีกหรือไม่ โดยค่าดัชนีตัดแปรต้องมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แต่ถ้าค่าที่ได้มากกว่าหรือน้อยกว่าศูนย์ก็อาจต้องปรับโมเดลของการวิจัยที่ตั้งไว้โดยการพิจารณาเส้นทางของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม ซึ่งอาจจะเพิ่มหรือลดเส้นทางก็ได้ แล้วทำการวิเคราะห์เส้นทางตั้งแต่แรกอีกครั้งหนึ่ง ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าดัชนีแปรรูปมีค่าเป็นศูนย์หรือเข้าใกล้ศูนย์ จึงจะนำค่าประมาณขนาดอิทธิพลไปใช้ในการอธิบายโมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้

6. การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Translation of Results Analysis) คือ การนำสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ได้จากการคำนวณที่นำมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาแทนค่าในโมเดล ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางจะบอกขนาดอิทธิพลและทิศทางของตัวแปรเหตุต่อตัวแปรผล โดยทิศทางของความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลนั้นมี 2 ประเภท คือ อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม

3.5 ข้อดี และข้อจำกัดของการวิเคราะห์เส้นทาง

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2536: 47-48) ได้ระบุว่าข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ข้อดี

1. เป็นเทคนิคทางสถิติที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. เป็นวิธีการที่นำเอาทฤษฎีเข้ามาร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรง แทนการวิเคราะห์ข้อมูลแยกกันกับทฤษฎีเพราะบังคับให้ต้องสร้างแบบจำลองแสดงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปร

โดยอาศัยทฤษฎีเป็นพื้นฐานอย่างชัดเจนจนทำให้อธิบายปรากฏการณ์นั้นๆอย่างมีเหตุผล จึงเป็นการตรวจสอบและสร้างทฤษฎีด้วย

3. เทคนิคนี้บังคับให้นักวิจัยต้องระบุลำดับตำแหน่งก่อนหลังของตัวแปร และความเชื่อมโยงของตัวแปรทั้งหลายให้ชัดเจน ไม่เฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามเท่านั้น แต่รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีต่อกันและกันด้วย ข้อมูลที่ได้จึงมีคุณค่ามากกว่าการศึกษาเพียงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยไม่ได้มีการพิจารณาความชัดเจนที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปร

4. สามารถหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลรวมที่เกิดขึ้นจากขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนี้ สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบความสำคัญของตัวแปรระหว่างคู่ได้ต่อไป

5. สามารถแยกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่หนึ่งๆออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์แบบธรรมดาและความสัมพันธ์แบบซับซ้อน สำหรับความสัมพันธ์แบบซับซ้อนยังสามารถแยกเป็นความสัมพันธ์ทางอ้อม ความสัมพันธ์ไว้วิเคราะห์และความสัมพันธ์ปลอมด้วย การแยกความสัมพันธ์ออกเป็นส่วนย่อยต่างๆเช่นนี้ ไม่อาจทำได้ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอื่นๆ ทำให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ละเอียดและลึกซึ้งกว่าวิธีอื่น

6. เป็นการทดสอบสมมติฐานในลักษณะต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน แทนการแยกทดสอบแต่ละสมมติฐานออกจากกัน

ข้อจำกัด

1. เทคนิคนี้ไม่ใช่สิ่งพิสูจน์ว่าสิ่งใดเป็นเหตุและผลแท้จริง ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่แสดงในแบบจำลอง เป็นเพียงสิ่งที่ผู้วิเคราะห์คิดขึ้นมาเท่านั้น แบบจำลองจะถูกต้องเพียงใด ย่อมขึ้นกับความสามารถของผู้วิเคราะห์ว่าสามารถศึกษาได้กว้างขวางและลึกซึ้งเพียงใด มีความชัดเจน ความเข้าใจ ความรอบรู้ในปรากฏการณ์ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพียงใด มีความสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลโดยอาศัยความรู้ในปรากฏการณ์และทฤษฎีที่น่าเชื่อถือเพียงใด

2. การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ ต้องมีทฤษฎีสนับสนุนเสมอหากไม่มีทฤษฎีสนับสนุนก็จะไม่สามารถแปลความหมายได้

3. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์มีผลต่อค่าสหสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ถ้าหากน้อยเกินไปจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนสูง

4. การใช้เทคนิคนี้กับ recursive model เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ในธรรมชาติ เพราะตัวแปรต่างๆที่มีอยู่มักพบว่าส่งผลซึ่งกันและกัน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยของต่างประเทศ พบงานวิจัยที่มีรายละเอียดใกล้เคียงกับบริบทของพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

บรอดินสกี (Mayer. 2001: 417; citing Brodinsky. 1980.) ศึกษาพบว่าผลจากการสำรวจโดย American Association of School Administrators บ่งชี้ว่าบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนใช้การลงโทษมากกว่าการป้องกัน หรือการทำให้เกิดผลทางบวก และการใช้การลงโทษมากกว่าการป้องกันและมาตรการความปลอดภัยที่เข้มงวดมากเกินไปเอง บางครั้งก็เป็นตัวเร่งให้เกิดความรุนแรง และความบกพร่องในการบริหารโรงเรียน จึงสรุปได้ว่าสิ่งต่างๆ ในโรงเรียนเป็นการลงโทษนักเรียนอย่างแท้จริง

บัฟ (Buff. 2001: 27-29) ศึกษานักเรียนมัธยมต้นของโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย พบว่านักเรียนที่ต่อต้านสังคมนั้นมีครอบครัวที่ในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบ มีทักษะทางสังคมต่ำ และการควบคุมตนเองได้ต่ำ โดยนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้น มีการแสดงออกต่างๆ เช่น ส่งเสียงดัง ก่อวุ่นในชั้นเรียน และเมื่อได้รับการตักเตือนก็จะโต้เถียง กล่าวหาว่าที่แสดงความไม่เคารพ และสิ่งที่ได้จากการศึกษาของบัฟที่สำคัญอีกหนึ่งอย่างก็คือ การได้คำตอบของคำถามทั้ง 4 ข้อดังต่อไปนี้

1. จุดกำเนิดของการต่อต้านสังคม คือความสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียน
2. การที่มีทักษะทางสังคมต่ำ ทำให้การต่อต้านสังคมมีมากขึ้น และรุนแรงมากขึ้น
3. ประสบการณ์ต่างๆ จากทางโรงเรียน เช่น ถูกปฏิเสธจากเพื่อนร่วมชั้น มีปัญหาในปฏิสัมพันธ์กับครูหรือผู้มีอำนาจในโรงเรียน การถูกลงโทษ มีส่วนให้การต่อต้านเพิ่มและรุนแรงขึ้น
4. การควบคุมตนเองที่ไม่ดี ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีออกมา

เมเยอร์ (Mayer. 2001: 415-418) พบว่า ครูมักลงโทษนักเรียนที่พัฒนาการล่าช้า และบางครั้งพบว่าสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนทั้งหมดเป็นเสมือนตัวลงโทษนักเรียน และในทางกลับกันการสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนให้ดีขึ้น ส่งผลให้นักเรียนเอาใจใส่การเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมต่อต้านลดลง การลาพักการเรียนลดลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ไม่เพียงแต่ป้องกันพฤติกรรมต่อต้านได้ แต่ยังช่วยสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

เช็ค และ มา (Shek; & Ma. 2001: 545) ศึกษาระยะยาวเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่เกี่ยวกับการใช้กฎระเบียบในครอบครัว กับพฤติกรรมต่อต้านสังคม และพฤติกรรมการสนับสนุนสังคมของนักเรียนจีน โดยศึกษากับนักเรียนจากโรงเรียนมัธยม 6 โรงเรียนจากฮ่องกง มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง โดยครั้งแรกใช้กลุ่มตัวอย่างเกรด 7 และเกรด 9 ครั้งที่สองใช้กลุ่มตัวอย่างเกรด 9 และเกรด 11 พบว่า ความขัดแย้งของพ่อแม่กับวัยรุ่น สัมพันธ์ตรงตามสภาพ (Concurrent Related) กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมและพฤติกรรมสนับสนุนสังคม การวิเคราะห์ระยะยาวพบว่า ความขัดแย้งของวัยรุ่นดังกล่าวกับพ่อแม่ สามารถทำนายพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้

เดโควิก; เอ็ม เอ เอ็ม เจนซ์เซนซ์; และ เอ็ม ซี แวน แอส (Dekovic; M A M Janssens; & M C van As. 2003: 225) ศึกษาปัจจัยการทำหน้าที่ของครอบครัวในการเป็นตัวทำนายพฤติกรรม

ต่อต้านสังคมในวัยรุ่น โดยศึกษากับวัยรุ่นชาย หญิง จำนวน 508 คนแบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้น อายุ 2-13 ปี วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 14-15 ปี และวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 16-18 ปี พ่อแม่ จำนวน 969 คน และ 91% เป็นสภาพครอบครัวที่สมบูรณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ ในด้านต่างๆ คือ ความไม่สอดคล้องกันของพ่อแม่ในการใช้กฎ ระเบียบ การสนับสนุนทางอารมณ์ที่ไม่ถูกต้อง ระดับการลงโทษที่ไม่เหมาะสม คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น และระดับการกำกับดูแลที่ไม่เหมาะสม เช่น อาจมากหรือน้อยเกินไป

ไอเซนเบิร์ก; และ ฟาเบส (Ma. 2003:269; citing Eisenberg; & Fabes. 1998. 727) พบว่า ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนสัมพันธ์กับพฤติกรรมสนับสนุนสังคม และการตอบสนองจากเพื่อน มีอิทธิพลต่อรูปแบบ และระดับการแสดงออกของพฤติกรรมสนับสนุนสังคม

มา (Ma. 2003: 267-268) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน และสัมพันธภาพกับเพื่อนต่อพฤติกรรมความเห็นแก่ส่วนรวมของเด็กๆ ชาวจีน พบว่า พฤติกรรมความเห็นแก่ส่วนรวมสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว อิทธิพลทางบวกของเพื่อน และสัมพันธภาพทางบวกกับเพื่อน ส่วนสัมพันธภาพทางลบกับเพื่อนสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคม นอกจากนี้ยังศึกษาปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่อการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมในฮ่องกง พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมมีอิทธิพลในการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคม

เช็ค; และ มา (Ma. 2001: 268; citing Shek; & Ma. 1997.) ศึกษาการรับรู้การปฏิบัติของผู้ปกครองต่อลูกวัยรุ่นในแง่พฤติกรรมทางสังคมในฮ่องกง พบว่า การปฏิบัติทางบวกสัมพันธ์กับพฤติกรรมสนับสนุนสังคมทั้งที่บ้าน โรงเรียน และสังคม

Preventing Antisocial Behavior in Disable and At-Risk Students. (2005: Online) ศึกษาพฤติกรรมต่อต้านสังคมกับนักเรียนจากโรงเรียนทั้งหมด 600 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีปัญหาทางระเบียบวินัยมีแนวโน้มเป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่และอยู่ในเขตเมือง บกพร่องด้านทรัพยากร การเรียนการสอน ความยุติธรรม ความชัดเจนของกฎ ระเบียบ ความสอดคล้องของการใช้กฎ ระเบียบ การให้แรงเสริมของครูต่อนักเรียน และมีนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบเป็นจำนวนมาก

แวน ไลเออร์; วูจค์; และ คริจเนน (Van Lier; Vuijk; & Crijnen. 2005: 521-522) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของพฤติกรรมต่อต้านสังคม การมีเพื่อนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และทักษะทางสังคมโดยการประเมินทุก 4 ปี พบว่า มีการลดระดับลงของพฤติกรรมต่อต้านสังคมสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองและทักษะทางสังคมที่มากขึ้น และพฤติกรรมต่อต้านสังคมเพิ่มขึ้นใน 3 รูปแบบ คือ เพิ่มขึ้นในระดับสูง ปานกลาง และต่ำอย่างคงที่ เด็กที่มีระดับพฤติกรรมต่อต้านสังคมสูงมักมีทักษะทางสังคมที่ไม่ดีและการควบคุมตนเองต่ำ

เรสนิค; และคนอื่นๆ (Murray; & Greenberg. 2006: 222-224; citing Resnick. 1997.) พบว่า วัยรุ่นที่มีความผูกพันทางบวกในแง่ต่างๆ กับโรงเรียน มีระดับพฤติกรรมต่อต้านสังคมน้อย เช่น การใช้ความรุนแรง การใช้แอลกอฮอล์ จากสหสัมพันธ์ พบว่า ความห่างเหินกับครูสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาพฤติกรรมต่อต้านสังคม ความกังวล การเก็บกด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมนุษย์สัมพันธ์ทางลบสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .001 การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมสัมพันธ์กับการเก็บกด และพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ครูและการปกครองในโรงเรียนสัมพันธ์กับการเก็บกด และพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4.2 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ พบงานวิจัยที่มีรายละเอียดใกล้เคียงกับบริบทของพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้

อัสนา เปตะนันท์ (กนกรัตน์ แจ่มวิญญูล. 2545: 29; อ้างอิงจาก อัสนา เปตะนันท์. 2536) ศึกษารายการณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องบรรยากาศของครอบครัว พบว่า เด็กสุดสสาระเหยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบบงการหรือแบบทอดทิ้งและเกิดจากบรรยากาศในครอบครัวที่มีพ่อแม่อารมณ์แปรปรวนไม่คงเส้นคงวา

คมคาย อนุจันทร์ (2538: 53) ศึกษาเปรียบเทียบ ผลของการควบคุมตนเอง และการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 16 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 1 ใช้การควบคุมตนเอง และกลุ่มที่ 2 ได้รับการเสริมแรง พบว่านักเรียนที่ได้รับการควบคุมตนเอง และนักเรียนที่ได้รับการเสริมแรง ที่ขัดกันมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลง

ยิ่งยง ยุทธศักดิ์ (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดี กับเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดี มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมศรี บุญอรุณรักษา (2539: 106) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ ระดับชั้นประเภทของโรงเรียน ศาสนา สภาพแวดล้อมในโรงเรียน อัตมโนทัศน์ ภูมิหลังของครอบครัว และสถานที่ตั้งของโรงเรียนกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของในโรงเรียนเครือข่ายทอลิก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา2538 จำนวน1,808 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธ์กับการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

จิราภรณ์ อำนาจเกลี้ยงศักดิ์ (เจริญศักดิ์ พิรศักดิ์โสภณ. 2547: 45; อ้างอิงจาก จิราภรณ์ อำนาจเกลี้ยงศักดิ์. 2540) ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การคบเพื่อนที่ไม่เหมาะสมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

นิตยาภรณ์ ดำรงเรือง (2540: 80) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้การควบคุมตนเองกับการใช้สัญญาเงื่อนไข เพื่อลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลสังฆรักษ์ประชาอุทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลงภายหลังการควบคุมตนเอง

วีรวรรณ วรสุข (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรม และสาเหตุของการประพฤติดีระเบียบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ที่มีเพศ ลำดับการเกิด การอยู่ร่วมกันของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และการศึกษาของบิดามารดาแตกต่างกัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ประพฤติดกฏระเบียบ จำนวน 1,285 คน พบว่า ในส่วนของสาเหตุการประพฤติดกฏระเบียบทั้งสองประเภท ของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย มีความคล้ายคลึงกัน พบว่าเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพครอบครัวที่แตกแยก มีผลทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจ เป็นการทดแทนที่ตนไม่ได้รับความอบอุ่น

2. สภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม แหล่งชุมชนแออัด มีผลทำให้นักเรียนเลียนแบบจากบุคคลที่ใกล้ชิดหรือจากกลุ่มเพื่อน มีส่วนช่วยให้เกิดพฤติกรรมผิดกฏระเบียบ

สุนันท์ พรหมดี (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมผิดระเบียบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดของแก่น จำนวน 853 คน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและมีสิ่งแวดล้อม ระดับชั้นเรียน และเพศแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมครูที่ไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมครูที่เหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีพฤติกรรมที่ผิดระเบียบวินัย มากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยแตกต่างกัน โดยนักเรียนชายมีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนหญิง

วรรณิ วรรณชาติ (2544: 43) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาที่รับอิทธิพลจากเพื่อนมากคบเพื่อนที่มีลักษณะที่ไม่ปลอดภัย เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์มาก และยังพบว่าการรับอิทธิพลจากเพื่อนร่วมทำนายพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ด้วย

พรรษา แก้วพูลปกรณ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการฝึกควบคุมความโกรธ และทักษะทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กาญจนา พูนสุข (2542: 53) ศึกษาเปรียบเทียบ ผลของการควบคุมตนเอง การใช้สัญญาเงื่อนไขเป็นกลุ่มและรายบุคคล ต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ของนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 27 จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 35 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้การควบคุมตนเอง กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้การวางเงื่อนไขเป็นกลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ 3 ใช้การวางเงื่อนไขเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนที่ใช้การควบคุมตนเองที่ได้รับการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการวางเงื่อนไขเป็นรายบุคคล มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผ่องพรรณ แววิเศษ (จรัญศักดิ์ พิรศักดิ์โสภณ. 2547: 45; อ้างอิงจาก ผ่องพรรณ แววิเศษ. 2543) ศึกษาพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

พบว่านักเรียนอาชีวศึกษา ร้อยละ 23 ที่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนต่างโรงเรียน ทำไปเพราะเห็นว่า การทะเลาะวิวาท ช่วยทำให้ตนได้รับการยอมรับจากเพื่อน ลดการปฏิเสธจากเพื่อน

จันทรา เชาววิทยา (2545: 40) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการปรับสีนใหม่ การควบคุมตนเองและการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อวในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนรราชานินิตตามาตุวิทยา จังหวัดปทุมธานี ที่มี พฤติกรรมก่อวในชั้นเรียน จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ใช้การปรับสีนใหม่ กลุ่มที่ 2 ใช้การควบคุมตนเอง และกลุ่มที่ 3 ใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์เอ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมก่อวในชั้นเรียนลดลง หลังจากการได้รับการปรับสีนใหม่ การควบคุมตนเอง และการเสริมแรงแบบดีอาร์เอไม่แตกต่างกัน

อรรถพล โคตรสินธุ์ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรม การเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกตาม เพศ ที่ตั้งของโรงเรียน และประเภทสื่อมวลชนที่สนใจ พบว่า นักเรียนโดยรวม นักเรียนที่เรียนในเขต เทศบาล และนักเรียนที่จำแนกตามความสนใจต่อประเภทสื่อ นั้น เห็นว่าสื่อมวลชนมีผลต่อพฤติกรรม การเลียนแบบการแต่งกายโดยรวมมีผลต่อกระบวนการ 3 กระบวนการในการมีพฤติกรรม การเลียนแบบ การแต่งกาย อันประกอบด้วย กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำอยู่ในระดับ ปานกลาง และมีผลต่อกระบวนการจูงใจในการมีพฤติกรรม การเลียนแบบอยู่ในระดับน้อย นักเรียนชาย และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนนอกเขตเทศบาลเห็นว่า สื่อมวลชนมีผลต่อพฤติกรรม การเลียนแบบการ แต่งกายโดยรวมและทั้ง 4 กระบวนการ ในการมีพฤติกรรม การเลียนแบบการแต่งกายอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่นักเรียนหญิง เห็นว่า สื่อมวลชนมีผลต่อพฤติกรรม การเลียนแบบการแต่งกายโดยรวมในกระบวนการ เก็บจำอยู่ในระดับปานกลาง กระบวนการใส่ใจในการมีพฤติกรรม การเลียนแบบอยู่ในระดับมาก และในนักเรียน ที่สนใจประเภทสื่อมวลชนต่างกัน เห็นว่าสื่อมวลชนมีผลต่อการเลียนแบบการแต่งกายโดยรวมและ มีผล ต่อกระบวนการทั้ง 4 กระบวนการ คือกระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และ กระบวนการจูงใจ ในการมีพฤติกรรม การเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนไม่แตกต่างกัน

พิมลวรรณ สมมาตรย์. (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมด้านการ สื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะ ทางสังคมด้านการสื่อสาร คือ การมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน สามารถพยากรณ์ทักษะทางการสื่อสารได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนการอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวดกวดขัน และความสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน สามารถพยากรณ์ทักษะทางสังคมด้านการ สื่อสารได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มัลลิกา กาลกฤษณ์ (2546: 37-39) ศึกษาเปรียบเทียบ ผลของการใช้กรณีตัวอย่าง กับการควบคุมตนเอง ที่มีต่อพฤติกรรม การอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติในโรงเรียน ของนักเรียนโรงเรียน วัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรม การอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติในโรงเรียนต่ำ จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรม การอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติ ในโรงเรียนดีขึ้น หลังจากการใช้การควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า

นักเรียนที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างและนักเรียนที่ได้รับการใช้การควบคุมตนเอง มีพฤติกรรมการอนุรักษ์
สาธารณสุขสมบัติในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

วันวิสา พงษ์ผล (2546: 36-39) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการปรับสัณใหม่ และการ
ควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านตำหรุ
(วิงประชาสงเคราะห์) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูง
จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้การควบคุมตนเองมีพฤติกรรม
ที่ไม่เหมาะสมในการเรียนคณิตศาสตร์ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียน
ที่ได้รับการปรับสัณใหม่ การควบคุมตนเอง มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
ลดลงไม่แตกต่างกัน

อัญชลี ทองจันทร์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษา รูปแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 385 คน พบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว
ทางสังคมของนักเรียนสูงสุด

แสงทิพย์ อัสววิริยะกิจ(2547: บทคัดย่อ)ศึกษาพฤติกรรมการคุกคามทางเพศผู้อื่นของ
นักเรียนชายที่ได้รับสื่อที่แฝงการแสดงออกทางเพศและมีจิตลักษณะควบคุมตนเองต่างกัน : กรณีศึกษา
ของนักเรียนชายโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี โดยทำการศึกษากับนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่มีการรับสื่อจากโทรทัศน์ วิทยู หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นิตยสาร หนังสือการ์ตูน และอินเทอร์เน็ต
พบว่า โดยรวมแล้วนักเรียนชายที่รับสื่อโทรทัศน์ วิทยู ภาพยนตร์ นิตยสาร หนังสือการ์ตูน และ
อินเทอร์เน็ต ที่แฝงการแสดงออกทางเพศมาก มีพฤติกรรมการคุกคามทางเพศผู้อื่นมากกว่านักเรียน
ชายที่รับสื่อโทรทัศน์ วิทยู ภาพยนตร์ นิตยสาร หนังสือการ์ตูนและอินเทอร์เน็ตที่แฝงการแสดงออก
ทางเพศน้อย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 และในส่วนของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับการควบคุมตนเอง
ต่อพฤติกรรมการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น พบว่า นักเรียนชายที่มีการควบคุมตนเองน้อย และมีปริมาณ
การรับสื่อประเภทหนังสือการ์ตูนที่แฝงการแสดงออกทางเพศมาก จะมีพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ
ผู้อื่นมากกว่าผู้ที่มีปริมาณการรับสื่อหนังสือการ์ตูน ที่แฝงการแสดงออกทางเพศน้อยในขณะที่นักเรียน
ชายที่มีการควบคุมตนเองมาก และมีปริมาณการรับสื่อการ์ตูน ที่แฝงการแสดงออกทางเพศมากมีพฤติกรรม
การคุกคามทางเพศผู้อื่น ไม่แตกต่างจากผู้ที่มีปริมาณการรับสื่อหนังสือการ์ตูนที่แฝงการแสดงออกทางเพศน้อย
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานมูลนิธิวิถีวิธีทรรศน์ (2547: 124) ระบุว่า ผลการวิจัยในสหรัฐอเมริกาพบว่า
เยาวชนอายุ 8-18 ปี ที่มีพฤติกรรมการดูโทรทัศน์หรือเล่นเกมที่ก้าวร้าว จะทำให้เป็นคนที่มีอารมณ์
รุนแรงมากขึ้น 5.7% ถ้าหากดู 1 – 2 ชั่วโมง จะมีความก้าวร้าวเพิ่มมากขึ้น 22.5% ถ้าดู 3 ชั่วโมง
จะก้าวร้าวรุนแรงเพิ่มขึ้น 29%

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีจำนวนโรงเรียน 34 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 400 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 21,179 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีจำนวนโรงเรียน 12 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 15 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 669 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. สสำรวจประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม สามารถจำแนกโรงเรียนตามขนาด โดยใช้เกณฑ์พิจารณาขนาดโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตาราง 3

ตาราง 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดโรงเรียน จำนวนโรงเรียน และจำนวนนักเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
โรงเรียนขนาดที่ 6	13	143	6,196
โรงเรียนขนาดที่ 7	21	289	14,983
รวม	34	432	21,179

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). (ออนไลน์).

หมายเหตุ เกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็กที่ 1	มีจำนวนนักเรียน	1 - 120 คน
โรงเรียนขนาดเล็กที่ 2	มีจำนวนนักเรียน	121 - 200 คน
โรงเรียนขนาดเล็กที่ 3	มีจำนวนนักเรียน	201 - 300 คน
โรงเรียนขนาดเล็กที่ 4	มีจำนวนนักเรียน	301 - 500 คน
โรงเรียนขนาดเล็กที่ 5	มีจำนวนนักเรียน	501 - 1,500 คน
โรงเรียนขนาดเล็กที่ 6	มีจำนวนนักเรียน	1,501 - 2,500 คน
โรงเรียนขนาดเล็กที่ 7	มีจำนวนนักเรียน	2,500 คนขึ้นไป

2. คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้มากที่สุดมีค่าเท่ากับ 1.5 ($e = 1.5$)

2.2 กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = 0.05$)

2.3 คำนวณค่าประมาณความแปรปรวนของประชากรตามขนาดโรงเรียน

โดยโรงเรียนขนาดเล็กที่ 6 เท่ากับ 361 และขนาดเล็กที่ 7 เท่ากับ 400 โดยนำมาจากการประมาณค่าโค้งปกติที่มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 1-160 จากแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม ซึ่งมีข้อคำถาม 40 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 4 ระดับ

3. ทำการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) จากการคำนวณได้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 669 คน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ 6 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 189 คน และโรงเรียนขนาดเล็กที่ 7 จำนวน 7 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 480 คน

3.2 ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 15 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 697 คน ซึ่งมากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณ จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ 6 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 216 คน และโรงเรียนขนาดเล็กที่ 7 จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 481 คน ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
ขนาดที่ 6	โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์)	1	42
	โรงเรียนบางกะปิสุขุมวิทพันธุ์อุปถัมภ์	1	46
	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ	1	42
	โรงเรียนศรีพญา	1	43
	โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลาดกระบัง	1	43
ขนาดที่ 7	โรงเรียนเศรษฐบุตธำเพ็ญ	1	48
	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย	2	98
	โรงเรียนสตรีวิทยา ๒	2	103
	โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร	2	78
	โรงเรียนสารวิทยา	1	49
	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	1	53
	โรงเรียนนวมินทราชูทิศ สตรีวิทยา ๒	1	52
รวม		15	697

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับ จำนวน 7 ฉบับ ดังนี้

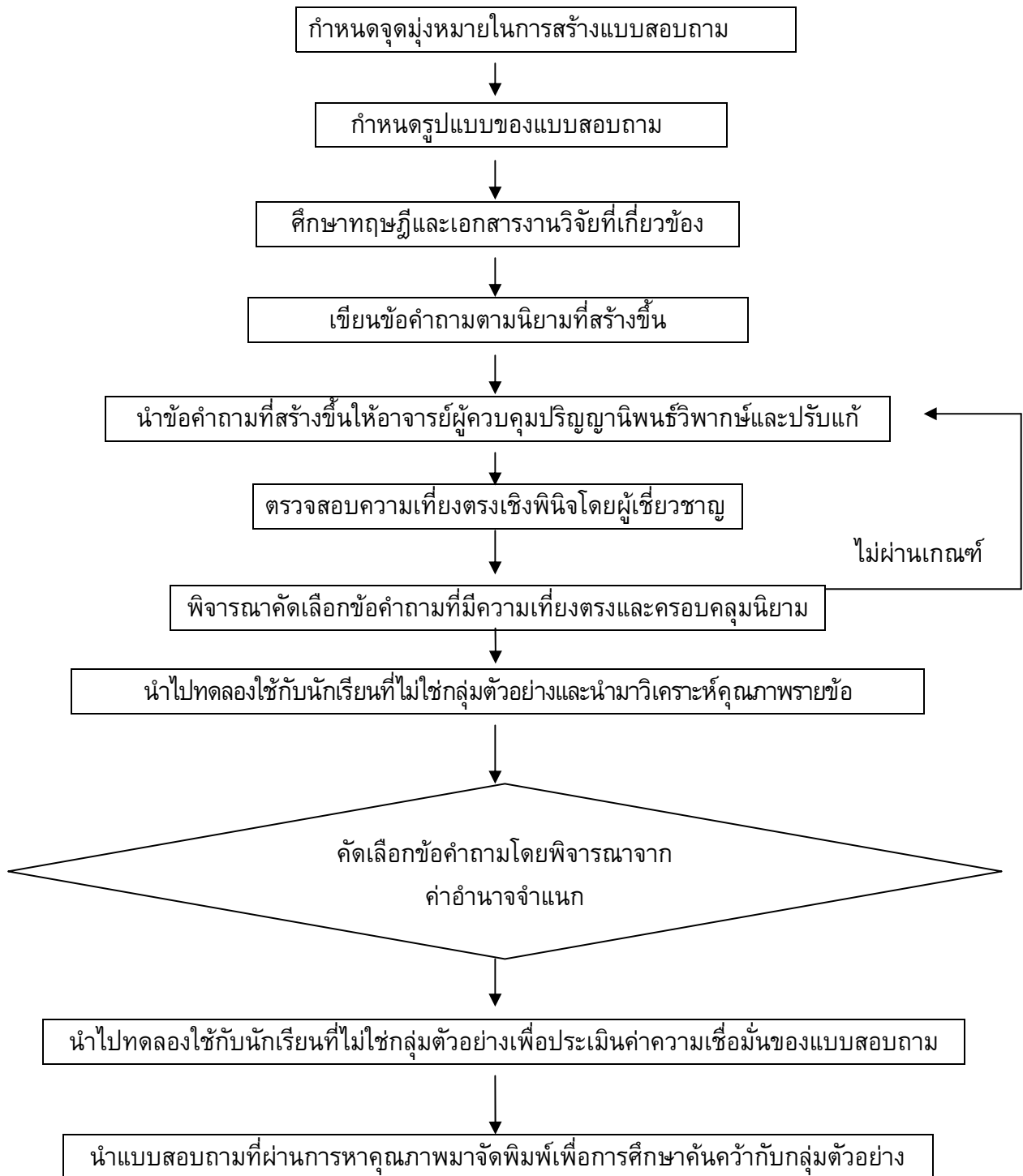
- ฉบับที่ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมการต่อต้านสังคม จำนวน 40 ข้อ
- ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว จำนวน 20 ข้อ
- ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ
- ฉบับที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 15 ข้อ
- ฉบับที่ 5 แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ จำนวน 18 ข้อ
- ฉบับที่ 6 แบบสอบถามทักษะทางสังคม จำนวน 30 ข้อ
- ฉบับที่ 7 แบบสอบถามการควบคุมตนเอง จำนวน 15 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่

1. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ
4. แบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม

มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังภาพประกอบ 6 ดังนี้

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม

จากภาพประกอบ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้าง แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนี้
 - 1.1 เพื่อสร้างแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.2 เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถาม
สัมพันธภาพกับเพื่อน แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม
2. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้าง
แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ
และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม
3. กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นมาตราประเมินค่า(Rating Scale)
4 ระดับ ได้แก่ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง
4. เขียนข้อคำถามตามนิยามที่สร้างขึ้นให้ครอบคลุมตามนิยาม ได้แก่ แบบสอบถาม
สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน จำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 30 ข้อ
แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม จำนวน 76 ข้อ
5. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้น เสนอประธานและอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาณิพนธ์ พิจารณาใน
ขั้นแรกถึงความครอบคลุมตามนิยาม ความเหมาะสมของเนื้อหา และภาษาที่ใช้
6. นำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาจากประธาน อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาณิพนธ์เสนอให้
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณา
ความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมนิยาม และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index
of congruence) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธภาพ
กับเพื่อน และแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00
และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคมคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.80 – 1.00
7. นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1
(Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน
แล้วนำผลวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item - total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
แบบเพียร์สัน และคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแบบสอบถาม
สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนคัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) .343 - .544 แบบสอบถาม
สัมพันธภาพกับเพื่อนคัดเลือกไว้จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) .468 - .613 แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ
คัดเลือกไว้จำนวน 18 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) .312 - .587 และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคมคัดเลือกไว้
จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) .428 - .712
8. นำเครื่องมือที่ได้จากข้อ 7. ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนวัดเทพศิลา จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์

หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค(Cronbach) โดยแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .873 แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน มีค่าความเชื่อมั่น .846 แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ มีค่าความเชื่อมั่น .912 และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคมมีค่าความเชื่อมั่น .963

9. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย

ตัวอย่างเครื่องมือ

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ
คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน					
0.	ครูจะส่งเข้าห้องปกครองหากนักเรียนแต่งกายผิดระเบียบ.....				
00.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงของห้องเรียน.....				
000.	กฎ ระเบียบของทางโรงเรียนมีมากจนนักเรียนเบื่อหน่าย.....				
แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน					
0.	ไม่ว่าจะถูกหรือผิด ข้าพเจ้าก็ทำตามเพื่อนในกลุ่มเสมอ.....				
00.	การทำให้ครูดู ว่า เสียงดังได้ ถือเป็นความสุขในกลุ่มของข้าพเจ้า.....				
000.	กลุ่มของข้าพเจ้ามีชื่อเสียงในด้านการทำผิดกฎ ระเบียบของโรงเรียน.....				
แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ					
0.	การแก๊งค์ผู้อื่นอับอายในโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าชื่นชอบ.....				
00.	ข้าพเจ้าคิดว่าเท่าที่นักเรียนทะเลาะวิวาทกันแล้วเป็นข่าว.....				
000.	การแสดงการทำหายของตัวร้ายในละครทำให้ข้าพเจ้าชื่นชม.....				
แบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม					
0.	กฎ ระเบียบของโรงเรียนไม่สามารถบังคับให้ข้าพเจ้าทำตามได้.....				
00.	ข้าพเจ้าไม่สนใจกับการทำงานต่างๆส่งครู.....				
000.	ข้าพเจ้ามักตะโกนเสียงดังในชั้นเรียนเมื่อไม่มีใครฟังที่ข้าพเจ้าพูด.....				

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว
2. แบบสอบถามทักษะทางสังคม
3. แบบสอบถามการควบคุมตนเอง

โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการพัฒนา ดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว

ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามการเลี้ยงดู ของลักษณะ นิโรรส (2537) ซึ่งจำแนกเป็น 3 ลักษณะคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .83 ผู้วิจัยพัฒนาเป็นมาตรประเมินค่า 4 ระดับ คือ จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง จำนวน 20 ข้อ

2. แบบสอบถามทักษะทางสังคม

ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามทักษะทางสังคมของ ดาราวรรณ กล่อมเกลี้ยง (2546) ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของ Riggio ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ คือ การแสดงออกทางอารมณ์ ความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม และการควบคุมทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 3 ระดับ คือ จริง จริงเป็นบางครั้ง และไม่จริง ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า.88 มีจำนวนข้อ 66 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาเป็นมาตรประเมินค่า 4 ระดับ คือ จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

3. แบบสอบถามการควบคุมตนเอง

ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามการควบคุมตนเองของแสงทิพย์ อัครวิริยะกิจ (2547) ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง เล็กน้อย และไม่จริงเลย จำนวน 36 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .77 ผู้วิจัยพัฒนาเป็นมาตรประเมินค่า 4 ระดับ คือ จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง จำนวน 15 ข้อ

นำแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับที่พัฒนาขึ้น ซึ่งได้รับการพิจารณาผ่านความเห็นชอบจาก ประธาน และอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาานิพนธ์หลังจากการปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยาม และปรับปรุงด้านภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว จึงนำไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 (Try out) ร่วมกับแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยทดลองใช้ครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนวัดเทพศิลา จำนวน 100 คน แล้วตรวจคะแนนนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่น .812
2. แบบสอบถามทักษะทางสังคม มีค่าความเชื่อมั่น .815
3. แบบสอบถามการควบคุมตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น .864

ตัวอย่างเครื่องมือ

แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว แบบสอบถามทักษะทางสังคม
และแบบสอบถามการควบคุมตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว					
0.	หากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพ่อแม่/ผู้ปกครองจะลงโทษอย่างหนัก.....				
00.	เมื่อข้าพเจ้าทำสิ่งใดผิดพลาดพ่อแม่/ผู้ปกครองยิ่งบังคับมากขึ้น.....				
000.	พ่อแม่/ผู้ปกครองของข้าพเจ้าปฏิบัติกับข้าพเจ้าตามอารมณ์ของท่าน.....				
แบบสอบถามทักษะทางสังคม					
1) การแสดงออกทางอารมณ์					
0.	ข้าพเจ้าปรับเปลี่ยนบรรยากาศที่เคร่งเครียดให้รื่นเริงได้.....				
00.	เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าที่จะสร้างความรื่นเริงให้เพื่อน.....				
000.	หากข้าพเจ้าเศร้าโศก เพื่อนจะรู้ทันทีจากการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง..				
2) ความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น					
0.	ข้าพเจ้าพยายามเข้าใจเพื่อน โดยยึดหลักเอาใจเขามาใส่ใจเรา.....				
00.	ข้าพเจ้ารับรู้ความรู้สึกของเพื่อนได้จากแวตตาและน้ำเสียง.....				
000.	ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจผู้ที่กำลังมีความทุกข์.....				
3) การควบคุมอารมณ์					
0.	ข้าพเจ้าจะหงุดหงิดทันทีที่ถูกขัดใจ.....				
00.	ข้าพเจ้าสะกดกลั้นอารมณ์ของตนเองได้เมื่อเกิดปัญหากับเพื่อน.....				
000.	หากมีใครทำให้ไม่พอใจข้าพเจ้าจะโต้ตอบทันที.....				
4) การแสดงออกทางสังคม					
0.	ข้าพเจ้ามีวิธีในการพูดให้ผู้ฟังสนใจ.....				
00.	ข้าพเจ้าไม่สามารถพูดแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นเข้าใจได้.....				
000.	เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าในการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น.....				

ตัวอย่างเครื่องมือ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
5)	ความไวในการรับรู้ทางสังคม				
0.	ข้าพเจ้ามักสูญเสียสติโดยไม่สังเกตว่าจะรบกวนผู้อื่นหรือไม่.....				
00.	เมื่อถูกตักเตือนข้าพเจ้าจะเข้าใจ และปรับเปลี่ยนตามทันที.....				
000.	ข้าพเจ้าต้องให้ผู้อื่นบอกว่าข้าพเจ้าทำอะไรไม่เหมาะสม.....				
6)	การควบคุมทางสังคม				
0.	เมื่ออยู่ในกลุ่มคนมีข้าพเจ้าไม่รู้จักข้าพเจ้าจะรู้สึกเคอะเขิน.....				
00.	เมื่อรู้ว่ามีผู้อื่นจ้องมองอยู่ ข้าพเจ้าจะตื่นเต้นจนพูดอะไรไม่ถูก.....				
000.	ข้าพเจ้าขาดความมั่นใจเมื่อต้องพูดรายงานหน้าชั้น.....				
	แบบสอบถามการควบคุมตนเอง				
0.	ข้าพเจ้าทำงานเสร็จเร็วขึ้นหากมีคนคอยเร่ง.....				
00.	ข้าพเจ้าไม่สามารถหยุดการกระทำของตนเองแม้รู้ว่าตนเองใจร้อนเกินไป...				
000.	เมื่อไม่มีสมาธิในการทำงาน ข้าพเจ้าก็จะเลิกทำงานนั้นทันที.....				

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนนี้ใช้กับแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน แบบสอบถามอิทธิพลจากสื่อ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว แบบสอบถามทักษะทางสังคม และแบบสอบถามการควบคุมตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 4 ระดับ ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริง	ให้ระดับคะแนน 4	1
ค่อนข้างจริง	ให้ระดับคะแนน 3	2
ค่อนข้างไม่จริง	ให้ระดับคะแนน 2	3
ไม่จริง	ให้ระดับคะแนน 1	4

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย

1. คะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 160 คะแนน	
คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
140.00 - 160.00	พฤติกรรมต่อต้านสังคมอยู่ในระดับสูง
100.00 - 139.99	พฤติกรรมต่อต้านสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
60.00 - 99.99	พฤติกรรมต่อต้านสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
40.00 - 59.99	พฤติกรรมต่อต้านสังคมอยู่ในระดับต่ำ
2. คะแนนจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 80 คะแนน	
คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
70.00 - 80.00	สภาพแวดล้อมทางครอบครัวอยู่ในระดับดี
50.00 - 69.99	สภาพแวดล้อมทางครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างดี
30.00 - 49.99	สภาพแวดล้อมทางครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
20.00 - 29.99	สภาพแวดล้อมทางครอบครัวอยู่ในระดับไม่ดี
3. คะแนนจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 80 คะแนน	
คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
70.00 - 80.00	สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนอยู่ในระดับดี
50.00 - 69.99	สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี
30.00 - 49.99	สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
20.00 - 29.99	สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนอยู่ในระดับไม่ดี
4. คะแนนจากแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน	
คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
52.50 - 60.00	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับมาก
37.50 - 52.49	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
22.50 - 37.49	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
15.00 - 22.49	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับน้อย
5. คะแนนจากแบบสอบถามอิทธิพลจากสื่อ จำนวน 18 ข้อ คะแนนเต็ม 72 คะแนน	
คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
63.00 - 72.00	ได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับมาก
45.00 - 62.99	ได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับค่อนข้างมาก
27.00 - 44.99	ได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับค่อนข้างน้อย
18.00 - 26.99	ได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับน้อย

6. คะแนนจากแบบสอบถามทักษะทางสังคม จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 120 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
105.00 - 120.00	ทักษะทางสังคมอยู่ในระดับดี
75.00 - 104.99	ทักษะทางสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างดี
45.00 - 74.99	ทักษะทางสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
30.00 - 44.99	ทักษะทางสังคมอยู่ในระดับไม่ดี

7. คะแนนจากแบบสอบถามการควบคุมตนเอง จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
52.50 - 60.00	การควบคุมตนเองอยู่ในระดับดี
37.50 - 52.49	การควบคุมตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างดี
22.50 - 37.49	การควบคุมตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
15.00 - 22.49	การควบคุมตนเองอยู่ในระดับไม่ดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปพบผู้บริหารในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมาย วันเวลาและสถานที่ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. จัดเตรียมแบบสอบถาม ให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นการป้องกันการไม่ตอบกลับหรือการตอบที่ไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และรับแบบสอบถามคืนภายในวันนั้น โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน - 19 ธันวาคม 2550
5. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจำนวน 697 ชุด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแล้วคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 669 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.98 ของจำนวนข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งหมด นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงตัวแปรต่างๆ โดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสเรล ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

2.1 ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์วิเคราะห์อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยต่าง ๆ ต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่พิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน สัมพันธภาพกับเพื่อน อิทธิพลของสื่อ ทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง และประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (Generally Weighted Least Square หรือ WLS) กับวิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates หรือ ML) เพื่อวิเคราะห์โมเดลลิสเรลตามสมมติฐานที่กำหนดผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสถิติที่สำคัญที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่

2.1.1 ค่าไค-สแควร์ (Chi – Square : χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างโมเดลลิสเรลที่พัฒนาขึ้นอยู่กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าไค-สแควร์ มีค่าสูงมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรืออีกนัยหนึ่งคือ โมเดลลิสเรลตามสมมติฐานยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยจะต้องปรับโมเดลต่อไปจนเมื่อค่าไค-สแควร์มีค่าต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะแสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว

2.1.2 ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนี GFI ควรจะมีค่าสูงกว่า 0.90 แสดงว่ารูปแบบวิจัยนั้นมีความสอดคล้องหรือกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ด้วยค่าระดับขั้นความอิสระ (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) เป็นอัตราส่วนของ ผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากโมเดลก่อน และหลังปรับโมเดลกับฟังก์ชันความกลมกลืนก่อนปรับโมเดล และค่าดัชนี AGFI ควรจะมีค่าสูงกว่า 0.90 จึงจะแสดงว่ารูปแบบวิจัยนั้นมีความสอดคล้อง หรือกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1.3 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual: SRMR) แสดงขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ย จากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนี SRMR ที่มีค่าต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1.4 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์(Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA)เป็นค่าสถิติจากข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าไคสแควร์ว่าโมเดลลิสเรลที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความจริง และเมื่อเพิ่มจำนวนพารามิเตอร์แล้ว ค่าสถิติมีค่าลดลงเนื่องจาก ค่าสถิติขึ้นอยู่กับประชากร และขั้นความเป็นอิสระ RMSEA ควรจะมีค่าต่ำกว่า 0.05 หรือไม่เกิน 0.08 ซึ่งแสดงว่าโมเดลลิสเรลที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้นที่ระดับความเชื่อมั่น .95 โดยใช้สูตร ดังนี้ (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{N \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}{\frac{N^2 e^2}{Z^2} + \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม
	N_g	แทน	จำนวนสมาชิกของประชากรในชั้นที่ g
	N	แทน	จำนวนสมาชิกทั้งหมดของประชากร
	σ_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของประชากรทั้งหมด

3.2 สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

3.2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2547: 166)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามกับคะแนน ผลรวมของข้ออื่นๆที่เหลือทุกข้อ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้ออื่นๆที่เหลือทุกข้อ

3.2.3 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539 : 218)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

ความเบ้ (Sk) ความโด่ง (Ku)

3.3.2 สถิติที่ใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีความน่าจะเป็นสูงสุด

(Maximum Likelihood: ML) (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 49)

$$F = \log |\Sigma| + \text{tr}(\Sigma^{-1}) - \log |S| + k$$

เมื่อ F	แทน	ฟังก์ชันความกลมกลืน
S	แทน	เมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมจากกลุ่มตัวอย่าง
Σ	แทน	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่ได้จากค่าประมาณพารามิเตอร์
k	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้
θ	แทน	ผลรวมสมาชิกแนวทแยงของเมทริกซ์

3.3.3 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล จากค่าดัชนีความกลมกลืน

ระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้(นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 53-56)

3.3.3.1 ค่าไค-สแควร์ เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติที่ว่า ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็น 0 โดยมีสูตรการคำนวณ

$$\chi^2 = (n-1)F[s, \Sigma(\theta)]; d = \{(k)(k+1)/2\} - t$$

เมื่อ	d	แทน	ระดับชั้นความอิสระ
	χ^2	แทน	ค่าไคส-แควร์
	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	$F[s, \Sigma(\theta)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนโมเดลจากพารามิเตอร์ θ
	k	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้
	t	แทน	จำนวนพารามิเตอร์อิสระ

3.3.3.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) เป็นดัชนีเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลที่ยังไม่ได้ปรับ และโมเดลที่ปรับแก้แล้วควรมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป

$$GFI = 1 - \{F[S, \Sigma(\theta)] / F[S, \Sigma(0)]\}$$

เมื่อ	GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
	$F[S, \Sigma(\theta)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจากพารามิเตอร์
	$F[S, \Sigma(0)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลที่ไม่มีพารามิเตอร์

3.3.3.3 ดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) เมื่อนำดัชนี GFI มาปรับแก้แล้ว ควรมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง จะได้ค่าดัชนี AGFI

$$AGFI = 1 - \{(1/2d)(k)(k+1)\}(1 - GFI)$$

เมื่อ	$AGFI$	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
	GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
	d	แทน	ระดับชั้นความอิสระ
	k	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

X_1	แทน	สภาพแวดล้อมทางครอบครัว
X_2	แทน	สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน
X_3	แทน	สัมพันธภาพกับเพื่อน
X_4	แทน	อิทธิพลของสื่อ
X_5	แทน	ทักษะทางสังคม
X_6	แทน	การควบคุมตนเอง
Y	แทน	พฤติกรรมต่อต้านสังคม
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
K	แทน	คะแนนเต็ม
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Sk	แทน	ค่าความเบ้
Ku	แทน	ค่าความโด่ง
SE_m	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณคะแนนเฉลี่ย
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
χ^2	แทน	ค่าไค-สแควร์
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
CFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)
AGFI	แทน	ดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
SRMR	แทน	ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual)
RMSEA	แทน	ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Squared Error of Approximation)
DE	แทน	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)
IE	แทน	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)

TE	แทน	อิทธิพลรวม (Total Effect)
df	แทน	ระดับชั้นความอิสระ
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็น

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของปัจจัยเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม
3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบ้ ค่าความโด่งของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	k	K	M	S	SE _m	Sk	Ku	การแปลความหมาย
X ₁	20	80	35.495	5.323	.206	.711	.201	ค่อนข้างไม่ดี
X ₂	20	80	33.785	3.797	.147	.631	.747	ค่อนข้างไม่ดี
X ₃	15	60	48.164	7.836	.303	-.316	.439	ค่อนข้างมาก
X ₄	18	72	60.423	8.864	.343	-.492	.314	ค่อนข้างมาก
X ₅	30	120	40.755	6.967	.270	.547	-.267	ค่อนข้างไม่ดี
X ₆	15	60	26.767	4.075	.158	.419	.730	ค่อนข้างไม่ดี
Y	40	160	131.978	16.610	.688	-.397	.426	ค่อนข้างสูง

ผลการวิเคราะห์ตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X₁) สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X₂) ทักษะทางสังคม (X₅) และการควบคุมตนเอง (X₆) อยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อน (X₃) และได้รับอิทธิพลของสื่อ (X₄) อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และนักเรียนมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X₁) สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X₂) ทักษะทางสังคม (X₅) และการควบคุมตนเอง (X₆) มีค่าความเบ้ทางบวก แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน (X₃) อิทธิพลของสื่อ (X₄) และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) มีค่าความเบ้ทางลบ แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความเบ้และค่าความโด่ง พบว่า มีค่า-.397 - .711 และ -.267 - .747 ตามลำดับ ซึ่งมีตัวแปรที่มีค่าความเบ้ และค่าความโด่ง ไม่เกิน ± 0.5 ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าลักษณะการแจกแจงตัวแปรเป็นโค้งปกติ (Meyer, 2006: 50) ได้แก่ สัมพันธภาพกับเพื่อน (X₃) อิทธิพลของสื่อ (X₄) และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) และการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้มีขนาดที่ใหญ่เพียงพอให้ข้อมูลมีแนวโน้มการแจกแจงเข้าใกล้การแจกแจงของโค้งปกติ จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลมีลักษณะการแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์เส้นทาง

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของปัจจัยเชิงสาเหตุ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ผู้วิจัยได้นำเสนอดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของปัจจัยเชิงสาเหตุ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y
X ₁	1.00						
X ₂	.062	1.00					
X ₃	-.009	-.011	1.00				
X ₄	-.093*	.045	-.040	1.00			
X ₅	.139**	.238**	-.053	.066	1.00		
X ₆	.372**	.207**	-.108*	-.125*	.113*	1.00	
Y	-.307**	-.109*	.348**	.331**	-.230**	-.293**	1.00

*p< .05, ** p<.01 R = .6358, R² = .4042

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X₁) กับทักษะทางสังคม (X₅), สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X₁) กับการควบคุมตนเอง (X₆) มีค่า .139 และ .372 ตามลำดับ และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X₂) กับทักษะทางสังคม (X₅), สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X₂) กับการควบคุมตนเอง (X₆) มีค่า .238, และ .207 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X₁) กับอิทธิพลของสื่อ(X₄), สัมพันธภาพกับเพื่อน (X₃) กับการควบคุมตนเอง (X₆), อิทธิพลของสื่อ(X₄) กับการควบคุมตนเอง (X₆), และทักษะทางสังคม (X₅) กับการควบคุมตนเอง (X₆) มีค่า -.093, -.108, -.125, และ .113 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ของพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) มีค่า .6358, และ.4042 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุกับตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X₁), สัมพันธภาพกับเพื่อน (X₃), อิทธิพลของสื่อ(X₄), ทักษะทางสังคม (X₅),และการควบคุมตนเอง (X₆) มีค่า -.307, .348, .331, -.230, และ -.293 ตามลำดับ และตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X₂) มีค่า -.109

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม

การประเมินโมเดล ผู้วิจัยใช้ Covariance matrix เป็นเมตริกซ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้วิธีการประมาณ Maximum Likelihood ซึ่งได้ผลดังนี้

การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม จากการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน GFI (Goodness of Fit Index) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว

AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ
 SRMR (Standardized Root Mean Squared Residual) ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณ
 ค่าพารามิเตอร์ RMSEA (Root Mean Squared Error of Approximation)
 ได้ผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรลแสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสถิติในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลลิสเรลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติที่ตรวจสอบ	ค่าสถิติในโมเดล
ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ที่ df=1	1.489
ระดับความน่าจะเป็น (probability level)	0.222
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI)	0.999
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI)	0.999
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	0.982
ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR)	0.011
ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA)	0.027

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 7 พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1.489 ที่ระดับชั้นความอิสระ df=1 ที่ความน่าจะเป็น (probability level) เท่ากับ 0.222 นั่นคือ มีค่าความน่าจะเป็นมากกว่า 0.05 แสดงว่าค่าไค-สแควร์ต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) พบว่า มีค่า 0.999, 0.999, และ 0.982 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.9 ส่วนค่าดัชนีดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 พบว่า มีค่า 0.010 และ 0.027 ตามลำดับ แสดงว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นค่าอิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวมของโมเดล (TE) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของอิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) ของตัวแปรในโมเดลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ตัวแปร	X ₅			X ₆			Y		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
X ₁	0.131** (0.038)	-	0.131** (0.038)	0.370** (0.035)	0.006 (0.005)	0.376** (0.035)	-0.284** (0.033)	-0.050** (0.015)	-0.334** (0.031)
X ₂	0.129** (0.038)	-	0.129** (0.038)	0.185** (0.035)	0.005 (0.005)	0.190** (0.035)	-0.065* (0.031)	-0.037** (0.011)	-0.102** (0.031)
X ₃	-0.050 (0.038)	-	-0.050 (0.038)	-0.107** (0.035)	-0.002 (0.002)	-0.110** (0.035)	0.343** (0.030)	0.017* (0.008)	0.360** (0.031)
X ₄	-	-	-	-0.175** (0.035)	-	-0.175** (0.035)	0.377** (0.031)	0.012 (0.006)	0.389** (0.030)
X ₅	-	-	-	0.042 (0.035)	-	0.042 (0.035)	-0.180** (0.031)	-0.003 (0.003)	-0.183** (0.031)
X ₆	-	-	-	-	-	-	-0.069* (0.034)	-	-0.069* (0.034)

**p < .01, *p < .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 พบว่า เส้นทางในโมเดลเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) อธิบายได้ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X₁) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.284 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.033 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยผ่านทักษะทางสังคม (X₅) และการควบคุมตนเอง (X₆) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.050 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.015
2. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X₂) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.065 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.031 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยผ่านทักษะทางสังคม (X₅) และการควบคุมตนเอง (X₆) ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.037 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.011

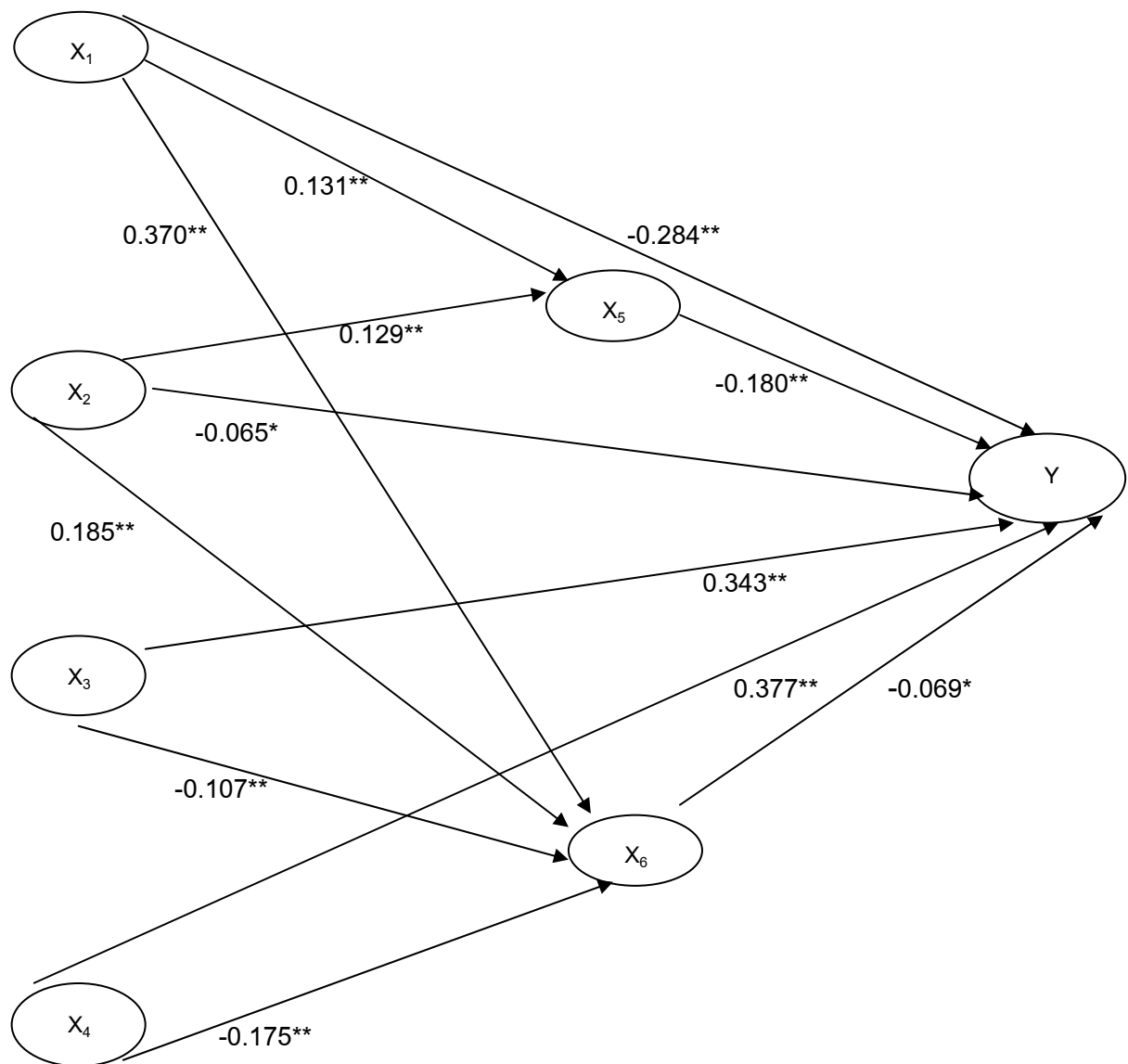
3. สัมพันธภาพกับเพื่อน (X_3) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล 0.343 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.030 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยผ่านการควบคุมตนเอง (X_6) ด้วยขนาดอิทธิพล 0.017 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.008 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยผ่านทักษะทางสังคม (X_5) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. อิทธิพลของสื่อ (X_4) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล 0.377 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.031 มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยผ่านการควบคุมตนเอง (X_6) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ทักษะทางสังคม (X_5) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.180 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.031 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยผ่านการควบคุมตนเอง (X_6) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. การควบคุมตนเอง (X_6) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.069 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.034

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม (R) พบว่า มีค่า 0.6358 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมต่อต้านสังคม ได้ร้อยละ 40.42 ดังแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 รูปแบบเส้นทางโมเดลการวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพล
ต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม แสดงทิศทางและค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานตามข้อมูลเชิงประจักษ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ตรวจสอบความสอดคล้องของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์และเพื่อศึกษาตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 จำนวน 669 คน จาก 12 โรงเรียน คือ โรงเรียนบางกะปิ สุขุมวิทพันธุ์อุปถัมภ์ โรงเรียนศรีพฤฒา โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) โรงเรียนสารวิทยา โรงเรียนนฤติยะวรรณาลัย โรงเรียนเศรษฐบุตธำเพ็ญ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา ๒ โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลาดกระบัง โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับ จำนวน 7 ฉบับ คือ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว 20 ข้อ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน 20 ข้อ แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน 15 ข้อ แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ 18 ข้อ แบบสอบถามทักษะทางสังคม 30 ข้อ แบบสอบถามการควบคุมตนเอง 15 ข้อ และแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.822, 0.860, 0.903, 0.925, 0.817, 0.841 และ 0.938 ตามลำดับ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามทั้ง 7 ฉบับไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบแล้วเก็บรวบรวมด้วยตนเองโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 697 ชุดซึ่งมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ร้อยละ 4.19 หลังจากได้รับแบบสอบถามทำการคัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก และนำชุดที่สมบูรณ์ จำนวน 669 ชุด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS version 16.0 for window วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และตรวจสอบความตรงของโมเดลตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรม LISREL version 8.72 โดยใช้ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual: SRMR) ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA) เป็นดัชนีวัดระดับความกลมกลืน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X_1) กับทักษะทางสังคม (X_5), สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X_1) กับการควบคุมตนเอง (X_6), สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X_2) กับทักษะทางสังคม (X_5), และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X_2) กับการควบคุมตนเอง (X_6) มีค่า .139, .372, .238, และ .207 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X_1) กับอิทธิพลของสื่อ (X_4), สัมพันธภาพกับเพื่อน (X_3) กับการควบคุมตนเอง (X_6), อิทธิพลของสื่อ (X_4) กับการควบคุมตนเอง (X_6), และทักษะทางสังคม (X_5) กับการควบคุมตนเอง (X_6) มีค่า -.093, -.108, -.125, และ .113 ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุกับตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X_1), สัมพันธภาพกับเพื่อน (X_3), อิทธิพลของสื่อ (X_4), ทักษะทางสังคม (X_5), และการควบคุมตนเอง (X_6) มีค่า -.307, .348, .331, -.230, และ -.293 ตามลำดับ และตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X_2) มีค่า -.109 โดยพบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) มีค่า .6358 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของพฤติกรรมต่อต้านสังคมมีค่า .4042 แสดงว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ได้ร้อยละ 40.42

2. การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนทุกค่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) 1.489 ที่ระดับชั้นความอิสระ $df = 1$ ที่ความน่าจะเป็น (probability level) เท่ากับ 0.222 นั่นคือ มีค่าความน่าจะเป็นมากกว่า 0.05 แสดงว่าค่าไค-สแควร์ต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่า 0.999, 0.999, และ 0.982 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.9 ตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนค่าดัชนีดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่า 0.010 และ 0.027 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 0.05 ตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม พบว่าตัวแปรทุกตัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ดังนี้

3.1 ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X_1) มีอิทธิพลรวม และอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.334 และ -0.284 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทักษะทางสังคม (X_5) และการควบคุมตนเอง (X_6) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.050

3.2 ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X_2) มีอิทธิพลรวม และอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.102 และ -0.065 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทักษะทางสังคม (X_5) และการควบคุมตนเอง (X_6) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.037

3.3 ตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน (X_3) มีอิทธิพลรวม และอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล 0.360 และ 0.343 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการควบคุมตนเอง (X_6) ด้วยขนาดอิทธิพล 0.017 แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทักษะทางสังคม

3.4 ตัวแปรอิทธิพลของสื่อ (X_4) มีอิทธิพลรวม และอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล 0.389 และ 0.377 ตามลำดับ

3.5 ตัวแปรทักษะทางสังคม (X_5) มีอิทธิพลรวม และอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.183 และ -0.180 ตามลำดับ แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการควบคุมตนเอง

3.6 ตัวแปรการควบคุมตนเอง (X_6) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ด้วยขนาดอิทธิพล -0.069

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุทุกตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมทั้งทางบวกและทางลบ โดยตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพกับเพื่อน และอิทธิพลของสื่อ ส่วนตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง และจากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุทั้ง 6 ตัวแปร รวมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ร้อยละ 40.42 ส่วนที่เหลือเป็นอิทธิพลของตัวแปรภายนอกที่ไม่ได้นำมาศึกษาโดยพบว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดมาจากตัวแปรอิทธิพลของสื่อ รองลงมาคือ สัมพันธภาพกับเพื่อน สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ทักษะทางสังคม สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และการควบคุมตนเองตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรเชิงสาเหตุทั้ง 6 ตัวแปรโดย ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมคือ อิทธิพลของสื่อ รองลงมาคือ สัมพันธภาพกับเพื่อน สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ทักษะทางสังคม การควบคุมตนเอง และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ตามลำดับ โดยสภาพแวดล้อมทางครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยผ่านทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง ส่วนสัมพันธภาพกับเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านการควบคุมตนเอง แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านทักษะทางสังคม และพบว่าอิทธิพลของสื่อ และทักษะทางสังคมไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านการควบคุมตนเอง โดยอภิปรายได้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อ (X_4) มีอิทธิพลรวมสูงสุดเชิงบวกสูงสุดต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ผ่านการควบคุมตนเอง (X_6) สอดคล้องกับการศึกษาของฮอว์กินส์; อาร์เธอร์; และโอลสัน (Hawkins; Arthur; & Olson. 1997: 365) ที่กล่าวว่า ปัจจัยเสี่ยงอย่างหนึ่งที่ทำนายการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมต่อต้านสังคมคือ สื่อที่มีการนำเสนอพฤติกรรมไม่เหมาะสม หรือพฤติกรรมต่อต้านสังคมให้เห็นบ่อยครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของแอกเคอร์ (Acker. 2007: 6) ที่กล่าวว่า ความรุนแรงจากสื่อเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

พฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยสื่อที่นำเสนอสารนั้นบางครั้งนำเสนอสิ่งที่ยั่วยู่ทางความคิดเช่น ทารุณ ก้าวร้าว ทำให้ผู้รับสารโดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่นแยกไม่ออกกว่าเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรทำให้เป็นสิ่งที่ฝังในการรู้คิด และแสดงออกทางพฤติกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของศุภรัตน์ เอกอัศวิน (2540: 43) ที่กล่าวว่า ช่วงวัยที่รับสื่อได้ง่ายและรวดเร็ว คือ ช่วงวัยรุ่นเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ช่างสังเกตและพร้อมจะเลียนแบบ ในสิ่งที่สนใจโดยเฉพาะบุคคลต่างๆที่เป็นที่สนใจในสังคมเช่นคนที่มีชื่อเสียงเพื่อนำไปสร้างเอกลักษณ์ของตน และเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มแต่เนื่องจากขาดวิจารณญาณในการคิด ตัดสินใจ และปฏิบัติ จึงทำให้การรับสารและการนำสารไปใช้อาจจะก่อให้เกิดปัญหา สอดคล้องกับการศึกษาของแสงทิพย์ อัครวิริยะกิจ (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักเรียนชายที่ได้รับสื่อที่แฝงการแสดงออกทางเพศมากมีพฤติกรรม ความทางเพศผู้อื่นมากกว่านักเรียนชายที่ได้รับสื่อที่แฝงการแสดงออกทางเพศน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของอรรถพล โคตรสินธุ์ (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามความสนใจต่อสื่อประเภทต่างๆ เห็นว่าสื่อมวลชนมีผลต่อพฤติกรรม การเลียนแบบการแต่งกาย และมีผลต่อกระบวนการเลียนแบบทั้ง 4 กระบวนการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการตั้งใจแต่อิทธิพลของสื่อไม่มีอิทธิพลทางอ้อม ต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านการควบคุมตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยรูปแบบของการนำเสนอสื่อในปัจจุบัน ที่มีความหลากหลาย ผู้บริโภคสื่อสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่ายขึ้น อำนาจการโน้มน้าว หรือชักจูงของสื่อที่ส่งผ่านทางสารสามารถโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางจิตวิทยาที่แฝงอยู่ภายใน เช่น เปลี่ยนแปลง ทิศทางของพฤติกรรม (อรรถพล โคตรสินธุ์. 2544: 15) ซึ่งอิทธิพลของสื่อจะส่งผลต่อผู้รับสารวัยรุ่นมากที่สุดเพราะเป็นช่วงวัยที่รับสิ่งใหม่ได้ง่าย เกิดกระบวนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบโดยตรงเป็นไปตามทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ซึ่งเชื่อว่าบุคคลเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมและมีพฤติกรรมมาจากการสังเกต ตัวแบบ ซึ่งมี 4 กระบวนการ คือ กระบวนการความตั้งใจ คือ การตั้งใจสังเกตเกี่ยวกับลักษณะและกิจกรรมของตัวแบบ กระบวนการจดจำ คือ การคงความจำในกิจกรรมที่เลียนแบบ ซึ่งประกอบด้วย การวาดภาพในใจ และคำพูด กระบวนการสร้างพฤติกรรมทางอวัยะการเคลื่อนไหว หรือกระบวนการกระทำ คือ การแปรสภาพ พฤติกรรมของตัวแปรเป็นการกระทำ และกระบวนการตั้งใจโดยบุคคลมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรม ที่ตนเองพึงพอใจ (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2547: 141-143) โดยสื่อเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ที่ดึงดูดใจให้เกิดการเลียนแบบได้ เนื่องจากสื่อมีลักษณะเด่นดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร เมื่อรับสารที่ดึงดูดความสนใจดังกล่าวเข้าไปในปริมาณหรือความถี่ที่มาก อาจกระทำตามโดยความพึงพอใจของตนเอง โดยไม่คิดถึงความถูกต้อง เหมาะสมและไม่คิดถึงผลต่างๆที่จะเกิดตามมา

2. สัมพันธภาพกับเพื่อน (X_3) มีอิทธิพลรวมเชิงบวกต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) ผ่านการควบคุมตนเอง (X_6) แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านทักษะทางสังคม สอดคล้องกับ คำกล่าวที่ว่า สัมพันธภาพของเพื่อนวัยรุ่นมีผลกระทบระยะยาวต่อรูปแบบพัฒนาการทางสังคม เนื่องจากกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญกับวัยรุ่นในการใช้เป็นกลุ่มอ้างอิงในการกระทำสิ่งต่างๆ วัยรุ่นจึงพยายามเป็นอิสระจากผู้ใหญ่จึงมักกระทำสิ่งต่างๆร่วมกับเพื่อนในกลุ่มอย่างอิสระ และหากอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรม ไม่เหมาะสม ก็เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามมา (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. 2549: 203) คือ

เป็นการเลียนแบบทางสังคมจากตัวแบบ เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆทั้งที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม ตามบรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อนสอดคล้องกับการศึกษาของเจอร์เก็คท์ ฟิร์สท์ไสโณน (2547: 42-43) ที่กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีส่วนในการถ่ายทอดทางสังคม เพื่อนจะเป็นตัวช่วยสำคัญในการค้นพบเอกลักษณ์แห่งตน ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสันในขั้นพัฒนาความมีเอกลักษณ์ กับความรู้สึกสับสนและการที่วัยรุ่นมีกลุ่มทำให้วัยรุ่นมีความกล้ามากขึ้นทั้งกล้าคิด กล้าทดลอง กล้าท้าทาย กับทั้งกฎเกณฑ์ และผู้ใหญ่ และการรับอิทธิพลจากเพื่อนสามารถเกิดจากความต้องการการยอมรับ จากกลุ่มเพื่อนด้วยกัน เป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ 5 ขั้น ในขั้นความต้องการด้านความรัก และหากยิ่งได้รับความสนับสนุนจากเพื่อนมาก ก็จะกลายเป็นการเสริมแรงให้แสดงพฤติกรรมนั้นๆมากขึ้น เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราโดยการเรียนรู้จากผลการตอบสนอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมา; และคนอื่นๆ (Ma. 2003: 268; citing Ma; et al. 1996) ที่พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม การถูกปฏิเสธจากเพื่อน สามารถนำไปสู่อิทธิพลทางลบในการแสดง พฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ สอดคล้องกับการศึกษาของเรสนิก; และคนอื่นๆ (Murray; & Greenberg. 2006: 222-224 citing Resnick. 1997) ที่พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม สัมพันธ์กับการเก็บกด และพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และในช่วงวัยรุ่นเพื่อนจะมีบทบาท สำคัญในการกำหนดค่านิยม จริยธรรมด้านต่างๆ เช่น การได้รับแรงเสริม การเลียนแบบการกระทำ โดยขาดการคิดถึงผลที่จะตามมา จึงทำให้ความสามารถในการควบคุมตนเองในการกระทำสิ่งต่างๆ ขาดการคิดอย่างรอบคอบน้อยลงตามไปด้วย เช่นเดียวกับพริสเลย์ (ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. 2538: 27; อ้างอิงจาก Priestley. 1978: 91) ที่กล่าวว่า ในช่วงวัยรุ่นมักมีความเกี่ยวข้องกับเพื่อนมาก วัยรุ่นจึงมักจะ ทำตามเพื่อน ควบคุมตนเองได้น้อยลง ดังนั้นการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมอันหมายรวมถึงการควบคุมตนเอง ก็เป็นการรับมาจากเพื่อนด้วย และแม้ว่าสัมพันธภาพกับเพื่อนจะมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ผ่านการควบคุมตนเอง แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านทักษะทางสังคม อาจเนื่องด้วย สัมพันธภาพกับเพื่อน เป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในลักษณะของการเลียนแบบ หรือการได้รับแรงเสริม จากเพื่อนเพื่อกระทำพฤติกรรมของตนเอง เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากเพื่อน ส่วนทักษะทางสังคม เป็นความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลประกอบด้วย ความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ ความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น การควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม ความไวในการ รับรู้ทางสังคม และการควบคุมทางสังคม ซึ่งเน้นที่ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งมีบริบท ที่ค่อนข้างต่างออกไปจากสัมพันธภาพกับเพื่อนที่เน้นไปที่การได้รับแรงเสริม การยอมรับ การเลียนแบบ การกระทำ ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ยาวนาน มากกว่าที่จะเน้นที่ความสามารถ ในการสื่อสารโดยใช้ทักษะทางสังคมในการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้สัมพันธภาพกับเพื่อน ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านทักษะทางสังคม

3. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว (X_1) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) โดยผ่านทางทักษะทางสังคม (X_5) และการควบคุมตนเอง (X_6) สอดคล้องกับคำกล่าวของสุชา จันทน์เอน (2542: 28-30) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อม

ทางครอบครัวที่สร้างความตึงเครียดในด้านการดูแลเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน การลงโทษ ความเข้มงวด ในกฎ ระเบียบ ความคงเส้นคงวาในการใช้กฎระเบียบ เช่น พ่อแม่ไม่สนใจดูแลเท่าที่ควร เด็กจึงเรียกร้อง ความสนใจด้วยวิธีการต่างๆ หรือการบงการด้านการอบรมสั่งสอน ตลอดจนเข้มงวดมากเกินไป ทำให้ เด็กรู้สึกต่อต้าน แสดงพฤติกรรมต่อต้านต่างๆ ตลอดจนการไม่คงเส้นคงวาในการบังคับใช้กฎ ระเบียบ หรือการปฏิบัติตนของพ่อ แม่ในการเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้เด็กเกิดความสับสน ไม่ทราบว่าสิ่งใดถูกหรือผิด จนเข้าใจว่าสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ปกติที่สามารถกระทำเช่นนั้นได้ นอกจากนี้สภาพแวดล้อม ทางครอบครัวทางลบยังส่งผลให้สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะที่เป็นวัยรุ่นออกสู่สังคมภายนอกครอบครัว ด้วยความรู้สึกทางลบ พฤติกรรมที่แสดงออกก็จะเป็นพฤติกรรมทางลบ ไม่ให้ความร่วมมือทางสังคม กับบุคคลอื่นแสดงความสัมพันธ์หรือแสดงทักษะทางสังคมกับบุคคลอื่นไม่ดี (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2544: 49) สอดคล้องกับการศึกษาของบัฟ (Buff. 2001: 27) ที่พบว่านักเรียนที่แสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมมาก มีครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ทางลบ มีการแสดงออกทางสังคมทางบวกต่อบุคคลอื่นต่ำ เนื่องจากครอบครัว เป็นสถาบันหลักในการอบรมทางตรง คือ การสั่งสอนด้วยวาจา และอบรมทางอ้อมโดยการเป็นตัวแบบ ที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัว หากครอบครัวมีสภาพแวดล้อมทางบวกจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื่องจากสมาชิกสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติตนได้ เพราะในครอบครัวสมาชิกจะได้รับการปลูกฝัง การควบคุมตนเองตั้งแต่วัยรุ่น โดยเปิดโอกาสให้คิด และตัดสินใจด้วยตนเองเป็นบางครั้งและบ่อยครั้งขึ้น ตามช่วงอายุที่มากขึ้น และในช่วงวัยรุ่นจะมีโอกาสคิดและตัดสินใจกระทำด้วยตนเองมากขึ้น (ปอแก้ว ศิริจันทร์. 2546: 38) หมายความว่า วัยรุ่นต้องควบคุมตนเองได้มากขึ้น หากมีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ดี มีการอบรมสั่งสอนดีจะส่งผลให้ควบคุมตนเองได้ ทราบว่าสิ่งใดถูก ผิด คิดอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจกระทำ และในทางกลับกันหากสภาพแวดล้อมทางครอบครัวไม่ดี ความสามารถในการควบคุมตนเองจะต่ำ จะกระทำตามใจตนเอง แสดงพฤติกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจโดยไม่ทราบหรือไม่คำนึงว่าสิ่งใดถูกหรือผิด (กิตติพงษ์ วรจำปา. 2536: 23) สอดคล้องกับการศึกษาของเดโควิก; เอ็ม เอ เอ็ม แจนซ์เซนซ์; และเอ็ม ซี แวน แอส (Dekovic; M A M Janssens; & M C van As. 2003: 225) ที่ศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัว ในการเป็นตัวทำนายพฤติกรรมต่อต้านสังคมของวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ ความไม่สอดคล้องกันของพ่อแม่ในการใช้กฎ ระเบียบ การสนับสนุน ทางอารมณ์ที่ไม่ถูกต้อง ระดับการลงโทษที่ไม่เหมาะสม คุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น และระดับการกำกับดูแลที่ไม่เหมาะสม เช่น มากเกินไปหรือน้อยเกินไป และสอดคล้องกับการศึกษาของ ยิงยง ยุทธศักดิ์ (2539: บทคัดย่อ) ที่พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ทักษะทางสังคม (X_6) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) แต่ไม่มีอิทธิพล ทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) เนื่องจากทักษะทางสังคมเป็นการปรับพฤติกรรมตนเอง ให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคม (ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. 2538: 27) ดังนั้น หากปรับพฤติกรรมตนเอง ให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้ ก็หมายถึง การมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม ในทางกลับกัน หากปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมไม่ได้หรือปรับได้ไม่ดี จะหมายถึงบงการ ในทักษะทางสังคม จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมหรือต่อต้านสังคมได้ (Preventing

Antisocial Behavior in Disable & At-Risk Students. 2005: Online.) สอดคล้องกับการศึกษาของเมเยอร์ (Mayer. 2001: 415) ที่กล่าวว่า การบกพร่องทักษะทางสังคม จะเป็นการช่วยเสริมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ให้เกิดมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของควินน์ (Quinn. 2002: 381) ที่พบว่า ทักษะทางสังคม นำมาใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มโอกาสในการแสดงพฤติกรรมภายนอก ซึ่งสามารถทำได้โดยนำทักษะทางสังคม มาใช้แก้ไขกระบวนการคิดโดยเน้นที่การสอนทั้งกระบวนการแก้ปัญหาโดยการรู้คิด ซึ่งกระบวนการนี้ สามารถลดพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ในทางกลับกันหากบกพร่องในทักษะทางสังคม ก็สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ สอดคล้องกับอุไร สุมาริธรรม (ปิ่นทิพย์ ชะเอม. 2544: 36; อ้างอิงจาก อุไร สุมาริธรรม. 2535: 10) ที่กล่าวว่า ความล่าช้าในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม มักมีแนวโน้มในการ พัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม และสอดคล้องกับการศึกษาของบัฟ (Buff. 2001: 27-29) ที่พบว่า การมีทักษะทางสังคมต่ำทำให้พฤติกรรมต่อต้านสังคมมีมากขึ้น และรุนแรงยิ่งขึ้น แต่ทักษะทางสังคมไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมผ่านการควบคุมตนเอง อาจเนื่องด้วย ทักษะทางสังคมให้ความสำคัญกับการปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคม การกระทำที่เกิดขึ้น จึงเป็นความสามารถของบุคคล ในการแสดงให้สังคมเห็นว่าสามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสถานการณ์ ทางสังคมได้มากน้อยเพียงใดซึ่งไม่ต้องคำนึงถึงความสามารถในการแสดงพฤติกรรม หรือละเว้น การแสดงพฤติกรรมโดยการคิดถึงผลที่จะเกิดตามมา หรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และไม่ต้องใช้ความอดทนในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้เกิดผลตามมาที่ดี ดังความหมายของการควบคุม ตนเองที่เป็นความสามารถของตัวบุคคลไม่อ้างอิงกับสังคมเหมือนกับทักษะทางสังคม ที่ เป็นความสามารถ ที่เกี่ยวข้องกับทางสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุให้ทักษะทางสังคมไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรม ต่อต้านสังคมผ่านการควบคุมตนเอง

5. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (X_2) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบผ่านทักษะทางสังคม (X_5) และการควบคุมตนเอง (X_6) สอดคล้องกับการศึกษา ของเมเยอร์ (Meyer. 2001: 415-423) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่ไม่ดี เช่น การถูกลลงโทษ การไม่สร้างเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน นอกเหนือไปจากการกำหนดบทลงโทษ เมื่อทำผิดกฎ ระเบียบ ความเข้มงวดในกฎ ระเบียบตลอดจนวิธีการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของ นักเรียน ล้วนแล้วแต่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม สอดคล้องกับ *Preventing Antisocial Behavior in Disable & At-Risk Students*. (2005: Online) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนในส่วน ของความบกพร่องทางความสัมพันธ์ของนักเรียนต่อโรงเรียนและครู กฎ ระเบียบ ประสิทธิภาพในการดูแลนักเรียน ระดับความเอาใจใส่ ความเหมาะสมของการมอบหมายงาน และการลงโทษ ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรม ต่อต้านสังคมของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของอัญชลี ทองจันทร์ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่า สภาพแวดล้อม ทางโรงเรียน มีอิทธิพลทางบวกต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนสอดคล้องกับคำกล่าวของสุชา จันทน์เอม (2542: 18) ที่กล่าวว่า ปัจจัยทางลบจากทางโรงเรียน เป็นตัวการทางอ้อมในการสร้างสิ่งไม่ดีให้นักเรียน ทำให้ส่งผลถึงความรู้สึกและแสดงออกมาทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมครูที่ไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมที่ผิดระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนที่มี สิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมครูที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษา

ของสำนักงานมูลนิธิวิธีที่รศ. (2547: 40) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่สร้างปัญหาที่สำคัญคือ รูปแบบความสัมพันธ์ของครูกับเด็กอยู่ในลักษณะของการปกครองกับการอยู่ใต้การปกครอง มากกว่าการเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดพัฒนาการการเรียนรู้กับเด็ก ทำให้เด็กแสดงการต่อต้าน เช่น เมื่อเด็กมีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยอาจเรียนไม่ทันเพื่อน ทำงานไม่ได้ ไม่ค่อยทำการบ้าน ไม่ใส่ใจการเรียน และครูจะแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง หรือประจาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ เพราะยิ่งจะเป็นตัวเร่งให้เด็กแสดงการต่อต้านยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เกี่ยวเนื่องกับทักษะทางสังคม และพฤติกรรมต่อต้านสังคม พบว่า นักเรียนที่บกพร่องในทักษะทางสังคม และถูกละทิ้งจากทางโรงเรียน จะช่วยเสริมให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น (Mayer. 20001: 415-423) นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนยังเกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง และพฤติกรรมต่อต้านสังคมโดยพบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนนอกจากส่งผลต่อการเรียนรู้แล้วยังส่งผลถึงพฤติกรรมที่ไม่ดีต่างๆ เช่น โรงเรียนเป็นตัวอย่างทางอ้อมในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีให้กับนักเรียน โดยการทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมั่นและทำให้ควบคุมตนเองได้อย่างไม่เหมาะสม (สุชา จันทน์เอม. 2542: 30) และเมื่อนักเรียนมีการควบคุมตนเองที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลถึงพฤติกรรมที่แสดงออกทำให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกไม่เหมาะสมตามมาด้วยในทางกลับกันสินีนาฏ สุทธิจินดา (2543: 26)พบว่า สภาพแวดล้อมต่างๆของทางโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังความคิด จริยธรรม และพฤติกรรมของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของศักดิ์สิทธิ์ บุญรังสี (2546: 5) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนควบคุมตนเองได้และส่งผลถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมาด้วย สอดคล้องกับคำกล่าวของ ยูวดี เทียรประสิทธิ์ (2536: 36) ที่พบว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมมีส่วนที่เกิดจากช่วงวัย โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ควบคุมตนเองได้ไม่ดีนัก และเมื่อพบกับสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่ก่อให้เกิดความเครียด เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การลงโทษ ทำให้การควบคุมตนเองลดลงก่อให้เกิดความสับสน มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม และแสดงพฤติกรรมต่อต้าน

6. การควบคุมตนเอง (X_6)มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Y) เนื่องมาจากการควบคุมตนเองมีความสำคัญต่อพฤติกรรมหลายประเภท เช่น การคงอยู่ของพฤติกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน การลดพฤติกรรมก้าวร้าว การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในชั้นเรียน (ปอแก้ว ศิริจันทร์. 2546: 35) บุคคลที่มีการควบคุมตนเองดี จะแสดงพฤติกรรมอย่างมีเหตุผล มีการวางแผนในการกระทำในทางตรงข้าม บุคคลที่ควบคุมตนเองได้ไม่ดี จะขาดความสามารถในการประเมิน และเลือกกระทำพฤติกรรมต่างๆด้วยเหตุผล จึงมักกระทำสิ่งต่างๆตามใจตนเองโดยไม่คิดถึงผลของการกระทำ (แสงทิพย์ อัครวิริยะกิจ. 2547: 9) สอดคล้องกับการศึกษาของ ฮอว์คินส์; อาร์เธอร์; และโอลสัน (Hawkins; Arthur; &Olson. 1997: 365) และ *Preventing Antisocial Behavior in Disable & A - Risk Students*. 2005: Online. ที่พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่ทำนายการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมต่อต้านสังคมในส่วนของด้านตัวบุคคล คือ การบกพร่องในการควบคุมตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาผลของการควบคุมตนเอง และเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พบว่า มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลง (คมคาย อนุจันทร์. 2538: 53) เช่นเดียวกับการศึกษาผลของการใช้การควบคุมตนเอง กับการใช้สัญญาเงื่อนไขเพื่อลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนิติยาภรณ์ ดวงเรือง (2540: 80) พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลงภายหลังการควบคุมตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ

กาญจนา พูนสุข (2542: 53) ที่พบว่า นักเรียนที่ใช้การควบคุมตนเองที่ได้รับการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการวางเงื่อนไขเป็นรายบุคคล มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของจันทรา เชาว์วิทยา (2545: 40) ที่ศึกษาผลของการปรับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง และการเสริมแรงแบบดี อาร์ เอ กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อวินาศกรรมในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อวินาศกรรมลดลงหลังจากได้รับการปรับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง และการเสริมแรงแบบดี อาร์ เอ สอดคล้องกับการศึกษาผลของการใช้กรณีตัวอย่างกับการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติในโรงเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติในโรงเรียนที่ดีขึ้นหลังจากได้รับการควบคุมตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (มัลลิกา กาลกฤษณ์. 2546: 37-39) และสอดคล้องกับการศึกษาของวันวิสา พงษ์ผล (2546: 36-39) ที่ศึกษาผลของการปรับสิ่งแวดล้อม และการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการควบคุมตนเองมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเรียนคณิตศาสตร์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

จากผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรอิทธิพลของสื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมมากที่สุด ดังนั้น ผู้ปกครองจึงควรให้ความสำคัญในการรับสื่อของสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากในปัจจุบันมีสื่อหลากหลายประเภท และช่วงวัยรุ่นสามารถรับสื่อและกระทำตามได้ง่าย โดยขาดการคิดอย่างรอบคอบ ผู้ปกครองต้องให้คำแนะนำ ดักเตือน ในการรับสื่ออย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ในส่วนของสัมพันธภาพกับเพื่อน ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นลำดับรองลงมา ผู้ปกครองควรดูแล เอาใจใส่ลักษณะความสัมพันธ์ การทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากเพื่อน เพราะในช่วงวัยรุ่น เพื่อนจะมีความสำคัญต่อการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน และสำคัญต่อการยอมรับ หากมีกลุ่มเพื่อนที่ดี สามารถเลียนแบบพฤติกรรมที่ดี สามารถเสริมแรงกันในทางที่ดีก็จะเกิดพฤติกรรมที่ดี ไม่เกิดเป็นปัญหาของสังคม และจากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางครอบครัว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยผ่านทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเอง ดังนั้นผู้ปกครองต้องสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวในทางบวกด้วยการเอาใจใส่ อบรมสั่งสอน ลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อทำผิด เข้มงวดในกฎระเบียบอย่างเหมาะสม มีความคงเส้นคงวาในการใช้กฎ ระเบียบ ตลอดจนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ให้อำนาจวัยรุ่นที่เป็นสมาชิกในครอบครัวมีแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่ตามมาด้วย เมื่อครอบครัวมีสภาพแวดล้อมทางบวกสมาชิกย่อมมีความรู้สึกทางบวกกับครอบครัว จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสังคมจะมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมหรือทักษะทางสังคมที่ดีตามมานอกจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ดีช่วยสร้างทักษะทางสังคมที่ดีแล้ว การที่ผู้ปกครองช่วยสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ดียังเป็นการทำให้สมาชิกควบคุมตนเองได้มีเหตุผลในการกระทำ ทำให้กระทำการสิ่งที่ดีทั้งต่อตนเองและดีต่อสังคมได้มากขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครู

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีอิทธิพลเชิงลบต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม ดังนั้น ทางโรงเรียนโดยครู หรือผู้บริหารควรสร้างสภาพแวดล้อมให้นักเรียนเกิดการรับรู้ในทางบวก ได้แก่ ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมในทางบวกให้เกิดขึ้นมากกว่าการกำหนดการลงโทษ เมื่อกระทำผิดกฎ ระเบียบ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนทั้งด้านการสอน การมอบหมายงาน การชมเชย การทำโทษ ทุกสิ่งต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม หรืออาจให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการร่วมกำหนดกฎ ระเบียบ หรือข้อตกลงต่างๆ จะทำให้นักเรียนมีความผูกพัน มีความรู้สึกที่ดีกับทั้งครูและโรงเรียน จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในทางบวกตามมามากขึ้น

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับสื่อสารมวลชน

เนื่องจากผลการวิจัย พบว่าอิทธิพลของสื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมสูงสุด ดังนั้นหน่วยงานที่ทำงานด้านสื่อสารมวลชนควรต้องมีส่วนรับผิดชอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยควรระบุ หรือกำหนดขอบเขตของการนำเสนอข้อมูล ข่าว สารให้ชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์ใด เพราะผู้รับสารมีหลากหลายช่วงวัย ทำให้ความคิดต่อสารที่ได้รับแตกต่างกันไป หากสื่อความหมายให้ชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์ใดจะช่วยให้การรับสารมีทิศทางเดียวกันและควรนำเสนอข้อมูล ข่าวสารทั้งทางบวก และทางลบอย่างมีเหตุผล โดยคำนึงถึงความเหมาะสมทั้งความเหมาะสมของข้อมูล ข่าว สารที่นำเสนอ รูปแบบการนำเสนอ และผลที่จะเกิดตามมาหลังจากการนำเสนอให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 บริบทของพฤติกรรมต่อต้านสังคมในการวิจัยครั้งนี้ อยู่ในขอบเขตของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนและทางการเรียนทำให้แก้ไขได้เฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน และที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนเท่านั้น หากต้องการแก้ไขพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ครอบคลุมมากขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาพฤติกรรมต่อต้านสังคมในบริบททางสังคม เช่น การละเมิดกฎหมายของสังคม จะทำให้ทราบพฤติกรรมต่อต้านสังคมมากขึ้นและนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขได้ดีขึ้น

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกถึงลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมต่อต้านสังคม ซึ่งแสดงออกได้ 2 ลักษณะ คือ การแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมลักษณะแอบซ่อน และการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมลักษณะเผชิญหน้า เพื่อนำผลการศึกษาไปสู่การปรับปรุงแก้ไขได้แม่นยำยิ่งขึ้น

2.3 ตัวแปรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 40.42 ที่เหลือเป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำเข้ามาศึกษาในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุครั้งนี้ ซึ่งมีตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมและควรนำมาทำการศึกษาวิจัยต่อไป เช่น ปัจจัยด้านตัวบุคคล ได้แก่ ลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านชุมชน หรือสังคม ในส่วนของการใช้กฎเกณฑ์ และความเป็นระเบียบของชุมชนหรือสังคม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ แจ่มวิญญู. (2545). การศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่มีต่อการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมพลศึกษา. (2543). รายงานลักษณะพฤติกรรมนักเรียนนักศึกษาที่ประพฤติไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2541-2542. กรุงเทพฯ: กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา วิชาคุณ. (2543). การนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาที่สนับสนุนสังคมและต่อต้านสังคมปรากฏในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา พูนสุข. (2542). การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง การใช้สัญญาเงื่อนไขเป็นกลุ่มและรายบุคคลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 27 อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. (ม.ป.ป.) กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- กิตติพงษ์ วรจำปา.(2536). บทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดนนทบุรี สังกัดกรมสามัญศึกษาในการพัฒนาความประพฤตินักเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลวรรณ วิทยาวงศจุ. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาบทบาทสื่อมวลชนในการพัฒนาเด็กในคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาและอบรมและเลี้ยงดูเด็ก. (2535). บทบาทสื่อมวลชนในการพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการฯ.
- คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาสาระตะและวิทยวิธีทางวิชาสังคมศึกษา. (2537). แนวทางการศึกษาชุดวิชาสาระตะและวิทยวิธีทางวิชาสังคมศึกษาหน่วยที่ 9 -15. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- คมคาย อนุจันทร์. (2538). การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนม่งฟอร์ดวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จรรยา สุวรรณทัต; ลาดทองใบ ภูอภิรมย์; และ กมล สุดประเสริฐ. (2533). รายงานการวิจัยฉบับที่ 44 เรื่องความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา และการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์หา ชาว์วิทยา. (2545). การเปรียบเทียบผลของการปรับสัณใหม่การควบคุมตนเอง และการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ ที่มีต่อพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัญศักดิ์ พีรศักดิ์โสภณ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมด้านอารมณ์จากครอบครัว และจากเพื่อนกับปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2543, กันยายน - ธันวาคม). วัยรุ่นยุคใหม่สู่การพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างสร้างสรรค์. สุขุทัยธรรมาธิราช. 13(3): 39 – 52.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2536). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค Path Analysis.
- จุไร ชุมรัมย์. (2526). สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุไรรักษ์ แสนวัง. (2543). สาเหตุการประพฤติดีระเบียบวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จำรัส บุญญานันต์. (2515). มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล และความต้องการสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่ประพฤติด้อยตามและที่ขัดกับสังคม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร
- ฉวี วิชญเนติชัย. (2537). บุคลิกภาพและการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา และการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- ชไมพร ทวีขศรี; รัศรินทร์ วรวงษ์; และ ชัยนรินทร์ ปทุมานนท์. (2542, กุมภาพันธ์-พฤษภาคม). ลักษณะทางสังคมที่นำไปสู่ความรุนแรงและการกระทำผิดในวัยรุ่นและเยาวชน. สุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. 7(2): 101-110.
- ชาญชัย อาจิณสมจาร. (2542, เมษายน). บรรยากาศในชั้นเรียนและการจูงใจนักเรียน. วิชาการ. 4(4): 42-46.

- เชิดชัย พลกุล. (2544). เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เขตการศึกษา 11. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ไชยงค์ วรรณาม. (2549). พัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่สามที่มีมีโนภาพแห่งตนต่างระดับกันในเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 2. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไชยศาสตร์ ยิ่งสุขวัฒนา. (2546). ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐวัตร ลุณหงส์.(2544). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางครอบครัว สังคม และสภาพแวดล้อมกับการควบคุมตนเอง และการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน: ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสมุทรปราการ. ปรินูญานิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ดาวณา กิตติสาโร. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยาโดยใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงคาโนนิคอล. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดราวรรณ กล่อมเกลี้ยง. (2546). การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2538). รายงานผลการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและปัญหาจริยธรรม โครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว พ.ศ.2533 – 2547. กรุงเทพฯ: ทบวงฯ.
- ทัศนีย์ นักบรรเลง. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการมีสัจการแห่งตนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2535 วิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญญา คนอยู่. (2547). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงนุช โรจนเลิศ. (2533). การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2537,สิงหาคม). การวิเคราะห์อิทธิพล. *พฤติกรรมศาสตร์*. 1(1): 71 – 85.
- . (2542). *โมเดลลิสเรลสถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยาภรณ์ ดั่งเรือง. (2540). การเปรียบเทียบผลของการใช้การควบคุมตนเองกับการใช้สัญญาเงื่อนไขเพื่อลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลสังฆรักษ์ประชาอุทิศ อำเภอบางบาล จังหวัดนครสวรรค์. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิยม บุญมี. (2534). *ครอบครัวสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2536). *ครอบครัวสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม: ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด; และมีญ์ชนันส์ วรณมรินทร์. (2544, กรกฎาคม). การวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล. *การวัดผลการศึกษา*. 7 : 1 – 20.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานข้าราชการ*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). *การวัดประเมินการเรียนรู้. (เอกสารประกอบการเรียนวิชาวัดผล 401)*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. จัดสำเนา.
- ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. (2538). การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกโดยชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคม การฝึกตามโครงการ และการฝึกตามคู่มือครู. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประดินันท์ อูปรมัย. (2543, กันยายน -ธันวาคม). คุยกับวัยรุ่นเรื่องพ่อแม่และคุยกับพ่อแม่เรื่องวัยรุ่น. *สุโขทัยธรรมาธิราช*. 13(3): 43-46.
- ประสาร ทิพย์ธาดา. (2521). *พัฒนาการและการปรับตัวของวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- ปรีชา ธรรมา; และ ถาวร เกิดเกียรติพงศ์. (2521). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 15*.
- ปิ่นทิพย์ ชะเอม. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงกับทุนทางสังคมของวัยรุ่นในเมืองเชียงใหม่*. *วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ปอแก้ว ศิริจันทร์. (2546). *ผลของการฝึกมุ่งอนาคต และควบคุมตนเองที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตนเอง และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.

- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับตัวพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ เส้นสด. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการต่อต้านสังคมของวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: คอมฟอร์ม.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2529). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74ก. หน้า 5.
- พิมลวรรณ สมมาตย์. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2549). พัฒนาการมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ผ่องพรรณ แววิเศษ. (2543). ลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มัลลิกา กาลกฤษณ์. (2546). การเปรียบเทียบผลของการใช้กรณีตัวอย่างกับการควบคุมตนเองที่มี ต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติในโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่นหน่วยที่ 1-8 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรมหน่วยที่ 9-15 สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- ยุวดี เทียรประสิทธิ์. (2536). จิตวิทยาวัยรุ่น. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ: ภาควิชา การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. ถ่ายเอกสาร.
- ยิ่งยง ยุทธศักดิ์. (2539). พฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่มีลักษณะครอบครัว และสัมพันธ์ภาพ ในครอบครัวต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- รังสี วิบูลย์อรชรกร. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด
ปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รับขวัญ ภูเขาแก้ว. (2544). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง
ต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ลักษณี่ โมราสุข. (2537). ความขัดแย้งระหว่างเด็กวัยรุ่นกับพ่อแม่ในโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2539). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
----- (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณพงศ์ สิทธิโชค. (2530). สาเหตุความด้อยสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คม. (การวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณี่ วรรณชาติ. (2544). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์
ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 41(1): 21-33.
- วันวิสา พงษ์ผล. (2546). การเปรียบเทียบผลของการปรับสินไหมและการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรม
ที่ไม่เหมาะสมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
บ้านตำหรุ (วังประจักษ์สงเคราะห์) อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา พุทธางกูรานนท์. (2546). สื่อสารมวลชนกับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วารี ธีระจิตร. (2530). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา
และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยา นาควัชระ. (2527). เอกสารการสอนชุดพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู เล่มที่ 1 หน่วยที่ 7.
นนทบุรี: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิรัช วรรณรัตน์. (2523, กรกฎาคม). สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก. วารสารครู. 5(7): 12-23.
- วิลาสลักษณ์ ชวัลลื. (2542). ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อ
แรงจูงใจภายในของนักเรียน รายงานการวิจัยฉบับที่ 81. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิลาสินี แดงมะแจ้ง. (2545, 1 เมษายน). รู้และเข้าใจวัยรุ่นด้วยจิตวิทยา. วารสารศึกษาศาสตร์. 14(1): 90-94.
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544, กุมภาพันธ์). ปฏิรูปการเรียนรู้: ผู้เรียนสำคัญที่สุด. วารสารวิชาการ. 4(2): 33.
- วีรวรรณ วรสุข. (2540). พฤติกรรมและสาเหตุของการประพฤติดีประเบียบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ศศวรรณ เทพศรีเมือง. (2535). การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการชี้แนะที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์สิทธิ์ บุญรังศรี. (2546). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีวินัยในตนเองของนักศึกษาวิชาการก่อสร้าง วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คันสนีย์ นาคะสนธิ์. (2545). การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2546). ครอบครัว : สารที่น้ำรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย(เล่ม 2)วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- . (2544). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ(รู้เรา รู้เขา). พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ศุภรัตน์ เอกอัศวิน. (2540, มกราคม-ธันวาคม). ศูนย์สุขวิทยาจิต. สอนลูกให้เลือกรับสื่อ. 1: 41-46.
- สงวน สิทธิเลิศอรุณ. (2529). ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สมดุล ชาญนวงศ์. (2533). การศึกษาคุณลักษณะทางจิตใจของประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพิศ แซ่เฮง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมศรี บุญอรุณรักษา. (2539). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนเครือคาทอลิก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- सानิต รัตตัญญู. (2533). การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
ตามการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่ก้าวร้าวในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สินีนาง สุทธจินดา. (2543). การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพัฒนศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุขุมล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุจิตรา พรหมนุชาธิป. (2545, 8, สิงหาคม). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์
ในการศึกษา. วารสารวิชาการ. 5(8): 39-45.
- สุชา จันทน์เอม. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
----- (2545). จิตวิทยาเด็กเกร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธิณี กล้ากล่อมจิตรี. (2547). การศึกษาค่านิยมในการปฏิบัติตนของนักเรียนวัยรุ่น.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันท์ พรหมดี. (2540). การเปรียบเทียบพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่นที่ได้รับการเลี้ยงดูและมีสิ่งแวดล้อมต่างกัน.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุปรีชา หิรัญโต. (2533). การพัฒนาองค์การและสภาพแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- สุพจน์ จักขุทิพย์. (2521). ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤติตนไม่สมควรแก่สภาพ
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2527). การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนกับศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง.
กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2545). ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภากร จันทวานิช; สำอาง หิรัญบุรณะ; และกุลวิตรา ภัคคานนท์. (2538). รายงานผลการวิจัย
เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.

- สุภาวดี เขมะศรีสุวรรณ. (2543). การศึกษาปัญหาความคาดหวังและวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แสงทิพย์ อัสวาวริยะกิจ. (2547). พฤติกรรมการคุกคามทางเพศผู้อื่นของนักเรียนชายที่ได้รับสื่อที่แฝงการแสดงออกทางเพศและมีจิตลักษณะควบคุมตนเองแตกต่างกัน : กรณีศึกษาของนักเรียนชายโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โสภามะเครือสี. (2537). การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น วิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานมูลนิธิวิถีสรรค์. (2547). เด็กไทยวัยกิ๊ก. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2543). มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักฯ.
- สำราญ มีแจ้ง. (2544). การประเมินโครงการทางการศึกษา. พิษณุโลก: ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- หรรษา แก้วพูลปกรณ. (2541). ผลการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ คม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถพล โคตรสินธุ์. (2544). ผลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชา ม่วงใหญ่. (2542,กรกฎาคม-ธันวาคม). เวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม. สื่อมวลชน : อิทธิพลต่อการฆ่าตัวตาย. 1(2): 515-525.
- อมรไชยแสน. (2543). การสร้างแบบวัดบุคลิกภาพต่อต้านสังคมสำหรับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินญานิพนธ์ ศษ.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2548, จากฐานข้อมูล ThaiLIS.
- อัญชลี ทองจันทร์. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์เส้นทาง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์.
- อุรัญญา รุกขมธุร์. (2526). *สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนในเครือคาทอลิกและสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2545). *สร้างเด็กให้เป็นอัจฉริยะ เล่มที่ 5 : E.Q.ปัญหาหนักของมนุษยชาติ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- อุไร สุมาริธรรม. (2545). *จิตวิทยาการแนะแนวเด็กวัยรุ่น*. นครศรีธรรมราช: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- Acker, Richard Van. (2007, Winter). Preventing School Failure. *Antisocial, Aggressive, and Violent Behavior in Children and Adolescents Within Alternative Education Settings: Prevention and Intervention*. 51(2): 5-10.
- Antisocial Personality, Sociopathy, and Psychopathy*. (2005). Retrieved January 8, 2005, from [http://faculty-ncwc.edu/toconnor/428/428/ect 16.htm](http://faculty-ncwc.edu/toconnor/428/428/ect%2016.htm)
- Bangkok Educational Service Area Office 2. (2007). Retrieved January 4, 2007, from http://area.obec.go.th/bangkok2/aoc_bkk2/school_site_main.html
- Bird, Hector R. (2001, Spring). Psychoanalytic Perspectives on Theories Regarding the Development of Antisocial Behavior. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis*. 29(1): 57-71.
- BU Academic Review*. (2003, July-December). 2(2). Retrieved January 15, 2006, from [www.bu.ac.th /knowledge center/e-paper.html](http://www.bu.ac.th/knowledge_center/e-paper.html)
- Buff, Linda. (2001, December). When School "Anti – Socializes " Students. *The Education Digest*. 67(4) : 27 – 30
- Davis, Roger D. (1996). *Disorder of Personality DSM-IV & Beyond Theodore Millon*. 2nd ed. United States of America: John Wiley & Son, Inc.
- Dekovic, Maja; Janssens, Jan M. A. M.; & Van As, Nicole M.C. (2003, summer). Family Predictors of Antisocial Behavior in Adolescence. *Family Process*. 42(2): 223-235. Retrieved August 10, 2007, from www.toad.net/~arcturus/dd/antisoc.htm#top.
- Dishion, Thomas J.; et al. (2004). Journal of Abnormal Child Psychology. *Adolescent Friendship as a Dynamic System: Entropy and Deviance in the Etiology and Course of Male Antisocial Behavior*. 32(6): 651-663.
- Dual Diagnosis and the Antisocial Personal Disorder*. (2005). Retrieved March 25, 2003, from www.toad.net/~arcturus/dd/antisoc.htm#top.

- Engler, Barbara. (1995). *Personality Theories an Introduction*. 4 th ed. United States of America: Houghton Mifflin.
- Hawkins, J. David; Arthur, Michael W.; & Olson, Jeffy J. (1997). *Community Interventions to Reduce Risks & Enhance Protection Against Antisocial Behavior*. United States of America: John Wiley & Sons, Inc.
- Henry, David B. (2000). Peer Groups, Families, and School Failure Among Children : Elements of Risk and Successful Interventions. *Preventing School Failure*. 44(3) : 97-104.
- Ma, Hing Keung. (2003). The Journal of Genetic Psychology. *The Relationship of the Family Social Environment, Peer Influences and Peer Relationships to Altruistic Orientation in Chinese Children*. 164(3): 267-274.
- . (2005). The Relation of Gender-Role Classifications to the Prosocial and Antisocial Behavior of Chinese Adolescents. *The Journal of Genetic Psychology*. 166(2): 189-201.
- Mayer, G.Roy.5 (2001). Antisocial Behavior : Its Causes and Prevention Within Our Schools. *Education and Treatment of Children*. 24(4) : 414-425.
- Meyer, Lawrence S; Gamst Glenn; Guarino, A.J. (2006). *Applied Multivariate Research: Design and Intepretation*. New York: Sage Publicatioon, Inc.
- Murray, Christopher.; & Greenberg, Mark T. (2006). The Journal of Social Education. *Examining the Importance of Social Relationships and Social Contexts in the Lives of Children With High-Incidence Disabilities*. 39(4): 220-233.
- Preventing Antisocial Behavior in Disable and At-Risk Students*. (2005). Retrieved January 15, 2005, from http://www.ldonline.org/ld_indepth/add_ael_behavior.html.
- Quinn, Mary Magee. (2002, August). Changing Antisocial Behavior Patterns in Young Boys : A Structured Cooperative Learning Approach. *Education and Treatment of Children*. 25(4): 380 – 395.
- Reid, John B.; & Eddy, J. Mark. (1997). The Prevention of Antisocial Behavior : Some Considerations in the Search for Effective Intervention. in *Handbook of Antisocial Behavior*. Stoff, David M.; 346 -348. United States of America : John Wiley & Sons, Inc.
- Shek, Daniel T.L. ; & Ma, Hing Keung. (2001). Adolescence. *Parent – Adolescenct Conflict and Prosocial Behavior : A Longitudinal Study in A Chinese Context*. 36(143): 545 -553.
- Van Lier, Pol A.C.; Vuijk, Patrica.; & Crijnen, Alfons A.M. (2005, October). Understanding Mechanisms of Change in the Developminent of Antisocial Behavior: The Impact of a Universal Intervention. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 33(5): 521-535.

Walker, Hill M. (1998, March/April). First Steps to Prevent Antisocial Behavior. *Teaching Exceptional Children*. 30(4): 16 -19.

Walker, Hill M.; Colvin, Geoff; & Ramsey, Elizabeth. (1995). Antisocial Behavior in School: Strategies and Best Practices. P. xxi.

Werner-Wilson, Ronald Jay; Fitzharris, Jennifer Lynn; & Morrissey, Kathleen M. (2004, summer). Adolescent and Parent Perceptions of Media Influence on Adolescent Sexuality. *Adolescence*. 39(154). Retrieved March 25, 2003, from www.toad.net/~arcturus/dd/antisoc.htm#top.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามที่นักเรียนจะทำต่อไปนี้เป็น การสอบถามความรู้สึก หรือการปฏิบัติตามความจริง จึงขอความร่วมมือจากนักเรียนทุกท่านให้ตอบด้วยความตั้งใจ และการทำแบบสอบถามนี้จะไม่ผลทางลบใดๆกับนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม หากแต่เป็นวิธีหนึ่งในการแสดงออกทางความรู้สึกความเป็นจริง และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณในความร่วมมือนะ ณ ที่นี้

ในการทำแบบสอบถามแต่ละฉบับ ขอความร่วมมือให้นักเรียนทำทีละข้อโดยอ่านข้อความให้ละเอียดจนหมดทั้งข้อความจริง ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติที่เป็นจริง หากไม่แน่ใจให้ข้ามไปก่อนแล้วจึงย้อนกลับมาทำในข้อนั้นอีกครั้งและใน 1 ข้อ ✓ ได้เพียง 1 ช่องระดับความรู้สึก หรือการปฏิบัติเท่านั้น

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับกรปฏิบัติของพ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนหรือไม่แล้วทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	หากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง พ่อแม่/ผู้ปกครองจะลงโทษ.....				
2.	พ่อแม่/ผู้ปกครองมักไม่ค่อยเอาใจใส่ข้าพเจ้าเท่าใดนัก.....				
3.	พ่อแม่/ผู้ปกครองมักคอยดูว่าข้าพเจ้าเมื่อทำผิด.....				
4.	พ่อแม่/ผู้ปกครองไม่เคยบังคับให้ข้าพเจ้าทำตามที่ท่านต้องการ.....				
5.	พ่อแม่/ผู้ปกครองเข้มงวดกับข้าพเจ้าในทุกๆเรื่อง.....				
6.	ข้าพเจ้าต้องอธิบายอย่างละเอียดในการขออนุญาตไปเที่ยว.....				
7.	พ่อแม่/ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่างๆของข้าพเจ้า.....				
8.	เมื่อข้าพเจ้าเครียดพ่อแม่/ผู้ปกครองจะคอยปลอบใจ.....				
9.	เมื่อข้าพเจ้าทำสิ่งใดผิดพลาดพ่อแม่/ผู้ปกครองจะยิ่งบังคับมากขึ้น.....				
10.	พ่อแม่/ผู้ปกครองไม่ค่อยอบรมสั่งสอนข้าพเจ้าอย่างจริงจัง.....				
11.	ข้าพเจ้ามักถูกพ่อแม่/ผู้ปกครองลงโทษในทุกความผิดที่เกิดขึ้น.....				
12.	ในครอบครัวของข้าพเจ้าทุกคนมีอิสระในการปฏิบัติตน.....				
13.	พ่อแม่/ผู้ปกครองปฏิบัติกับข้าพเจ้าตามอารมณ์ของท่าน.....				
14.	พ่อแม่/ผู้ปกครองมักบอกข้าพเจ้าว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด				
15.	พ่อแม่/ผู้ปกครองมักกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ข้าพเจ้า.....				
16.	หากพ่อแม่/ผู้ปกครองอารมณ์ดีข้าพเจ้าก็ไม่ถูกลงโทษตามความผิด.....				
17.	พ่อแม่/ผู้ปกครองอ้างว่าเป็นผู้ใหญ่จึงกระทำสิ่งที่ไม่ดีได้.....				
18.	หากข้าพเจ้าทำดีพ่อแม่/ผู้ปกครองจะไม่ชมเชย แต่ถ้าทำผิดจะลงโทษ.....				
19.	พ่อแม่/ผู้ปกครองไม่เคยชี้แนะข้าพเจ้าว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี.....				
20.	พ่อแม่/ผู้ปกครองไม่ปฏิบัติในสิ่งที่อบรมสั่งสอนข้าพเจ้า.....				

แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของครูหรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับความรู้สึก หรือการปฏิบัติเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	ครูเอาใจใส่อย่างดีกับนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย.....				
2.	ครูลงโทษข้าพเจ้าต่อหน้าเพื่อนๆทำให้ได้รับความอับอาย.....				
3.	ครูมักให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแบบเรียน.....				
4.	ครูสอนโดยเปิดหนังสือและอ่านตามในหนังสือ.....				
5.	ครูมีวิธีการสอนนักเรียนที่เก่งกับไม่เก่งให้เข้าใจได้พอๆกัน.....				
6.	ครูเดินดูนักเรียนอย่างทั่วถึงทั้งห้องในขณะที่สอน.....				
7.	ในการสั่งงานแต่ละครั้งครูจะอธิบายอย่างละเอียด.....				
8.	ครูสอดแทรกเรื่องซ้ำชั้นระหว่างการสอน ทำให้เรียนสนุก.....				
9.	ครูจัดกิจกรรมเสริมจากหนังสือเรียนทำให้เข้าใจมากขึ้น.....				
10.	ครูจะส่งเข้าห้องปกครองหากนักเรียนแต่งกายผิดระเบียบ				
11.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงของห้องเรียน.....				
12.	ครูชอบพูดนอกบทเรียนจนมีเวลาเหลือในการสอนน้อย.....				
13.	นักเรียนคนใดคัดค้านกฎ ระเบียบครูจะจับตาดูเป็นพิเศษ.....				
14.	ครูลงโทษนักเรียนโดยไม่ถามเหตุผลก่อน.....				
15.	นักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียนมักถูกลงโทษหนักกว่านักเรียนที่ตั้งใจเรียน.....				
16.	กฎ ระเบียบของทางโรงเรียนมีมากจนนักเรียนเบื่อหน่าย.....				
17.	แม้จะรับฟังความคิดของนักเรียน แต่โรงเรียนก็ไม่ได้นำไปปรับปรุงหรือผ่อนปรนในกฎ ระเบียบแต่อย่างใด.....				
18.	นักเรียนที่เรียบร้อยและเรียนเก่งเท่านั้นที่ครูจะรับฟังความคิดเห็น.....				
19.	ข้อตกลงบางข้อกับครู มาจากความคิดเห็นของนักเรียน.....				
20.	นักเรียนไม่มีสิทธิ์ร่วมในการกำหนดระดับความรุนแรงของการลงโทษ.....				

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	ข้าพเจ้ากับกลุ่มเพื่อนตั้งใจเรียนเฉพาะวิชาที่ชอบ.....				
2.	เพื่อนสนับสนุนให้ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการทำเวร.....				
3.	ข้าพเจ้ากับกลุ่มเพื่อนรวมตัวกันแกล้งเพื่อนในห้องเรียน.....				
4.	กลุ่มของข้าพเจ้าเป็นที่รู้จักในด้านการทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน.....				
5.	การก่อวินาศกรรมชนะสอนได้ ถือเป็นความภูมิใจของกลุ่มของข้าพเจ้า.....				
6.	ข้าพเจ้าไม่หนีเรียนตามกลุ่มเพื่อน.....				
7.	ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้เพื่อนยอมรับโดยการทำผิดกฎระเบียบ.....				
8.	การทำให้ครูดูว่าเสี่ยงดังได้ ถือเป็นความสุขในกลุ่มของข้าพเจ้า.....				
9.	ข้าพเจ้าอยากมีกลุ่มเพื่อน จึงยอมทำผิดกฎระเบียบตามเพื่อน.....				
10.	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนที่ชวนคุยระหว่างที่ครูสอน.....				
11.	ข้าพเจ้ากลัวเพื่อนไม่คุยด้วยหากไม่ยอมทำผิดระเบียบด้วยกัน.....				
12.	ข้าพเจ้าร่วมโต้แย้งในคำสั่งของครู ตามเพื่อนๆในกลุ่ม.....				
13.	ไม่ว่าจะถูกหรือผิด ข้าพเจ้าก็ทำตามเพื่อนในกลุ่ม.....				
14.	แรงเชียร์จากเพื่อนทำให้ข้าพเจ้าทำได้ทั้งสิ่งที่ถูกและผิด.....				
15.	ข้าพเจ้าไม่ทำตามเพื่อนในสิ่งที่ขัดกับคำสั่งของครู.....				

แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	ข้าพเจ้าจำวิธีการแกลังเพื่อนมาจากละครวัยรุ่นทางโทรทัศน์.....				
2.	ข้าพเจ้าไม่เคยใส่ใจกับพฤติกรรมของตัวแสดงในละครโทรทัศน์.....				
3.	ข้าพเจ้าชมการแสดงตลกเพื่อความบันเทิงเท่านั้น.....				
4.	การแสดงการทำลายของตัวร้ายในละครทำให้ข้าพเจ้าชื่นชม.....				
5.	ข้าพเจ้าอยากหนีเรียนไปเที่ยวในที่ต่างๆตามที่ได้ฟังจากวิทยุ.....				
6.	ข้าพเจ้าคิดว่าเท่มาก ที่นักเรียนทะเลาะวิวาทกันแล้วได้เป็นข่าว.....				
7.	ข้าพเจ้ายอมรับว่าข่าวทางลบจากอินเทอร์เน็ตเป็นข่าวที่น่าสนใจมาก.....				
8.	ข้าพเจ้ามักแต่งตัวตามแฟชั่น.....				
9.	หากทำความผิดแบบดารา ข้าพเจ้าจะเป็นที่รู้จักในโรงเรียนมากขึ้น.....				
10.	ข้าพเจ้าเข้าใจว่าควรเลือกทำตามแต่สิ่งที่ดีของข่าวเท่านั้น.....				
11.	การแกลังให้ผู้อื่นอับอายในโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าชื่นชอบ.....				
12.	ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับดาราที่มีความคิดว่ากฎระเบียบเป็นสิ่งไร้สาระ.....				
13.	ข้าพเจ้าเข้าใจว่าการแต่งตัวของดาราบางครั้งก็ไม่ควรทำตาม.....				
14.	ข้าพเจ้าคิดว่าการทำผิดของดาราเป็นสิ่งที่น่าอับอาย.....				
15.	ข้าพเจ้าไม่ใส่ใจกับข่าวพฤติกรรมไม่ดีของดารา นักร้อง.....				
16.	การแกลังครุตามแบบในโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าอยากกระทำ.....				
17.	ข้าพเจ้าทำตามดารา นักร้องที่ทำผิดแล้วมีคนสนใจ.....				
18.	ข้าพเจ้าตัดแต่งทรงผมตามดาราที่ชอบแม้รู้ว่าผิดระเบียบก็ตาม.....				

แบบสอบถามทักษะทางสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่แล้วทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	ข้าพเจ้าสามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาทางสีหน้าและแววตาได้.....				
2.	เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าที่จะสร้างความรื่นเริงให้เพื่อนๆ.....				
3.	หากข้าพเจ้าเศร้าโศก เพื่อนจะรู้ทันทีจากการแสดงออก.....				
4.	ข้าพเจ้าทำให้ผู้อื่นรู้ว่ากำลังมีอารมณ์เช่นไร.....				
5.	ข้าพเจ้าสามารถปรับเปลี่ยนบรรยากาศที่เคร่งเครียดให้รื่นเริง.....				
6.	ข้าพเจ้าพยายามเข้าใจเพื่อน โดยยึดหลักเอาใจเขามาใส่ใจเรา.....				
7.	ข้าพเจ้าสามารถเข้าถึงความรู้สึกของเพื่อนได้ง่าย.....				
8.	ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจเพื่อนที่กำลังมีความทุกข์.....				
9.	ไม่ว่าข้าพเจ้าจะทำสิ่งใด จะคำนึงถึงความรู้สึกของเพื่อน.....				
10.	ข้าพเจ้ารับรู้ความรู้สึกของเพื่อนได้จากแววตา น้ำเสียงหรือท่าทาง.....				
11.	ข้าพเจ้าจะหยุดหงุดหงิดทันทีเมื่อถูกขัดใจ.....				
12.	หากมีใครทำให้ไม่พอใจข้าพเจ้าจะโต้ตอบทันที.....				
13.	ข้าพเจ้าระงับอารมณ์ของตนเองได้เมื่อเกิดปัญหากับเพื่อน.....				
14.	เมื่อเริ่มหงุดหงิด ข้าพเจ้าจะรีบปรับอารมณ์ให้เป็นปกติได้.....				
15.	ข้าพเจ้าไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่ดีให้ผู้อื่นเห็น.....				
16.	ข้าพเจ้ามีวิธีการพูดให้ผู้ฟังสนใจ.....				
17.	ข้าพเจ้าพูดคุยกับผู้อื่นได้อย่างไม่ขัดเขิน.....				
18.	ข้าพเจ้าไม่สามารถพูดแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นเข้าใจได้.....				
19.	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ดี.....				
20.	เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าในการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น.....				

(ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง
21.	เมื่อถูกตักเตือนข้าพเจ้าจะเข้าใจ และรีบปรับเปลี่ยนตามทันที.....				
22.	ข้าพเจ้ามักคุยเสียงดัง โดยไม่สังเกตว่าจะรบกวนผู้อื่นหรือไม่.....				
23.	ข้าพเจ้าไม่สนใจฟังการรายงานหน้าชั้นของเพื่อนแม้ครูจะมองบ่าบอยก็ตาม.....				
24.	ข้าพเจ้าต้องให้ผู้อื่นบอกว่าข้าพเจ้าทำอะไรไม่เหมาะสม.....				
25.	ข้าพเจ้าไม่สนใจที่จะเรียนรู้การปฏิบัติตนกับผู้อื่นเท่าใดนัก.....				
26.	เมื่ออยู่ในกลุ่มคนที่ไม่รู้จักข้าพเจ้าจะรู้สึกเคอะเขิน.....				
27.	ข้าพเจ้าขาดความมั่นใจเมื่อต้องพูดรายงานหน้าชั้น.....				
28.	ขณะคุยกับผู้ใหญ่ ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าจะวางตัวอย่างไร.....				
29.	เมื่อรู้ว่า มีผู้อื่นจ้องมองอยู่ ข้าพเจ้าจะตื่นเต้นจนพูดอะไรไม่ถูก.....				
30.	เวลาพูดในที่ที่มีคนจำนวนมาก ข้าพเจ้ามักพูดติดขัด.....				

แบบสอบถามการควบคุมตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่แล้วทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	เป็นเรื่องยากที่ข้าพเจ้าจะขจัดความเครียดได้ด้วยตนเอง.....				
2.	ข้าพเจ้าทำงานเสร็จเร็วขึ้น หากมีคนคอยเร่ง.....				
3.	ข้าพเจ้าจะไม่ตัดสินใจในเรื่องใดๆ หากไม่มีผู้ช่วยเหลือ.....				
4.	ข้าพเจ้าต้องให้พ่อแม่/ผู้ปกครองเตือนให้อ่านหนังสือ.....				
5.	ข้าพเจ้ามักปล่อยให้ตนเองจมอยู่กับความโศกเศร้า.....				
6.	ข้าพเจ้าเลือกที่จะไปเที่ยวตามคำชวนของเพื่อนทั้งที่มีงานต้องทำให้เสร็จ...				
7.	ข้าพเจ้าไม่มีวิธีเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต.....				
8.	ข้าพเจ้าทำงานตามที่ครูสั่งด้วยความอดทนแม้ว่าเป็นงานที่ยาก.....				
9.	ข้าพเจ้าไม่สามารถหยุดการกระทำของตนเองได้ แม้รู้ว่าใจร้อนเกินไป.....				
10.	ข้าพเจ้าแก้ไขนิสัยที่ไม่ดีของตนเองไม่ได้ แม้รู้ว่ามีผลเสีย.....				
11.	ข้าพเจ้าไม่สามารถขจัดความเครียดจากการทำสิ่งที่ยากได้.....				
12.	ข้าพเจ้าไม่สามารถบังคับตนเองไม่ให้ไปเที่ยวได้ แม้ว่าจะใกล้สอบ.....				
13.	เมื่อไม่มีสมาธิในการทำงาน ข้าพเจ้าก็จะเลิกทำงานนั้นทันที.....				
14.	ข้าพเจ้ารีบตัดสินใจทันทีในทุกๆเรื่อง.....				
15.	ข้าพเจ้าไม่เคยจัดเวลาในการทำงานก่อนหลังจึงทำงานไม่เสร็จตามเวลา...				

แบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่แล้วทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับความรู้สึก หรือการปฏิบัติเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	การแต่งกายผิดระเบียบเป็นสิ่งทำหยาสำหรับข้าพเจ้า.....				
2.	ข้าพเจ้าตัดผมผิดระเบียบจากที่โรงเรียนกำหนด.....				
3.	การแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อสำหรับข้าพเจ้า.....				
4.	ข้าพเจ้าไม่ต้องการใช้กระเป๋านักเรียนตามที่โรงเรียนกำหนด.....				
5.	ข้าพเจ้ามักใส่รองเท้าแบบเหยียบส้นรองเท้า.....				
6.	ข้าพเจ้าโต้แย้งครูทันที เมื่อถูกตำหนิ.....				
7.	ข้าพเจ้าโต้ตอบกับครูด้วยความไม่เต็มใจ.....				
8.	ข้าพเจ้าทำความเคารพครูทุกท่านด้วยความเต็มใจ.....				
9.	ข้าพเจ้ายอมรับการตักเตือนของครูทุกท่าน.....				
10.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนได้ทั้งหมด.....				
11.	ข้าพเจ้าเบื่อหน่ายกับการอบรมก่อนเข้าเรียน(โฮมรูม).....				
12.	ข้าพเจ้าไม่สนใจกับกฎ ระเบียบต่างๆของโรงเรียนแม้แต่น้อย.....				
13.	ข้าพเจ้าเลือกที่จะแต่งกายตามความพอใจของตนเอง.....				
14.	ข้าพเจ้าตั้งใจทำผิดระเบียบ แลกกับการถูกทำโทษเพียงเล็กน้อย.....				
15.	ข้าพเจ้ารู้สึกทำหยาเมื่อได้โต้แย้งครู.....				
16.	กฎ ระเบียบในโรงเรียนไม่สามารถบังคับให้ข้าพเจ้าทำตามได้.....				
17.	ช่วงที่ครูไม่เข้มงวดเรื่องโทรศัพท์มือถือ ข้าพเจ้าจะนำมาใช้ทันที.....				
18.	ข้าพเจ้าตั้งใจนำกระเป๋าสวยงามมาใช้ใส่ของมาโรงเรียน.....				
19.	การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนเป็นสิ่งไร้สาระ.....				
20.	ข้าพเจ้ารู้สึกผิดที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน.....				
21.	การเหยียบส้นรองเท้าเป็นสิทธิส่วนบุคคล ไม่ใช่ความผิด.....				

(ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
22.	ข้าพเจ้ารับฟังการตำหนิของครูด้วยความสงบ.....				
23.	ข้าพเจ้าไม่สนใจในการห้ามปรามของครู.....				
24.	การได้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ.....				
25.	ข้าพเจ้าคิดตามคำพูดที่ครูตักเตือนทุกครั้ง.....				
26.	การไม่ทำตามกฎ ระเบียบ สำหรับข้าพเจ้าแล้วมันไม่ใช่ความผิด.....				
27.	ครูห้ามหรือ ตักเตือนเพียงครั้งเดียวข้าพเจ้าก็ทำตาม.....				
28.	ข้าพเจ้ายอมรับการทำโทษเมื่อทำผิดกฎ ระเบียบโดยไม่มีข้ออ้างใดๆ.....				
29.	การรับประทานอาหารนอกโรงอาหารไม่ใช่สิ่งที่ผิดสำหรับข้าพเจ้า.....				
30.	โรงเรียนห้ามปฏิบัติสิ่งใด ข้าพเจ้าก็ยังปฏิบัติสิ่งนั้น.....				
31.	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานให้เสร็จทันเวลาที่ครูกำหนด.....				
32.	ข้าพเจ้าเบื่อหน่ายที่จะทำการบ้านในทุกๆวิชาที่เรียน.....				
33.	ข้าพเจ้าไม่สนใจกับการทำงานต่างๆส่งครู.....				
34.	ข้าพเจ้าออกนอกโรงเรียนเพื่อหลบหนีการเรียน.....				
35.	ในชั่วโมงเรียน ข้าพเจ้าตั้งใจฟังครูสอนตลอดเวลา.....				
36.	ข้าพเจ้ามักตะโกนเสียงดังในชั้นเรียน เมื่อไม่มีใครฟังที่ข้าพเจ้าพูด.....				
37.	ข้าพเจ้าไม่ทำเสียงดังรบกวนเพื่อนๆในขณะที่เรียน.....				
38.	ขณะเรียนข้าพเจ้าไม่ล้อเลียนครู เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม.....				
39.	การออกนอกชั้นเรียนขณะที่ครูสอน เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติ.....				
40.	ครูจัดกลุ่มการทำงานให้ แต่ข้าพเจ้าไม่พอใจและไว้วางเสียงดัง.....				

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมริดา แสนคำเครือ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร. อุดุลย์ ใบกุหลาบ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
4. ดร. อรินทร์ น่วมถนอม โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
5. ดร. ธีรยุทธ ภูเขาร โรงเรียนบ้านหนองตะขบ จังหวัดชัยนาท

ภาคผนวก ค
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

ข้อ	IOC	การพิจารณา	ข้อ	IOC	การพิจารณา
1	1.00	คัดเลือกไว้	21	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	22	1.00	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	23	1.00	ตัดทิ้ง
4	0.80	ตัดทิ้ง	24	1.00	ตัดทิ้ง
5	1.00	คัดเลือกไว้	25	1.00	คัดเลือกไว้
6	1.00	ตัดทิ้ง	26	0.80	ตัดทิ้ง
7	1.00	คัดเลือกไว้	27	1.00	คัดเลือกไว้
8	1.00	ตัดทิ้ง	28	1.00	ตัดทิ้ง
9	1.00	คัดเลือกไว้	29	1.00	ตัดทิ้ง
10	1.00	ตัดทิ้ง	30	1.00	ตัดทิ้ง
11	0.80	ตัดทิ้ง	31	1.00	ตัดทิ้ง
12	1.00	ตัดทิ้ง	32	1.00	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	33	1.00	คัดเลือกไว้
14	1.00	ตัดทิ้ง	34	1.00	คัดเลือกไว้
15	1.00	ตัดทิ้ง	35	1.00	ตัดทิ้ง
16	1.00	ตัดทิ้ง	36	1.00	คัดเลือกไว้
17	1.00	ตัดทิ้ง	37	1.00	คัดเลือกไว้
18	0.80	ตัดทิ้ง	38	1.00	คัดเลือกไว้
19	1.00	คัดเลือกไว้	39	1.00	ตัดทิ้ง
20	1.00	คัดเลือกไว้	40	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

ข้อ	r	ข้อ	r
1	0.489	11	0.429
2	0.445	12	0.402
3	0.429	13	0.343
4	0.381	14	0.428
5	0.391	15	0.399
6	0.375	16	0.353
7	0.467	17	0.428
8	0.519	18	0.409
9	0.437	19	0.369
10	0.544	20	0.484

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.873

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ข้อ	IOC	การพิจารณา	ข้อ	IOC	การพิจารณา
1	1.00	ตัดทิ้ง	16	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	17	1.00	ตัดทิ้ง
3	1.00	คัดเลือกไว้	18	1.00	ตัดทิ้ง
4	0.80	ตัดทิ้ง	19	1.00	ตัดทิ้ง
5	1.00	คัดเลือกไว้	20	1.00	ตัดทิ้ง
6	1.00	ตัดทิ้ง	21	1.00	คัดเลือกไว้
7	1.00	ตัดทิ้ง	22	1.00	ตัดทิ้ง
8	1.00	คัดเลือกไว้	23	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.80	ตัดทิ้ง	24	1.00	คัดเลือกไว้
10	1.00	คัดเลือกไว้	25	1.00	คัดเลือกไว้
11	1.00	ตัดทิ้ง	26	1.00	ตัดทิ้ง
12	1.00	คัดเลือกไว้	27	1.00	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	28	1.00	คัดเลือกไว้
14	1.00	ตัดทิ้ง	29	1.00	คัดเลือกไว้
15	1.00	ตัดทิ้ง	30	1.00	ตัดทิ้ง

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ข้อ	r
1	0.534
2	0.607
3	0.484
4	0.552
5	0.510
6	0.519
7	0.473
8	0.521
9	0.613
10	0.522
11	0.468
12	0.522
13	0.559
14	0.468
15	0.468

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.846

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ

ข้อ	IOC	การพิจารณา	ข้อ	IOC	การพิจารณา
1	1.00	คัดเลือกไว้	16	0.60	ตัดทิ้ง
2	1.00	คัดเลือกไว้	17	1.00	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	18	0.60	ตัดทิ้ง
4	1.00	คัดเลือกไว้	19	1.00	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้	20	0.80	ตัดทิ้ง
6	0.60	ตัดทิ้ง	21	1.00	คัดเลือกไว้
7	0.80	ตัดทิ้ง	22	1.00	คัดเลือกไว้
8	0.80	ตัดทิ้ง	23	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.80	ตัดทิ้ง	24	1.00	คัดเลือกไว้
10	1.00	ตัดทิ้ง	25	1.00	คัดเลือกไว้
11	1.00	คัดเลือกไว้	26	1.00	ตัดทิ้ง
12	1.00	ตัดทิ้ง	27	1.00	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	28	1.00	คัดเลือกไว้
14	0.80	ตัดทิ้ง	29	1.00	คัดเลือกไว้
15	0.80	ตัดทิ้ง	30	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ

ข้อ	r	ข้อ	r
1	0.474	10	0.413
2	0.389	11	0.312
3	0.487	12	0.364
4	0.491	13	0.587
5	0.459	14	0.453
6	0.411	15	0.382
7	0.363	16	0.531
8	0.390	17	0.570
9	0.406	18	0.404

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.912

ตาราง 15 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ข้อ	IOC	การพิจารณา	ข้อ	IOC	การพิจารณา
1	1.00	คัดเลือกไว้	24	0.80	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	25	0.80	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	26	1.00	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	27	0.80	คัดเลือกไว้
5	0.80	คัดเลือกไว้	28	0.80	คัดเลือกไว้
6	1.00	คัดเลือกไว้	29	0.80	คัดเลือกไว้
7	1.00	คัดเลือกไว้	30	1.00	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	31	0.80	ตัดทิ้ง
9	1.00	คัดเลือกไว้	32	0.80	ตัดทิ้ง
10	1.00	คัดเลือกไว้	33	0.60	ตัดทิ้ง
11	1.00	คัดเลือกไว้	34	0.80	คัดเลือกไว้
12	1.00	คัดเลือกไว้	35	0.80	ตัดทิ้ง
13	1.00	คัดเลือกไว้	36	0.80	ตัดทิ้ง
14	1.00	คัดเลือกไว้	37	0.80	คัดเลือกไว้
15	1.00	คัดเลือกไว้	38	0.60	ตัดทิ้ง
16	1.00	คัดเลือกไว้	39	0.80	ตัดทิ้ง
17	1.00	คัดเลือกไว้	40	0.80	ตัดทิ้ง
18	0.80	คัดเลือกไว้	41	0.60	ตัดทิ้ง
19	1.00	คัดเลือกไว้	42	0.80	ตัดทิ้ง
20	1.00	คัดเลือกไว้	43	0.80	ตัดทิ้ง
21	0.80	คัดเลือกไว้	44	0.60	ตัดทิ้ง
22	0.80	คัดเลือกไว้	45	1.00	คัดเลือกไว้
23	1.00	คัดเลือกไว้	46	0.80	ตัดทิ้ง

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	IOC	การพิจารณา	ข้อ	IOC	การพิจารณา
47.	0.80	ตัดทิ้ง	62.	0.80	ตัดทิ้ง
48.	0.80	ตัดทิ้ง	63.	0.80	คัดเลือกไว้
49.	0.80	ตัดทิ้ง	64.	0.40	ตัดทิ้ง
50.	0.80	ตัดทิ้ง	65.	0.60	ตัดทิ้ง
51.	0.80	ตัดทิ้ง	66.	0.60	ตัดทิ้ง
52.	0.80	ตัดทิ้ง	67.	0.80	ตัดทิ้ง
53.	1.00	คัดเลือกไว้	68.	1.00	คัดเลือกไว้
54.	1.00	ตัดทิ้ง	69.	0.80	ตัดทิ้ง
55.	0.80	ตัดทิ้ง	70.	0.80	ตัดทิ้ง
56.	1.00	คัดเลือกไว้	71.	0.60	ตัดทิ้ง
57.	0.80	ตัดทิ้ง	72.	0.80	คัดเลือกไว้
58.	0.80	ตัดทิ้ง	73.	0.80	ตัดทิ้ง
59.	0.80	ตัดทิ้ง	74.	1.00	คัดเลือกไว้
60.	0.80	ตัดทิ้ง	75.	0.80	ตัดทิ้ง
61.	0.60	ตัดทิ้ง	76.	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดพฤติกรรมต่อต้านสังคม

ข้อ	r	ข้อ	r
1	0.461	21	0.683
2	0.630	22	0.628
3	0.684	23	0.674
4	0.655	24	0.570
5	0.693	25	0.626
6	0.672	26	0.667
7	0.632	27	0.629
8	0.692	28	0.651
9	0.611	29	0.668
10	0.644	30	0.559
11	0.605	31	0.529
12	0.594	32	0.461
13	0.712	33	0.477
14	0.688	34	0.513
15	0.583	35	0.538
16	0.644	36	0.428
17	0.682	37	0.434
18	0.598	38	0.514
19	0.599	39	0.432
20	0.667	40	0.489

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.963

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL version 8.72

DATE: 4/25/2008
TIME: 22:21

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005

Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file F:\yyy.LS8:

PATH ANALYSIS

DA NI=7 NO=669 MA=KM

LA

Y3 Y1 Y2 X1 X2 X3 X4

KM

1

-.230 1

-.293 .113 1

-.307 .139 .372 1

-.109 .138 .207 .062 1

.348 -.053 -.108 -.009 -.011 1

.331 .066 -.125 .093 .045 -.040 1

SD

16.610 6.967 4.075 5.323 3.797 7.836 8.864

MO NY=3 NX=4 BE=FU,FI GA=FU,FI

FR BE 1 2 BE 3 2 BE 1 3

FR GA 3 1 GA 1 1 GA 2 1 GA 1 2 GA 2 2 GA 3 2

FR GA 1 3 GA 2 3 GA 3 3 GA 1 4 GA 3 4

PD

OU SE TV EF SS MI RS FS ND=4

PATH ANALYSIS

Number of Input Variables	7
Number of Y - Variables	3
Number of X - Variables	4
Number of ETA - Variables	3
Number of KSI - Variables	4
Number of Observations	669

PATH ANALYSIS

Covariance Matrix

	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
Y3	1.0000					
Y1	-0.2300	1.0000				
Y2	-0.2930	0.1130	1.0000			
X1	-0.3070	0.1390	0.3720	1.0000		
X2	-0.1090	0.1380	0.2070	0.0620	1.0000	
X3	0.3480	-0.0530	-0.1080	-0.0090	-0.0110	1.0000
X4	0.3310	0.0660	-0.1250	0.0930	0.0450	-0.0400

Covariance Matrix

	X4
X4	1.0000

PATH ANALYSIS

Parameter Specifications

BETA

	Y3	Y1	Y2
Y3	0	1	2
Y1	0	0	0
Y2	0	3	0

GAMMA

	X1	X2	X3	X4
Y3	4	5	6	7
Y1	8	9	10	0
Y2	11	12	13	14

PHI

	X1	X2	X3	X4
X1	15			
X2	16	17		
X3	18	19	20	
X4	21	22	23	24

PSI

Y3	Y1	Y2
25	26	27

PATH ANALYSIS

Number of Iterations = 0

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

BETA				
	Y3	Y1	Y2	
Y3	- -	-0.1804 (0.0307) -5.8794	-0.0692 (0.0339) -2.0412	
Y1	- -	- -	- -	
Y2	- -	0.0419 (0.0351) 1.1938	- -	
GAMMA				
	X1	X2	X3	X4
Y3	-0.2841 (0.0330) -8.6163	-0.0654 (0.0310) -2.1065	0.3428 (0.0303) 11.2991	0.3773 (0.0308) 12.2491
Y1	0.1305 (0.0381) 3.4237	0.1294 (0.0381) 3.3928	-0.0504 (0.0381) -1.3245	- -
Y2	0.3700 (0.0349) 10.5976	0.1850 (0.0348) 5.3158	-0.1074 (0.0345) -3.1152	-0.1748 (0.0346) -5.0510

Covariance Matrix of Y and X

	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
Y3	1.0066					
Y1	-0.2479	1.0000				
Y2	-0.2952	0.1210	1.0007			
X1	-0.3070	0.1390	0.3720	1.0000		
X2	-0.1090	0.1380	0.2070	0.0620	1.0000	
X3	0.3480	-0.0530	-0.1080	-0.0090	-0.0110	1.0000
X4	0.3394	0.0200	-0.1269	0.0930	0.0450	-0.0400

Covariance Matrix of Y and X

	X4
X4	1.0000

PHI

	X1	X2	X3	X4
X1	1.0000 (0.0549) 18.2209			
X2	0.0620 (0.0389) 1.5946	1.0000 (0.0549) 18.2209		
X3	-0.0090 (0.0388) -0.2319	-0.0110 (0.0388) -0.2834	1.0000 (0.0549) 18.2209	

X4	0.0930	0.0450	-0.0400	1.0000
	(0.0390)	(0.0388)	(0.0388)	(0.0549)
	2.3861	1.1584	-1.0299	18.2209

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
	0.5997	0.9613	0.7859
	(0.0329)	(0.0528)	(0.0431)
	18.2209	18.2209	18.2209

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
	0.4042	0.0387	0.2146

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
	0.3684	0.0387	0.2130

Reduced Form

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
Y3	-0.3337	-0.1019	0.3595	0.3894
	(0.0311)	(0.0310)	(0.0310)	(0.0303)
	-10.7205	-3.2837	11.6072	12.8421
Y1	0.1305	0.1294	-0.0504	-
	(0.0381)	(0.0381)	(0.0381)	
	3.4237	3.3928	-1.3245	
Y2	0.3755	0.1904	-0.1095	-0.1748
	(0.0346)	(0.0345)	(0.0345)	(0.0346)
	10.8364	5.5128	-3.1773	-5.0510

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 1

Minimum Fit Function Chi-Square = 1.4910 (P = 0.2221)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 1.4893(P = 0.2223)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.4893

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 8.2083)

Minimum Fit Function Value = 0.002232

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0007369

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.01236)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.02715

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.1112)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.5332

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.08357

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.08283 ; 0.09519)

ECVI for Saturated Model = 0.08434

ECVI for Independence Model = 0.7843

Chi-Square for Independence Model with 21 Degrees of Freedom = 506.8016

Independence AIC = 520.8016

Model AIC = 55.4893

Saturated AIC = 56.0000
 Independence CAIC = 559.3421
 Model CAIC = 204.1455
 Saturated CAIC = 210.1620

Normed Fit Index (NFI) = 0.9971
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.9788
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.04748
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.9990
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.9990
 Relative Fit Index (RFI) = 0.9382

Critical N (CN) = 2973.7115
 Root Mean Square Residual (RMR) = 0.009687
 Standardized RMR = 0.009681
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.9994
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.9822
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.03569

PATH ANALYSIS

Fitted Covariance Matrix

	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
Y3	1.0066					
Y1	-0.2479	1.0000				
Y2	-0.2952	0.1210	1.0007			
X1	-0.3070	0.1390	0.3720	1.0000		
X2	-0.1090	0.1380	0.2070	0.0620	1.0000	
X3	0.3480	-0.0530	-0.1080	-0.0090	-0.0110	1.0000
X4	0.3394	0.0200	-0.1269	0.0930	0.0450	-0.0400

Fitted Covariance Matrix

X4	
X4	1.0000

Fitted Residuals

	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
Y3	-0.0066					
Y1	0.0179	-				
Y2	0.0022	-0.0080	-0.0007			
X1	-	-	0.0000	-		
X2	0.0000	-	0.0000	-	-	
X3	-	-	0.0000	-	-	-
X4	-0.0084	0.0460	0.0019	-	-	-

Fitted Residuals

X4	
X4	-

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.0084
 Median Fitted Residual = 0.0000
 Largest Fitted Residual = 0.0460

Stemleaf Plot

```

- 0|887100000000000000000000
  0|22
  1|8
  2|
  3|
  4|6

```

Standardized Residuals						
	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Y3	-1.2167					
Y1	1.2167	- -				
Y2	1.2167	-1.2167	-1.2167			
X1	- -	- -	- -	- -		
X2	- -	- -	- -	- -	- -	
X3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
X4	-1.2167	1.2167	1.2167	- -	- -	- -
Standardized Residuals						
	X4					

X4	- -					

Summary Statistics for Standardized Residuals

```

Smallest Standardized Residual = -1.2167
Median Standardized Residual = 0.0000
Largest Standardized Residual = 1.2167

```

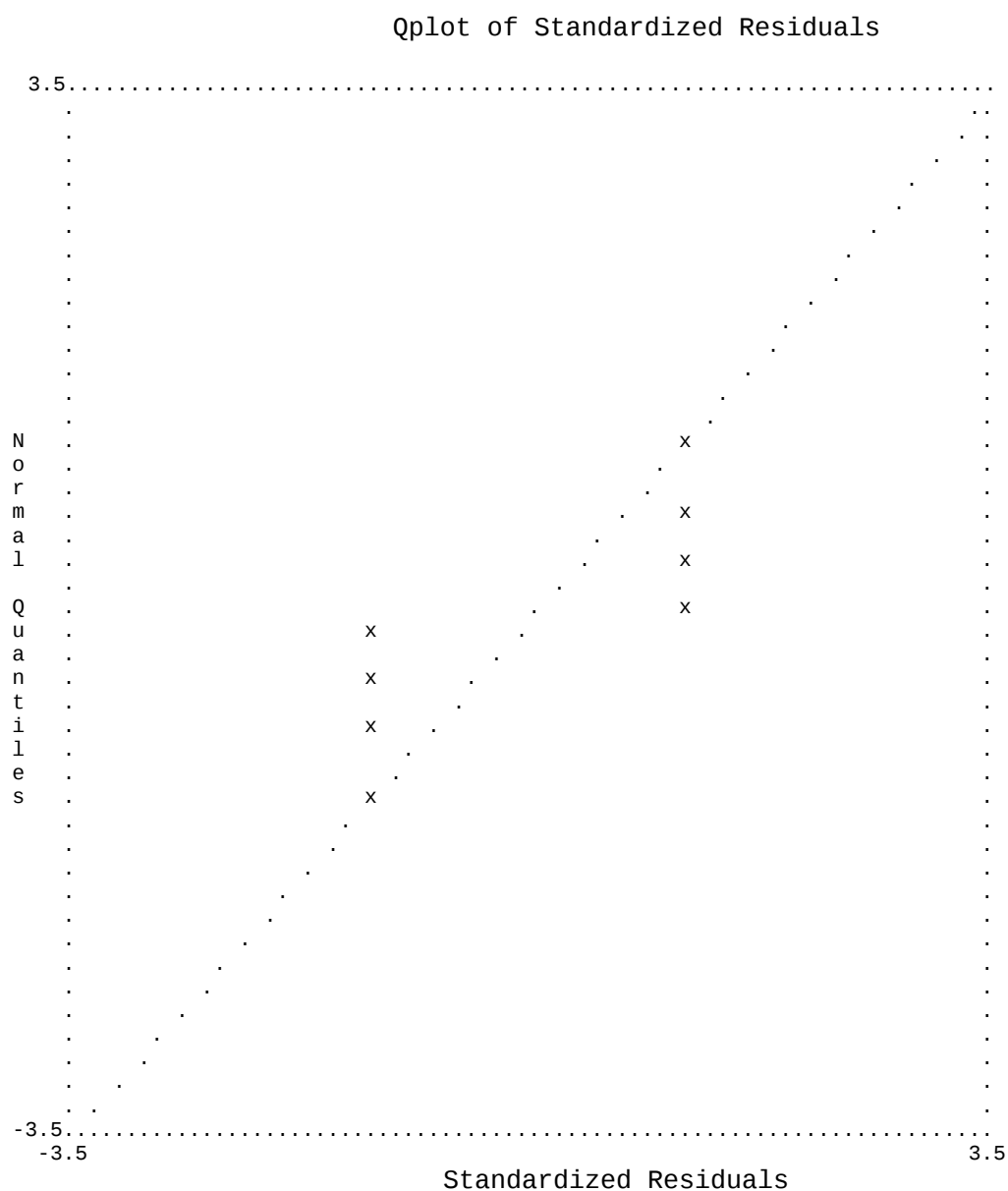
Stemleaf Plot

```

-12|2222
-10|
- 8|
- 6|
- 4|
- 2|
- 0|000000000000000000000000
  0|
  2|
  4|
  6|
  8|
 10|
 12|2222

```

PATH ANALYSIS

PATH ANALYSIS

Modification Indices and Expected Change

Modification Indices for BETA

	Y3	Y1	Y2
Y3	- -	- -	- -
Y1	1.4804	- -	1.4804
Y2	- -	- -	- -

Expected Change for BETA

	Y3	Y1	Y2
Y3	- -	- -	- -
Y1	0.1196	- -	-0.2664

Y2 - - - - - -

Standardized Expected Change for BETA

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
Y3	- -	- -	- -
Y1	0.1192	- -	-0.2663
Y2	- -	- -	- -

Modification Indices for GAMMA

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
Y3	- -	- -	- -	- -
Y1	- -	- -	- -	1.4804
Y2	- -	- -	- -	- -

Expected Change for GAMMA

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
Y3	- -	- -	- -	- -
Y1	- -	- -	- -	0.0466
Y2	- -	- -	- -	- -

Standardized Expected Change for GAMMA

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
Y3	- -	- -	- -	- -
Y1	- -	- -	- -	0.0466
Y2	- -	- -	- -	- -

No Non-Zero Modification Indices for PHI

No Non-Zero Modification Indices for PSI

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
X1	- -	1.4804	- -
X2	- -	1.4804	- -
X3	- -	1.4804	- -
X4	- -	1.4804	- -

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
X1	- -	-0.5100	- -
X2	- -	-1.1807	- -
X3	- -	1.1874	- -
X4	- -	0.0460	- -

Modification Indices for THETA-DELTA

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
X1	1.4804			
X2	1.4804	1.4804		
X3	1.4804	1.4804	1.4804	
X4	1.4804	1.4804	1.4804	- -

Expected Change for THETA-DELTA

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
X1	3.9076			
X2	2.7461	9.1280		
X3	-4.7906	-6.5954	23.5592	
X4	-0.3526	-0.3558	0.9131	- -

Maximum Modification Index is 1.48 for Element (3, 2) of THETA-DELTA

PATH ANALYSIS

Factor Scores Regressions

Y

	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Y3	1.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
Y1	0.0000	1.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
Y2	0.0000	0.0000	1.0000	0.0000	0.0000	0.0000

Y

	X4

Y3	- -
Y1	0.0000
Y2	- -

X

	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
X1	0.0000	0.0000	0.0000	1.0000	0.0000	0.0000
X2	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	1.0000	0.0000
X3	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	1.0000
X4	- -	0.0000	0.0000	- -	- -	- -

X

	X4

X1	0.0000
X2	0.0000
X3	0.0000
X4	1.0000

PATH ANALYSIS

Standardized Solution

BETA

	Y3	Y1	Y2
Y3	- -	-0.1798	-0.0690
Y1	- -	- -	- -
Y2	- -	0.0419	- -

GAMMA

	X1	X2	X3	X4
Y3	-0.2832	-0.0652	0.3417	0.3761
Y1	0.1305	0.1294	-0.0504	- -
Y2	0.3699	0.1849	-0.1074	-0.1747

Correlation Matrix of Y and X

	Y3	Y1	Y2	X1	X2	X3
Y3	1.0000					
Y1	-0.2471	1.0000				
Y2	-0.2942	0.1210	1.0000			
X1	-0.3060	0.1390	0.3719	1.0000		
X2	-0.1086	0.1380	0.2069	0.0620	1.0000	
X3	0.3469	-0.0530	-0.1080	-0.0090	-0.0110	1.0000
X4	0.3383	0.0200	-0.1269	0.0930	0.0450	-0.0400

Correlation Matrix of Y and X

	X4
X4	1.0000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

Y3	Y1	Y2
0.5958	0.9613	0.7854

Regression Matrix Y on X (Standardized)

	X1	X2	X3	X4
Y3	-0.3326	-0.1016	0.3583	0.3882
Y1	0.1305	0.1294	-0.0504	- -
Y2	0.3753	0.1903	-0.1095	-0.1747

PATH ANALYSIS

Total and Indirect Effects

Total Effects of X on Y

	X1	X2	X3	X4
Y3	-0.3337 (0.0311) -10.7205	-0.1019 (0.0310) -3.2837	0.3595 (0.0310) 11.6072	0.3894 (0.0303) 12.8421

Y1	0.1305 (0.0381) 3.4237	0.1294 (0.0381) 3.3928	-0.0504 (0.0381) -1.3245	- -
Y2	0.3755 (0.0346) 10.8364	0.1904 (0.0345) 5.5128	-0.1095 (0.0345) -3.1773	-0.1748 (0.0346) -5.0510

Indirect Effects of X on Y

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
Y3	-0.0495 (0.0151) -3.2808	-0.0365 (0.0105) -3.4878	0.0167 (0.0084) 1.9929	0.0121 (0.0064) 1.8925
Y1	- -	- -	- -	- -
Y2	0.0055 (0.0049) 1.1273	0.0054 (0.0048) 1.1261	-0.0021 (0.0024) -0.8868	- -

Total Effects of Y on Y

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
Y3	- -	-0.1833 (0.0307) -5.9616	-0.0692 (0.0339) -2.0412
Y1	- -	- -	- -
Y2	- -	0.0419 (0.0351) 1.1938	- -

Largest Eigenvalue of $B \cdot B'$ (Stability Index) is 0.039

Indirect Effects of Y on Y

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
Y3	- -	-0.0029 (0.0028) -1.0305	- -
Y1	- -	- -	- -
Y2	- -	- -	- -

PATH ANALYSIS

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of X on Y

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
Y3	-0.3326	-0.1016	0.3583	0.3882
Y1	0.1305	0.1294	-0.0504	- -
Y2	0.3753	0.1903	-0.1095	-0.1747

Standardized Indirect Effects of X on Y

	X1	X2	X3	X4
	-----	-----	-----	-----
Y3	-0.0494	-0.0364	0.0166	0.0121
Y1	- -	- -	- -	- -
Y2	0.0055	0.0054	-0.0021	- -

Standardized Total Effects of Y on Y

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
Y3	- -	-0.1827	-0.0690
Y1	- -	- -	- -
Y2	- -	0.0419	- -

Standardized Indirect Effects of Y on Y

	Y3	Y1	Y2
	-----	-----	-----
Y3	- -	-0.0029	- -
Y1	- -	- -	- -
Y2	- -	- -	- -

Time used: 0.110 Seconds

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวรุ่งฤดี นิลละออ
วันเดือนปีเกิด	30 มิถุนายน 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	76/4 หมู่ 1 ตำบลจำปา อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13130
ตำแหน่งหน้าที่การปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง ถนนสุขุมวิท 67 แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” จังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2545	วท.บ. (จิตวิทยา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2551	กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ